

DRAGOSTEA CARE A SUPRAVIETUIT TITANICULUI

Bestseller

IDEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂ
RATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂ
RATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂ
RATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE •

CHRISTOPHER WARD
ȘI ORCHESTRA CÂNȚĂ...
DRAGOSTEA CARE A SUPRAVIEȚUIT TITANICULUI
Traducere din limba engleză de NICOLETA STROIE
Editura ALLFA
București
2012

CUPRINS

Introducere

- 1 — Orchestra a rămas unită
- 2 — Agonia necunoscutului
- 3 — Mackay-Bennett pornește în larg
- 4 — White Star Line sub asediu
- 5 — Jock și Mary
- 6 — Comemorarea lui Jock
- 7 — Al doilea erou al Titanicului
- 8 — Factura pentru uniforma fiului mort
- 9 — „Vaporul Morții”
- 10 — Revoltă pe Olympic
- 11 — Omagierea dirijorului de pe Titanic
- 12 — Mary „denigrează” un mort
- 13 — Andrew Hume
- 14 — John Jacob Astor al VI-lea
- 15 — Bunurile lumești ale lui Jock
- 16 — Viorile dispărute
- 17 — Johann Law Hume Costin
- 18 — Un nume și o piatră de mormânt pentru Jock
- 19 — Stabilirea paternității
- 20 — Familiile Costin și Hume la judecată
- 21 — Deschiderea vechilor răni
- 22 — Cazul asistentei mutilate
- 23 — Grace Hume este „ucisă”
- 24 — Procesul lui Kate Hume
- 25 — Declinul și gloria lui Andrew Hume

Cărți de referință:

Alte materiale de referință:

Pentru mama mea, Johann Law Hume Costin, cunoscută prietenilor ca Jackie și pentru tatăl ei, Jock, pe care nu l-a cunoscut niciodată.

Am descoperit o nouă speranță astăzi în cel mai neașteptat loc — în cimitirul din Halifax, la mormântul unui om pe nume Jock Law Hume. Oameni ca Jock Hume în zilele noastre s-au remarcat pe 11 septembrie la World Trade Center ajutând mulțimea să-și păstreze calmul și să împiedice răspândirea panicii... fără să ceară nimic în schimb. Pentru mine, Hume reprezintă întruchiparea tuturor acestor oameni. Vor apărea din nou atunci când va fi nevoie de ei. Și pentru mine este suficient să știu că ei sunt lângă noi, chiar dacă nu îi vedem întotdeauna. Ei reprezintă speranța. Ei reprezintă viitorul.

(Charles Pellegrino, despre prăbușirea turnurilor gemene de la World Trade Center în *Ghosts of Vesuvius*.)

Nimeni nu era mai îndrăgit în școală ca Jock. Tuturor celor care l-au cunoscut pe flăcăul mereu vesel, li s-a pus, fără doar și poate, un nod în gât și li s-a tăiat respirația atunci când au citit că bietul Jock a trecut în lumea odihnei veșnice, asemenea unui pribeag. Totuși, mândria învinge durerea, căci flăcăul a murit erou, cu îndrăgita lui vioară strânsă la piept, cântând ultimul recviem pentru sufletele efemere ale celorlalți și al lui.

(Extras din „Ultimul cânt” — un elogiu anonim la adresa lui Jock Hume, în *Dumfries & Galloway Standard*, 24 aprilie 1912.)

Introducere

În noaptea de 14 spre 15 aprilie 1912, nava de linie Titanic a companiei White Star s-a scufundat în primul său voiaj de la Southampton la New York, în urma unei coliziuni cu un aisberg. Din cei 1497 de oameni — pasageri și echipaj — care în acea noapte și-au găsit sfârșitul în Atlanticul de Nord, au fost recuperate numai 328 de trupuri. Unul dintre acestea a fost al bunicului meu, Jock Hume, violonist în orchestra Titanicului. Avea douăzeci și unu de ani.

Plata lui a încetat în momentul în care nava s-a scufundat și, două

săptămâni mai târziu, tatăl său a primit o factură pentru nasturii de alamă și epoleții White Star de pe uniformă.

S-au scris sute de cărți despre Titanic. Aproape toate, ca de altfel și filmele care înfățișează dezastrul, se încheie cu nava în poziție verticală dispărând în adâncurile oceanului. Această carte începe acolo unde se sfârșește viața pasagerilor și a echipajului: cu ceea ce a urmat. Este o poveste șocantă despre cruzimea și secretele corporatiste, cu analogii contemporane sugestive. Contextul în care este amplasată povestea este cel al unei clase caustice, a cărei discriminare în moarte a fost la fel de nemiloasă ca cea din viață.

Ideea acestei cărți a demarat la începutul anului 2010, ca un fel de proiect despre istoria familiei, pe modelul *Cine crezi că ești?* dedicat copiilor, nepoților și familiei surorii mele — nicidecum o carte despre Titanic. Sora mea murise cu patru ani în urmă, iar mama noastră cu zece ani mai devreme. Din ce în ce mai conștient de propria mea apropiere de moarte, mi-am dat seama că am rămas singurul care mai știe câte ceva despre familie, singurul în stare să atribuie un nume chipurilor șterse de pe vechile fotografii în sepia abandonate în valiza ponosită din pod.

Este o poveste reală despre urmările catastrofice ale Titanicului, despre două familii obișnuite din Dumfries, oraș situat în sud-vestul Scoției, și despre cum tragedia s-a propagat asupra generațiilor următoare ale celor implicați timp de aproape o sută de ani. Mama mea, care s-a născut la șase luni după moartea lui Jock și a trăit până la optzeci de ani, nu a putut scăpa niciodată de fantoma Titanicului. Același lucru s-a întâmplat și în cazul familiei milionarului american, Colonelul J. J. Astor, care, la fel ca Jock, a murit lăsând în urmă un copil nenăscut. Probabil este și cazul altor „familii ale Titanicului”.

Bunica mea, Mary Costin, era logodită cu Jock Hume și urmau să se căsătorească după întoarcerea Titanicului din voiajul de debut. Anul trecut, mi-am petrecut multe zile la Dumfries adunând informații despre familiile Costin și Hume, care locuiau la câteva sute de metri distanță una de cealaltă. La biblioteca Ewart din Dumfries m-am îngropat în paginile îngălbenite ale ziarelor locale și ale altor documente. La Arhiva Națională a Scoției din Edinburgh am studiat sute de teancuri de mărturii de judecată, fiecare dintre ele prinse cu grijă într-o panglică de mătase roz. Noaptea, mă conectam la internet și căutam date de naștere, de deces, de căsătorie și verificam datele de evidență a populației. A trebuit să eliberez rafturile biroului pentru a face loc altor cărți despre Titanic, înălțându-mi biblioteca, deja bogată în cărți despre acest subiect, cu mai bine de un metru.

Un simplu interes la început s-a transformat într-o obsesie care îmi ocupa tot timpul, iar proiectul meu de cercetare a devenit ancheta unui detectiv. Ce l-a determinat pe Jock, un copil-minune, să plece de

acasă la vârsta de paisprezece ani cântând în orchestre de pe navele de linie pentru pasageri? Violonistul adolescent văzuse cea mai mare parte a lumii înainte să împlinească douăzeci de ani, navigând peste Atlantic numai în anul de dinaintea morții sale de cel puțin trei ori. Nu știussem până atunci acest lucru. Răspunsul la întrebarea asta — și la multe altele — stau în personalitatea complexă a lui Andrew Hume, tatăl lui Jock. Toată viața m-am considerat un Ward sau un Costin. Editorul a fost cel care mi-a adus în vedere faptul că Andrew Hume a fost străbunicul meu și că am o parte din ADN-ul lui, o descoperire de altfel nedorită.

O altă surpriză a fost să cunosc o verișoară de care nu știam că există: Yvonne Hume, nepoata lui Andrew, fratele mai mic al lui Jock Hume. Yvonne tocmai scrisese *Dinner is Served*, o carte cu rețetele culinare de pe Titanic. Am schimbat amintiri despre familie și în final am legat o nouă prietenie.

Anul trecut în august am luat avionul către Halifax, Noua Scoție, unde nava cablier Mackay-Bennet adusese toate trupurile recuperate din apă după scufundarea Titanicului. În frumosul cimitir Fairview Lawn, din Halifax, este înmormântat și Jock, alături de alte 121 de trupuri de pe Titanic. Arhivele din Noua Scoție și evidențele de la University Avenue din Halifax, conțin rapoarte ale anchetatorilor asupra morților. În perioada petrecută în arhivă și la Muzeul Atlanticului, am găsit răspunsuri la mai multe întrebări incomode, iar la Muzeul Maritim din Noua Scoție am avut privilegiul să citesc jurnalul de bord al navei Mackay-Bennett, care oferă o descriere detaliată a călătoriei făcute de „Vaporul Morții”, așa cum a ajuns să fie cunoscut.

Cercetările, dar și scrierea acestei cărți, au însemnat pentru mine o călătorie dureroasă și, cu toate că lucrul la carte este acum încheiat, cred că această călătorie va continua, căci mai sunt încă destule întrebări fără răspuns. Și simt, în sfârșit, că-l cunosc pe bunicul meu, Jock. Când eram copil îmi era greu să mi-l imaginez, mai ales pentru că nici mama nu l-a cunoscut. Tot ce se știa despre el erau frânturi de povești aflate de la alții.

Probabil sunt mii de oameni care și-au pierdut tații sau bunicii în cele două războaie mondiale și care îmi împărtășesc sentimentul de înstrăinare.

Dar acum știu ce om bun a fost Jock. Îi pot vedea zâmbetul și îi pot auzi râsul. Un tânăr încântător. Și nu în ultimul rând cura jos. Curajos nu numai pentru modul în care a murit, dar mai ales, pentru cum a trăit. Pentru că la paisprezece ani a plecat pe mare cu arcușul său și a cântat atât de bine, încât la douăzeci și unu de ani a avut ocazia să cânte pe cea mai mare navă de linie oceanică construită vreodată.

Ghinionul lui a fost că se numea Titanic.

Christopher Ward, ianuarie 2011

1 — Orchestra a rămas unită

15 aprilie 1912, 2.05 a.m.: la bordul S.S. Titanic

Multe lucruri curajoase s-au întâmplat în acea noapte, dar niciunul nu a depășit măreția acelor câțiva oameni care au cântat jără încetare. În timp ce vaporul se lăsa încet tot mai jos în apa care la jieceare minut urca tot mai sus către ei; muzica a fost pentru ei un recviem și dreptul de a rămâne pe culmile gloriei nemuritoare.

Lawrence Beesley, supraviețuitor.

Extras din *The Loss of the S.S. Titanic*

În cele din urmă a sosit momentul în care cei opt membri ai orchestrei și-au dat seama că nu pot cânta mai departe. Nu din cauza frigului sfâșietor, cu toate că erau pe punte de mai bine de o oră, cu paltoane și fulare luate la repezeală peste uniformă, încât să le țină cât de cât de cald. Bunicul meu, Jock Hume, la cei douăzeci și unu de ani era al doilea cel mai tânăr membru al orchestrei. În graba disperată de a se alătura celorlalți pe punte, nu apucase să pună mâna decât pe o pelerină ușoară de ploaie. A fost plăcut surprins, probabil, să observe că, deși nu își mai simțea mâinile înghețate, iar vesta de salvare și fularul îi îngreunau cântatul, reușise totuși să termine toate cele cinci versuri din „Mai aproape de Tine, Doamne” fără să rateze nicio notă. Orchestra nu s-a oprit nici măcar atunci când cei mai mulți dintre cei care urmăriseră inopinata interpretare plecaseră— ceea ce de obicei dă de înțeles orchestrei că este timpul să își strângă instrumentele și să se retragă. Femeile și copiii au fost primii care au plecat cu bărcile de salvare. Asta se întâmplase cu o oră în urmă. Cei 1 500 de pasageri și echipajul rămas îndeplineau ultimul ordin pe care Căpitanul Smith avea să-l mai dea pe mare — să părăsească vasul. Nu era decât o formalitate, dacă te gândești că singurele alternative erau să fii aruncat în apă sau să te îneci sub punte. Unii își întârziaseră plecarea pentru a primi pe puntea înclinată ultimele binecuvântări de la părintele Thomas Byles, îngenunchind în fața lui într-o pornire de căință, în timp ce acesta le împărțea iertarea veșnică și îi trimitea la Dumnezeu. Doar câțiva mai neînduplecați au decis să rămână pe navă, retrăgându-se în salonul de la clasa întâi, întâmpinându-și moartea cu un pahar de coniac în mână.

Orchestra nu s-a lăsat intimidată nici măcar de înaintarea hotărâtă a apelor înghețate care se ridicau din ce în ce mai mult. Niciunul dintre ei nu se gândise la siguranța lui atunci când a urcat pe punte, așa că n-au făcut-o nici acum. Nu se temeau. Aveau să meargă până la capăt.

Orchestra s-a oprit în cele din urmă din cântat pentru că pe măsură ce nava ajungea la punctul maxim de înclinare, nici măcar ei nu se

mai puteau auzi cântând, din cauza sunetului asurzitor produs de chinurile morții prin care trecea Titanicul. „Era un zgomot cum nu mai auzise nimeni înainte și pe care nimeni nu vrea să-l mai audă vreodată”, declarase Colonelul Archibald Gracie, unul dintre supraviețuitorii aflați în apă atunci când s-a scufundat nava. „Era stupefiant, copleșitor.”

Cacofonia de sunete a început cu zdrăngănitul paharelor sparte, al celor mai frumoase cupe de cristal Waterford alunecând de pe rafturile de mahon lustruit și zdrobindu-se în milioane de bucăți și acoperind podeaua saloanelor cu cioburi ca de diamant. Apoi, câteva secunde mai târziu, s-a auzit sunetul de porțelan spart al celor zece mii de farfurii care s-au desprins din punctele de susținere în bucătăriile și sălile de masă de la clasa întâi și a doua: Royal Crown Derby la clasa întâi (White Star negociase săptămâni întregi prețul), și simplu porțelan alb la clasa a treia. Nu că ar mai fi contat astfel de diferențieri, sunetul asurzitor acoperind strigătele de ajutor ale bietelor suflete care erau deja în apă.

Apoi au început să alunece mesele și scaunele, unele zburând de-a dreptul pe ferestrele salonului, aruncând o ploaie de cioburi în spatele celor din orchestră. În sala de mese de pe puntea D, un pian de concert Steinway — unul dintre cele șase care se aflau pe navă — s-a rupt din punctele de susținere și a omorât un ospătar în viteză pe care a căpătat-o de-a lungul ringului de dans, oprindu-se doar atunci când s-a răsturnat, rupt în două, cu toate acordurile îngrămadite într-un ultim fortissimo de fire, lemn și fildeș.

Dar și mai înfricoșător a fost horcăitul de moarte al vaporului. Un hure răsunător, urmat de un geamăt adânc, mai zgomotos decât un tunet și mai terifiant ca un cutremur, a venit de undeva din inima vasului, pe măsură ce, unul câte unul, cele douăzeci și nouă de cazane de aburi ale Titanicului au explodat, smulgând bucăți imense de oțel din balamale. Fochiștii au ars de vii, iar explozia asurzitoare a aburului supraîncălzit care i-a înghițit le-a acoperit strigătele disperate în fața morții.

Cele trei ancore ale Titanicului erau atât de mari și de grele, încât, cu un an în urmă, fusese nevoie de două atelaje a câte opt cai de tracțiune să le tragă pe fiecare pe remorcile cu platformă joasă și să le ducă mai departe pe șantierele navale Harland și Wolff. Acum erau din nou în mișcare, întinzându-și la maxim lanțurile greoaie, de această dată fără să mai fie nevoie de cai de tracțiune.

Rachetele de avertizare au explodat pe cerul înstelat de deasupra navei; apoi, o altă explozie la fel de zgomotoasă ca un baraj de artilerie a anunțat prăbușirea coșului din față, atunci când cablurile nu au mai putut susține presiunea și s-au rupt, iar cele de oțel s-au înșerpuit amenințătoare pe punte. Întreaga navă s-a zguduit din nou

atunci când forța gravitației a smuls turbina cu abur din suportul de oțel masiv, trimitând-o cu un zgomot infernal într-o călătorie de neoprit de-a lungul navei și apoi pe fundul Atlanticului, la o adâncime de peste 3000 de metri.

Wallace Hartley, dirijorul orchestrei, a făcut un semn muzicienilor însemnând că era timpul să se oprească și să lase deoparte instrumentele. S-a înclinat apoi într-o reverență scurtă la fel ca întotdeauna. Și-a păstrat cu greu echilibrul în timpul plecaciunii, puntea atingând un unghi prăpăstios. Trupa s-a adunat în jurul liderului ei. „Domnilor, vă mulțumesc. A fost o interpretare lăudabilă. Noapte bună și mult noroc.” Asta spunea întotdeauna la sfârșitul unei interpretări, iar acea seară nu era cu nimic diferită. Martorii spun că apoi și-au dat mâinile. Hartley a lăsat arcușul viorii, l-a așezat în cutie alături de instrument și a închis capacul. Apoi a înfășurat centura în jurul corpului până a fost bine prinsă de vesta de salvare, legând-o de curea. Astfel va pluti mai ușor și va avea mai multe șanse, iar dacă totul avea să fie bine, își va salva și instrumentul. Jock Hume a procedat la fel cu vioara lui. A pus mai întâi o cârpă peste coarde ca să apere lemnul lustruit, și a băgat vioara mută în haină. A ținut mâna acolo câteva clipe ca să-și dezmoștească degetele, timp suficient cât să se uite și la ceas. Era 2.11 a.m. Prora vaporului era complet scufundată, iar apa înghețată le ajunsese muzicienilor până la coapse. S-au dus în spate, către pupă, pentru a putea sări mai ușor.

Lui Jock i-ar fi stat în fire să sară primul, glumind că apa oceanului ar fi ca o baie în Mediterană, în comparație cu temperatura apei unui izvor din Scoția pe timp de vară. Dar Hartley a dorit să deschidă drumul, ca un adevărat dirijor, îmbrățișându-și strâns vioara ca să nu-i alunece. „Noroc, băieți!” se spune că ar fi strigat. „Nu vă depărtați unii de alții, vom avea mai multe șanse astfel.”

Desigur, n-au avut nicio șansă. Dar au rămas împreună.

*

* *

Acum, când curajoasa orchestră s-a alăturat celor 1 500 de pasageri și echipajului din apă, trebuie să facem o pauză ca să vedem ce se va întâmpla cu ei în ultimele lor clipe de viață. Contrar celor constatate de două anchete oficiale și a declarațiilor făcute mai târziu în Halifax, Noua Scoție, de un anchetator local doctor, pe nume W.D. Finn, foarte puțini oameni s-au înecat în acea noapte. Cei mai mulți au murit din cauza hipotermiei. Câțiva norocoși au murit imediat din cauza șocului termic. Charles Lightoller, cel mai în vârstă ofițer care a supraviețuit, a declarat că a fost ca și cum „ai fi înjunghiat de 1 000 de cuțite”. Nu a stat în apă mult timp, dar este clar că a fost la un pas de moarte din cauza șocului termic.

Cele două războaie mondiale ne-au făcut să înțelegem mai multe

despre efectele apei reci asupra corpului uman, oamenii de știință tot încercând să găsească metode de salvare a marinarilor și aviatorilor găsiți în apă. Naziștii au făcut și ei cercetări cu precizia și cruzimea caracteristică, construind în lagărele de concentrare cisterne pe care le umpleau cu apă rece pentru a înregistra timpul exact până când un om moare, în funcție de temperatura apei și greutatea corporală a victimei. Nu au existat supraviețuitori printre cei selectați pentru aceste experimente, doar o moarte înceată și agonizantă consemnată de un cronometru și un mic semn făcut cu cerneala pe o foaie cu grafice.

S-au făcut multe cercetări de la război încoace. Speranța de viață în apa rece este acum măsurată cu ajutorul unei benzi împărțite în șase categorii de temperaturi, de la apa cea mai caldă, de 27°C, la cea mai rece, de 0°C, sau mai jos. Temperatura apei din Atlanticul de Nord în acea noapte era la limita nivelului de supraviețuire: 28°F sau -2,2°C. O grilă numită „Speranța de viață în apă rece” furnizează un ghid simplu cu privire la șansele de supraviețuire ale pasagerilor și ale echipajului de pe Titanic odată ce au luat contact cu apa înghețată a Atlanticului de Nord. În cincisprezece minute și-au pierdut cunoștința. Zece minute mai târziu, erau morți.

Supraviețuitorii accidentelor din apele înghețate au vorbit despre cum la primul impact cu apa au rămas fără respirație. Dacă prima încercare de a respira este sub apă, riscul de a te îneca crește vertiginos. Dacă, în schimb, reușești să-ți ții respirația suficient de mult, combinația fatală dintre lipsa de oxigen și scăderea bruscă a temperaturii supune corpul la un efort considerabil: vasele de sânge se contractă, ritmul cardiac se intensifică, tensiunea crește și hiperventilația preia comanda. Toate acestea pot declanșa un șoc termic subit — un atac de cord fatal. Este cel mai bun lucru care ți se poate întâmpla. E ziua ta norocoasă.

Dacă încă mai ești în viață la două minute după ce ai căzut în apă, vei intra în primul dintre cele trei stadii ale morții prin hipotermie. Pierzi sensibilitatea în mâini și picioare, temperatura corpului scade brusc și începi să tremuri atât de violent, încât îți clănțane dinții. Pupilele ți se dilată. Cel mai neinspirat lucru pe care-l poți face în acest moment este să începi să înoți — îți vei scurta timpul de supraviețuire cu până la 50 la sută, întrucât corpul pierde căldura mult mai repede atunci când te miști. Toate victimele de pe Titanic au încercat cu disperare să se depărteze cât mai mult de vaporul care se scufunda, de teamă să nu fie trași în adânc odată cu el, dar, fără să știe, își grăbeau moartea. E posibil să simți că dintr-odată începi să te încălzești. Nu este decât o crudă amăgire. Temperatura corpului este într-o scădere dramatică. Atunci când nu mai poți uni degetul mare cu cel mic, înseamnă că te apropii de stadiul al doilea.

Acum, mișcarea devine mai lentă și se instalează confuzia. Vasele de sânge se contractă și mai mult pe măsură ce corpul încearcă cu ultimele resurse să mențină calde organele vitale. Buzele, urechile, degetele de la mâni și de la picioare se învinețesc. Pulsul scade și mai mult, dar ritmul cardiac se intensifică. Respirația devine neregulată și superficială.

Stadiul trei se instalează atunci când temperatura corpului scade sub 32°C (89,6°F). De obicei, în acest punct tremuratul se oprește. La 30°C (86°F) îți pierzi cunoștința, procesele celulare metabolice, esențiale pentru supraviețuire, nu mai funcționează. Principalele organe cedează și ele. Moartea clinică intervine la 26°C (79°F), dar moartea cerebrală survine mai târziu din cauza activității reduse a celulelor. Nimeni din apă nu ar fi supraviețuit mai târziu de ora 2.45 a.m.

E greu să vezi două vieți atât de diferite, ca cea a milionarului Colonel J.J. Astor și cea a bunicului meu, Jock Hume, fiul unui profesor de muzică din Dumfries, aduse la un loc. Dar în acea noapte soarta le-a unit destinele, nu numai în ultimele minute din viață, dar și prin ceea ce au lăsat în urmă. Atât Madeleine, tânăra soție a lui Astor, cât și Mary Costin, logodnica lui Jock, erau însărcinate și, în lunile următoare ale aceluiași an, aveau să dea naștere unor copii care urmau să crească fără să-și cunoască vreodată tatăl. Titanicul avea să lase o umbră neagră deasupra ambelor familii timp de un secol.

Mama își amintea foarte bine din copilărie o carte poștală a Titanicului, expusă pe polița de deasupra căminului de acasă, de pe strada Buccleuch din Dumfries; a stat acolo mulți ani. Din când în când, era dată jos când se ștergea praful sau când era arătată vreunui oaspete. Jock o trimisese din Southampton în dimineața zilei de miercuri 10 aprilie, înainte ca vaporul să plece în larg.

Jock aflate cu numai o săptămână în urmă că Mary urma să-i dăruiască un copil, cu toate că ea bănuise de mai mult timp acest lucru. Mary îi dăduse vestea cu o seară înainte să urce la bordul navei. Strângeau bani de ceva vreme să se căsătorească la Biserica Greyfriars din Dumfries, în mai, după ce Titanicul se întorcea din primul voiaj, iar ea se gândea emoționată la felul în care Jock va primi vestea. S-a simțit ușurată să vadă că și el era la fel de încântat ca ea.

A doua zi, pe 9 aprilie, Mary s-a dus, la prima oră, împreună cu Jock la gara din Dumfries, de unde el trebuia să ia trenul către Carlisle unde urma să schimbe către Liverpool, prima etapă a călătoriei către Southampton, locul de îmbarcare pe Titanic. Au plecat târziu de acasă și au alergat ultimii treizeci de metri până la gară pentru că auziseră trenul apropiindu-se. Jock s-a urcat în grabă și a trântit ușa în timp ce șeful de gară dădea semnalul de plecare. S-au sărutat repede prin fereastra deschisă, iar locomotiva a început să scoată aburi și să se

îndepărteze acoperită de o perdea de fum. Atunci s-au văzut pentru ultima oară.

Ajuns la Liverpool, Jock s-a dus direct pe strada Lord unde J.J. Rayner, furnizorul de uniforme maritime, îi luase măsura pentru uniformă orchestrei, și îi cususe nasturii și epoleții de alamă cu însemnul White Star Line. De acolo a mers pe jos până pe strada Castle unde se aflau birourile C.W. și F.N. Black, agenții muzicali care îl contractaseră pe el și pe ceilalți membri ai orchestrei. De aici a luat o asigurare de drum pentru ultima parte a călătoriei către Southampton, unde urma să se îmbarce. Firma lui Rayner avea o înțelegere cu frații Black și avea să le trimită lor nota de plată pentru uniformă lui Jock. Apoi se întoarse din nou la gara din strada Lime.

Jock a prins trenul de după-amiază către Londra și a ajuns la timp ca să ia trenul de la Waterloo la Southampton. Era ora 10.00 p.m. Atunci când a bătut la ușa de la numărul 140 de pe St. Mary's Road din Southampton, unde a fost primit de gazda sa, doamna King. Avea camere pentru cinci chiriași, cei mai mulți dintre ei fiind membri ai echipajelor de pe navele de linie. Jock era unul dintre cei vechi, iar doamna King era obișnuită cu orele târzii la care acesta ajungea. A doua zi de dimineață, s-a îmbarcat pe Titanic la terminalul Berth 44 din Southampton, unde portul roia deja de oameni. Cei din orchestră călătoreau la clasa a doua, iar Jock a urcat dinspre pupă pe puntea D, prin pasajul de la clasa a doua. Două cabine de pe puntea E fuseseră rezervate pentru cei opt muzicieni.

Jock nu avusese până atunci rețineri în a o lăsa pe Mary singură — de fapt, ultimii doi ani îi petrecuse mai mult departe de Dumfries, cântând pe nave de pasageri și, astfel, se obișnuiseră amândoi cu despărțirea. Dar acum ceva se schimbase. Pentru prima oară în viața lui, gândurile lui Jock se îndreptau către ce lăsase în urmă, și nu înspre ceea ce avea să vină. De obicei aștepta să ajungă la destinație și abia apoi trimitea vreo carte poștală sau o scrisoare lui Mary; dar acum trimisese o vedere cu Titanicul însoțită de câteva cuvinte de încurajare, alese cu grijă.

Cei din familia Astor s-au îmbarcat pe Titanic la Cherbourg, însoțiți de Victor Robbins, valetul lor, Rosalie Bidois, servitoarea lui Madeleine, și sora ei medicală Caroline Endres. Kitty, câinele mult iubit al lui Astor, care îi însoțise în Egipt, i-a însoțit și el în ultima călătorie.

Astor era nerăbdător să participe la recepția care îi aștepta pe el și pe tânăra lui soție Madeleine la New York. Cuplul era într-o prelungită lună de miere care dura de câteva luni; numele lor erau pe buzele tuturor din cauza divorțului dur dintre Astor și soția lui, Ava, care avusese loc cu un an mai devreme, un divorț care scandalizase societatea și desfăcuse prietenii. La cei optsprezece ani ai săi,

Madeleine Talmage Force era cu douăzeci și șapte de ani mai tânără decât soțul ei, și cu un an mai mică decât fiul acestuia, Vincent. Cei de la *New York Times* o descriau ca fiind „o fată înălțuță și grațioasă, cu păr castaniu și trăsături bine definite”. Madeleine de-abia terminase școala când părinții ei i l-au prezentat pe Astor; aceștia văzuseră în el un pretendent înstărit și o partidă bună pentru fiica lor mai mare, Katherine.

Astor a luat înțeleapta decizie de a se depărta de criticii săi arătându-i în schimb lumea lui Madeleine. Petrecuseră mai multe săptămâni în Egipt și în Franța, iar acum se instalaseră într-una dintre cele mai luxoase camere de pe vapor. Dar luna de miere se apropia de sfârșit; Madeleine era însărcinată în luna a șasea, iar atunci când Titanicul urma să acosteze la New York, Astor trebuia să înfrunte mânia familiei sale, dezaprobarea detractorilor, dar și privirea cercetătoare a investitorilor.

Duminică, 14 aprilie, era o noapte frumoasă, luminată de stele, friguroasă, dar liniștită care îi amintea lui Jock de nopțile reci de iarnă de acasă, din Dumfries și Galloway. Supraviețuitorii și-au amintit ulterior momentele în care s-au intersectat fie cu Jock, fie cu Astor, care până la finalul nopții au dovedit că mai aveau ceva în comun — curajul. Violet Jessop, o îngrijitoare de bord, s-a întâlnit prima dată cu Jock în timpul pauzei pe care orchestra a avut-o la cină. În fiecare seară era anunțată la ora 6 p.m., cu un sunet de goarnă emis de gornistul vaporului. „Jock era mereu atât de energic și plin de viață”, a spus ea. „Mi-a strigat cu accentul lui scoțian că în încheiere le va arăta cum se cântă, cum cântă un scoțian adevărat.”

Mai târziu, în acea noapte, după ce s-a dat ordinul de părăsire a vasului, ea a trecut pe lângă trupă în timp ce aceștia urcau grăbiți scările ducându-și instrumentele să încheie recitalul pe punte. Jock i s-a părut palid. „Le cântăm să-i mai înveselim un pic”, i-a spus el.

Declarațiile cu privire la ultimele momente ale lui Astor sunt contradictorii, pentru că nu au existat păreri comune referitoare la tot ce s-a petrecut în acea noapte. Dar au existat mai mulți martori care spuseseră că l-au văzut sărutând-o pe Madeleine pe obraji înainte s-o ajute să urce în barca de salvare numărul 4, după care s-a dat câțiva pași înapoi și i-a făcut din mână. Cea mai bună mărturie și probabil cea mai apropiată de realitate aparține Colonelului Archibald Gracie, unul dintre ultimii pasageri care au părăsit nava și care a oferit o descriere dramatică a scufundării vasului, chiar înainte de a muri, un an mai târziu, din cauza timpului petrecut în apa înghețată. Colonelul Gracie l-a ajutat pe Astor să o treacă pe Madeleine peste bara care depășea un metru, pentru a urca în barca de salvare:

„Soțul ei a ținut-o de brațul stâng în timp ce i-am încredințat-o lui Lightoller (Charles Lightoller, Ofițer Secund) care a așezat-o în barcă.

A avut loc un schimb de cuvinte între Colonelul Astor și ofițer, dialog pe care l-am ascultat cu mare interes. Astor era lângă mine, la fereastra de alături, în stânga mea. Aplecat în afară, peste bară, i-a cerut permisiunea lui Lightoller să urce în barcă ca să aibă grijă de soția sa — o cerere de bun simț având în vedere starea ei delicată. Dar ofițerul, care își lua datoria în serios, supunându-se ordinelor, și care nu făcea nicio diferențiere între milionari și ceilalți pasageri de pe vas, a răspuns: *Nu, domnule, niciun bărbat nu are voie în barcă până nu sunt îmbarcate mai întâi femeile.* Colonelul Astor nu a obiectat.

FIRST CLASS PASSENGER LIST

PER

ROYAL AND U.S. MAIL

S.S. "Titanic."

FROM SOUTHAMPTON AND CHERBOURG
TO NEW YORK

(Via QUEENSTOWN).

Wednesday, 10th April, 1912.

Captain, E. J. Smith, R.D. (Comdr. R.N.R.)

Surgeon, W. F. N. O'Loughlin.

Asst. Surgeon, J. E. Simpson.

Purser: H. W. McElroy

R. I. Barker

Chief Steward, A. Latimer.

Allen, Miss Elizabeth *✓*
Walton *✓*

Allison, Mr. H. J. *✓*

Allison, Mrs. H. J.
and Maid *✓*

Allison, Miss *✓*

Allison, Master
and Nurse *✓*

Anderson, Mr. Harry *✕*

Andrews, Miss Cornelia B. *✓*

Andrews, Mr. Thomas

Appleton, Mrs. E. D. *✕*

Artagaveytia, Mr. Ramon

Astor, Colonel J. J. *✓*
and Maid *✓*

Astor, Mrs. J. J.
and Maid

Aubert, Mrs. N.
and Maid

A primit refuzul cu demnitate și a întrebat cu resemnare numărul bărcii în care se afla soția lui pentru a o putea găsi mai târziu, în cazul în care va fi salvat. *Numărul 4*, a fost răspunsul lui Lightoller. Niciun

cuvânt nu a mai fost rostit.”

Se pare că unul dintre ultimele lucruri pe care le-a făcut Colonelul Astor a fost să meargă sub punte pentru a-și recupera câinele, Kitty, din locul special amenajat. Madeleine n-a vorbit niciodată în public despre ce s-a întâmplat în acea noapte. Singurul lucru pe care l-a spus a fost că în timp ce barca de salvare numărul 4 se îndepărta de vaporul care se scufunda, orchestra încă mai cânta și ultimul lucru pe care l-a văzut a fost Kitty care alerga pe punte.

Dintre membrii echipajului și cei 1497 de pasageri care au murit în acea noapte, mai mult de 1 000 nu au mai fost niciodată recuperați. Familiile lor, cei dragi și prietenii au rămas doar cu sentimentul neștiinței, fără un trup pe care să-l jelească.

Totuși, trupurile a trei dintre cei opt membri ai orchestrei *au fost* recuperate și — cel mai surprinzător lucru — au fost găsite împreună. Timp de opt zile și opt nopți, fuseseră ținuti la suprafață de veste de salvare — iar carcasa viorii lui Hartley era încă strâns ținută la pieptul lui — și au fost purtați de vânt și de curenți la mai bine de 64 de kilometri de locul de odihnă veșnică a Titanicului.

Nu vom ști niciodată cum, în ultimele minute din viața lor, amorțiți de frig, au reușit să rămână împreună sau cum și când ceilalți cinci s-au despărțit de grup. Dar pe 23 aprilie, cei trei membri găsiți au avut parte de o întâlnire cu un vapor cel puțin la fel de remarcabil ca Titanicul: cablierul Mackay-Bennett. Unul dintre cei trei membri a fost bunicul meu, Jock.

2 — Agonia necunoscutului

16 aprilie, Strada Buccleuch 35, Dumfries

La 3 200 de kilometri depărtare, în Dumfries, familiile Hume și Costin așteptau cu nerăbdare vești despre Jock. În lipsa oricărei declarații din partea White Star Line, știrile contradictorii din ziare îi umpleau pe oameni de speranță, dar și de disperare. De exemplu, *Daily Mirror* își asigura cititorii că toți cei 2 209 pasageri și echipajul de la bordul Titanicului au fost salvați și că „uriașul nefericit” era remorcat în siguranță spre New York. *Liverpool Courier*, ale cărui birouri erau chiar lângă sediul White Star Liner pe strada James, a mers și mai departe, publicând o fotografie a vaporului Virgian, aparținând companiei Allan, care remorca Titanicul într-un port din New York — un miracol al montajului și al măiestriei retușului. Sub titlul „TOȚI PASAGERII SALVAȚI” era un raport al „salvării remarcabile” a celor de la bord. „Vestea coliziunii cu un aisberg a fost primită cu consternare”, cita *Courier*.

Toată povestea n-ar fi apărut dacă White Star Line nu și-ar fi dat acordul tacit. Am lucrat în Liverpool pentru *Daily Mirror* în anii 1960 și m-am bucurat, alături de toți ceilalți jurnaliști din oraș, de o relație

foarte apropiată cu companiile navale. În 1912, când Liverpool era liderul porturilor din Imperiu, presa și vapoarele de linie trebuie să fi fost mână-n mână.

Alte ziare și-au pus încrederea în serviciile de cablu din SUA și Canada, bazându-se pe interceptările Marconi din Cape Race. *Daily Sketch* a oferit cu acuratețe știrea că vaporul de linie s-a scufundat cu „nefericita pierdere a 1700 de vieți în mijlocul Atlanticului”.

Bunica mea, Mary Costin, care se trezise devreme, a așteptat în fața magazinului de ziare Memillan din Friar Vennel, până a deschis cu puțin înainte de ora 6 a.m., și a știut imediat căreia dintre cele două știri contradictorii să dea crezare. De când se știa, toți cei pe care Mary îi iubise muriseră: cele două surori mai mici, Margaret și Elizabeth, atunci când aveau cinci ani, amândouă din cauza meningitei; tatăl ei din cauza unei hemoragii, un an mai târziu; iar cu un an în urmă își pierduse și mult iubitul frate William, din cauza apendicitei, la doar douăzeci și patru de ani, lăsând în urmă alți trei copii fără tată în familia Costin. Acum Jock fu cel luat de lângă ea.

Poate cele două familii și-ar fi găsit consolarea dacă ar fi putut să-și împărtășească suferința, să schimbe informații și să se ajute reciproc. Că familiile Hume și Costin nu și-au vorbit, ar fi puțin spus. Din momentul în care bunicii mei, Jock și Mary, se îndrăgostiseră cu doi ani în urmă, s-a iscat un conflict demn de războiul dintre familiile Montague și Capulet. Andrew Hume a fost cel care a inițiat ostilitățile, interzicându-i fiului său să o mai vadă pe Mary, pe motiv că Jock „poate găsi ceva mai bun”. De atunci încolo, Susan, mama lui Mary, o femeie mândră și hotărâtă, care-l plăcea pe Jock și ținea ca fiica ei să fie fericită, a făcut tot posibilul pentru a încuraja relația și chiar l-a invitat pe Jock să locuiască în casa ei împreună cu Mary, ceea ce s-a și întâmplat între călătoriile din ultimul an de viață.

Pentru cei din familia Costin, trebuie să fi părut că Andrew, tatăl lui Jock, și Alice, mama lui vitregă, dețineau controlul, părinții lui Jock fiind cele mai apropiate rude cu care cei de la White Star Line ar fi putut comunica. Dar cu supraviețuitorii încă pe mare, îmbarcați pe SS Carpathia, și compania care nu dădea curs liber veștilor, ambele familii erau la fel de neștiutoare.

Cu toate că Mary nu se putea odihni, nu se punea problema să nu lucreze la fabrica de mănuși la fel ca înainte. Se hotărâse totuși să plece acasă mai devreme, astfel încât să sune la ușa familiei Hume în drum spre fabrică și să vadă dacă ei au primit vreo veste despre Jock. Mama ei a sfătuit-o să nu facă acest lucru, dar Mary nu a luat în seamă sfaturile. A mers cei 360 de metri până pe strada George la numărul 42, a urcat cele șase trepte de piatră până la ușa familiei Hume, a prins gheara grea de leu de la ușă și a bătut de două ori. A văzut mișcarea scurtă a unei perdele de la una dintre camerele de la

etaj. După două minute, a auzit pașii unei femei urmați de sunetul metalic al unei chei mari întorcându-se în broască.

Mama vitregă a lui Jock, Alice, a fost cea care a deschis ușa. A măsurat-o pe Mary din cap până-n picioare și înainte chiar ca aceasta să aibă timp să rostească vreun cuvânt, i-a spus: „Domnișoară Costin, vă rog să nu mai sunați aici”, și i-a închis ușa în față. Mary a coborât scările gândindu-se la reacția pe care ar trebui să o aștepte din partea lor atunci când le va spune că așteaptă copilul lui Jock.

3 — Mackay-Bennett pornește în larg

17 aprilie, Halifax, Noua Scoție

Miercuri, 17 aprilie 1912, la ora 12.45 p.m., cablierul Mackay-Bennett a părăsit debarcaderul de pe strada Upper Water din Halifax, Noua Scoție. Pe puntea vasului de 1731 de tone, Căpitanul Frederick Lamder, un englez chipeș și înalt, cu o barbă stufoasă și „ochi de o agerime nefirească” a început să scrie o nouă pagină în jurnalul de bord al navei, prins în copertă de piele. El a scris cu creionul și cu majuscule: „Am plecat pe mare către epava SS Titanic” menționând și condițiile meteorologice — „ceață, briză ușoară” — după care s-a îndreptat ușor către sud-est, direcție care îl va purta 1095 de kilometri, către ultima poziție cunoscută a Titanicului.

Ordinele primite de Lamder erau să recupereze și să aducă trupurile neînsuflețite înapoi în Halifax, cel mai apropiat țărm de locul unde vaporul se scufundase. Nu i se spusese nimic de supraviețuitori și nimeni, cu atât mai puțin el, nu își făcea iluzii să mai găsească pe cineva în viață. Văzuse oameni murind de hipotermie la numai câteva minute după ce căzuseră în apa cu temperatură sub zero grade. Chiar și într-o barcă de salvare ai noroc dacă supraviețuiești mai mult de câteva ore, iar Mackay-Bennett avea să ajungă în vreo patru zile, aproape o săptămână după ce marele vas de linie se scufundase. Nu i se spusese nici la câți morți să se aștepte. Avea 103 sicrie la bord, dar tot nu avea habar de spre infernul peste care urma să dea. Robert Hunston, tânărul operator care se ocupa de noua stație de control Marconi de la Cape Race a păstrat o înregistrare a tuturor mesajelor trimise duminică noaptea în timp ce operatorul de pe Titanic a cerut ajutor navelor din zonă. Hunston a decodificat de trei ori cuvântul „S-C-U-F-U-N-D-A-R-E” pentru a se asigura că a înțeles bine. Apoi a pierdut semnalul Titanicului.

Cineva știa însă exact câți oameni muriseră; Bruce Ismay, președintele White Star Line. Dar el păstra tăcerea. De două zile, Ismay era îmbarcat în siguranță pe vasul de linie SS Carpathia care se îndrepta spre New York cu cei 712 supraviețuitori la bord. Calcularea numărului celor decedați era atât de simplă că și un copil ar fi putut-o face: 2 209 pasageri și echipaj, minus 712 supraviețuitori și îți

rămân... da, 1497 este răspunsul corect.

În apă erau 1497 de pasageri și membri ai echipajului morți în apă, undeva în Atlanticul de Nord. Ar fi fost 1498 dacă Ismay nu s-ar fi alăturat femeilor și copiilor într-una din bărcile de salvare ale Titanicului, de unde auzea țipetele și privea chinurile disperate ale morții prin care au trecut sute de bărbați, femei și copii, a căror siguranță îi fusese încredințată. Nu e de mirare că nu a avut puterea să spună lumii întregi ce s-a întâmplat. Problemele de transmisie au împiedicat încercările făcute de ofițerul de pe SS Carpathia de a trimite prin codul Morse o listă completă a celor care fuseseră salvați, așa că nu trebuie să ne surprindă faptul că nume precum Bruce Ismay și doamna Astor erau printre acei câțiva care răzbiseră.

Ziua de ieri i se părea lui Lamder la un an distanță. Doar cu o zi în urmă pregătise vasul Mackay-Bennett, de 82 de metri, ca să-și îndeplinească scopul pentru care fusese construit: să repare o ruptură de cablu de lângă Cape Cod dintr-o legătură transatlantică, ce lega Europa de Statele Unite.

Toată ziua, echipajul a muncit pe rupte; au umplut rezervoarele cu cărbune, încărcând kilometri de cablu de telegraf pe cei trei suportți ai vaporului, vopsind grinzile, făcând aprovizionarea cu apă și mâncare și frecând podelele în timp ce tâmplarul vaporului făcea ultimele reparații.

No.	Words	Origin Station	Time handled in	Via	Remarks
70		Stam.	11-11-12		

1700200 2000 1000 1000 - 1000
 We are sending fast passengers on
 being put into boats
 1000
 L.L. Green
 1000 1000

Apoi, cu puțin timp înainte de amiază, Lamder a fost chemat de angajatorii lui de la Compania de Cablu Comercial, unde i-a fost prezentat domnului A.G. Jones, agentul White Star Line din Halifax. Jones l-a informat că White Star Line a solicitat serviciile Mackay-

Bennett pentru a recupera cadavrele de pe Titanic. Ordinele lui Lamder erau ca a doua zi să se pregătească de plecare. Jones i-a înmănat o bucată de hârtie cu ultima poziție cunoscută a epavei, pe care Jack Phillips, operatorul de pe Titanic o transmisese prin radio cu puțin timp înainte ca nava să se scufunde. Poziția era 41.46 N, 50.14 V, dar Lamder trebuia să calculeze cu atenție, luând în considerare vântul și curenții oceanici, pentru a determina locul exact în care s-ar fi putut afla trupurile duminică, cea mai apropiată zi în care Mackay-Bennett putea ajunge la fața locului.

White Star Line plătea Compania de Cablu Comercial cu 550 de dolari americani pentru a le închiria nava și urma să plătească echipajul, inclusiv pe Lamder, cu un salariu dublu după ce neplăcuta misiune lua sfârșit. Tot ceea ce Mackay-Bennett a solicitat avea să fie în debarcader gata de imbarcare a doua zi dimineață. Lamder trebuia să mărească echipajul — cam cu zece oameni. Mai mult, aveau să fie însoțiți la bord și de Canon Kenneth Cameron Hind, de la Catedrala All Saints din Halifax și de John R. Snow Jr. Îmbălsămător șef la firma tatălui său, John Snow & Co., cei mai buni antreprenori de pompe funebre din Noua Scoție. Lamder îi cunoștea bine. Amândoi erau cei mai buni în profesia lor în care tratau eficient moartea: domnul Snow avea să se ocupe de cadavre așa cum știe mai bine un îmbălsămător, iar Hind trebuia să le trimită sufletele către cel Atotputernic. Niciunul dintre ei nu se gândea la priverilește îngrozitoare care îi aștepta: domnul Snow va rămâne fără sicrie și lichid de îmbălsămare, Hind va sta în veșmântul preotesc pe puntea înghețată cântând „Doamne miluiește” fără oprire trimițând sufletele celor decedați la Bunul Dumnezeu.

Lamder s-a întors pe Mackay-Bennett, unde au început imediat pregătirile pentru înspăimântătoarea misiune. S-au descotorosit de surplusul de echipament de care nu aveau nevoie, chiar dacă Lamder trebuie să nu fi fost foarte încântat de desfacerea cablului submarin de pe suporturi. Era căpitan al vasului de cinci ani și întinsese sute de kilometri de cabluri de telegraf pe fundul oceanului, de cele mai multe ori în cele mai ostile condiții meteorologice pe care Atlanticul de Nord le putea oferi. Ajunsese să creadă că este menirea lui să ajute trecerea de la revoluția industrială la noua eră a tehnologiei și comunicației, făcând legătura dintre Europa și America de Nord. Acum se trezise în postura de comandant de vas mortuar, „Vaporul Morții”, așa cum avea să fie numit în scurt timp. Dar în acea zi, White Star Line era cea care plătea și până la ora 5 p.m. Fusese înlăturată și ultima bucată de cablu, iar Lamder s-a retras în cabina lui după ce a scris în jurnalul de bord ultima consemnare pe acea zi: „5 p.m., încărcătura este așezată.”

Lamder n-a putut să doarmă prea mult între zdrăngănitul cailor de tracțiune și strigătele cu instrucțiuni apărute la fiecare transport nou

din timpul nopții. Cele 103 sicrie, de calitate diferită — atâtea câte au putut să facă directorii și tâmplarii caselor funerare din Halifax într-un timp atât de scurt — erau puse pe punte unul peste altul, formând o grămadă atât de mare, încât păreau că o să se răstoarne. Suluri de pânză de vele, pregătite pentru a înfășura cadavrele, erau puse teanc. Pe punte se aflau și zece tone de grilaj de fier pe care urmau să fie așezate trupurile ce vor fi îngropate în mare. La miezul nopții, comisarul de bord l-a trezit pe Lamder să-l întrebe unde să depoziteze în siguranță cutiile de lemn ale domnului Snow, care conțineau flacoanele cu soluția de îmbălsămare. În tot acest timp, șeful de echipaj căuta cu disperare prin hanurile din Halifax oameni care să fie suficient de treji pentru a putea pleca pe mare de dimineată, și care să fie destul de puternici și să aibă stomacurile destul de tari încât să poată face față celor ce vor urma.

Încărcătura a fost depozitată a doua zi dis-de-dimineată. Lamder a notat în jurnalul de bord: „Încărcătura este pusă la rece, fierul vechi și sicriile sunt la bord.” Gheața fusese ideea lui. În tinerețe, lucrase pe vase pescărești și știa că asta e singura modalitate să păstrezi prada proaspătă până la întoarcere. Mackay-Bennett avea trei containere goale sub punte, unde, până ieri, fuseseră depozitate trei suporturi imense de cablu pentru submarine. Acum, containerele depozitau 20000 de tone de gheață zdrobită, care nu avea să păstreze la rece codul din Newfoundland, ci cadavrele oamenilor de pe Titanic. Mulți dintre pasagerii și membrii echipajului de pe Titanic aveau să sfârșească aici, unii lângă alții ca niște pești morți, exceptând, desigur, pasagerii de la clasa întâi și ofițerii White Star Line. Va fi ca o zonă de tranzit pentru oamenii de rând atunci când Mackay-Bennett va rămâne fără sicrie și pânză.

Încă zece membri ai echipajului trebuia să mai fie cazați — și să se găsească cabine pentru oaspeții de seamă ai lui Lamder. Din fericire, proprietarii Companiei de Cablu Comercial, John William Mackay și James Gordon Bennett Jr. Insistaseră în 1884, când fusese construit de John Elder & Co. Din Glasgow, ca Mackay-Bennett să primească cele mai bune dotări.

Era extrem de confortabil și echipamentul era de ultimă generație. Faptul că a rezistat primului voiaj a contat foarte mult. Pe 17 februarie 1885, Mackay-Bennett a plecat din Londra, unde fusese echipat pentru Halifax, pentru a fi înmănat proprietarilor. A doua zi, a navigat înfruntând o serie de furtuni și uragane „cum nu se mai văzuseră”. După patru zile în larg, a trecut printr-un „uragan îngrozitor” care a durat șase ore, conform unei știri publicate de *New York Times*. Două săptămâni mai târziu, când a ajuns în Halifax, cei patru ofițeri care luptaseră cu furtunile, ușurați că au supraviețuit grelelor încercări, au declarat că „Mackay-Bennett este o ambarețiune

Doamna Mackay, soția cunoscutului milionar și președinte al companiei, botezase nava cu un an înainte, la Glasgow, atunci când fusese lansată, și s-a arătat interesată în mod deosebit de designul interior atunci când a fost echipată. Cabina căpitanului, situată în ruf, înaintea pupei, era neobișnuit de confortabilă și de fiecare parte a salonului de pe puntea principală se aflau cabine de lux pentru inginerii de cablu, electricieni și pasageri. Una dintre acestea, o cabină încăpătoare și capitonată elegant cu mahon, era destinată domnului Mackay și domnului Bennett. Aici a fost cazat Canon Hind după îmbarcare — spre ușurarea lui, fără îndoială.

Mackay-Bennet și-a datorat numele și existența parteneriatului extraordinar dintre Mackay și Bennett, care au înființat Compania de

Cablu Comercial în 1884, pentru a concura cu monopolul virtual al celor de la Western Union care activau în domeniul telegrafiei transatlantice. Bennett era un antreprenor excentric care finanțase expediția lui Henry Stanley în Africa, în încercarea de a-l descoperi pe doctorul Livingstone. După ce a preluat de la tatăl său conducerea lui *New York Herald*, s-a mutat în Europa construind acolo un imperiu ziaristic, tipărend la Londra și Paris ediții ale ziarului *Herald* cu ajutorul tehnologiei de cabluri subacvatice recent dezvoltată. Mackay-Bennett a fost construit în special ca o navă de reparații de cablu, pentru a întreține cablurile submarine ale Companiei de Cablu Comercial, care a continuat să funcționeze transmițând telegrafic traficul până în 1962.

În Halifax, Mackay-Bennett era privit cu admirație, iar căpitanul lui era la fel de îndrăgit pe cât era de respectat. O asemenea reputație nu se câștiga ușor în comunitatea dură a vapoarelor din Halifax. Reporterii s-au îmbarcat înainte de plecare, iar *Evening Echo* a publicat o fotografie de mari dimensiuni a vaporului făcută cu puțin timp înainte de ieșirea în larg. Articolul care o însoțea spunea că:

„... White Star Line a găsit în Mackay-Bennett o navă extrem de bine pregătită pentru sarcina care i-a fost încredințată. Comandantul său, F.H. Lamder este un marinar foarte bine pregătit, atent și ingenios, și are sub comanda sa un echipaj de ofițeri și oameni aleși pe sprânceană.”

White Star Line a avut, într-adevăr, noroc — la fel și rudele celor decedați și ale căror trupuri au fost recuperate-că Mackay-Bennett a fost disponibilă pentru închiriere. Conceptul care stătea la originea sa, acela de a întinde cabluri, precum și echipamentul profesionist erau exact ceea ce trebuia pentru această sarcină: adică, recuperarea cadavrelor din apă. Echipamentul care includea ancore cu patru brațe și cârlige de prindere mânuite de un echipaj care știa cum să le arunce făcea ca recuperarea să dureze foarte puțin. Pentru greutăți mai mari exista un cabestan și două vinciuri orizontale pe abur. Dată fiind natura activității sale, era un vapor menit să plutească în derivă, cu câte o cârmă la fiecare capăt al său pentru manevrare, și două bacuri mari pentru munca în afara navei. Două generatoare gemene alimentau lămpile puternice care permiteau echipajului să lucreze pe timpul nopții.

Lamder navigase cu Mackay-Bennett în afara portului din Halifax de sute de ori înainte. Ca de fiecare dată, a luat-o pe canalul din est, dincolo de insula George, trecând de insula Menab pe aceeași parte cu portul. Chiar dacă ceața devenea tot mai densă, putea distinge forma țărmurilor cunoscute pe care le lăsa în urmă, cu nume care reflectau istoria bogată a Helifaxului: Golful Ferguson, Golful Sleepy, Sandwich Point, apoi Golful Herring unde un grup de delfini li s-a alăturat,

întrecându-se de-a lungul prorei, sărind și scufundându-se, cu strigătele lor de bun venit care acopereau chiar și pufăitul zgomotos al motoarelor.

Grațioasa escortă l-a binedispus pe Lamder. Vederea sicriilor pe punte îi aduseseră în minte tot felul de gânduri negre cu privire la îngrozitoarea sarcină care îl aștepta. Delfinii i-au amintit că, cel puțin pentru moment, prioritatea lui trebuie să fie cei vii, nu morții, siguranța echipajului său fiind mai importantă decât orice altceva. Mackay-Bennett naviga de mai puțin de o oră, dar operatorul îi avertiza deja cu privire la trei pericole spre care se îndreptau: aisberguri, banchize și ghețari — aisberguri mici purtate de apă la suprafață, dar nu mai puțin periculoase și aproape imposibil de văzut.

Lamder hotărâse deja că vor exista ture permanente de veghe, de câte o oră, pentru gheață și mai târziu pentru cadavre. Bouderot a fost primul, iar Lamder a notat ordinea în jurnalul de bord — Bouderot de la prânz la 1 p.m., Sampson 1–2, Stratford 2–3, Carter 3–4, Patterson 4–5, Abbott 5–6 și 6–7, Carr 7–8 — și apoi Bouderot urmat din nou de Sampson.

Forma himerică a farului de pe Insula Diavolului se întrezărea, marcând pasajul de sud-est din afara portului Halifax. Prin ceață de-abia putea zări Plaja Maugher, cunoscută mai degrabă ca „Plaja spânzuraților”, locul în care răzvrățiții erau spânzurați și lăsați ca un avertisment pentru viitoarele echipaje care treceau pe-acolo. De aici drumul mergea drept către largul mării, dincolo de Golful Portughez și farul de la Capul Chebucto.

Acum erau deja în larg, lăsând în urma lor o fâșie de pământ și farul de pe Insula Sambro, cel mai vechi far din America de Nord, care arsesse strălucitor ani la rând alimentat cu ulei de balenă, dar pentru care în jurul anului 1900 a început să fie folosit kerosenul. Cu o vară mai înainte fusese vopsit cu dungii roșii ca să fie mai vizibil în condiții de iarnă.

Mackay-Bennett mai avea trei zile de navigat până la destinație, dar mai erau încă multe de făcut și echipajul nu avea timp de pierdut. Tâmplarul vaporului a făcut o masă de lucru pentru antreprenorul de pompe funebre, suficient de puternică „încât să țină un om de 127 de kilograme”, conform instrucțiunilor domnului Snow. Tot el i-a cerut tâmplarului să facă trei paravane pentru a putea lucra în liniște, departe de ochii curioșilor.

Alte mâini au fost și ele puse la muncă, să taie bucăți de pânză din care să se facă apoi saci. Aceasta fusese ideea lui Frank Higginson, comisarul de bord. Atunci când trupurile vor fi aduse la bord, fiecare cadavru va primi un număr de serie, notat pe o etichetă prinsă de corp. O descriere a fiecărei persoane și identitatea ei, dacă era cunoscută, aveau să fie înregistrate într-o carte alături de număr.

Orice obiect găsit asupra trupurilor va fi pus într-un sac, numerotat pe o tăbliță, astfel încât să fie cât mai ușor de restituit rudelor. Cel puțin doi membri ai echipajului ajutau la acest proces, fie în prezența domnului Snow, fie a comisarului de bord, domnul Higginson, sau a medicului de pe vapor, doctorul Thomas Armstrong, pentru a evita tentativele de furt sau apariția altor nereguli. Hainele decedaților erau înlăturate, împachetate separat și depozitate la infirmeria vaporului. Atunci când Mackay-Bennett s-a întors în Halifax, hainele au fost duse la morgă pentru a confirma identificarea, și apoi au fost arse, să nu ajungă în mâinile vânătorilor de suveniruri morbide. Acest sistem de numerotare a morților s-a dovedit a fi atât de eficient, încât a fost adoptat pentru a constata pagubele — aproape 2 000 — de după explozia catastrofică a unui vas de muniție care a zguduit orașul Halifax în 1917.

În următoarele două zile, căpitanul Lamder a înregistrat în jurnalul de bord foarte puține lucruri: vântul, vremea, temperatura apei, numele observatorilor, sarcinile întreprinse — „punți spălate cu mâna etc.” Vremea era din ce în ce mai capricioasă, iar temperatura în scădere. Când au început să se apropie de zona în care fuseseră anunțați ghețari, Lamder a dublat paza — patru ochi fiind mai buni decât doi. În același timp a dat ordin ca oamenilor să le fie dublată porția zilnică de rom. Aveau nevoie de el pentru a-și menține o stare de spirit bună. Atunci când vaporul era în larg, se obișnuia ca ospătarul-șef să aducă un vas mare plin de rom englezesc la ora 6 p.m., în fiecare seară, și să toarne aproape 100 ml în ceașca fiecăruia. Începând din acea zi aveau să primească 200 ml. Lamder era un căpitan care știa cum să scoată ce-i mai bun din echipajul său.

Sâmbătă, pe 20 aprilie, Lamder a notat în jurnalul său de bord că o vestă de salvare a fost zărită și un bac a fost trimis pentru a o recupera; dar vesta s-a dovedit a fi de pe un vapor aparținând Allan Line. În aceeași zi, au fost trimise către Ismay două mesaje de pe Mackay-Bennett prin stația radio de la Cape Race, la birourile White Star Line din New York. Primul mesaj spunea: „Vaporul cu aburi Rhein raportează că a trecut pe lângă o epavă și cadavre la 42.10 N, 49.13 V, 13 kilometri la vest de trei aisberguri mari. Ne îndreptăm într-acolo. Preconizăm să ajungem la ora 8 în această seară.” Al doilea mesaj îi spunea lui Ismay că „am primit informații suplimentare de la (vaporul) Bremen și am ajuns la ora 8 p.m. Măine începem operațiunea. Am avut întârzieri foarte mari din cauza ceții dense.” Mackay-Bennett a poposit pe timpul nopții pentru începe operațiunile la răsaritul soarelui.

Dar nu există nicio notă în jurnalul de bord al căpitanului Lamder în care să se menționeze că a ținut legătura cu Bruce Ismay, care se afla acum în siguranță la New York, unde nava Carpathia acostase cu trei

zile în urmă. După ce a primit aceste mesaje, domnul Ismay a trimis următorul mesaj prin intermediul biroului White Star Line de la New York:

„Cablierul Mackay-Bennett a fost închiriat de compania White Star Line și a primit instrucțiuni să se deplaseze la locul de/astrului, să facă tot ce-i stă în putință pentru recuperarea cadavrelor și pentru a aduna toate informațiile posibile. Se vor depune toate eforturile pentru identificarea trupurile recuperate și toate veștile vor fi trimise imediat prin stație. Pe lângă acestea, Mackay-Bennett va oferi prin stație în fiecare dimineață un raport al activității sale, iar aceste rapoarte vor fi făcute publice la birourile White Star Line.

Cablierul a primit ordine să rămână la locul scufundării cel puțin o săptămână, dar dacă în acest interval numărul de trupuri recuperate va fi foarte mare, se va întoarce cu acestea la Halifax. Căutarea cadavrelor nu va fi abandonată atâta timp cât mai rămâne o fărâmbă de speranță că se pot face și alte recuperări.”

Sub punte, unul dintre inginerii de cablu, Frederick Hamilton, a ținut un jurnal oferind detalii și mai interesante, printre care și convorbirile radio cu mai multe nave aflate în trecere. Jurnalul în original se află la Muzeul Național Maritim din Greenwich:

„19 aprilie: Astăzi am vorbit prin stație cu Royal Edward; se află la est de noi și a anunțat că urmează aisberguri și ghețari...”

20 aprilie: Vaporul de linie francez Rochambeau s-a aflat în apropiere de noi noaptea trecută și a anunțat că urmează aisberguri, iar Royal Edward a anunțat că se află unul la 48 de kilometri est față de poziția Titanicului. Rhine a trecut pe lângă noi în această după-amiază și ne-a avertizat că a văzut aisberguri, epave și cadavre la ora 5.50 p.m. Bremen a trecut pe lângă noi și ne-au informat că au văzut cadavre cu o oră și jumătate în urmă. Asta înseamnă aproximativ 40 de kilometri spre est. 7 p.m. La nord de noi un aisberg de mari dimensiuni abia vizibil. Ne aflăm în apropierea zonei unde zac speranțele și rugăciunile năruite ale atâtor oameni. Îmbălsămătorul devine din ce în ce mai entuziast, pe măsură ce ne apropiem de locul în care își va desfășura activitatea; mâine va avea o zi profitabilă.”

A doua zi de dimineață, duminică, 21 aprilie, Mackay-Bennett care străbătuse deja 1076 de kilometri din Halifax până în acest punct a dat peste o întindere de rămășițe, incluzând bărci de salvare răsturnate și cadavre. Lamder a oprit toate motoarele și a ordonat să fie coborât un bac. Evenimentul este înregistrat în jurnalul său de bord, fără emoții și cu puține detalii: „Plutim în derivă. Vânt dinspre VSV, intensitate 4. Lat. N 41.59, 49.25 V. Adunăm cadavre. Viteza aisbergurilor, destul de mare.” Mai târziu a descris scena ca „un stol de pescăruși care se odihnesc pe mare... la început nu se vedeau decât vestele de salvare. Toți pluteau cu fața în jos, de parcă ar fi aparținut

apei.”

Jurnalul lui Hamilton oferă o imagine la fel de dramatică:

„21 aprilie: Două aisberguri pe care le vedem clar acum, cel mai apropiat are o înălțime impresionantă de mai bine de 30 de metri și este o masă solidă de gheață, de care apa se lovește violent aruncând gheizere precum niște coloane de spumă, mai sus decât cel mai înalt vârf, nivelând din când în când marea masă într-o cascadă de spumă care curge peste zăpadă, și se răsfrânge ușor în creste pe suprafața șlefuită a ghețarului, făcând ca întregul munte de gheață care strălucește precum o clădire fermecată, să oscileze între șase și nouă metri de la poziția verticală. Oceanul este presărat cu resturi de lemn, scaune și cadavre și mai sunt și câțiva ghețari în jur, mai mult sau mai puțin periculoși, ascunși în această adunătură. Bacul a fost coborât și munca a ținut toată ziua, adunând cadavre. Remorcarea rămășițelor îmbibate cu apă peste marginea bacului nu e muncă ușoară. Astăzi am adus la bord cincizeci și unu de trupuri, doi copii, trei femei și patruzeci și șase de bărbați, iar marea încă mai e presărată. Cu excepția noastră, singurele ființe vii de-aici sunt păsările.”

Atunci când echipa de pe bac recupera cinci sau șase cadavre, se întorcea înapoi la vapor, se ridica bacul și trupurile erau preluate de marinarii de pe punte. Apoi bacul era din nou coborât și căutările continuau. Al patrulea trup scos din apă a fost al celui mai tânăr dintre cei recuperați: un băiețel de numai doi ani, plutind fără vestă de salvare, indicând faptul că fusese ținut de mama sa și îl scăpase din brațe. Se spune că imaginea copilului mort a impresionat atât de mult marinarii, încât ulterior au plătit înmormântarea acestuia și o piatră de mormânt specială, un monument pentru „Copilul necunoscut” de pe Titanic, a cărui identitate continuă să fie și astăzi sursă de controverse. În fiecare an mii de oameni depun flori la mormântul lui în cimitirul Fairview Lawn din Halifax.

Echipajul de pe Mackay-Bennett se pregătise pentru neplăcuta sarcină pe care o aveau de îndeplinit, dar șocul de a găsi femei și copii i-a luat pe nepregătite. Imaginea bărbaților morți era mai ușor de îndurat. Marinarii trăiau și mureau pe mare, iar cadavrul unui bărbat nu era ceva neobișnuit. Mulți dintre oamenii lui Lamder lucraseră pe baleniere sau luaseră parte la ample vânători de foci. Cum a spus și unul dintre ei: „Cu primii zece a fost mai greu, după aceea, a fost doar muncă.” Nu au mai privit cadavrele ca pe niște oameni — era doar o încărcătură care trebuia mutată dintr-un loc în altul.

Ajunse pe punte, trupurile erau dezbrăcate de antreprenorul de pompe funebre pentru ca semnele distinctive de pe corp, precum cicatricile, să fie consemnate de Frank Higgison, comisarul de bord, care era asistat de medicul vaporului, doctorul Armstrong. Se făcea de asemenea și o descriere generală care să ajute la identificarea

persoanei. White Star Line nu a recunoscut niciodată că trupurile recuperate au fost împărțite în funcție de clasa socială, iar acesta a fost întotdeauna un subiect sensibil. Important e că așa s-au petrecut lucrurile, fie că a fost intenționat sau nu. În moarte, ca și în viață, pasagerii și echipajul au fost tratați într-un mod corespunzător cu „poziția” în societate.

Nimeni nu știa câte cadavre avea să găsească Mackay-Bennett odată ajuns la locul epavei. Puteau fi cincizeci. Sau o mie. Ulterior s-a dovedit că s-au recuperat 306, de trei ori mai multe decât numărul de sicrie pe care îl aveau pregătit.

De asemenea, au rămas fără lichid de îmbălsămare și pânze în care să înfășoare trupurile pentru care n-au mai rămas sicrie. Trebuia luate decizii și făcute alegeri. Regulile societății spuneau că oamenii cu poziție vor avea întotdeauna prioritate. Căpitanul Lamder va recunoaște acest lucru, mai târziu, în timp ce se va apăra de acuzațiile că prea multe trupuri au fost îngropate în apă.

Toate dovezile indică faptul că trupurile celor care erau pasageri la clasa întâi, au fost îmbălsămate de domnul Snow și așezate în sicrie. Pasagerii de la clasa a doua și ofițerii au fost și ei îmbălsămați înainte de a fi legați în pânze și înșirați pe punte. Atunci când rezervele de lichid pentru îmbălsămare și pânze s-au terminat, pasagerii de rând și echipajul au fost depuși fără îmbălsămare pe gheața din depozit — în cele trei containere în care se aflau imensele role de cablu ale vaporului. În cazul celor care nu au putut fi identificați, s-au luat deciziile de depozitare în funcție de hainele persoanei și după înfățișare, tatuajele punând capăt oricăror dileme.

Nu s-a făcut nicio greșală în identificarea cadavrului cu numărul 124, aparținând lui John Jacob Astor, care avea cusute cu mătase inițialele în interiorul gulerului. Astor purta un ceas de aur, butoni de aur cu diamante, un inel de diamant cu trei pietre — și avea 3 000 de dolari bani gheață. Dacă sicriile ar fi fost distribuite după principiul „primul venit, primul servit”, John Snow ar fi rămas fără ele cu douăzeci și unu de cadavre în urmă. Dar păstrase un sicriu deoparte pentru acest moment și a salvat mai mult lichid de îmbălsămare decât ar fi fost necesar.

Familia Astor promisese o recompensă de 10.000 de dolari pentru recuperarea trupului și aveau să se țină de cuvânt mai târziu. Deși căpitanul Lamder a primit partea leului din recompensă, era un stimulent enorm pentru moralul echipajului de pe Mackay-Bennett, care a folosit cu generozitate o sumă consistentă din acești bani pentru a plăti mormântul copilului necunoscut.

La numai o zi după sosirea la locul scufundării, era clar că numărul cadavrelor recuperate va fi cu mult mai mare decât acela pe care vaporul l-ar fi putut susține pe punte. Astfel, aruncarea trupurilor în

apă a devenit soluția potrivită. „Marinarii au legat 24 de cadavre neidentificate, atașând fiecăruia o greutate de 22 de kilograme jumătate”, a notat căpitanul Lamder, luni, 22 aprilie, în jurnalul său de bord. Această acțiune avea să producă mai târziu o durere covârșitoare în rândul rudelor celor decedați. Din 306 cadavre recuperate de Mackay-Bennett, 116 au fost aruncate în apă, adică mai mult de o treime. Toate trupurile aduse la bord au fost imediat verificate de Canon Hind și de domnul Snow. Cei care urmau să fie aruncați în apă, erau înfășurați în pânze și depozitați separat pe punte, unde așteptau ceremonia de înmormântare din acea noapte. Momentul e consemnat în jurnalul lui Frederick Hamilton:

„Sunetul clopotului i-a adunat pe toți la provă unde treizeci de trupuri erau pregătite să fie încredințate adâncului, fiecare dintre ele fiind cântărit cu atenție și legat în pânză.

E un tablou ciudat această adunare. Luna în creștere aruncă asupra noastră o lumină palidă, în timp ce nava se bălăcește în valurile înalte. Serviciul funerar este condus de pastorul Canon Hind, care de aproape o oră rostește cuvintele *Fie-ți milă, Doamne, de acest trup pe care îl încredințăm adâncului*. După fiecare rugămintă repetată urmează un *pleosc!* în timp ce trupul greu cade în apă pentru a se scufunda la mai bine de trei kilometri adâncime. *Pleosc, pleosc, pleosc*.

Se hotărâse încă din Halifax că trupurile mult prea descompuse pentru a mai putea fi identificate vor fi lăsate în urmă în acest mod. Acesta era rostul marelui grilaj de fier aflat la bord. Au existat, într-adevăr, câteva cadavre atât de zdrobite sau înnegrite de funingine, încât s-a crezut că trebuie să fi nimerit în apă chiar sub unul dintre marile furnale ale Titanicului atunci când s-a răsturnat. Alții fuseseră îngrozitor de desfigurați de pescăruși în timp ce pluteau pe apă, în derivă, cu fața în sus, în vestele lor de salvare. Dar, pe lângă aceste trupuri atât de desfigurate, încât cu greu ar mai fi putut fi identificate, Lamder a fost nevoit să renunțe și la alte trupuri.

Încă o dată, împărțirea pe clase sociale a oferit soluția la o problemă care altfel ar fi fost greu de rezolvat. Analizând lista cu „Așezarea cadavrelor” disponibilă în Arhivele din Halifax, Noua Scoție, reiese clar că probabilitățile celor care aveau tatuaje de a fi înmormântați în apă creșteau substanțial. La fel au stat lucrurile și pentru cei care purtau haină de ospătar, păreau străini, sau și mai rău, *erau* străini. Orice combinație între aceste criterii devenea o certitudine. Dublul ghinion pentru trupul cu numărul 58, identificat ca fiind Catavelas Vassillios, a fost acela de a fi străin și pasager la clasa a treia. Cadavrul cu numărul 36 — un ospătar cu tatuaje — a fost și el aruncat în adâncuri în acea noapte, în ciuda faptului că a fost printre primii recuperați. Cineva a spus că Madge ar fi știut clar cine este din notițele comisarului de bord: „Bărbat neidentificat. Uniformă de

ospătar. Brațul stâng tatuat în întregime; brațul drept, mâini încleștate și inimă, pe piept, evantai japonez. Inel de aur inscripționat cu *Madge*”

Nici femeile n-au scăpat de aruncarea aleatorie a trupurilor peste bord. Mary Mangan, douăzeci și doi de ani, din Carrowkehine, ținutul Mayo, a fost înmormântată în apă în cea de-a doua noapte.

Raportul oficial o descrie simplu: „Clasa a treia, îmbarcată la Queenstown”, indicând faptul că a fost respinsă ca fiind o altă imigrantă irlandeză. Cu toate acestea, purta un ceas de aur cu numele ei inscripționat pe spate și ar fi putut fi identificată cu ușurință de pe lista de pasageri a White Star Line. Mary locuise în America timp de câțiva ani și acum mergea la Chicago pentru a se căsători cu logodnicul ei, nu înainte de a-și vizita părinții. În 2002, la nouăzeci de ani de la moartea lui Mary, ceasul ei a ajuns la nepotul său, Anthony Mangan din ținutul Mayo, deși trupul ei nu s-a mai întors niciodată acasă.

La un moment dat, cineva trebuie să fi oprit acest mijloc de a scăpa de cadavre, întrucât niciun trup nu a mai fost aruncat în apă după recuperarea cadavrului cu numărul 201. Nu vom ști niciodată dacă această decizie a fost luată la bordul Mackay-Bennett de către Lamder, Canon Hind sau John Snow pentru că putea face față încărcăturii mai bine. Cel mai probabil a fost un ordin venit de la New York pe 24 aprilie Lamder ținând, se pare, în mod constant legătura cu White Star Line prin Cape Race. Dar această decizie trebuie să fi fost luată pe neașteptate pentru că atunci când Mackay-Bennett a acostat în Halifax, o săptămână mai târziu, greutatea de fier încă mai erau atașate de picioarele mai multor trupuri înfășurate în pânză, și au fost înlăturate în grabă înainte ca trupurile să fie duse la mal. Controversa legată de aruncarea cadavrelor în apă a continuat timp de mai multe luni după întoarcerea vaporului.

Atunci când misiunea cu care Mackay-Bennett a fost însărcinat a devenit limpede, Lamder a solicitat prin radio provizii și asistență. White Star Line a trimis un al doilea cablier, vaporul Minia, în ajutor. Marți, 23 aprilie, după ce alte 128 de cadavre fuseseră aduse la bord, trupurile erau puse unul peste altul peste tot, fără să fie înfășurate în pânză pentru că se terminase. În seara aceea a fost stabilită o întâlnire cu vasul de linie Sardinian, în timpul căreia Mackay-Bennett a adus la bord toate proviziile pe care cel dintâi vas le-a putut da.

Având atâtea cadavre de care trebuia să se ocupe, nimeni n-a acordat o importanță deosebită cadavrului cu numărul 193, un tânăr care purta o pelerină de ploaie ușoară peste o tunică de orchestră și un fular mov legat sub bărbie. La fel ca la toți ceilalți morți, atunci când a venit rândul lui, numărul 193 a fost dezbrăcat pentru ca domnul Snow să poată vedea dacă are vreun semn distinctiv care mai târziu ar fi putut facilita identificarea, în timp ce tânărul zăcea fără viață, pe

masă, în lenjeria intimă îmbibată cu apă, comisarul de bord a notat această scurtă descriere în registrul său: „193: Bărbat, 175 cm, 65 kg, aproximativ 28 de ani; părul ușor ondulat, proaspăt bărbierit.” Pe măsură ce a golit buzunarele tânărului în geantă, el a înregistrat fiecare obiect cu atenție: „Tabacheră, ceas de buzunar, portofel gol, briceag cu mâner de sidef gravat.” Comisarul de bord a pus obiectele tânărului în săculețul numerotat, care a fost legat cu grijă. Tunica omului din orchestră și fularul mov au fost împachetate și date deoparte. Doi marinari l-au dus la gheața din depozit.

Nu a trecut mult timp până când Jock Hume, care încă mai era în lenjeria intimă, s-a aflat din nou printre prieteni. În mai puțin de o oră, i s-a alăturat și amicul său, John „Cochetul” Clarke, numărul 202, cel care cânta la bas. Liderul trupei, Wallace Hartley, fusese în apă cu ei timp de opt zile și nu se afla nici acum prea departe, dar în acele momente Mackay-Bennett trebuia să se descurce cu mai multe cadavre decât putea duce. Căpitanul Lamder a dat ordinul ca nava să fie lăsată să meargă în derivă printre rămășițele navei distruse și ca trupurile să fie lăsate în apă, dar ca echipajul să nu le scape din vedere în vreme ce se ocupă de trupurile deja recuperate. Joi dimineața, bacurile au fost trimise din nou și Wallace Hartley a fost adus la bord, trupul lui având numărul 224. A fost pus alături de Jock și de Cochetul, pe gheață, aceasta fiind prima și ultima reuniune a orchestrei de pe Titanic.

O coincidență extraordinară, nu-i așa? După zece zile petrecute în Atlanticul de Nord, în ciuda curenților și a vântului, cei trei bărbați au plutit în derivă, dar totuși au rămas împreună; trei dintre cei opt membri ai trupei au fost găsiți, în timp ce decât unul din cinci cadavre ale celorlalți pasageri au fost recuperate. Sau poate că nu este deloc o coincidență. Poate înseamnă că trupa a rămas împreună în apă, la fel cum au cântat — până în cea din urmă clipă.

Până sâmbătă, 27 aprilie, Mackay-Bennett recuperase 306 trupuri, lăsând aproape 1200 de pasageri și membri ai echipajului de pe Titanic încă neînregistrați. Minia preluase căutarea, aducând mai multă pânză și lichid de îmbalsamare pentru Mackay-Bennett, dar fluxul golfului ducea deja cadavrele și epava înspre est și nord-est, departe de locul coliziunii. Căutarea avea să continue timp de alte trei săptămâni, dar Minia nu avea să găsească decât alte 17 trupuri înainte să fie chemată pe 3 mai. Au fost trimise alte două vase, Montmagny și Algerine, să se alăture căutării, care n-au găsit decât 5 trupuri, unul dintre ele fiind Thomas Mullin, un vechi coleg de școală de-al lui Jock, care se imbarcase pe vapor ca ospătar.

Având deja 190 de cadavre depozitate pe puntea din față sau pe gheața din depozit, Mackay-Bennett nu mai avea loc și pentru altele, iar în dimineața următoare Lamder s-a îndreptat către port. Cu această

ocazie, a început o nouă pagină în jurnalul său de bord, pe care a scris cu litere mari: „CĂTRE HALIFAX.” Dedesubt a notat: „Vânt moderat. Echipajul aranjează cadavrele pe punte și asigură sicriile pe pupă.”

4 — White Star Line sub asediu

17 aprilie, Liverpool

Andrew Hume era un om care prefera să-ți țină emoțiile pentru sine. Nu vărsase nicio lacrimă la înmormântarea soției sale, Grace, cu șase ani înainte. Moartea mamei sale, la un an după moartea soției, îl afectase la fel de puțin și, cu toate că nu recunoscuse față de nimeni, se simțise chiar oarecum ușurat. Într-adevăr, Andrew Hume nu-și amintea când a fost ultima oară emoționat de ceva, poate doar de o interpretare din Edinburgh a operei „Variațiunile Enigma” de Elgar^[1], dirijată chiar de compozitor.

Dar *disparația* lui Jock — încă nu putea accepta ideea morții — l-a zdruncinat foarte mult, mai ales prin valul de știri contradictorii care veneau și care îl umpleau de speranțe, doar pentru a i le zdrobi mai târziu.

La două zile după scufundarea Titanicului, Andrew Hume încă nu primise nicio veste despre ce se întâmplase cu fiul său. Telegramele trimise către birourile White Star Line din Liverpool, Southampton, Londra și New York rămăseseră fără niciun răspuns. Poliția locală îl orientase către Biroul Legalizării din cadrul Ministerului Afacerilor Externe Britanic, care îl trimiseseră înapoi la White Star Line. Vizita pe care o făcuse la birourile *Dumfries & Galloway Standard & Advertiser* nu-i adusese nicio informație, dar l-a făcut pe editorul Dickie să ceară detalii despre viața lui Jock pentru un necrolog al ediției din săptămâna următoare.

Între timp, pastorul Bisericii Congregaționale din Waterloo Place, James Strachan, unde Jock cântase, și-a exprimat condoleanțele. Aceste presupuneri premature asupra morții fiului său, l-au supărat și l-au deprimat pe Andrew. Din punctul lui de vedere, Jock era în viață până la proba contrarie.

În momentul în care și-a dat seamă că nu va obține nimic în Dumfries, Andrew a decis să meargă personal la White Star Line. Nu a fost singurul. Peste tot în Anglia, rude nerăbdătoare și prieteni asediau birourile White Star Line din Liverpool, Londra și Southampton, solicitând informații despre cei dragi. Mai mult de 700 de oameni din echipajul de pe Titanic veniseră din Southampton și acum alte câteva sute de familii disperate ale acestora protestaseră în fața birourilor în zilele care au urmat tragediei. În Londra, mulțimile au năvălit înspre sediul White Star Line de pe strada Cockspur, strigând: „Criminalilor!” chiar lângă Leicester Square.

Cu toate că Titanicul fusese construit în Belfast și plecase din

Southampton, el era înregistrat la Liverpool — încă principalul port al Imperiului Britanic — și purta numele orașului pe întreaga lățime a pupei.

La început, Andrew vruse să-l vadă pe președinte, bogatul și celebrul J. Bruce Ismay, dar știrile din ziare anunțaseră că și acesta fusese pasager pe Titanic și la rândul lui era dat dispărut. Acest lucru îl consola oarecum pe Andrew: în cazul în care căutau în Atlanticul de Nord trupul președintelui lor, erau mai multe șanse să-l găsească și pe Jock.

În drum spre gara din Dumfries, Andrew a trecut pe la Memillan, chioșcul de ziare din Friar Vennel. Întâi a răsfoit toate ziarele căutând orice referire la trupă, apoi a cumpărat *Dumfries & Galloway Standard*. Pentru că era un ziar local, iar miercurea era una dintre cele două zile de apariție, Andrew spera că *Standard* va avea cele mai recente informații.

"All the News That's Fit to Print"

The New York Times.

TITANIC SINKS FOUR HOURS AFTER HITTING ICEBERG; 866 RESCUED BY CARPATHIA, PROBABLY 1250 PERISH; ISMAY SAFE, MRS. ASTOR MAYBE, NOTED NAMES MISSING

Col. Burt and Son,
John Brown and Wife,
and Mrs. Bull-Round

"WILL BE SEA" PROVED

When the Titanic hit the iceberg, the ship was 100 miles from land.

FOUR OF SEVEN WERE

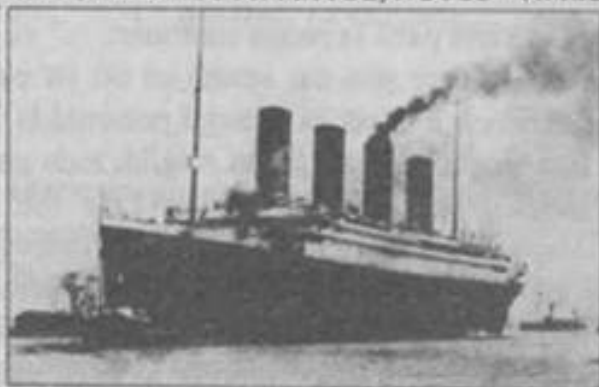
Found after 10 days of search.

FOUR OF SEVEN WERE

Found after 10 days of search.

FOUR OF SEVEN WERE

Found after 10 days of search.

The Last Titanic Being Towed Out of Belfast Harbor.

PARTIAL LIST OF THE SAVED.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

Partial list of the names of those who were saved from the Titanic.

„Un dezastru care implică pierderi de vieți omenești fără precedent în istoria maritimă a Marii Britanii a avut loc în noaptea de Sabat, când cel mai nou și mai mare vas care ar fi traversat Atlanticul de Nord a plecat în primul său voiaj. Numai minunea lui Marconi [2] a fost cea care a împiedicat ca acest dezastru să se adauge unei lungi liste de mistere inexplicabile ale adâncului.”

Andrew a fost cuprins de mânie la citirea articolului. Totuși, pe o altă pagină, *Standard* nota că Jock se număra printre dispăruți și că

„nu a fost primită nicio știre conform căreia domnul Hume s-ar afla printre supraviețuitori”.

Ziarele naționale au confirmat, oferind mai multe detalii, rapoartele pesimiste referitoare la tragedie apărute în ziua precedentă: aproape 1500 de oameni și-au pierdut viața și „numai 868 de persoane au fost salvate”. Știrea că „domnul Bruce Ismay se află printre supraviețuitori” nu i-a mai lăsat lui Andrew Hume nicio speranță. L-ar fi vrut mort.

Andrew n-avea de unde să știe, pentru că luase trenul din Dumfries, dar oficialii White Star Line din Anglia, și într-o oarecare măsură chiar și cei din New York, nu știau cu nimic mai mult decât ceea ce citeau la rândul lor în ziare. Vasul Carpathia nu ajunsese încă la New York cu supraviețuitorii, și nu fusese făcută nicio declarație oficială din partea navei, Bruce Ismay dând ordinul să fie oferite cât mai puține informații. O neînțelegere legată de destinația vasului Carpathia i-a făcut pe oficialii White Star Line din New York să trimită de urgență un tren către Halifax, unde credeau că erau duși supraviețuitorii, pentru a-i transporta înapoi la New York.

Andrew a cumpărat *Daily Sketch* să-l citească în tren, pentru că prima pagină părea să conțină cele mai recente și mai detaliate informații. A citit despre mulțimea care aștepta în fața sediului White Star Line din Southampton: „Femei cu copii în brațe, cu obraji palizi și fețe trase, cu ochii înroșiți de lacrimi, au stat ore întregi citind și recitind mesaje ambigue despre dezastru pe care compania le-a făcut publice.” Primarul din Southampton și-a exprimat părerea că „numai doi la sută” din cei salvați sunt membri ai echipajului.

De la Dumfries la Liverpool, Andrew a luat aceleași legături de tren pe care le luase și Jock cu o săptămână mai devreme. Cunoștea foarte bine străzile din Liverpool și de pe Lime Street s-a îndreptat direct către Church Street, care îl ducea spre sediul impunător al White Star Line de pe James Street, nr. 30, pe colț cu Ștrand.

Oriunde privea, Andrew nu vedea decât steaguri coborâte în bemă, și pe măsură ce se apropia de clădire, cerul părea că se întunecă din ce în ce mai mult, adâncindu-l în sentimentul de tristețe și presimțiri rele. Se întrebă la un moment dat dacă e pe cale să o ia razna sau să leșine. Păsările zburau în cercuri, lovindu-se, în zborul lor spiralat, unele de altele. Oamenii stăteau grupați, arătând spre cer și strigând unul la altul, unii ținându-și mâinile la ochi ca pe niște binocluri, alții punându-și pe cap cutii de carton. Un grup de elevi se holbau la cer prin bucăți de sticlă fumurie. Un alt grup de vreo doisprezece orbi stăteau cu privirea ațintită în pământ ascultându-l cu atenție pe însoțitorul care li se adresa în timp ce arăta către cer. Lui Andrew i-a trecut de câteva ori pe la ureche cuvântul „fenomen” și orbii au dat din cap indicând că au înțeles ceea ce nu puteau vedea.

Mai târziu le-a povestit celor din familie că această scenă i-a amintit de Bediam sau, mai precis, de spitalul de nebuni Crichton Royal din Dumfries, unde tatăl său lucrase ca îngrijitor în ultimii ani de viață. Era ca și cum se apropia slarșitul lumii și pe măsură ce Hume se apropia de clădirea White Stai I ine, cerul se întuneca din ce în ce mai mult.

Într-un fel, lumea lui Andrew Hume chiar se apropia de sfârșit. Pentru prima dată, se confrunta cu realitatea că fiul său este mai mult ca sigur mort. Nu era de mirare că uitase complet de evenimentul pe care astronomii îl așteptau cu nerăbdare — o eclipsă solară la ora 11.17 a.m., pe 17 aprilie 1912, exact ora la care Andrew a ajuns la destinație. Nu era un om superstițios, dar, pe bună dreptate, a luat cerul întunecat ca fiind un semn rău. Ziarele de a doua zi numeau acest eveniment „eclipsa Titanicului”, un nume care avea să fie consemnat și să rămână în cărțile de referință ale astronomilor.

Albion House, sediul central al White Star Line din Liverpool, este pentru arhitectură ceea ce Titanicul a fost pentru navele de linie transatlantice: un monument grandios pe măsura egoului președintelui Thomas H. Ismay, fondatorul White Star Line. Ca și cum lansarea de nave extravagante cu aburi nu era de ajuns, lui Thomas Ismay îi plăcea să folosească inclusiv cărămizile și mortarul pentru a impresiona. În 1882, magnatul l-a însărcinat pe Richard Norman Shaw, un arhitect din Londra, să-i construiască la Thurston, în peninsula Wirral din Cheshire, o vilă imensă chiar și pentru standardele victoriene, numită Dawpool. Casa era „un amestec nefericit de gresie, iederă și arhitectură engleză”, conform biografului Paul Loudon-Brown, autorul cărții despre White Star Line. Dawpool s-a dovedit greu de întreținut, pentru că „nu avea apă caldă curentă și era friguroasă din cauza șemineelor care scoteau fum după cum bătea vântul”. Lipsa apei calde a fost mai degrabă una dintre josniciile lui Ismay, decât o greșală a inginerilor: nu vedea rostul să investească în țevi scumpe când servitorii puteau să urce și să coboare din bucătărie cu vasele cu apă caldă. Mai târziu, casa nici nu a putut fi vândută și după mai multe încercări eșuate de demolare manuală, Consiliul din Liverpool a fost nevoit să folosească explozivi puternici ca s-o dărâme.

În ciuda problemelor ivite la casă, Ismay l-a răsplătit pe Shaw cu contractul prin care construia noul sediu central al White Star Line din Liverpool, doisprezece ani mai târziu. Fără nicio jenă, Shaw a copiat modelul de cărămidă roșie și granit pe care îl folosisese pentru a transforma o casă a operei în ceea ce a devenit New Scotland Yard, fostul sediu al poliției metropolitane, în Debarcaderul Londrei. Asemenea vapoarelor de linie cu aburi, Casa Albion a fost construită pentru a impresiona; și chiar și astăzi, când este nefolosită, a rămas un simbol al orașului, așezată pe colțul din spate al James Street, lângă

Strand, cu fața spre râul Mersey.

Oricât de impunătoare părea din afară, înăuntru avea un aer auster, chiar și pentru directori. Thomas Ismay și cei doi fii ai săi, J. Bruce Ismay și James Ismay aveau birouri învecinate la parter, iar domnul Imrie, partenerul lui Ismay încă de la început, ocupa unul dintre birourile principale. Margaret Ismay, care și-a vizitat soțul la birou la câteva săptămâni după ce acesta s-a instalat, nu a fost încântată, chiar dacă focul făcut cu cărbune ardea în toate cele patru birouri ale directorilor. „Birourile arată foarte profesional, dar îmi lipsește confortul celor vechi”, a scris ea în jurnal.

Până în 1912, J. Bruce Ismay a fost cel care s-a ocupat de afacere. Moștenise zgârcenia tatălui său, care întotdeauna venea la birou cu tramvaiul și își impunea propriile valori în fața celorlalți. Unul dintre colegii săi directori, colonelul Henry Concanon, căruia îi plăcea să meargă la serviciu într-o căruță trasă de câini, cobora după colț și parcurgea pe jos distanța până la James Street, pentru ca Ismay să-l vadă venind pe jos.

Când Andrew Hume ajunsese chiar înainte de prânz în fața clădirii White Star Line, pe James Street, nr. 30, aceasta părea un templu sub asediu, măreția arhitecturii contrastând puternic cu oamenii care o înconjurau. În lipsa oricărei informații de la companie, rudele și prietenii care așteptau cu disperare vești despre cei dragi, au decis, asemeni lui Andrew, să se năpustească asupra White Star Line. Erau acolo „bărbați și femei din toate clasele sociale”, după cum a descris *Liverpool Post & Mercury* în ediția de a doua zi. Unii dormiseră în fața sediului toată noaptea. Femeile așteptau înlăcrimate. Bărbații amenințau cu pumnii cerând informații. În mijlocul mulțimii se afla și pastorul Latimer Davies, paroh la St. James, Toxteth, care venise să afle vești despre trei enoriași care făcuseră parte din echipajul de pe navă. Un panou de informare a fost pus pe trotuar, lângă intrarea în clădire și ar fi trebuit să conțină numele supraviețuitorilor, dar de fapt era gol.

Intrarea în clădire era la o înălțime de cinci trepte de granit și se făcea prin două porți mari de fier. Cabina portarului se afla în dreapta, iar un bărbat în uniformă White Star Line era pregătit să intervină la cel mai mic semn de revoltă. Înăuntru, se aflau două postamente mari, ridicate în grabă; pe unul scria „Pasageri”, iar pe celălalt „Echipaj”. Cu toate că muzicienii de pe Titanic făceau parte din echipaj, ei călătoreau ca pasageri cu bilet la clasa a doua. De aceea, Andrew a stat la coadă la ambele birouri pentru a cere informații, dar fără folos, căci niciunul nu l-a putut ajuta. Până la urmă, însă, i-au notat numele și l-au asigurat că îi vor trimite o telegramă în cazul în care vor afla ceva când va ajunge Carpathia la New York.

Astăzi, cele două plăci ovale înălțate de Primăria Liverpool de

fiecare parte a intrării, sunt pentru trecători singura mărturie asupra istoriei clădirii. Pe una dintre ele scrie „Sediul central al Companiei de navigație oceanică (White Star Line). Fondată de T.H. Ismay 1869”. Pe cealaltă scrie: „Fosta clădire White Star 1896–1898, R. Norman Shaw, arhitect.”

Nicio mențiune despre Titanic, care a adus rușine și ură familiei Ismay și lui White Star Line, ducând în cele din urmă la ruinarea lor.

De la clădirea White Star Line, Andrew a traversat Ștrand către Brunswick Street, unde a cotit la dreapta și a luat-o către Castle Street. Când a ajuns la numărul 14, a urcat scările în spirală până la atriumul clădirii, apoi a urcat până la etajul trei, unde a dat peste o ușă de sticlă pe care era trecută firma lui C.W. & F.N. Black, Agenți muzicali.

Cu doi ani înainte, frații Charles și Frederick Black propuseseră tuturor vapoarelor de linie să încheie un contract exclusiv prin care cei doi furnizau și angajau muzicieni pentru orchestrele de pe vas, ușurând astfel sarcina industriei maritime de a negocia individual cu muzicienii ale căror aptitudini oricum nu le puteau evalua.

Cei doi frați promiseseră vaselor de linie o „afacere mai profitabilă”, ceea ce au și reușit prin micșorarea salariilor muzicienilor de la 6,10 lire cu cât erau plătiți de proprietarii navelor, la 4 lire pe lună. În același timp, au retras alocația lunară de 10 peni pentru uniformă, și astfel muzicienii erau responsabili de tunicile și epoleții care trebuia schimbate de fiecare dată când lucrau pe un alt vas, iar costul pentru partituri era reținut din salarii. Uniunea muzicienilor s-a împotrivit acestor măsuri, dar membrii ei și-au dat seama în scurt timp că n-aveau altă soluție decât să le accepte.

Jock, alături de ceilalți șapte muzicieni din orchestra Titanicului, fusese angajat de frații Black și nu de White Star Line. Toți călătoreau cu biletul cu numărul 250 654. Mai târziu, pentru a scăpa de responsabilități, acest detaliu avea să fie exploatat de ambele companii.

Andrew începea să regrete că a venit la Liverpool, pentru că nu aflase încă nimic. Dar poate că frații Black aveau să fie mai bine informați — sau mai deschiși — decât cei de la White Star Line. Și așa a și fost. Înainte să ia trenul înapoi către Dumfries de pe Line Street, Andrew a avut suficient timp să trimită o telegramă acasă, pe George Street. Nu a spus decât atât: „Orchestra s-a scufundat cântând *Domnul fie cu tine*.”

5 — Jock și Mary

Un trăsnet la Rood Fair

La începutul secolului trecut, pe când Jock și Mary erau încă la școală, Dumfries se bucura de o perioadă de înflorire. Educația devenise obligatorie dar și gratuită, iar situațiile în care erau mai mult

de cincisprezece elevi într-o clasă erau destul de rare. Filantropul Andrew Carnegie finanțase ridicarea unei clădiri în care luase naștere o vastă și frumoasă bibliotecă publică, cunoscută ca Ewart. Theatre Royal, cel mai vechi și mai mic teatru din Marea Britanie, unde Robert Burns și J.M. Barrie jucau în mod regulat, își deschisese porțile pentru noua lume a cinematografiei și turna filme mute. Tot atunci s-a construit podul care pentru prima dată făcea legătura între cele două comunități: Dumfries și Maxwelltown. Deși mașinile erau rareori văzute pe străzile pietruite ale orașului, o turnătorie de fontă a început să producă vehicule, iar un constructor de căruțe trase de câini a speculat momentul pentru a produce componente de mașini. Principala ramură a industriei din oraș — lână — a găsit peste mări noi piețe de desfacere.

Oportunitățile de călătorie creșteau și îi ajutau pe majoritatea să-și lărgască orizonturile. Liniile de cale ferată s-au extins, și într-o singură zi se putea ajunge în Dumfries din orice punct al Marii Britanii. Pe mare, cabotierele care plecau din Dumfries încărcate cu pietriș și lână reprezentau o legătură rapidă și accesibilă către marile porturi din Liverpool și Glasgow — și de acolo către restul lumii, așa cum însuși Jock avea să descopere peste puțin timp. Până în 1910, marile linii navale ocupau paginile de publicitate din *Dumfries & Galloway Standard*, oferind călătorii accesibile către aproape orice destinație din lume: Statele Unite, Canada, America de Sud, Africa de Sud, Egipt și Australia.

Cu toate acestea, Dumfries, care comercializa în primul rând lână și saboți, a rămas ancorat în trecut, păstrându-și valorile și obiceiurile tradiționale. Religia a continuat să aibă o mare influență asupra vieții oamenilor, cu douăzeci de biserici pentru opt confesiuni — Jock frecventa capela congregațională din Waterloo Place, unde s-a alăturat Școlii Sabatului. Superstițiile, unele cu rădăcini chiar din Evul Mediu, nu și-au pierdut puterea asupra oamenilor — o pasăre căzută pe horn anunțând o moarte iminentă în familie. Mulți copii alergau încă desculți, chiar dacă majoritatea, exceptându-i pe cei foarte săraci, aveau acum pantofi. Tradițiile vechi de secole au continuat ca înainte, în special târgurile regulate care se țineau în zile bine stabilite. Printre acestea se numărau târgurile „de angajare” care se țineau de două ori pe an, ocazie cu care muncitorii din agricultură își ofereau mâna de lucru; dar și deseale târguri de cai și vite care se țineau săptămânal pe întinderea de pământ din fața râului Nith la Whitesands, unde ȣiganii veneau de la o distanță de 160 de kilometri sau chiar mai mult pentru comerțul cu ponei.

Cel mai important eveniment dintre toate era Rood Fair, care se ținea în ultima miercuri din septembrie. Acest târg începuse încă din secolul al XVI-lea ca o sărbătoare agricolă unde animale domestice și

produse agricole erau vândute sau schimbate. Până la începutul secolului al XX-lea devenise pentru Dumfries un eveniment social important și fusese desemnat ca sărbătoare legală. Tineri și bătrâni deopotrivă veneau de la kilometri distanță, gătiți special pentru această ocazie. Se mai puteau cumpăra oi, cartofi de sămânță sau vin de Bordeaux. Dar acum se și dansa și se bea, existau prăvălii și spectacole. Restricțiile legate de comerț erau suspendate în acea zi, asemeni altor constrângeri și inhibiții.

De obicei, cirul Pinden se instala pentru toată săptămâna, aducând acrobați, jongleri, ghicitoare și urși care dansau. Întotdeauna era foarte distractiv, și se petreceau întâmplări care le păstra oamenilor buna dispoziție până la Crăciun. În 1904, un polițist a mers să investigheze o spargere ce avusese loc la un comerciant de grâne pe Brewery Street. S-a retras grăbit după ce a dat peste un elefant pe nume Jumbo care avea trompa într-un sac de orz.

Din cele spuse de mama mea, la un astfel de târg, în anul 1909, sora mai mare a lui Jock, Nellie, i-a făcut cunoștință acestuia cu prietena ei de la fabrica de mănuși, Mary Costin, care avea optsprezece ani. Jock se întorsese de curând din primul voiaj al vasului de linie Megantic care aparținea White Star Line, și care navigase de la Liverpool la Montreal, astfel încât, nu e de mirare că era cam înfumurat. Își luase vioara cu el la târg și chiar acolo i-a cântat un scurt refren lui Mary. „Și asta a fost destul, pentru amândoi”, le-a spus mai târziu străbunica mea, Susan, tuturor. „A fost ca un trăsnet. Păreau făcuți unul pentru celălalt.”

Faptul că Mary a reușit să cucerească inima tânărului Jock și să i-o păstreze timp de doi ani, spune multe despre Mary Costin. El era tot timpul pe drumuri, călătorind prin lume pe vase de lux, unde întâlnea oameni bogați și celebri și se bucura de viața furtunoasă a echipajului. Emoțional, Jock lăsase deja Dumfries în urma lui, dar la târgul Rood Fair din acea zi, Mary a reușit cumva să-l tragă înapoi.

Singura fotografie care a rezistat în timp a bunicii mele, Mary Costin, a fost făcută câțiva ani mai târziu, pe la vreo 25 de ani, la patru, cinci ani după moartea lui. Era o tânără frumoasă, ușor de remarcat, dar care afișa o răceală intimidantă. Poate de asta a și avut nevoie Jock pentru a rămâne cu picioarele pe pământ. Ceea ce face să fie și mai greu de înțeles de ce tatăl lui Jock, Andrew Hume, s-a opus cu atâta îndârjire relației lor.

John („Jock”) Law Hume s-a născut în 9 august 1890 în casa familiei, pe Nith Place, nr. 5, Dumfries. Numele de fată al mamei sale Grace era „Law”. Jock a fost cel de-al doilea copil al cu plului Andrew și Grace — după ce cu doi ani înainte se născuse prima dintre cele trei fiice, Nellie. În ciuda neobositelor acțiuni de autopromovare ale tatălui ca profesor de muzică și cântăreț, familia Hume era o familie

obișnuită care se străduia să-și ducă traiul. Andrew era fiul unui muncitor de fermă care acum lucra ca infirmier la azilul de nebuni din Dumfries; Grace era fostă spălătoreasă, fiică a unui fierar. Astăzi, pe Nith Place, nr. 5, se află un restaurant de tip fast-food de unde se cumpără kebab și, la fel ca și atunci, strada este predispusă la inundații când râul Nith iese din matcă. Dar nu ai ghici niciunul dintre aceste lucruri când ai privi portretul lui Andrew Hume, spilcuit, cu o mustață tunsă în stil Edwardian, pozând cu vioara lui și purtând o cravată albă.

Cele două surori mai mici ale lui Jock, Grace și Catherine (Kate), s-au născut în 1892, respectiv 1897, de unde putem trage concluzia că e posibil să fi existat și o sarcină pierdută între nașterea celor două fete, restul copiilor fiind născuți în ani consecutivi. Nașterea ultimului lor fiu, Andrew, i-a luat în mod clar prin surprindere. S-a născut în 1901, când Jock avea unsprezece ani. Mama lui avea probleme de sănătate încă dinainte să rămână însărcinată, dar după nașterea lui starea ei s-a înrăutățit, stând în următorii cinci ani ținută la pat și murind de cancer esofagian în 1906, la vârsta de patruzeci de ani.

Ar fi drăguț să-ți imaginezi familia Hume ca și când ar fi familia Scottish von Trapp, care trezeau la viață dealurile din Dumfries și Galloway prin muzica lor. Cu siguranță se auzeau multe „de, re, mi-uri” prin casă: în timpul zilei era un flux constant de oameni, tineri și bătrâni deopotrivă, venind să ia lecții de vioară, chitară, banjo sau pian. Mai târziu, după școală, erau copiii lui Andrew cei care își exersau instrumentele, Kate și Andrew ajungând muzicieni la fel de talentați ca tatăl și fratele lor Jock. Nici urmă însă de râsete de fericire. Andrew Hume era un tiran care-și conducea familia cu o mână de fier, cu un amestec neplăcut de iritare față de soție și copii atunci când era acasă și indiferență atunci când era plecat în deseale lui călătorii legate de muncă.

Cel mai greu le era celor doi copii mai mari, Jock și Nellie, care își urau tatăl pentru că nu le era alături, pentru ca ura să devină și mai mare atunci când se întorcea și o făcea pe mama lor să plângă. Cei doi deveniseră un fel de amortizor între tatăl lor și restul familiei. Familia Hume ar fi avut nevoie de o guvernantă cu inima de aur, dar după moartea lui Grace, în loc de Julie Andrews[3] au primit o mamă vitregă stereotipă în persoana lui Alice Mary Alston.

Înainte, dar și după moartea lui Jock, Andrew Hume și-a asumat toate meritele pentru calitățile deosebite de violonist ale fiului său. Spunea că ceea ce nu a reușit să-l învețe pe Jock, i-a fost transmis prin gene. La fel ca multe alte pretenții la celebritate, și aceasta era o exagerare. Jock era un violonist talentat și în formare, iar în viața lui a mai existat o persoană care a jucat un rol la fel de important în educația sa muzicală: John Hendrie, directorul de la școala St. Michael

unde a studiat.

John Hendrie era deja director la St. Michael de douăzeci și cinci de ani atunci când, în 1895, Jock i-a devenit elev, perioadă în care școala era cunoscută tuturor din Dumfries ca fiind „școala lui Hendrie”, atât de mare îi era popularitatea în oraș. Hendrie știa cum să scoată ce-i mai bun din fiecare elev, făcându-i să-și forțeze limitele abilităților. De asemenea, era o sursă de inspirație pentru profesorii care lucrau sub conducerea lui. Marea pasiune a lui Hendrie era muzica, și a devenit o misiune ca fiecare copil din școală să învețe să cânte la un instrument și să fie încurajat în acest sens. A format un cor și organiza petreceri în școală, unde se țineau concerte. A cumpărat unul dintre primele gramofone, „His Master’s Voice” 78 rpm, și l-a dus la școală pentru a le prezenta copiilor compozitori și opere noi. Pentru că deja reușise să convingă comitetul școlii să achiziționeze un pian, a fost nespus de încântat atunci când tânărul Jock a venit la școală cu o vioară. St. Michael avea un cor, iar acum era pe cale să aibă și un cvartet de coarde. Evident, Hendrie l-a plăcut pe Jock, pe care mai târziu l-a descris ca fiind „un băiat zâmbăreț, fericit și isteț” și de care își amintea „cu plăcere”.

Registrul comitetului de la St. Michael are înregistrată o decizie luată de comitetul Școlii Burgh din Dumfries în 1 iunie 1896, la un an după ce Jock, atunci în vârstă de cinci ani, a început școala. Angajarea domnișoarei Nellie Lockerbie, care era justificată prin „oferirea de instruire muzicală copiilor din departamentul ei pentru un salariu de 70 de lire pe an”. Sosirea unui al doilea educator în școală trebuie să fi fost un motiv de bucurie pentru Jock, care era mai motivat de încurajările domnului Hendrie și ale domnișoarei Lockerbie, decât de dezaprobarea enervantă a tatălui său, profesor de muzică neînduplecat. Până la vârsta de treisprezece ani, când Jock a părăsit școala, cei doi l-au ajutat pe micul geniu să devină un muzician complet. Lecțiile domnișoarei Lockerbie s-au dovedit a avea un asemenea succes încât, în 1906 Hendrie s-a adresat din nou comitetului școlii solicitând folosirea unei săli pentru a da lecții de vioară unei clase formate în acest sens. Cererea lui a fost aprobată.

Hendrie avea să devină un susținător înflăcărat al ideii de a-i onora pe ambii săi vechi elevi, Jock Hume și Thomas Mullin, cu o placă de marmură înălțată la școală, dar și printr-un monument comemorativ în parc. Chiar și astăzi, copiii care intră și ies din St. Michael, trec pe lângă tributul plin de afecțiune închinat de director celor doi tineri.

Hendrie a fost director la St. Michael patruzeci și trei de ani, înainte să se retragă împreună cu gramofonul și colecția sa de discuri în căsuța din Cassalands, Dumfries, unde a și murit în 1939, la vârsta de optzeci și opt de ani. Moartea lui a fost anunțată de directorul de la vremea respectivă, domnul L. Grainger în fața tuturor elevilor reuniți

pentru ceremonia de premiere de a doua zi. El s-a adresat celor prezenți: „Voi nu l-ați cunoscut, dar părinții și bunicii voștri l-au respectat și l-au stimat foarte mult. El a făcut această școală celebră în ținutul nostru... A fost iubit de miile de oameni care i-au trecut prin mâini, mulți dintre aceștia ocupând mai târziu poziții importante.”

Cât timp a frecventat „Școala lui Hendrie” și mai apoi în anii adolescenței, Jock mergea în mod regulat la Școala Sabatului de la Biserica Congregațională din Waterloo Place, unde s-a alăturat trupei numite Band of Hope, un grup pașnic înființat la Leeds în 1847, care se adresa copiilor din clasa muncitoare pentru înlăturarea tentației alcoolului în rândurile acestora. Toți membrii au depus un jurământ de abținere totală și erau învățați despre „păcatele băuturii”. Muzica juca un rol important în activitățile din această comunitate și se organizau excursii regulate la mare. Pentru Jock, muzica mai mult decât abținerea reprezenta principala atracție și era, așa cum pastorul James Strachan și-l amintea: „Un flăcău cu sânge rece cum nu mai cunoscusem. Își arăta această răceală în modul în care își ducea vioara la bărbie atunci când trebuia să cânte în public... Nu m-a surprins deloc că și-a încheiat viața într-un mod atât de lăudabil.”

Jock ar fi putut — și ar fi trebuit — să mergă după terminarea școlii St. Michael la Academia din Dumfries pentru a-și desăvârși educația. În schimb, a părăsit St. Michael la vârsta de treisprezece ani, pentru a lucra pentru un comerciant local, James Geddes. Pare o decizie incredibilă, date fiind aspirațiile tatălui său către clasa mijlocie, dar toți copiii din familia Hume aveau să părăsească școala la aceeași vârstă și, cel mai probabil, Andrew Hume adoptase pur și simplu valorile propriului tată de a-i „lăsa în plata Domnului”. Și-a trimis copiii la muncă cât s-a putut de repede, pentru ca aceștia să-și poată plăti cheltuielile și să contribuie la cele ale casei.

Un alt factor care l-ar fi putut face pe Jock să părăsească școala la o vârstă atât de fragedă era starea de sănătate precară a mamei sale. Grace Hume era deja ținută la pat după nașterea celui de-al cincilea copil, Andrew, și avea să moară înainte ca Jock să împlinească șaisprezece ani. Boala ei trebuie să fi afectat destul de serios situația financiară a familiei și e posibil ca Jock să fi renunțat la educație în favoarea intereselor financiare.

Dacă Geddes l-a angajat pe Jock ca o favoare pentru tatăl său, avea să fie plăcut surprins. A descoperit în băiat „un flăcău muncitor, inteligent și politic... de încredere și migălos în tot ceea ce face, și are un caracter care îi va permite să își construiască o carieră în orice domeniu ar alege. Nu îi pot aduce decât cuvinte de laudă pentru ceea ce face.”

Cu toate că reușise să câștige aprecierea șefului său, Jock ura să fie legat de scaunul biroului de dimineața până seara. Așa că a

demisionat după un an. „Asemenea marilor oameni, și-a dat seama că rostul lui nu era să fie ținut între cei patru pereți ai unui birou”, avea să declare Geddes cu delicatețe după moartea lui Jock. Acesta „își câștigase un nume și o distincție pe care nu le-ar fi obținut în Dumfries în niciun alt domeniu”.

Oricare ar fi fost motivul — că s-a dus la Geddes de bunăvoie sau constrâns — Jock nu a irosit acel an. Eliberat de obligația zilnică de a-și face temele pentru școală, Jock a descoperit că putea câștiga bani în plus seara și la sfârșit de săptămână, făcând ceea ce-i plăcea cel mai mult: să cânte la vioară. La fel ca tatăl lui, era un cântăreț flexibil, cu un repertoriu vast, putând să treacă de la muzica populară la cea de salon, precum valsuri sau cunoscute opere clasice. Pe lângă talentul de a mânui vioara, devenise și un tânăr irezistibil de fermecător și mereu pus pe glume.

La scurt timp, Jock cânta în mod regulat la Theatre Royal din Shakespeare Street, o „încălzire” înainte să se ridice cortina și în timpul pauzelor. De asemenea, și-a dat seama cât este de căutat un tânăr cu o vioară. A început să primească invitații pentru a cânta la serate, la nunți sau alte evenimente.

În familie, părerile sunt contradictorii despre cum și de ce a ajuns Jock să petreacă o mare parte din următorii șase ani — inclusiv ultimele zile din viață — pe mare. După părerea lui Mary Costin, Jock voia să plece „cât mai departe cu putință” de Dumfries pentru că atmosfera de acasă devenise foarte apăsătoare.

La paisprezece ani relația dintre Jock și tatăl său începuse să se destrame. Aveau dispute legate de muzică, bani și nevoia tot mai mare a lui Jock de independență, iar aceste certuri deveneau tot mai înverșunate.

Nellie, Grace și Kate erau și ele în război cu tatăl lor, considerând că acesta nu fusese suficient de atent cu mama lor cât timp stătuse bolnavă. Apariția prematură a lui Alice Alston, cu care Andrew avea să se căsătorească la doar paisprezece luni după moartea lui Grace, a fost picătura care a umplut paharul.

O interpretare mai indulgentă a plecării lui Jock pe mare este aceea că ideea a venit din partea tatălui — sau, cel puțin, o idee căreia Andrew nu s-a opus. Un lucru foarte probabil pentru că Andrew în mod sigur și-ar fi dorit să facă același lucru atunci când era de vârsta lui Jock. Andrew avea legături strânse în industria muzicii, cunoscând agenți și impresari și ar fi putut astfel să facă prezentările necesare. Fără îndoială, Andrew a întrevăzut în talentul fiului său o viitoare contribuție la bugetul familiei și se baza pe Jock că-l va ajuta la plata ipotecii pentru noua casă de pe George Street.

Când a murit, la vârsta de douăzeci și unu de ani, vioara sa îl purtase deja pe Jock prin jumătate de lume de zeci de ori. Navigase la

New York și înapoi de cel puțin cinci ori și cântase pe vase de linie cu destinația America de Sud, Jamaica și Montreal. Cu doar câteva luni înainte să moară pe Titanic, Jock navigase pe Marea Mediterană, cântând în orchestra de pe vasul de linie Carmania al companiei Cunard. În anul de dinainte cântase în călătoria inaugurală a vasului aparținând aceleiași companii ca Titanicul, pe nume Olympic. Aceasta avusese destinația către New York. La fel de remarcabile erau drumurile pe care Jock le făcea aparent fără niciun efort din Dumfries către porturile din Southampton, Bristol sau Liverpool, unde își începea și își încheia cele mai multe dintre voiaje. Dar acest lucru nu era total neobișnuit: Wallace Hartley, liderul orchestrei de pe Titanic, susținuse că a făcut pentru Cunard mai mult de optzeci de călătorii transatlantice în mai puțin de trei ani. Navele de pasageri nu erau precum vasele de croazieră de azi. Erau un mod rapid și eficient — singurul mod — de a face legătura între Europa și America, cu un timp de întoarcere rapid după ce ajungea la destinație.

În 1905, anul în care Jock a plecat pentru prima dată pe mare la vârsta de paisprezece ani, un adolescent nu avea atât de multe de pierdut, cât avea de câștigat din a fi un aventurier. Singurul pașaport de care avea nevoie era vioara sa. Dumfries era încă un port deschis și puteai să mergi pe un vas către Liverpool sau Glasgow, ambele fiind la o distanță de mai puțin de o zi sau două pe mare. Oricum, existau și căi ferate din Dumfries către ambele orașe. Cele mai multe nave de linie aveau sediile în Glasgow și Liverpool și pentru a găsi de lucru nu era nevoie decât să te prezinți, să iei parte la o audiție — și să ai curajul să și participi.

„Jock Hume era un suflet liber într-o eră a opresiunii victoriene / edwardiene”, mi-a spus John Eaton, co-autor al cărții *Titanic Triumph and Tragedy*, într-un schimb de e-mailuri despre bunicul meu. „Jock este de mult timp unul dintre preferații mei.” Pe lista de îmbarcare a Titanicului, Jock este trecut ca având douăzeci și opt de ani. Mult timp am considerat acest lucru ca fiind o greșeală de redactare, neexistând nicio îndoială că Jock avea de fapt douăzeci și unu de ani atunci când s-a urcat la bordul navei. Dar dacă a mințit în legătură cu vârsta lui atunci când a plecat prima dată pe mare, spunând că are douăzeci și unu de ani când avea de fapt paisprezece, vârsta lui exagerată avea să devină în cele din urmă un fapt evident, pentru că atât White Star Line, cât și frații Black, agenții de muzică, credeau că Jock avea douăzeci și opt de ani atunci când s-a îmbarcat pe Titanic.

Cel mai probabil, Jock a început să lucreze pe vase mai mici ale unor companii necunoscute, avansând ușor la vasele de linie ale companiilor Cunard și White Star Line pe măsură ce reputația lui a crescut. Dar corelarea datelor exacte cu destinațiile și numele vaselor pe care a cântat Jock s-a dovedit o muncă istovitoare și fără sorți de

izbândă.

Mama își amintea de când era copil că o vedea pe bunica ținând o cutie de carton plină cu scrisorile și cărțile poștale trimise de Jock din străinătate, ilustrând imagini cu porturi pe care le-a vizitat și vapoare cu care a navigat. Dar niciuna dintre acestea nu a supraviețuit, pentru că după moartea lui Mary, Menzies Costin, unchiul mamei mele, le-a ars în spatele casei din Buccleuch Street.

Accesarea informațiilor prin intermediul arhivelor publice s-a dovedit foarte dificilă. În 1966, Arhivele Publice din Londra a aruncat o parte dintre rapoartele navelor britanice din perioada 1861–1913. Arhivarii și istoricii maritimi s-au opus vehement deciziei, acestea reprezentând o sursă valoroasă de informații despre industria maritimă din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. În cele din urmă, o parte din acte au fost transferate la Arhiva de Istorie Maritimă din St. John, Noua Scoție, cu un număr de liste și înțelegeri ale echipajului care au rămas la Arhiva Națională din Marea Britanie. Multe dintre ele s-au pierdut ori s-au rătăcit pe drum.

Cu toate acestea, unele rapoarte încă mai există, astfel încât se poate crea o imagine despre viața lui Jock pe mare pe baza declarațiilor care au rezistat și a interviurilor date după moartea sa de colegii muzicieni sau membri ai echipajului cu care a lucrat. Muzicienii călătoreau uneori ca „echipaj”, iar alții ca pasageri, în fiecare dintre cazuri existând declarații de expediție diferite. De exemplu, pe Titanic toți cei opt membri ai orchestrei au călătorit ca pasageri. Muzicienii din orchestrele de pe nave lucrau cam la fel ca însoțitorii de zbor din zilele noastre— niciodată nu știau sigur cu cine aveau să călătorească în jurul lumii, până în ultimul minut. Se legau prietenii, se dezlegau, doar pentru a fi reluate data viitoare când aveau să cânte împreună. Doi muzicieni americani, violoncelistul John Carr și basistul Louis Cross, care îl cunoscuseră pe Jock prima oară la bordul vasului Cedric, legaseră o astfel de prietenie.

Într-un interviu acordat pentru *New York Times*, după moartea lui Jock, Louis Cross l-a descris pe acesta ca fiind „un tânăr vesel, cu un temperament așezat, părul blond și ondulat, ten deschis și un zâmbet plăcut. Întreținea atmosfera pe orice vas pe care călătorea și îi plăcea să se distreze”, a spus Cross. Dintre cele declarate de el și de Carr, reieșea că Jock a cântat pe vasul Majestic al White Star Line, pe California al Anchor Line, și pe Megantic în prima călătorie a vasului spre Montreal aparținând tot White Star Line. Pe lângă faptul că a cântat pe vasul Olympic în prima sa călătorie către New York, în mai 1911, Jock s-a îmbarcat din nou pe navă în septembrie, când a fost nevoit să se întoarcă la Southampton după ce s-a lovit de nava de război HMS Hawke. Faptul că a fost ales să cânte pe Titanic, cel mai mare și mai celebru vas de linie al lumii în călătoria de debut, a fost

ultima recunoaștere adusă tânărului muzician.

Din 1910 cele mai multe angajamente ale lui Jock au fost făcute prin agenții muzicali C.W. și F.N. Black din Liverpool, care aveau contracte exclusive cu toate marile companii navale, pentru a furniza orchestre pentru navele de pasageri. Deși plata muzicienilor era de doar 4 lire pe lună, bacșișurile erau consistente, iar mâncarea și cazarea erau gratuite.

Doar câteva călătorii l-au ținut pe Jock departe de Dumfries mai mult de o lună, incluzând și timpul necesar pentru a călători de la și către portul de îmbarcare. Înainte ca nava să plece se făceau repetiții pentru că de cele mai multe ori membrii orchestrelor nu mai cântaseră împreună până atunci, cu toate că mulți dintre muzicieni se cunoșteau deja. Cea mai lungă perioadă în care Jock a stat departe de casă a fost de patru luni, în iarna dintre 1910–1911, la scurtă vreme după ce a cunoscut-o pe Mary. Era angajat să cânte pe timpul iernii la hotelul Constant Spring din Jamaica, un hotel de lux de trei etaje așezat la poalele Munților Albaștri. Constant Spring, care se afla în mijlocul unei proprietăți îngrijite de 165 de acri, era primul hotel jamaican dotat cu apă curentă și electricitate. Promitea oaspeților un bucătar-șef francez, o sală de concerte, dans la lumina lunii, dormitoare îmbietoare, salon de coafură, o piscină imensă și un teren de golf cu 9 găuri. Se pare că și acest angajament a fost făcut tot prin agenția din Liverpool a fraților Black, care fuseseră contractați de hotel să recruteze muzicieni europeni pentru iarnă. Muzicienii, printre care și Jock, au călătorit spre Jamaica pe Port Royal, una dintre cele trei nave cu aburi de mare viteză, construite cu zece ani mai devreme pentru Elder, Dempster & Co., o companie navală din Liverpool, pentru dezvoltarea comerțului și a călătoriilor dintre Marea Britanie și Insulele Antile. Compania a primit 40 000 de lire anual de la guvernul britanic și cel jamaican pentru a duce turiști în Jamaica, și înapoi să aducă fructe tropicale, în special banane. Elder, Dempster & Co. Avea propriul interes în ceea ce privește hotelul Constant Spring, angajându-l pe Eugene Smith, un cultivator de ananas din Florida, să producă acolo fructe tropicale.

Jock și ceilalți muzicieni s-au îmbarcat pe Port Royal la Bristol și trebuia să ajungă în Kingston în Ajunul Crăciunului, dar au fost întârziați de furtuni în Marea Caraibelor, ajungând astfel târziu, epuizați și cu rău de mare, în ziua de Crăciun. Pe vas, Jock l-a cunoscut pe violoncelistul John Wesley Woodward; acesta se va alătura în călătoria de debut a navei Olympic, în mai, anul următor. La mai puțin de un an după aceea, aveau să moară împreună pe Titanic.

Sosirea muzicienilor era așteptată cu nerăbdare de conducerea hotelului și de oaspeți. În ajunul Crăciunului din 1910, managerul a

făcut un anunț remarcabil în *Daily Gleaner* pentru a anunța „Reprezentările sezonului”:

O orchestră de primă clasă formată din cinci profesioniști a fost contractată în Anglia pentru a cânta la toate seratele.

Se vor organiza concerte selecte în fiecare zi de la 1.00 la 3.00 p.m. Și în fiecare seară de la 7.00 la 11.00 p.m.

Orchestra aduce un program complet de muzică clasică dar și ultimele dansuri apărute.

Orchestra s-a dovedit a avea un succes imens, cântând pentru dansurile Cenușăresei, la balurile cu rochii pretențioase și turneele de golf, dar oferind în același timp și concerte „geniale” de muzică clasică. „Toți cei care au ascultat această orchestră superbă spun că nu are egal în țară. Repertoriul ei nu este numai vast dar inclusiv interpretarea nu lasă nimic de dorit,” a declarat Lady Olivier, Președintele clubului de golf al hotelului. John Woodward a avut succes în mod deosebit cu violoncelul său, un instrument „rar auzit în Jamaica”, și a oferit numeroase reprezentații solo, care au fost „aplaudate cu căldură”.

La două săptămâni după scufundarea Titanicului, *Daily Gleaner* a publicat pe prima pagină un tribut plin de afecțiune la adresa lui Jock și a lui John Woodward, cu titlul „Muzicieni care aici au fost cunoscuți”. Se spunea că orchestra „a fost votată ca fiind cea mai bună dintre cele care au vizitat Jamaica”. Ambii muzicieni erau „cunoscuți printre angajații hotelului, dar și printre cei care stăteau acolo”. În același timp violoncelistul John Carr și basistul Louis Cross se aflau la Constant Spring și la fel își aminteau și ei. Jock se împrietenise cu o familie de americani care își petrecea iarna la hotelul Constant Spring. L-au plăcut pe tânărul scoțian și l-au rugat să-i viziteze data viitoare când avea să vină la New York.

Trebuie să fi fost o experiență minunată pentru tânărul Jock. Era pentru prima dată când pielea lui de scoțian simțea căldura soarelui din Caraibe, era pentru prima dată când înota în mare fără să i se facă pielea ca de găină când ieșea din apă. De asemenea, era pentru prima dată în șase ani când stătea într-un singur loc, lucrând cu aceiași muzicieni. Din spusele lui Cross, lui Jock îi plăcea continuitatea și cânta cu mai multă plăcere muzica clasică. S-a întors acasă în Dumfries bronzat și odihnit, promițându-i lui Mary că o va duce într-o zi în Jamaica. Jock îi dusesese dorul mai mult decât ar fi crezut, și după șase ani în care tot schimbase trenuri și vapoare, aștepta cu nerăbdare ziua în care să înceapă o viață mai liniștită.

Există foarte puține fotografii cu Jock. Cea mai cunoscută dintre ele este portretul distribuit presei de cei de la White Star Line imediat după moartea lui, iar aceasta nu e cea mai reușită fotografie, ilustrându-l pe tânărul Jock ca fiind o îmbinare între Micul Lord

Fauntleroy și un iepure speriat. Cel mai probabil este un portret făcut într-un studio din Dumfries și este greu de stabilit data la care a fost realizat. În iulie 1912 *New York Times* a publicat un articol despre o strângere de fonduri pentru familiile muzicienilor de pe Titanic însoțit de o fotografie a lui „John” Law Hume. În ea, se vede un tânăr vesel, încrezător și chipeș care stă rezemat de un pilon, cu degetul mare sprijinit nonșalant în curea. Poartă ghete de gangster în stilul Bugsy Malone și haine de sărbătoare. În spatele lui, întinsă pe iarbă, este o fată care îl privește insistent. Nu există niciun indiciu referitor la data sau locul unde a fost făcută fotografia, dar cred că a fost realizată la hotelul Constant Spring în perioada petrecută acolo.

Orchestra a plecat din Kingston către Southampton în 8 aprilie 1911 pe vasul SS Oruba, printre pasageri numărându-se și patru membri ai echipei engleze de cricket care se întorceau acasă după un turneu cu un rezultat dezamăgitor în Indiile de Vest, unde au pierdut două dintre ultimele lor meciuri. Oruba a ajuns înapoi în Southampton la data de 1 mai, în timp ce debarcau lui Jock și lui John Woodward fiindu-le înmânate telegramele de la C.W. & F.N. Black care îi informau că au fost angajați pentru voiajul de debut al navei Olympic către New York în luna mai.

Jock a petrecut foarte puțin timp în Dumfries în ultimele șase luni ale vieții. Se poate ca acest fapt să-l fi făcut pe Andrew Hume să creadă că fiul său și-a pierdut interesul pentru Mary. De fapt, lucrurile stăteau exact invers. Asemeni multor tineri care plănuiesc să se așeze la casa lor, Jock muncea din greu pentru a strânge suficienți bani încât să-și permită să cumpere o casă pentru el și Mary.

Jock îi împărtășise o parte din aceste planuri lui Louis Cross, în special intenția de a-și canaliza atenția către muzica clasică. După moartea lui Jock, Cross i-a vorbit cu afecțiune despre tânărul său prieten scoțian unui reporter de la *New York Times*. „Era un tânăr cu abilități muzicale excepționale... Putea interpreta fără probleme compoziții dificile, care altora le-ar fi luat mult timp să le învețe.” Cross a adăugat: „Dacă ar fi trăit, nu cred că ar mai fi rămas pentru multă vreme un membru într-o orchestră de pe vapor. Știu că în Dumfries se află o fată drăguță care speră, în ciuda șanselor... Jock trebuia să fie căsătorit data viitoare când traversa oceanul.”

Dacă Jock Hume a avut parte de o copilărie dificilă, nici cea a lui Mary Costin nu a fost prea diferită. În Scoția, viața celor din clasa muncitoare a fost mereu o luptă constantă cu sărăcia, boala și moartea, iar familia Costin a simțit acest lucru mai mult decât majoritatea. Ambii părinți proveneau din familii sărace, dar vechi, de pe la jumătatea secolului al XVIII-lea. Tatăl lui Mary, William, era fiu de plugar; mama ei, Susan, era fiica unui comerciant de pește, pe nume Menzies Kennedy. Cuplul a avut șase copii, dintre care două fete

au murit la o vârstă fragedă. La zece ani după căsătorie, William, care era șofer de camion, a murit în urma unei hemoragii cerebrale, lăsându-l pe Susan să crească singură cei patru copii: Mary și cei trei frați ai ei — William, Jock și Menzies. Susan Costin, care era o femeie puternică și incredibil de frumoasă — după cum reiese din singura ei fotografie a găsit puterea să facă față vieții nemiloase. Era o fire deosebit de bună, primindu-l pe Jock în viața ei ca pe propriul fiu.

După moartea tatălui, familia nu și-a mai putut permite să locuiască în casa familiei de pe Bank Street, așa că Susan s-a angajat ca îngrijitoare la o firmă de avocați și s-au mutat într-o locuință mai ieftină în Buccleuch Street. William, cel mai mare dintre copii, a renunțat la școală în anul următor la vârsta de paisprezece ani și a început să lucreze ca asistent al unui negustor de pește pentru a contribui la cheltuielile casei.

Pe vremea când era tânără, Susan Costin fusese luată de bunicul ei la fabrica de ciorapi unde acesta lucra. Familia reușise întotdeauna să treacă peste momentele grele ținându-se acasă, așa că Susan a încurajat-o pe Mary să facă același lucru pentru a obține un venit modest în timpul liber, pe perioada cât încă mai era la școală. Comerțul cu lână era principala ramură a industriei din Dumfries încă din Evul Mediu — în 1527, un călător a descris „Dunfirese” ca fiind „celebru pentru lâna fină”. Două sute de ani mai târziu, un alt călător care a trecut prin Dumfries a declarat că „mănușile le fac mai bine și sunt mai ieftine aici decât în Anglia, exportând cantități importante acolo”. Acest lucru nu mai era valabil la începutul secolului al XX-lea, până când economia producției de tricotaje din Dumfries a fost revoluționată dintr-odată prin introducerea mașinii de împletit. Inventată în 1863 de americanul Isaac Lamb, mașina manuală a facilitat producția rapidă de material împletit folosind mâna de lucru ieftină a femeilor. James Megeorge, fiul producătorului de tricotaje din Dumfries, auzise despre această mașină și a mers la Ghent pentru a vedea cum funcționează. Megeorge a instalat mai mult de 100 de astfel de mașinării în diferite centre de producție din Dumfries și Dalbeattie, și a angajat 800 de oameni la Nithsdale Mills, o fabrică victoriană care producea „mănuși de lână, ciorapi și cravate de mătase și bumbac”. Aici avea să lucreze Mary timp de șapte ani după ce la vârsta de treisprezece ani a părăsit școala.

„Trăsnetul” pe care l-au experimentat Jock și Mary atunci când s-au cunoscut s-a bazat în mod clar pe atracția fizică. Dar nu după mult timp, au descoperit că au multe lucruri în comun, în ciuda mediilor diferite din care proveneau. Ambii pierduseră câte un părinte la o vârstă fragedă: Mary pe tatăl ei; Jock pe mama sa. Jock crescuse înconjurat de surori și se simțea în largul lui printre fete. Mary crescuse cu cei trei frați și se simțea la fel de bine printre băieți. Era

un punct bun de pornire a unei relații, iar vulnerabilitățile lor emoționale i-au apropiat, fără doar și poate, pe cei doi adolescenți, conferindu-le o siguranță și un confort de care nu mai avuseseră parte până atunci. Plecărilor lui Jock pe mare, departe de a-i înstrăina, le-au intensificat sentimentele pe care le aveau unul pentru celălalt, cu declarații de dragoste scrise și cuprinse între urări lungi de rămas-bun și reîntâlniri pasionale.

Mama lui Mary, Susan, l-a plăcut pe Jock din prima clipă, atunci când a însoțit-o pe Mary acasă de la târgul Rood Fair.

L-a poftit în casă la un ceai, iar el a cântat la vioară. Chiar a făcut-o să râdă. Dar Susan și-a avertizat fiica să nu se implice prea tare în relația cu tânărul muzician: lungile lui călătorii departe de casă, tentațiile de pe vas în compania echipajului tânăr, atracțiile orașului New York și cele din Jamaica în comparație cu cele din Dumfries... toate acestea i se păreau lui Susan că stau în drumul unei relații de lungă durată. Dar Jock se întorcea din fiecare călătorie și mai interesat de Mary decât atunci când plecase. Cărțile poștale și scrisorile din țări străine continuau să sosească în cutia poștală din Buccleuch Street la mult timp după întoarcerea lui acasă. Mai mult, Jock era cel gelos pe Mary. Era o fată frumoasă, care nu ducea lipsă de admiratori, dar care, după ce l-a cunoscut pe Jock, nu s-a mai uitat niciodată la vreun alt bărbat, conform spuselor mamei mele.

În Scoția acelor vremuri, fetelor li se făcea de obicei curte pe ascuns sau cel puțin la începutul relației când proaspătul cuplu nu era văzut împreună decât în zilele de târg. Dar Jock petrecuse suficient timp departe de Dumfries pentru a renunța la tradițiile locale, iar Mary nu dădea prea multă importanță la ceea ce credeau oamenii. La numai câteva luni de când se cunoscuseră, deveniseră de nedespărțit, iar la sfârșit de săptămână luau o trăsură pentru a evada în frumoasa coastă aflată de-a lungul Solway Firth. Mama mea a aflat aceste povești mulți ani mai târziu, de la un vechi prieten din Dumfries.

Devotamentul lui Jock pentru Mary îl deranja și îl preocupa pe tatăl acestuia, Andrew. Îl considera pe fiul său prea tânăr pentru a se așeza la casa lui și credea că acesta „poate găsi ceva mai bun” decât Mary — de exemplu, să găsească o fată care să aducă la momentul potrivit o mică contribuție financiară la căsătorie, și nu povara bănească și emoțională a unei mame văduvite. Răceala lui Mary i se părea tulburătoare; nu-i plăcea ideea de a-și pierde fiul exact în momentul în care acesta se putea întreține singur și în plus îl putea ajuta și pe el cu propriile cheltuieli casnice.

Greșeala lui Andrew Hume, care era un om cu temperament nestatornic și care nu știa să-și țină gura, a fost aceea că nu a păstrat aceste păreri doar pentru el. I-a interzis lui Jock să o aducă pe Mary acasă și i-a făcut viața fiului său cât se poate de dificilă sperând că

munca pe mare îl va ține ocupat și departe de Mary. Dar împotrivindu-se relației dintre cei doi, nu a reușit decât să îi apropie și mai mult.

Această confruntare deloc neobișnuită dintre tată și fiu a dus la o și mai mare înstrăinare în familia Hume, și așa divizată. Timp de mai mulți ani s-a purtat un război — un război de gherilă cu atacuri de tip lovește și fugi — între cele trei fete adolescente ale lui Andrew și mama lor vitregă, Alice. Fetele acționau prin dublă învăluire. Alice pune la cale ambuscade. Acum, Andrew introdusese pe scena acestui război domestic o nouă distanțare: o dispută continuă între el și fiul său. Nellie i-o prezentase pe Mary lui Jock și a continuat să le încurajeze relația; Kate, sora lui mai mică, venera pământul pe care călca Jock. Așadar, fetele se aliaseră atât împotriva mamei lor vitrege, cât și a tatălui.

Era o situație greu de suportat pentru un tânăr, dar oricât i-ar fi plăcut lui Jock să meargă acasă pe George Street, acum se îndrăgostise de Mary. Mama lui Mary, o femeie cu concepții surprinzător de moderne și deschise, a fost cea care a propus soluția salvatoare: ar fi fost mai bine ca Jock să vină și să locuiască la ei. Sugestia nu era atât de ieșită din comun așa cum ar părea la prima vedere, rezumându-ne la percepția pe care o avem despre perioada edwardiană, sau cel puțin nu în Scoția. Aici, până în 1923, orice fată mai mare de doisprezece ani se putea căsători cu un băiat de paisprezece ani fără a avea nevoie de aprobarea părinților. Iar Gretna Green, precursorul orașului Las Vegas, era doar la câțiva kilometri de Dumfries. Există un obicei celtic antic al „legării de mână”, care era de fapt un fel de căsătorie de probă. La o astfel de ceremonie, cuplurile își luau mâinile și jurau să trăiască împreună timp de un an. Dacă la sfârșitul anului ambii erau fericiți cu acest aranjament, puteau trăi împreună în continuare în calitate de cuplu căsătorit. Copiii născuți în această perioadă de probă erau considerați legitimi.

Susan le-a spus lui Jock și lui Mary că se pot considera „legați” și că din acel moment au permisiunea de a împărți un pat sub acoperișul ei. Era o decizie care avea să pună distanță foarte mare între Jock și tatăl lui și care avea să-l transforme pe Andrew Hume într-un dușman neînduplecat al celor din familia Costin.

În mai 1911, la întoarcerea din Jamaica, Jock avea încă douăzeci de ani și era extrem de mândru că fusese ales să se alăture orchestrei de pe noul vas de linie Olympic, cel mai important vas al flotei White Star Line, pentru voiajul acestuia de debut cu destinația New York. Era o confirmare a faptului că Jock își făcuse o reputație atât ca muzician, cât și ca un bun coechipier. S-a întors în Dumfries în glorie, iar Mary s-a bucurat nespus de mult să-l revadă, dar nu era la fel de încântată de faptul că trebuia să plece într-un alt voiaj peste Atlantic.

Cam în această perioadă Jock s-a întâlnit și cu vechiul coleg de școală, Thomas Mullin, și i-a dat un sfat care avea să-i schimbe viața. Tom călcase pe urmele tatălui său și devenise țesător la fabrica de confecții. La fel ca tatăl lui, se făcea plăcut și era un om muncitor dar după douăzeci de ani vederea începuse să-i slăbească, și după o operație eșuată la cabinetul din Dumfries, i s-a spus că nu va mai vedea niciodată suficient de bine pentru a se întoarce la munca din fabrică. Jock i-a sugerat să-și caute de lucru pe vapoarele de călători ca ospătar, unde spre deosebire de fabrică nu trebuia să aibă o vedere perfectă pentru a-și îndeplini sarcinile. Jock l-a sfătuit pe Tom să meargă la Liverpool, iar acesta a fost acceptat de American Line pentru a lucra ca ospătar pe vaporul St. Louis care făcea drumuri săptămânale între Southampton și New York. Tom a închiriat o cameră pentru marinari în Southampton și a făcut cinci sau șase drumuri transatlantice ca ospătar pentru clasa a treia, începând din vara lui 1911 până în martie 1912. Este foarte probabil ca Jock și Tom să se fi întâlnit în Southampton, unde și Jock închiriasse o cameră temporar. Succesul lui Tom la noua slujbă la care a obținut două promovări a fost cel care l-a recomandat pentru un loc de muncă pe Titanic, la bordul căruia s-a îmbarcat împreună cu Jock în luna aprilie a anului următor.

Înainte ca Olympic să plece în voiajul de debut în mai 1911, White Star Line avea să dea o lovitură de teatru magnifică în aceeași lună prin lansarea Titanicului, în aceeași zi în care sora lui, Olympic, pleca din portul Harland & Wolff pentru a se pregăti de voiaj. Mai mult de 100 000 de personalități, jurnaliști și demnitari care se adunaseră în port pentru lansarea Titanicului, au putut vedea aceste mărețe vase de linie unul lângă altul pentru prima și singura dată. Cele mai importante persoane au fost alese pentru a vizita bordul vasului Olympic înainte de a porni spre Liverpool și de acolo către Southampton. Pe vas se afla și căpitanul Edward J. Smith, care avea să preia Titanicul.

Olympic a stabilit noi puncte de referință pentru viteză și lux, câștigând aprecierea pasagerilor de ambele părți ale Atlanticului. Lista pasagerilor de clasa întâi era o înșimire de nume a celor mai bogate și cunoscute personalități ale vremii. Când nava s-a întors în Southampton pe 4 iulie, pe Jock îl aștepta un mesaj în care i se cerea să se pregătească pentru al patrulea dram transatlantic al navei Olympic, care avea să înceapă pe 20 septembrie.

Pe 7 septembrie, în timp ce Jock se pregătea pentru călătoria la sud de Dumfries, familia Costin a primit vești îngrozitoare: fratele cel mai mare a lui Mary, William, de douăzeci și trei de ani, se îmbolnăvisese la măcelăria unde lucra și fusese dus la spital. Se plângea de dureri de stomac de câteva zile și până să fie internat, apendicele îi explodase. A murit în seara următoare, cu soția lui, Maria, și John, fratele său,

alături.

Mary era copleșită de durere. Îl iubea pe William care îi fusese reazăm atunci când tatăl lor murise. Acum murise și el, lăsând în urmă o văduvă și trei copii sub patru ani. Pentru a patra oară în viață, Mary era nevoită să meargă în același cimitir și la același mormânt unde erau îngropați și tatăl ei împreună cu cele două surori. Pentru Susan Costin, moartea celui de-al treilea copil din cei șase pe care îi avea trebuie să fi fost și mai dureroasă, dar erau prea mulți oameni ușor de rănit, care depindeau de ea, pentru a arăta această durere. Când s-au întors în Buccleuch Street, Susan a făcut pregătirile pentru ca Maria și copiii să se mute acolo.

La aflarea morții lui William, Jock a fost dispus să renunțe la călătoria cu Olympic, dar Mary s-a împotrivit și astfel, o săptămână mai târziu, a plecat către Southampton. La zece zile de la plecare, era din nou acasă. În apropiere de portul din Southampton, Olympic se ciocnise cu o navă de război, HMS Hawke. Olympic s-a ales cu o creștătură de doisprezece metri, iar Hawke cu prora zdrobită și în pericol de răsturnare. În timp ce Hawke s-a întors la Portsmouth, Olympic a ancorat în afara insulei Wight, astfel încât navele auxiliare să-i poată transporta pe pasageri și pe membrii echipajului în siguranță pe uscat. Reparațiile făcute în portul din Harland & Wolff aveau să întârzie pregătirile pentru Titanic și să-i amâne plecarea cu câteva zile.

Niciun căpitan nu a fost găsit vinovat, și departe de a fi muștrat sau demis, căpitanul Smith a fost informat că va prelua comanda vasului SS Titanic, dat fiind că reparațiile la Olympic vor dura câteva luni. Deși nu existaseră pierderi de vieți omenești sau pagube materiale semnificative, incidentul acesta a zdruncinat încrederea publicului în vasele de linie. Înainte erau văzute ca fiind sigure și imposibil de scufundat, dar acum erau privite ca un risc asumat. Alice, mama vitregă a lui Jock, a primit vestea acestui accident foarte rău, susținând că avusese o „premoniție” despre o catastrofă în vis. L-a implorat pe Jock să nu se întoarcă pe mare. Și Mary, care tocmai își îngropase alt membru al familiei, era extrem de neliniștită. Dar Jock nu a ținut seama de grijile și de avertismentele lor. Nu își putea permite să facă asta. Anularea drumului pe care Olympic trebuia să-l facă la New York îl lăsase cu buzunarele goale, pentru că nu mai avea de unde să primească salariu sau bacșișuri. Putea să recupereze ceva din banii pierduți printr-o călătorie pe Mediterana la bordul vasului Carmania și exista posibilitatea să i se ofere un loc în orchestra de pe Titanic în primăvara următoare. La întoarcere aveau să aibă suficienți bani pentru a se căsători la biserica Greyfriars.

Susan, mama lui Mary, femeie cu inima mare și minte deschisă, bănuia de ceva vreme că fiica ei ar putea fi însărcinată. De mai bine de un an, între călătorii, Jock locuia la ei. Luându-și rămas-bun pasional de atâtea ori, urmate apoi de primiri drăgăstoase, nu era de mirare că Jock și Mary nu fuseseră prevăzători. Susan și-ar fi dorit ca tânărul cuplu să aștepte mai mult până să întemeieze o familie, dar cum aceștia aveau de gând să se căsătorească după întoarcerea lui Jock de pe Titanic, era încântată de ideea unui alt nepot.

Și poate chiar era nevoie de un nepot pentru ca Andrew Hume să-și vină în simțiri și s-o accepte pe Mary ca soție a lui Jock.

6 — Comemorarea lui Jock

21 aprilie, Dumfries

Ne-am adunat aici pentru a vărsa o lacrimă pe mormântul de apă al cuiva care a petrecut ani la rând între aceste ziduri ca membru al Școlii Sabatului și ca membru al orchestrei noastre. L-am cunoscut de când era copil, apoi adolescent și tânăr. Până să plece pe mare prezența lui aici era una obișnuită.

Îl întâlnim din nou cu vioara sa în ceremonia de slăvire din biserică. Vedem pe buzele și în ochii lui zâmbetul care a fost o caracteristică a prezenței sale. Prin ochii înlăcrimați îl vedem cum își conduce tovarășii de trupă pe ultimul drum al vieții, în dulcile și sfintele acorduri ale binecunoscutului cântec de slavă „Mai aproape de Tine, Doamne”. Astfel s-a stins. Să-l plângem alături de prietenii lui.

Aflată în primul rând din față al Bisericii Congregaționale Waterloo Place, Kate, sora lui Jock, începu să suspine. Reverendul James Strachan scrisese și repetase predica pentru a obține un efect dramatic maxim, iar lacrimile lui Kate erau dovada clară că reușise. Fusesse chiar destul de încrezător încât să trimită o copie a predicii ziarului *Standard* în după-amiaza de dinaintea ceremoniei, pentru a se asigura că i se va acorda suficientă atenție în ediția de miercuri. După o scurtă pauză — ca și cum s-ar fi chinuit să-și controleze propriile emoții — pastorul se sprijini pe marginea amvonului și anunță următoarea cântare: „Mai aproape de Tine...”

Domnișoara Muir de la orgă nu avusese intenția să înceapă să cânte înainte ca pastorul să termine ce avea de spus, dar, la fel ca Kate, era copleșită de emoție și din greșeală a apăsător pe claviatură, așa că nu mai era cale de întoarcere. Din fericire, enoriașii au prins-o repede din urmă. Pastorul insistase să fie cântată versiunea „Propior Deo” a cântecului compus de Sir Arthur Sullivan și nu cea a lui Lowell Mason pe care domnișoara Muir o cunoștea mai bine și pe care, după părerea ei, Jock ar fi preferat-o. Jock o acompaniase de multe ori cu vioara la serile cu muzică de la biserică și la concertele de colinde, împărțind de fiecare dată același entuziasm. Dar, ca întotdeauna, reverendul

Strachan nu s-a abătut de la planurile sale.

Alături de Kate, pe ultimul scaun din primul rând, Andrew Hume își ținea cartea de cântece în față, încercând să pară mai degrabă demn decât furios, așa cum se simțea de fapt. Strachan îl puse la curent cu funeraliile când l-a sunat acasă pentru a-i transmite condoleanțe. Lui Andrew i se părea încă devreme pentru o astfel de ceremonie, dar când Strachan i-a spus că reverendul Slessor ține o slujbă de comemorare la parohia din Maxwelltown pentru tânărul Thomas Mullin, care își pierduse și el viața când s-a scufundat nava, Andrew acceptă fără tragere de inimă.

Mai era un motiv pentru care Andrew încercase să îl convingă pe reverendul Strachan să amâne această ceremonie: ideea unei întâlniri cu Mary Costin. Venise mai devreme pentru a evita întâlnirea, el și Alice așezându-se de-o parte și de alta a lui Kate și a tânărului Andrew. De mai bine de un an Nell și Grace locuiau și lucrau departe de casă și nu au dorit să revină în Dumfries pentru ceremonie. Planul lui Hume era ca la sfârșitul slujbei să-l folosească pe Strachan drept acoperire, pretinzând că așteaptă lângă ușă să primească condoleanțe și astfel să se facă nevăzut. Cu puțin noroc, nici nu avea să o întâlnească pe Mary, cu atât mai puțin să vorbească cu ea.

Pentru o clipă a crezut că Mary n-a venit, dar pe la mijlocul primului cântec aruncând o privire peste umărul stâng o văzu stând în spate. Mary și mama sa, Susan, se strecuraseră în biserică la începutul slujbei, alăturându-se fraților lui Mary, Jock și Menzies, care veniseră cu câteva minute mai devreme pentru a le păstra locuri. Mary nu avea niciun interes să vorbească cu Andrew Hume, mai ales după ce își dăduse seama că nu știa nimic în plus față de ea, din ce citeau în ziare. Îl disprețuia, iar sentimentul devenea astfel reciproc. Venise doar pentru că dorea să îi vadă pe prietenii lui Jock, să le spună cât de rău îi pare și pentru a le arăta că ea este în regulă.

În ciuda încercărilor de a dramatiza ale pastorului, lui Mary i-a plăcut ce a spus acesta despre Jock, mai ales partea despre buzele, ochii și zâmbetul lui. De aceste lucruri își amintea și ea cel mai bine aminte — și tot de ele îi era dor. Dar i se făcu rușine auzind că Jock *își conducea* trupa. Era doar încă una din minciunile tatălui său, pe care pastorul o scrisese în predica sa. De asemenea, Andrew le spusese celor de la *Standard* că Jock fusese conducătorul trupei și cântase numai la clasa întâi, niciunul dintre aceste lucruri nefiind adevărate. Mințise chiar și în anunțul decesului:

„Domnul și doamna Hume, precum și întreaga familie țin să transmită recunoștința lor sinceră către toți prietenii pentru biletele și telegramele lor de compasiune față de pierderea lui John Law Hume, dirijorul orchestrei de la clasa întâi a Titanicului.”

Erau doar niște minciuni prostești căci ziarele naționale publicaseră

deja fotografii cu Wallace Hartley, care era de fapt dirijorul orchestrei. Jock nu ar fi pretins niciodată că este altcineva decât cine era în realitate. De ce oare modifica Andrew întotdeauna adevărul?

Spre sfârșitul ceremoniei, domnișoara Muir începu să pompeze aer în orgă, apăsând pe pedale de parcă ar fi urcat cu bicicleta pe un deal. Ultima parte a tragediei în trei acte susținută de pastor era pe cale să înceapă, iar ea avea rolul principal, cântând „Marșul Morții” din *Saul* de Handel. Dacă totul mergea bine, nu avea să mai fie nimeni cu ochii uscați până la final. „Vă rog să vă ridicați”, le-a spus pastorul enoriașilor. Sunetul mobilierului a scos alte suspine de la Kate Hume, care își ținuse fața ascunsă într-o batistă pe parcursul întregii slujbe. Când domnișoara Muir a ajuns la finalul „Marșului Morții”, reverendul Strachan s-a întors cu fața la oameni binecuvântându-i.

Cei din familia Costin care erau cel mai aproape de ușă, au părăsit primii biserica, îndreptându-se hotărâți către Buccleuch Street. Susan Costin se gândea la cât de mândru ar fi fost Jock de Mary — demnă, elegantă, stăpână pe sine. Când au ajuns în capătul străzii, Susan a întrebat-o pe fiica ei:

— Când îi vei spune?

— Cui să-i spun?

— Când îi vei spune lui Andrew Hume că va deveni bunic?

7 — Al doilea erou al Titanicului

29 aprilie, Dumfries

Pe 24 aprilie, cei de la *Dumfries & Galloway Standard* au publicat o scrisoare cu titlul „Eroul din Dumfries”. Era scrisă de un personaj pe nume Robert Mackenna, un poet local de renume care „își abandonase muza” cu câțiva ani mai devreme pentru a-și dedica viața medicinei. Acum, devenise un dermatolog la fel de cunoscut în Liverpool, își ținuse muza în viață scriind permanent scrisori către ziare și reviste, în special pentru *Standard*, unde editor era cel mai mare fan al său, domnul John Dickie.

Fiul unui pastor din Dumfries, doctorul Mackenna era încă respectat și admirat în oraș, iar scrisoarea lui din Liverpool, orașul al cărui nume îl purta Titanicul pe pupă, a atras atenția tuturor, în special pe cea a domnului Dickie care a scris un articol recomandând scrisoarea către cititorii săi.

Scrisoarea lui Mackenna începea astfel: „În suita de fapte mărețe asociate cu dezastrul Titanicului, niciuna nu se ridică la înălțimea eroismului de care a dat dovadă orchestra vaporului.” Textul continua în același stil până la:

„În acea trupă mică de oameni curajoși, Dumfries a avut un reprezentant de seamă...

Cred că se cuvine ca toți concetățenii săi să facă ceva pentru a

păstra vie memoria domnului J. Hume și a-i come- mora glorioasa moarte. Mă încumet, așadar, să sugerez ca un comitet să fie format...”

A doua zi, s-a format un comitet, iar în seara zilei de luni,

29 aprilie, a avut loc o ședință la primărie, întrunită de Provost Thomson pentru a se discuta despre slujba de comemorare a Titanicului. La această ședință au luat parte toți oamenii de seamă ai orașului. Domnul Mekenna, cel care avusese ideea, fusese și el invitat, dar se scuzase. Andrew Hume a fost invitat, dar a refuzat să participe pe motiv că nimeni nu l-a informat că fiul său este mort, și deci este prematur să ridice monumente în memoria lui.

Propunerea lui Mackenna pentru monument a fost destul de modestă — o placă albastră pe zidul casei familiei Hume de pe George Street. Dar Provost Thomson a deschis întâlnirea menționând că nu doar unul, ci doi fii ai orașului Dumfries au murit pe Titanic. A propus ca monumentul să îl includă și pe Thomas Mullin, prietenul lui Jock de la școala St. Michael.

Valul de regret care-i cuprinse pe toți și slava pentru eroismul orchestrei, făcuse ca moartea lui Tom să fie trecută cu vederea de mulți oameni, mai ales pentru că locuia în Maxwelltown — la câteva sute de metri de cealaltă parte a râului care îl despărțea de Dumfries, și de aceea se considerase că nu avea nimic de-a face cu acest oraș. Provost Thomson a spus că existase „o reținere de a intra peste îndatoririle orașului Maxwelltown” și de-al include pe Mullin în planurile de comemorare ale orașului Dumfries. Dar acum se recunoscuse faptul că Tom se născuse și crescuse în Dumfries și că „cei doi flăcăi fuseseră colegi”. Această sugestie a fost primită cu un ropot de aplauze.

Doctorul Mackenna nu-l menționase nici el pe Tom în scrisoarea lui către *Standard*, dar cei care îl cunoșteau pe Tom și familia lui — care erau „oameni admirabili” — au venit de la mari depărtări pentru a se asigura că acesta primește recunoștința cuvenită și nu doar un monument. În acea noapte au fost plătite multe tribute de afecțiune, atât pentru Jock cât și pentru Tom, dar întâlnirea din camera primăriei s-a concentrat pe celălalt tânăr curajos al orașului care avusese parte de cel mai mare ghinion — acela de a pierde totul pe Titanic.

Fostul director al lui Jock și Tom, John Hendrie, a fost primul care a subliniat faptul că situația familiei nu era una bună. Părinții lui Tom muriseră la scurtă vreme unul după altul, lăsând în urmă trei copii mici de care acum se ocupa bunica lor. Atât Tom cât și Jock „erau oameni iubitori și apreciați” și era bucuros că vor rămâne împreună în „trista și tragica lor moarte”.

Bailie Hastie a spus că Tom trimisese acasă o liră cu puțin timp înainte să se îmbarce pe Titanic. Judecătorul Macaulay a adăugat că

Tom trimitea regulat bani acasă și a propus să se facă ceva pentru cei trei copii și pentru bunica lor. A mai spus că Tom „a fost un erou la fel de mare ca oricare” de pe Titanic.

Domnul S. Charteries a spus că atât Tom cât și tatăl lui lucraseră pentru el la Rosefields Mills. Tatăl lui era un om extraordinar de capabil iar tânărul Thomas, care lucrase la țesătorie, renunțase la lucru doar pentru că vederea nu-l mai ajuta. Era sigur că toate „clasele muncitoare” aveau să răspundă cu generozitate la ridicarea unui monument.

Un alt vorbitor a făcut referire la „viața de familie remarcabilă” a celor din familia Mullins și la bunică, doamna Gunyeon. Tom plecase pe mare după ce ieșise din infirmerie unde nu se putuse face nimic pentru vederea lui, dar se descurcase foarte bine și promovarea nu ar fi întârziat să apară.

Provost Thomson a propus să se stabilească un fond pentru comemorare și „a sperat foarte mult ca și clasele muncitoare să răspundă cu generozitate”, „banii lor fiind cea mai sinceră mărturie pe care o puteau depune”.

8 — Factura pentru uniforma fiului mort

30 aprilie, George Street, Dumfries

Trecuseră cincisprezece zile de la scufundarea Titanicului, dar încă nu apăruse nicio veste clară despre soarta lui Jock. Conform celor de la *Dumfries & Galloway Standard*, vasul Mackay-Bennett fusese întârziat de furtuni și nu avea să sosească în Halifax până târziu în acea zi. Deși până atunci așteptase cu nerăbdare întoarcerea sa, Andrew Hume începuse acum să o deteste: cum vasul transporta numai cadavre, și-a dat seama că nu avea să aducă decât vești proaste; fie trupul lui Jock avea să fie la bord, fie nu. În oricare dintre situații, Jock era mort.

Dintre cei 2 209 pasageri și membri ai echipajului, numai despre câteva sute se știa că au supraviețuit, cei mai mulți dintre ei fiind salvați de Carpathia la scurt timp după coliziune. Aceștia fuseseră duși la New York, unde dădeau interviuri pentru toate ziarele din lume. Ceea ce povesteau — despre cum orchestra cântase încontinuu în timp ce vasul se scufunda — nu făcea decât să crească disperarea lui Andrew. Lawrence Beesley, profesor și jurnalist englez care fusese la bordul Titanicului și se număra printre supraviețuitori, a scris o mărturie dramatică pentru *New York Times*, care a fost republicată în întregime în ziarele de pe 30 aprilie. Începea astfel: „Multe acte de curaj au avut loc în acea noapte, dar niciunul nu a depășit măreția acelor câțiva oameni care au cântat în fiecare minut în care vaporul se lăsa încet tot mai jos în mare...”

Andrew se întreba dacă și tații celorlalți membri ai trupei simțeau

atingerea caldă a mândriei când citeau aceste rânduri. El nu simțea decât o mânie puternică pentru domnul Beesley, ale cărui observații despre atrocitățile morții de pe vapor erau făcute în siguranța oferită de o barcă de salvare la trei kilometri depărtare, observații care îl făceau deja bogat și celebru.

Andrew era sătul și de prietenii și cunoștințele bine intenționate care îi spuneau cât de mândru ar trebui să fie de fiul său erou. Andrew nu-și dorea un fiu erou, chiar dacă era un titlu bun de ziar. Voia un fiu viu. De ce nu înțelegeau oamenii atâta lucru?

Mai mulți prieteni făcuseră referire în scrisorile lor de condoleanțe la „bunul exemplu dat de Jock”, lucru care nu era decât un clișeu, pentru că exemplul dat de Jock era statul pe puntea unui vapor care se scufunda în mijlocul Atlanticului de Nord cântând la vioară. Câți oameni ar aspira să facă asta? Nu-l consola deloc faptul că cel puțin 100 de oameni „se gândeau” la el și la copiii lui. Motiv pentru care Andrew a încetat, cu câteva zile în urmă, să mai deschidă scrisorile, dar își arunca privirea peste plicuri căutând vreunul cu ștampila de Liverpool care ar putea conține informații despre Jock din partea celor de la White Star Line.

Poșta de pe George Street era livrată întotdeauna la ora 8 a.m. Cu o exactitate după care puteai să-ți potrivești ceasul. Strictețea lui Andrew pentru rutină, făcea ca el să fie în sufragerie la această oră, luând micul dejun cu Alice, soția lui, fiul său Andrew și fiica sa Kate. Fiecare zi aducea noi dezamăgiri, pentru că Alice, după ce auzea clinchetul cutiei poștale, aducea la masă un teanc nou de zece, doisprezece scrisori, dar niciuna din Liverpool. Astăzi, erau trei plicuri albe cu margini negre scrise de mână, un plic maro scris și el de mână, pe care l-a recunoscut ca fiind o circulară din partea Dumfries Music Society și un plic tipărit cu ștampilă de Liverpool.

Andrew înșfacă plicul de la Alice și-l deschise cu repeziciune. Scrisoarea nu era de la White Star Line, așa cum sperase. Era de la C.W. & F.N. Black și spunea:

„Stimate Domn,

V-am fi recunoscători dacă ne-ați expediat suma de 5 șilingi și 8 peni, pe care ne-o datorați conform facturii alăturate. De asemenea, v-am rămâne îndatorați dacă vă veți ocupa de plata uniformei.

Cu stimă,

C.W. & F.N. Black”

Andrew a citit scrisoarea și factura de trei ori, de fiecare dată cu tot mai multă deznădejde. La început a crezut că trebuie să fie o greșeală sau o glumă de prost gust. Fără să spună niciun cuvânt, i-a dat scrisoarea lui Alice, care a citit-o și a izbucnit în lacrimi.

Din factură reieșea faptul că Jock trebuia să fie plătit cu 4 lire la întoarcerea din voiajul de pe Titanic. Dar cum nava se scufundase

înainte să ajungă la New York, firma Black încheiase contractul la ora 2.20 a.m., pe 15 aprilie — momentul din care orchestra nu a mai cântat. Salariul lui Jock, redus pro rata, era acum insuficient pentru a acoperi cheltuielile pe care firma le făcuse în numele lui prin furnizorii de uniforme de la Rayner. Acestea includeau insignele White Star pentru uniformă de orchestră, coaserea nasturilor White Star pe uniformă (un șiling) și partitura lui Jock, care acum plutea undeva în Atlanticul de Nord. Suma totală pe care Andrew trebuia să o plătească era de 14 șilingi și 14 peni, mai puțin de o liră, dar care astăzi ar echivala cu 40 de lire. Factura nu era însoțită de nicio scrisoare de condoleanțe, niciun cuvânt de compasiune.

Andrew simțise cum l-a cuprins amețeala. Pentru o clipă a crezut că va leșina și s-a așezat repede. Să-și tragă sufletul. Îi era foarte frig și se întreba dacă nu cumva va face un atac de cord. Apoi auzi vocea lui Alice spunând printre suspine: „Cum au putut, Andrew? Cum au putut?”

Dintr-odată Andrew s-a trezit că trăiește într-o lume în care oamenii îți pot trimite fiul la moarte și apoi te taxează pentru nasturii care zac pe fundul oceanului. Avea să se răzbune și nu conta cine va plăti pentru asta.

A fost ghinion, dar și o sincronizare nefericită, faptul că Mary s-a hotărât chiar în acel moment să îi dea de știre lui Andrew Hume că aștepta copilul lui Jock. Se gândise că 8.45 a.m. Este cea mai bună oră la care să ajungă, când îl va găsi între micul dejun și prima lecție pe care o avea de la ora 9, evitând astfel o scenă în fața elevilor săi.

Oricât de mult s-a împotrivit relației dintre ea și Jock — s-a gândit — nu putea să fie decât încântat că Jock a lăsat în urmă un fiu sau o fiică, primul nepot al lui Andrew. Ar da un oarecare sens morții lui. Acesta era argumentul pe care Mary îl repetase în fața oglinzii în acea dimineață, punându-și cea mai bună rochie și prinzându-și părul într-un coc la spate.

Alice a răspuns la ușă. Când a văzut-o pe Mary, a spus:

— Credeam că ți-am spus...

— Este important, a răspuns Mary. Este vorba despre Jock.

Alice a poftit-o înăuntru și a condus-o în salon, unde Andrew stătea cu spatele la șemineul în care fusese deja aprins focul. Nu îl văzuse decât de la spate la slujba de comemorare și arăta mult mai bătrân decât ultima oară când îl văzuse, cu un an în urmă, când venise la ea acasă, o făcuse curvă în fața mamei sale și îi spusese să nu se mai apropie de fiul său. Fusese în ziua de dinainte ca Jock să se mute definitiv la ea.

Evenimentele din ultimele două săptămâni își lăsaseră amprenta pe chipul lui. Avea sub ochi dungi negre de nesomn, iar colțul gurii era lăsat ca și cum ar fi suferit un atac cerebral. Părul îi era neîngrijit. În

schimb, părul lui Alice, prins într-un coc ca de guvernantă îi dădea acesteia un aer arogant, însă gura și ochii îi erau blânzi. Și ea era foarte palidă. Mary îi era recunoscătoare că se afla acolo. Conversația doar cu Andrew ar fi decurs mult mai dificil.

— Am venit să vă spun că aștept copilul lui. M-am gândit că ar trebui să știți.

Alice a izbucnit în lacrimi. Andrew a făcut un pas amenințător către Mary, roșu de furie. Pentru o clipă, Mary a crezut că o va lovi sau o va strânge de gât. Dar nu a făcut decât să se apropie de fața ei și să-i spună printre dinți:

— Pleacă de-aici, curvă, cu minciunile tale despre copilul tău bastard. Mă-ndoiesc că știi cine e tatăl, dar în mod sigur nu este fiul meu.

Alice a luat-o de braț cu blândețe și a condus-o către ușă.

— Îmi pare rău. Trebuie să înțelegi... a spus ea.

Mary era înapoi acasă pe Buccleuch Street în mai puțin de trei minute. Nu mersese deloc bine, dar, în mod curios, Mary era foarte liniștită și se întreba dacă Andrew își dădea seama ce dușman incredibil tocmai își făcuse.

9 — „Vaporul Morții”

30 aprilie, Halifax, Noua Scoție

Culmea dealului Citadel din Halifax oferă o priveliște impresionantă a coastei din Noua Scoție, un punct strategic care pe vremuri a apărut orașul Halifax de inamici și dat orașului porecla de „Paznicul Nordului”. Pe o vreme senină se poate vedea vechea stație de semnal Marconi de la Camperdown, aflată la mai bine de șaisprezece kilometri depărtare. Dar în dimineața zilei de 30 aprilie 1912, o ceață rece plutea deasupra apei, și semnalizatorul care fusese de gardă de dinainte de ivirea zorilor nu reușea nici măcar cu telescopul să zărească gura portului. La scurt timp după ora 8 a văzut ceea ce căuta: două catarge, un singur coș, și contururile inconfundabile al cablierului Mackay-Bennett. Semnalizatorul a fluturat un steag negru, semnalul stabilit pentru a-i alerta pe cei care așteptau. A auzit că îi sunt strigate niște comenzi, iar câteva secunde mai târziu, cinci oameni alergau spre locurile stabilite dinainte și o trăsură trasă de un cal plecă în grabă.

Primul care a sunat a fost clopotul catedralei, urmat apoi unul după altul de clopotele a mai mult de patruzeci de biserici din Halifax, un ecou asurzitor al durerii care a acoperit orașul jelind morții care se apropiau, în sfârșit, de finalul lungii lor călătorii. Peste tot în lume, cei care pierduseră persoane dragi pe Titanic așteptau acest moment. Dar Mackay-Bennett nu avea să aducă nimănui vești bune, nu în Halifax — „Orașul durerii” — și nici în Dumfries, unde familiile Hume și Costin

așteptau cu nerăbdare vești, și niciunde în altă parte. Cei îndurerați nu puteau spera decât să identifice cadavrele și să aranjeze un loc de veci. Cea mai proastă veste era să nu știi — timp de zile, săptămâni sau chiar luni. Dar cel mai probabil să nu afli niciodată ce s-a întâmplat cu persoana pe care o iubești și pe care nu ai s-o mai vezi niciodată.

Pe puntea vasului Mackay-Bennett, căpitanul Lamder putea auzi clopotele bisericilor în timp ce vaporul trecea de insula Menab. În ultimele trei zile, în drum spre Halifax, Lamder s-a simțit extrem de ușurat că neplăcuta lui misiune avea să se termine. El și echipajul navei reușiseră să se distanțeze de oroarea umană a sarcinii concentrându-se pe partea logistică și pe provocările fizice ale muncii. Acum, înconjurat de sicrie și cadavre, bântuit de sunetul purtat de vânt al clopotelor, Lamder s-a confruntat pentru prima dată cu realitatea emoțională a misiunii și s-a pregătit pentru tot ce avea să urmeze mai rău. În depărtare putea să vadă sute, chiar mii de oameni care așteptau în tăcere, înghesuiți unul în celălalt pe toată lungimea cheiului, cu pălăriile în mână. Alții, mai departe de marginea apei, stăteau pe acoperișuri. Vapoarele din port s-au oprit și așteptau cu steagurile în bemă în semn de respect.

Această ultimă parte a călătoriei i s-a părut lui Lamder că durează o viață sau, mai bine zis, 306 vieți dacă ții cont de numărul de cadavre scoase din apă. Lamder se grăbea să pună punct cât mai repede acestei misiuni. Furtuna din noaptea precedentă se potolise, lăsând apa din port liniștită, așa că a dat comandă ca vasul să înainteze la viteză maximă, notând acest lucru în jurnalul său de bord. Spre neplăcerea lui, a văzut barca pilot numărul 2 îndreptându-se către ei dinspre Herring Cove. Cărmaciul, Frank Mickie, voia să se imbarce, așa că a încetinit suficient cât să-i strige acestuia, că nu e nevoie de el și a continuat să înainteze spre port. La ora 8.50 a.m. Au trecut de farul Maugher Beach către Insula Menabs. La 9 a.m., pe măsură ce se apropiau de zona de carantină, Mackay-Bennett a fost interceptat de barca de carantină Monica și de remorcherul Scotsman. Lamder nu avea de ales decât să-i ridice. Doctorul N.E. Mackay urcă pe navă din barca Monica, așa cum prevede legea atunci când un vas intră în port cu un cadavru la bord. Lamder l-a recunoscut imediat pe Rudiand, șeful poliției, la bordul Scotsman. Rudiand a urcat la bord însoțit de detectivii Kenny și Hanrahan. Cu ei, se afla și un reprezentant al White Star Line, RV.G. Mitchell. Căpitanul Lamder i-a salutat cu o strângere fermă de mână, în timp ce aceștia din urmă erau vizibil afectați că numărul lor este depășit de numărul morților.

Cei ce așteptau la mal puteau să vadă limpede, pentru prima dată, vaporul Mackay-Bennett. I-au văzut „puntea din spate încărcată cu sicrie și puntea din față cu o sută de trupuri dezvelite”, a scris New York Times a doua zi. Unii s-au prăbușit leșinați. Alții și-au ascuns

privirea în lacrimi.

Din acest punct, Lamder ar fi navigat în mod normal către Compania de Cablu Comercial de pe cheiul din dreptul străzii Upper Water, numărul 155, locul obișnuit de ancorare al Mackay-Bennett, dar în loc de asta, a ordonat să se îndrepte către Flagship Pier, locul de ancorare al Marinei Canadiene de la Coaling Jetty nr. 4. Douăzeci de marinari de pe vasul de croazieră HMCS Niobe păzeau deja porțile pentru a-i ține la distanță pe intruși, și permițând astfel navei să ancoreze în liniște și să descarce cadavrele, departe de privirile mulțimii și ale aparatelor de fotografiat ale jurnaliștilor. Treizeci de dricuri trase de cai așteptau înșirate, iar geamurile lustruite și costumele de înmormântare ale antreprenorilor de pompe funebre ofereau garanția că cei morți vor fi tratați cu respect.

La ora 9.40 a.m. Mackay-Bennett a ancorat de-a lungul cheilor. Dintr-odată, ca un semn de la Dumnezeu, norii s-au împrăștiat și soarele a început să strălucească cu putere, apa plumburie din port devenind argintie. Asta nu i-a adus nicio consolare Căpitanului Lamder care bătea puntea vaporului în lung și-n lat, cu mâinile la spate, în timp ce echipajul pregătea schelele de coborâre. În mod normal, nu era o persoană agitată — dimpotrivă — dar acum era evident că era extrem de nervos. Avea toate motivele din lume să fie mulțumit. Reușise să facă tot ce își propusese. Asumându-și riscuri considerabile, navigase mai mult de 2 400 de kilometri în condiții de vreme nefavorabilă, prin câmpuri de gheață, fără să piardă nicio viață. Recuperase mai multe cadavre de pe epava Titanicului decât se așteptase oricine. Cu toate astea, era neliniștit și pe bună dreptate. La 11.30 a.m., când a fost descărcat și ultimul cadavru, Căpitanul Lamder, „înalt și bine făcut” a invitat presa la bord navei. În salonul de mese al Mackay-Bennett, a deschis jurnalul de bord și trecând ușor cu degetele peste titluri, a rememorat evenimentele din ultimele zece zile. Totuși, nu anticipase vâlva care urma referitoare la numărul mare de cadavre care au fost îngropate în mare, și nici nu a înțeles durerea și frustrarea celor care, deși trupurile celor dragi fuseseră recuperate, nu le puteau lua acasă.

„În primul rând, dați-mi voie să spun că am fost însărcinat să iau la bord toate trupurile pe care le găseam plutind”, le-a spus el reporterilor adunați în jurul lui. „Dar, dat fiind numărul extrem de mare de cadavre, și vremea nefavorabilă, precum și alte împrejurări, mi-a fost imposibil să respect întocmai instrucțiunile, așadar unele trupuri au fost aruncate în adâncuri după o slujbă religioasă oficiată de Canon Hind.”

Apoi a urmat partea controversată:

„Nicio figură importantă nu a fost aruncată în apă. Cea mai bună soluție în acel moment a fost să fie îmbălsămați cât mai repede cu

putință, în cazurile în care era vorba de o avere semnificativă. Cel mai bine era să aducem înapoi decedatul în cazul căruia puteau apărea probleme legate de moșteniri și bunuri semnificative.

Majoritatea celor care au fost aruncați în apă era formată din membri ai echipajului de pe Titanic. Cei care trăiesc pe mare merită să își găsească odihna în mare. Cred că este cel mai potrivit loc. În ceea ce mă privește, aș fi mulțumit să fiu încredințat adâncului.”

Remarcile lui Lamder nu i-au consolată de niciun fel pe cei ai căror apropiați au fost recuperați de Mackay-Bennett dar nu au fost aduși înapoi în Halifax. *New York Times* a scris a doua zi că „întreaga colonie este tulburată de păreri de rău și de întrebarea dacă chiar așa trebuia procedat, discuțiile fiind alimentate de spusele câtorva dintre cei care au făcut îmbălsămarile... Majoritatea — cei aruncați în apă — erau fie membri ai echipajului de pe Titanic, fie pasageri de la clasa a treia.” Cei care au publicat *The Casket*, serviciul oficial de pompe funebre din America de Nord, a condamnat într-un număr apărut câteva luni mai târziu „modul barbar în care a fost folosit adâncul Oceanului pe post de cimitir”.

Lamder nu a spus că intenția lui fusese să arunce mult mai mulți oameni în apă. Chiar și în timp ce Mackay-Bennett se apropia de Halifax, echipajul desfăcea sacii de pânză cu cadavre și înlăturau barele de fier din ei.

Mai târziu în acea după-amiază, Căpitanul Lamder, care își recăpătase stăpânirea de sine, a scris ultimele rânduri în jurnalul de bord al vaporului Mackay-Bennett.

10 a.m. Am început descărcarea cadavrelor, 201 în total.

1.35 p.m. Patrula de poliție a luat bunurile personale.

Plecăm și ne îndreptăm cu viteză către portul companiei CC.

2.00 p. M Atât pentru astăzi.

Operațiunea de descărcare a cadavrelor nu a decurs chiar așa de repede precum reiese din jurnalul de bord al căpitanului Lamder. Ar fi putut adăuga și faptul că și pe uscat a avut parte de furtună.

Chiar înainte ca Mackay-Bennett să pornească în misiunea sa morbidă, în Halifax se făceau aranjamente de mare amploare pentru a-i primi pe morți. White Star Line, care anticipase numărul mare de cadavre, a comandat 500 de sicrie de la Ontario și îi însărcinase pe cei de la Snow să se ocupe de îngrijirea trupurilor.

Snow a recrutat nouă antreprenori de pompe funebre și patruzeci de îmbălsămatori din Noua Scoție, New Brunswick și insula Prince Edward, printre care și două surori care aveau să îmbălsămeze trupurile femeilor și copiilor. Patinoarul de curling Mayflower de pe Agricola Street a fost considerată cea mai bună clădire din oraș care putea temporar servi drept morgă. Gheața păstra clădirea rece iar patinoarul oferea spațiu mai mult decât suficient pentru a așeza

cadavrele în vederea identificării și îmbălsămării. Voluntarii s-au pus pe lucru improvizând mese suficient de largi pe care să încapă trei sicrie sau cadavre puse unul lângă altul. Studioul de fotografie Gauvin & Gentzell a fost angajat pentru a fotografia morții, fotografiile care ar putea ajuta la identificare, iar George Gauvin s-a oferit să facă el însuși pozele. White Star Line a negociat și cu autoritățile orașului pentru a cumpăra un număr mare de locuri de veci în cimitirele Fairview Lawn, Mount Olivet și Baron De Hirsch.

Totul fusese luat în calcul... mai puțin nevoile și sentimentele rudelor, ale apropiaților și prietenilor celor morți. Mulți dintre ei — cei care își permiteau, cei care locuiau destul de aproape pentru a veni — călătoriseră spre Halifax pentru a aștepta sosirea vasului Mackay-Bennett. Printre aceștia se numărau și supraviețuitorii de pe Titanic care încă mai aveau degerături și care veniseră cu trenul din New York pentru a identifica trupurile tovarășilor pierduți. Aceștia au găsit un oraș în doliu, steaguri lăsate în bemă, vitrinele magazinelor acoperite cu negru și căruțe încărcate cu sicrie. Durerea lor era alimentată de știrile care veneau, despre vapoare de linie care își croiau drum printre cadavre și resturi ale epavei. Navele de corespundeță fuseseră sfătuite să ocolească cu grijă zona, dar ele continuau să aducă vești despre întinderea de cadavre. Un grup de imigranți scandinavi aflați în drum spre Minnesota au povestit un incident „atât de dureros și îngrozitor” încât a fost adus în atenția președintelui Taft. „În mai multe ocazii”, imigranții au povestit că „trupurile erau lovite de barca noastră și aruncate din apă la mai bine de un metru în aer.”

Ziarul *Lurid* a inclus interviul unui pasager de la clasa întâi de pe Bremen, care a povestit că a văzut cadavrul unei femei în rochie de seară, strângând la piept un bebeluș. Aproape de ea se afla trupul unei alte femei, care avea brațele strânse în jurul unui câine mort. Alți pasageri au văzut cadavrele a trei bărbați grupați, toți agățați de un scaun. În jurul lor erau zeci de trupuri care pluteau purtând veste de salvare și agățați unii de alții ca și cum s-ar fi luptat pentru viață. Întreaga suprafață a oceanului din jurul lor forma „o coroană de scaune de pe punte și alte resturi”.

Expresia „este imposibil de imaginat...” era des folosită de cei care au supraviețuit scufundării Titanicului sau de cei care s-au implicat în operațiunile de recuperare. New Yorkul i-a primit pe supraviețuitori și a văzut multe scene de bucurie, reuniuni și alinare în săptămâna de după scufundare. Dar umbra morții a căzut asupra Halifaxului și s-a întunecat tot mai mult în cele două săptămâni dintre scufundarea Titanicului și întoarcerea vasului Mackay-Bennett. Este imposibil de apreciat durerea care a cuprins „Orașul durerii”.

În timp ce Mackay-Bennett se afla încă în larg, White Star Line a

prelungit și a intensificat agonia prin refuzul de a oferi informații referitoare la identitatea celor morți ale căror trupuri fuseseră recuperate, cu toate că acest lucru nu a fost valabil și pentru persoanele importante de la clasa întâi, precum Jacob Astor. Scuza oficială a fost dificultatea transmiterii atâtor nume prin codul Morse, dar adevărul este că White Star Line s-a ferit să recunoască faptul că aproape jumătate dintre cadavrele care fuseseră indentificate fuseseră deja aruncate în apă și nu aveau să ajungă în Halifax. Dintre cei 1 497 de morți, numai 306 trupuri au fost recuperate de Mackay-Bennett și o treime dintre ele au fost aruncate în apă.

La o zi după ce Mackay-Bennett a ajuns la locul scufundării, ziarele din Halifax strecurau informații despre numărul celor care au fost recuperați și se făceau speculații referitoare la indentitatea lor, însă nicio informație oficială nu venea din partea White Star Line. Presat de cei care veniseră în Halifax — majoritatea americani — cu speranța să se întoarcă acasă cu trupul celui drag, primarul a acceptat să organizeze o întâlnire în cadrul căreia s-a format un „comitet al îndoliaților”, condus de James Ragsdale, fost consul al Statelor Unite.

Agenții White Star Line au răspuns prin deschiderea unui „birou de informații” la hotelul Halifax de pe Hollis Street cu trei zile înainte de sosirea Mackay-Bennett. Primul și singurul buletin de știri al zilei a fost un mesaj primit prin radio de pe Mackay-Bennett. Acesta spunea: „Confirmăm că trupurile lui Astor și Strauss sunt la bord. Ajungem luni cu 189 de cadavre.” Aceasta era prima confirmare că mai mult de 100 de cadavre fuseseră îngropate în apă. Mulți dintre cei ce au citit mesajul au izbucnit în plâns iar faptul că cele două trupuri care fuseseră identificate aparțineau unor multimilionari, i-a supărat și le-a intensificat durerea. Sistemul claselor sociale din viață fusese înlocuit un cu sistem al super-claselor în moarte.

Al doilea buletin al White Star Line a provocat și mai multă mânie:

„Când trupurile vor fi gata de expediere, prietenii le pot transporta în vagonul de bagaje al trenului, contra cost, la prețul obișnuit al unui bilet pentru clasa întâi... Cadavrele pot fi trimise și cu trenul express la prețul a două bilete de clasa întâi. Biroul Companiei Canadiene Express este pregătită pentru a oferi orice ajutor solicitat.”

Familiile din Europa care se interesaseră despre transportul celor dragi înapoi acasă, au fost anunțate de White Star Line că „se aplică taxele normale pentru mărfuri”. Sarah Gill, văduva lui John Gill, pasager la clasa a doua, al cărui trup a fost recuperat de Mackay-Bennett, a primit pe data de 3 mai o scrisoare de la departamentul pentru călători al White Star Line, în care scria:

„Regretăm că nu putem aduce acasă trupurile celor recuperați fără niciun fel de taxă, iar în cazurile în care se solicită acest lucru, nu se poate face decât dacă trupul se află într-o stare bună pentru a fi

transportat, și în urma primirii unui avans de 20 de lire pentru cheltuielile necesare.”

White Star Line i-a transmis doamnei Gill „sincere condoleanțe” pentru „îngrozitoarea nenorocire”, dar își exprima regretul că nu-și poate asuma responsabilitatea pentru urmările „nefericitului accident”. După cum s-a dovedit mai târziu, acest răspuns insensibil pe care White Star Line l-a trimis văduvei, nu avea justificare, pentru că domnul Gill, care era șoferul unui pastor, fusese îngropat în mare cu o săptămână mai devreme. În anul 2002 scrisoarea a fost vândută la o licitație pentru 5.500 de lire.

Din fericire, familia Astor și-a permis să își facă propriile aranjamente. Vincent, fiul colonelului Astor, fusese avertizat de White Star Line cu o săptămână înainte că trupul tatălui său fusese recuperat. Acesta ajunsese deja în Halifax cu trenul privat al tatălui, care în mod ironic, se numea Oceanic. Era însoțit de avocatul familiei, Nicholas Biddle, și de căpitanul vasului tatălui său, Richard Roberts. Cele trei vagoane de lux ale trenului au staționat în fosta gara din Halifax de pe North Street, iar Vincent a locuit în ele până în momentul în care sicriul tatălui său a fost gata să fie transportat la New York, unde avea să fie depus în cavoul familiei. Alături de Oceanic se afla un alt tren privat, trimis de compania căilor ferate Grand Trunk, pentru a prelua trupul președintelui său, Charles Melville Hays cu destinația Montreal.

Prima vizită a lui Vincent când a ajuns în Halifax, a fost la casa funerară de pe Argyle Street, nr. 90, care aparținea lui John Snow, tatăl lui John R. Snow Jr., antreprenorul de pompe funebre de pe Mackay-Bennett. Vincent a ales un sicriu adecvat și un aranjament floral pentru a fi depus pe coșciug în timpul călătoriei spre New York. La o întâlnire a îndoliaților care a avut loc a doua zi la hotelul Halifax, reprezentantul White Star Line, domnul Jines, a spus că a primit informații conform cărora „anumiți domni” au încercat să-i mituiască pe îngrijitorii de pompe funebre și că White Star Line „nu va tolera acest lucru”. În ciuda acestor asigurări, primele certificate de deces eliberate erau pe numele colonelului J. J. Astor și Isidor Strauss, milionarul și fondatorul companiei Macy de pe Fifth Avenue. Trupurile lor au fost, de asemenea, primele care au părăsit orașul Halifax.

Dar milionarii americani nu au fost primii care au părăsit bordul Mackay-Bennett. Această onoare a fost acordată celor care zăceau în containerele cu gheață — cei mai mulți, dacă nu toți, erau pasageri de la clasa a treia sau făceau parte din echipaj. Printre ei se afla și bunicul meu Jock, și prietenii lui, liderul trupei, Wallace Hartley și Nobby Clarke. „Ofereau o imagine atât de înspăimântătoare că este greu de imaginat”, a scris un reporter pentru *Daily Echo*. Mulți dintre

ei erau goi, ceilalți erau în lenjerie intimă și aveau brațele și picioarele înghețate în poziții grotești, încât păreau că în momentul morții gesticulau sau loveau. Au fost coborâți de pe navă, așezați pe târgi, acoperiți cu pânză impermeabilă și transportați în grabă și cu rușine către patinoarul de curling Mayflower. Se spune că la unii dintre acești morți a fost nevoie ca umerii și șoldurile să fie rupte sau dislocate pentru a le face loc în sicriile înguste.

În timp ce treizeci de dricuri se aliniau pentru a duce cadavrele la patinoar, în rândul celor veniți din partea familiei Astor s-a instalat panica.

White Star Line oferise mai devreme asigurări familiei omului de afaceri milionar George D. Widener, că domnul Widener fusese identificat, în ciuda faptului că suferise răni serioase la nivelul feței, și că trupul lui era adus în Halifax. Dar ulterior, în vreme ce Mackay-Bennett era încă în larg, devenise clar că trupul îi aparținea de fapt lui Edward Keating, servitorul domnului Widener, care avea în buzunar o scrisoare adresată angajatorului său, fapt ce a dus la greșeala de indentificare. Suspiciunile legate de adevărata identitate au fost înlăturate de lenjeria intimă a bărbatului, care avea „o textură săracăcioasă în comparație cu cea pe care ar purta-o domnul Widener”. În urma unei examinări mai atente a hainelor, a reieșit că avea cusut pe haină inițialele EK, cusătură care era, de asemenea, „de o calitate inferioară”. Când a fost indentificat corect, ca simplu slujitor, Keating a fost cusut rapid în pânză, legat de bare de fier și aruncat peste bord. Trupul lui Widener, angajatorul său, nu a fost niciodată recuperat.

Vincent Astor se temea ca nu cumva ceva asemănător să se fi întâmplat și cu tatăl său, al cărui slujitor lipsea și el. Cât timp trupul lui Astor se afla încă la bordul Mackay-Bennett, Căpitanul Roberts a fost solicitat la navă pentru a-l identifica. Capacul sicriului lui Astor a fost ridicat și Roberts și-a aruncat privirea înăuntru. Trupul îi aparținea în mod clar fostului său angajator, a spus el. „Trăsăturile erau perfecte, chipul fiind numai ușor palid, efect al apelor înghețate din Atlantic.” Roberts a fost și mai sigur după ce i-au fost arătate lucrurile găsite asupra cadavrului: cureaua cu cataramă de aur pe care Astor o purta întotdeauna, butonii cu diamante, „cei 3.000 de dolari găsiți în buzunare fiind cei care au înlăturat orice urmă de îndoială”, conform unui reporter de la *New York Times*. Roberts a fost apoi văzut „grăbindu-se prin mulțime către cel mai apropiat telefon” pentru a-i da de știre lui Vincent, fiul lui Astor. Descrierea pe care a făcut-o fostului său angajator a fost un tribut adus îmbălsămătorului John R. Snow Jr.

La scurt timp după ora 11 a.m. A fost descărcat și ultimul trup de pe Mackay-Bennett la patinoarul de curling Mayflower, cu toate că unele

declarații spun că Astor și Strauss au fost duși direct la firma Snow. Rudelor care se adunaseră în afara patinoarului în speranța că cei dragi se numără printre trupurile aduse li s-a spus că nimeni nu va fi primit până a doua zi, pentru că trupurile erau încă în curs de îmbălsămare și pregătite pentru identificare.

Interviul cu John R. Snow publicat a doua zi în *Halifax Evening Mail* a produs și mai multă neliniște în rândul rudelor. Acesta a dat detalii îngrozitoare despre cum a fost găsit băiețelul de doi ani, sau trupuri mutilate... „brațe și picioare împrăștiate, chipuri și trupuri amestecate, multe dintre femei purtau încă rochiile de seară, iar ceasurile erau oprite la ora două și zece minute”. Tot el a spus că au fost găsite trupurile a douăsprezece femei la o distanță de 64 de kilometri de locul scufundării. O fustă roșie a fost găsită legată de vâsla unei bărci de salvare răsturnate. Modul în care muriseră cei dragi era ceea ce îi dureau cel mai mult pe apropiați. Snow a declarat: „Existau dovezi îngrozitoare a luptei lor aprige pentru viață, mâini agățate strâns de haine, chipuri desfigurate de teroare... misiunea noastră a fost una înfiorătoare.”

Această imagine s-ar putea să fi fost accentuată de priveliștea înspăimântătoare a trupurilor încredințate gheții din depozit, și de priveliștea de coșmar care i-a întâmpinat pe cei care trebuiau să descarce trupurile când Mackay-Bennett s-a întors în Halifax. Mai târziu, Snow nu a recunoscut această declarație iar doctorul de pe vas, Thomas Armstrong, a oferit o cu totul altă descriere în *Morning Chronicle* în ziua de joi, 2 mai. „Cu excepția a zece trupuri care suferiseră răni serioase, ceilalți arătau calmi și liniștiți”, a spus el. „De fapt, păreau atât de liniștiți, că era greu să-ți dai seama că sunt morți.” Intervipurile care au urmat cu membrii echipajului au confirmat cele spuse de doctorul Armstrong: poate că este o încercare târzie de a consola rudele îndurerate, dar toate cercetările care s-au făcut referitoare la moartea prin hipotermie, sugerează că este un mod de a muri mai bun decât înecul.

Când Mackay-Bennett a ancorat, durerea era deja amestecată cu mânie și acuzații printre „îndoliații” din Halifax, așa cum i-a numit presa, în ciuda faptului că încă nu aveau pe cine jeli. White Star Line era trasă la răspundere pentru cauzele dezastrului: erori de navigare, sistem defectuos de închidere a ușilor împotriva apei și bărci de salvare insuficiente. Chiar și ordinul dat, acela cu „femeile și copiii mai întâi” era pus la îndoială. Astăzi, suntem de acord că acesta este modul „adecvat” de a acționa într-o asemenea situație, dar acest lucru se datorează în parte Titanicului, unde acest ordin a hotărât cine trăiește și cine moare. Dar în 1912, regula „femeile și copiii mai întâi” avea doar un singur precedent în dezastrele maritime, care se petrecuse cu mulți ani înainte. Și totuși, nimeni de la bordul

Titanicului — membri ai echipajului sau pasageri — nu a încălcat comanda, cu toate că însemna să-și riște propria viață.

Niciuna dintre cercetările făcute de americani sau de englezi în legătură cu acest dezastru nu a găsit răspunsuri mulțumitoare.

Cine a dat ordinul? Căpitanul Smith a fost auzit strigând la megafon, „Fiți britanici!” dar nu altceva. Charles Lightoller, al doilea ofițer, a susținut că Smith a dat ordinul, dar dacă a făcut-o, a fost ca un răspuns la o întrebare pe care însuși Lightoller a adresat-o atunci când Smith i-a ordonat să încarce bărcile de salvare. „Să luăm mai întâi femeile și copiii?” Întrebare la care Smith a răspuns: „Da.” La babordul Titanicului, unde Lightoller era responsabil de coborârea bărcilor de salvare, ordinul a fost întărit, dar la tribord, mult mai mulți bărbați și-au făcut loc în bărci. Se pare că angajamentul lui Lightoller a fost cel care dat prioritate femeilor.

La două zile după ce Titanicul s-a scufundat, pe 17 aprilie 1912, *Halifax Daily Echo* a publicat un articol care punea la îndoială comanda, și care avea titlul „Bărbați curajoși au ales moartea pentru ca femeile de doi bani să fie salvate”. Se scria că, colonelul Astor și Charles M. Hays, președintele Companiei de căi ferate Grand Trunk, „au stat deoparte pentru țărăncile analfabete ale Europei”, sugerând că de fapt ar fi trebuit să fie invers. Dar până pe data de 30 aprilie, *Echo* și-a schimbat atitudinea. Sub titlul, „O moarte onorabilă”, se scria:

„Pasagerii și angajații care au fost lăsați în urmă, trebuie să fi sfârșit cu un sentiment de extremă satisfacție că și-au îndeplinit datoria într-un mod nobil. Niciodată femeile și bărbații nu au acționat mai bine în condiții de încercări supreme, decât cei de pe Titanic. Toți au fost pentru unul și unul pentru toți. Și au aflat recompensa, nu numai în ceea ce au făcut unii pentru alții, nu numai în admirația de nedescris a întregii lumi, ci mai presus de orice, în consolarea pe care sângele rece, înfruntarea morții cu demnitate și gândurile pentru celălalt o aduc rudelor și prietenilor care au supraviețuit.”

Halifax Evening Mail a continuat pe această temă în ziua următoare (fără să-și dea seama că Titanicul zăcea la aproape 3 kilometri adâncime pe fundul oceanului):

„Căpitanii industriei, Lorzii banilor, intelectualii, marinarii neînfricați s-au stins încet în 360 de metri de apă pentru ca femeile ale căror vieți le aveau în grijă să ajungă în siguranță. Așa se explică civilizația noastră.”

Tema „morții eroice” a fost preluată de ziarele din întreaga lume. *Daily Sketch* din Londra a scris despre „minunata scenă de pe Titanic când orchestra a coborât la locul ei”. La o slujbă de comemorare din Halifax, oficiată în cinstea celor decedați, directorul Clarence Mackinnon a spus în discursul său omagial: „Tot ce știm este că au

auzit ordinul *Toți bărbații să se depărteze de bărci!* l-au respectat și se vor odihni într-un mormânt de erou.” În Dumfries, Jock Hume și Thomas Mullin nu au murit, „s-au întors acasă, chiar dacă nu în veciul cartier de lângă chei, ci într-un tărâm mai fericit și mai bun”.

În ceea ce-l privește pe căpitanul Smith, departe de a fi acuzat că a trimis 1 500 de oameni la moarte, și el a murit „ca un erou, așa cum ar trebui să moară un căpitan englez”. Aceleași sentimente aveau să întărească națiunea mai târziu, în timpul catastrofelor Primului Război Mondial, când o generație de tineri și-au dat viața pentru țara lor.

Trupul lui Jock Hume a ajuns la patinoarul de curling Mayflower la scurt timp după ora 11 a.m. Era doar una dintre cele 125 de victime neidentificate aduse în Halifax și, astfel, nu era o prioritate pentru cei ce se ocupau de îmbălsămare, care au început lucrul cu trupurile celor șazeci și cinci de persoane cunoscute. Printre aceștia se numărau și Wallace Hartley și Nobby Clarke, colegii de trupă ai lui Jock, care aveau acte de identitate ce au putut fi rapid verificate. Îmbălsămarile au durat toată noaptea, pentru ca rudele să poată face identificările oficiale a doua zi și să ia trupurile sau să facă aranjamentele necesare pentru transportul lor. Familia lui Hartley a cerut ca trupul lui Wallace să fie trimis acasă pentru înmormântare. Familia lui Clarke a solicitat să fie înmormântat în Halifax, în cimitirul romano-catolic Mount Olivet. Din cele 190 de trupuri aduse în Halifax de Mackay-Bennett, 59 au fost îngropate în afara orașului, iar colonelul Astor a fost primul; acesta a plecat cu Oceanicul la ora 8 a.m. În data de 1 mai, a doua zi după ce Mackay-Bennett a ancorat. Vincent Astor și avocatul familiei, domnul Biddell, au însoțit sicriul lăsându-l pe căpitanul Roberts în urmă pentru a vedea dacă Victor Robbins, valetul lui J. J. Poate fi identificat printre morți.

În dimineața de joi, 2 mai, 60 de cadavre „păstrau încă secretul identității lor ferecat în trupurile rigide”, scria *Daily Echo*. Pentru a-și cruța cititorii, ziarul nu a adăugat informația că unele trupuri care fuseseră lăsate în gheață începuseră să se dezghețe și să se descompună. Mulți dintre ei deja nu mai puteau fi îmbălsămați, și erau așezați în sicrie în această stare de descompunere.

George Gauvin și asistentul său și-au petrecut ziua făcând fotografii trupurilor pentru ca procesul de identificare să poată continua și după înmormântare. Negativele de sticlă au fost mai târziu distruse de Gauvin & Gentzell, deși se spune că au fost două sau trei care au supraviețuit în colecțiile private. Cei care le-au văzut spun că nu sunt o priveliște plăcută. Cu toate astea, deși cadavrele trebuia îngropate cât mai repede posibil, nu era nicio grabă în a începe procesul identificării, pentru că nu se făcuse niciun fel de aranjament pentru pietrele de mormânt și toți morții purtau numere cărora mai târziu aveau să le fie repartizate numele. Se tăiau cruci simple de lemn pe

care se picta numărul, în cimitirele Fairview, Mount Olivet și Baron De Hirsch au fost săpate șanțuri lungi iar înmormântările au început vineri, 3 mai. Singura înmormântare care a avut loc sâmbătă a fost cea a copilului necunoscut. Canon Kenneth Hind a oficiat o slujbă specială, la care au luat parte ofițerii și cei șaptezeci și cinci de membri ai echipajului de pe Mackay-Bennett. Alte sute de oameni au venit să vadă micul coșciug purtat de șase bărbați până la un dric tras de cai care l-a dus mai departe la cimitirul Fairview Lawn.

Luni, 4 mai, alte 33 de trupuri neidentificate, care zăceau la patinoarul Mayflower au fost trimise la Fairview pentru a fi înmormântate. Se pare că trupul lui Jock s-a numărat printre acestea, dar certificatul de înmormântare ridică îndoieli, pentru că zece zile mai târziu, pe 10 mai, alte 33 de cadavre au fost înhumate la Fairview, iar unele dintre ele fuseseră aduse la Halifax de Minia care a recuperat 17 trupuri, dintre care două au fost îngropate în apă.

La catedrala All Saints a fost oficiată o slujbă de comemorare duminică, 5 mai. Directorul Clarence Mackinnon a adus un omagiu celor „neidentificați... ale căror morminte vor fi păstrate verzi pentru totdeauna”. El a spus: „Se vor odihni în pace în mijlocul nostru sub freamătul pinilor și trifoiului, iar povestea lor va fi spusă copiilor și nepoților noștri.”

Printre enoriași era și căpitanul Lamder și o mare parte din echipajul său. Niciunul dintre ei nu avusese timp să se odihnească de când se întorseseră în Halifax, pe 30 aprilie. La o zi după ce au descărcat trupurile au primit ordin să se pregătească pentru următorul voiaj. Jurnalul de bord al lui Lamder pentru ziua de miercuri, 1 mai, începea cu „în port”, și descria activitățile zilei:

Plătit echipajul

Verificat veste de salvare

Echipajul de pe uscat încarcă nava cu cărbuni

Tâmplarul a reparat puntea

Umplerea bazinelor cu apă proaspătă

Când au fost făcute publice aranjamentele pentru slujba de comemorare, Lamder i-a întrebat pe superiorii săi de la Compania de Cablu Comercial dacă Mackay-Bennett nu își poate amâna plecarea pentru ca oamenii săi să poată lua parte la slujbă. Li s-a acordat permisiunea și luni, 6 mai, a doua dimineață după ceremonie, vaporul a plecat din nou. Cele trei containere, care au servit pe post de morgă, erau încărcate acum cu roți imense de cablu. De data aceasta, misiunea lui Lamder era una care avea să-i facă plăcere, una pe care o înțelegea și pentru care fusese instruit, cu toate că nu era mai puțin periculoasă. Trebuia să găsească și să repare o ruptură la cel mai lung cablu subacvatic din lume, care se întindea pe o distanță de 5 876 de kilometri și lega Brest și St. Pierre, două insule franceze de lângă

Peninsula Burin aflate la sud-vest de coasta Newfoundland. Cablul fusese instalat în 1898, dar extensiile ulterioare l-au dus spre Cape Cod și New York, mărindu-i importanța și valoarea, devenind o legătură telegrafică rapidă între Europa și SUA. Lamder ar fi mulțumit să știe că o sută de ani mai târziu, internetul avea să depindă de un cablu similar făcut din fibră optică, care leagă cele două continente.

Când au trecut de Insula George, Lamder a început o nouă pagină în jurnalul său de bord. Anumit-o „Brest — St. Pierre” și a adăugat dedesubt, „Către Cape Cod apoi New York”. Îi aștepta o furtună, dar pentru prima dată în trei săptămâni, căpitanul Frederick Lamder simțea că deține controlul asupra vieții sale.

10 –Revoltă pe Olympic

4 mai, Southampton

În timp ce de pe Mackay-Bennett erau date jos de echipaj cadavrele recuperate, cincizeci și patru de membri ai echipajului de pe Olympic, nava soră a Titanicului, erau în sala de judecată din Southampton, acuzați de revoltă. Acest episod trebuie să fie unul dintre cele mai rușinoase și acuzația cel mai greu de judecat în vreo curte de judecată britanică, și dacă nu ar fi atât de șocant, ar fi doar o glumă proastă în care este implicat un căpitan pe nume Haddock,

Olympic, sub comanda căpitanului Haddock, trebuia să plece din Southampton către New York pe 24 aprilie 1912, la prânz. Asemeni Titanicului, Olympic fusese prevăzut cu un număr insuficient de bărci de salvare pentru pasageri și membri ai echipajului, iar în săptămâna de după dezastrul Titanicului, White Star Line s-a zbatut să facă rost de alte patruzeci de bărci de salvare, înainte ca Olympic să plece în larg. Harland & Wolff, firma din Belfast care construise ambele nave, nu a putut furniza bărci de lemn în timp util și astfel, White Star Line a împrumutat patruzeci de bărci pliabile luate de la navele militare din portul Portsmouth și le-a încărcat la bordul navei Olympicului.

Southampton încă deplângea moartea a 500 dintre tații și fii săi decedați pe Titanic, și e de înțeles că membrii echipajului de pe Olympic, care pierduseră rude și prieteni s-au interesat mai în detaliu de bărcile pliabile de care putea depinde viața lor. După ce le-au examinat, au ajuns la concluzia că sunt putrezite, nu pot fi lăsate la apă și sunt neadecvate scopului lor. Cu numai trei excepții, întregul echipaj de fochiști, gresori și oameni de serviciu au încetat să mai lucreze, și-au adunat sculele și au părăsit nava cântând „Cu toții mergem pe același drum acasă”, acompaniați de o orchestră care cânta din fluier de tinichea condusă de un lider care s-a autoproclamat.

Pentru că pasagerii începuseră deja să se imbarce, situația nu arăta prea roz pentru White Star Line — și asta era înainte de intervenția domnului Curry, directorul din Southampton, care le-a spus oamenilor

că refuzul lor de a respecta ordinele era considerat „revoltă” și căpitanul Haddock poate cere poliției să-i aresteze pentru dezertare. Greviștii au improvisat o ședință pe chei. Secretarul Uniunii Marinarilor, domnul Cannon, le-a spus oamenilor că nu dorește să le influențeze decizia și se va ghida în funcție de votul lor. „Niciun bărbat nu a votat pentru a se întoarce pe navă”, a scris un reporter de la *New York Times*, care a urmărit desfășurarea evenimentului cu mare interes, mai mult de jumătate dintre pasagerii de pe Olympic fiind americani. Domnul Cannon i-a spus reporterului de la *Times*: „Oamenii au inspectat bărcile de dimineață, când au fost chemați, și au găsit multe dintre acestea în stare defectuoasă. Se spune că unul dintre ei a putut băga mâna prin pânza uneia din bărci. Toate bărcile au între șase și zece ani vechime, iar când oamenii au încercat să le deschidă, a fost imposibil.”

White Star Line a început o căutare disperată de fochiști și îngrijitori care să-i înlocuiască pe cei plecați, uitând probabil că în urmă cu doar două săptămâni se înecase practic un întreg echipaj de navă din oraș. Neputând să găsească pe nimeni doritor în Southampton, și-a reorientat căutarea și a reușit să angajeze 100 de oameni din Portsmouth, aducând alți 150 cu un tren special din Liverpool și Sheffield. În timpul căutării de spărgători de grevă, Olympic era ancorat la Solent, în apropiere de Spithead, care în 1797 fusese scena unei revolte de succes în Marina Regală. În acest timp, un număr dintre cei 1 400 de pasageri ai Olympicului se gândeau și ei la o revoltă, îngrijorați pentru siguranța lor și iritați de faptul că așteptau de două zile să plece. Încercările făcute de White Star Line de a-i întreține prin distribuirea unor zmee care să fie ridicate pe punte, nu au avut succes.

La o întâlnire a pasagerilor de la clasa întâi în fumoarul de pe navă, Ducele de Sutherland a decis că această criză are nevoie de o mai bună manevră din partea căpitanului Haddock. Pufăind un trabuc cubanez, Ducele a venit cu ideea de „fochiști voluntari” care să lucreze în ture, pentru a duce vaporul la Queenstown unde căpitanul ar putea strânge un echipaj irlandez mai de încredere. În mod surprinzător, șaptesprezece pasageri de la clasa întâi și-au oferit serviciile, unul dintre ei fiind Ralph A. Sweet care l-a însoțit pe Sutherland să-i prezinte planul căpitanului Haddock. „Ne-a mulțumit cu amabilitate,” a spus Sweet mai târziu. „Am crezut că ne va pune la treabă imediat, dar ne-a zis că nu va apela la serviciile noastre.”

În noaptea de 25 aprilie, înlocuitorii fochiștilor și a oamenilor de serviciu care ajunseseră la Southampton, au fost duși pe Olympic cu un remorcher. Sosirea lor nu le-a picat deloc bine celor patruzeci și patru de fochiști și îngrijitori care rămăseseră pe navă, și care s-au împotrivit primirii nou-veniților pe motiv că nu făceau parte din

Uniune și nu erau calificați să ducă vaporul peste Atlantic. De îndată ce înlocuitorii au început să întindă scara pentru a urca pe Olympic, au fost întâmpinați de cei patruzeci și patru de marinari care au solicitat ca remorcherul să-i ducă înapoi la mal.

Marina Regală s-a implicat în conflict. Căpitanul Haddock a cerut ajutor navei de croazieră Cochrane, al cărei căpitan, William Goodenough, a urcat la bordul remorcherului pentru a-i avertiza pe oameni că se fac vinovați de revoltă și riscă pedepse majore. Oamenii au refuzat în continuare să se întoarcă pe navă. Remorcherul s-a întors în Southampton cu ei la bord, unde a fost întâmpinat de poliție, care i-a arestat pentru „nerespectarea comenzilor date de căpitanul vaporului”.

White Star Line a anulat călătoria Olympicului și a returnat banii pasagerilor. Unii dintre aceștia „și-au manifestat mâhnirea față de acțiunile marinarilor și au declarat că vor încerca să recupereze cecurile date ca ajutor pentru fondul deschis în urma dezastrului de pe Titanic”, conform conducerii White Star Line. Compania a trimis apoi o telegramă Președintelui Serviciului Poștal (Olympic era o navă de corespondență regală) după cum urmează:

„Sperăm cu sinceritate că veți asigura pedeapsa cuvenită pentru comportamentul revoltător al echipajului, pentru că dacă nu se dă acum dovadă de fermitate, nu putem reinstaura disciplina și menține călătoriile.”

Dimineața, „revoltații” s-au prezentat în fața magistraților din Southampton. La început au fost puși să stea în picioare, așezați pe două rânduri, cu fața la magistrați, dar apoi li s-au oferit scaune. Domnul C. Hiscock „s-a prezentat din partea White Star Line”. A explicat că oamenii au fost angajați prin Actul de îmbarcare Comercială, care stipula că, în cazul în care un marinar se face vinovat de insubordonare voită, poate fi închis pentru o perioadă de maxim patru săptămâni. Curții i s-a adus la cunoștință faptul că din cei 200 de oameni luați la bord pentru a pune capăt grevei, numai trei au putut dovedi că mai fuseseră până la acea dată pe mare. Bărbații au fost reținuți până pe 30 aprilie, când aveau să apară din nou în fața magistraților pentru a fi din nou reținuți. Cazului i s-a acordat foarte puțină atenție, suprapunându-se cu sosirea unora dintre supraviețuitorii de pe Titanic, și cu sosirea în Halifax a navei Mackay-Bennett care aducea cadavrele, printre care și cel al lui Jock.

Pe 4 mai, cei patruzeci și patru de marinari au fost aduși din nou în sala de judecată, unde au pledat nevinovați de revoltă. Un fost ofițer timonier, George Martell, a fost unul dintre martorii apărării. El a declarat că „a fost dezgustat cu desăvârșire de modul în care s-au prezentat bărbații îmbarcați pentru a înlocui fochiștii aflați în grevă... Nu erau genul meu de marinari”, a spus el. Erau „vagabonzii din

Portsmouth”.

Magistrații au decis că acuzațiile sunt întemeiate, dar au fost de părere că ar fi „inoportun” să închidă sau să amendeze bărbații, luând în considerare circumstanțele apărute înainte de refuzul lor de a respecta ordinele. Magistrații i-au eliberat pe toți și au sperat că se vor întoarce la datorie, ceea ce au și făcut pe 15 mai, mulțumiți de privilegiul a patruzeci de bărci de salvare noi, făcute din lemn de Harland & Wolff, instalate pe puntea Olympicului la timp pentru călătoria lui întârziată spre New York.

„Niciun incident de nesubordonare nu a anulat plecarea Olympicului din Southampton”, a scris *New York Times* a doua zi. „Cei mai mulți dintre cei implicați în recenta dispută s-au alăturat vasului.” Ziarul a adăugat că liderul fochiștilor de pe vaporul cu destinația New York a fost un bărbat pe nume Barret, care știa câte ceva despre bărcile de salvare pentru că doar ce își petrecuse o noapte într-una. Fiind unul dintre puținii membri ai echipajului de pe Titanic care au supraviețuit, Barret tocmai se întorsese de la New York unde ajunsese la bordul Carpathia împreună cu ceilalți supraviețuitori. Înainte să urce la bordul Olympicului, a fost invitat la un ceai de investigatorul accidentului, care era „nerăbdător să audă povestea lui însuflețită despre experiența inginerilor în momentul coliziunii cu aisbergul”.

11 — Omagierea dirijorului de pe Titanic

18 mai, Colne, Lancashire

Spre deosebire de Jock și Nobby Clarke, care nu aveau mai nimic asupra lor care ar fi putut indica cine sunt atunci când au fost recuperați de Mackay-Bennett, Wallace Hartley, liderul orchestrei, a fost identificat rapid. Carcasa viorii sale era încă strâns ținută la piept; inițialele lui, WHH, erau trecute pe un stilou de aur și pe o cutie de chibrituri de argint găsită în buzunar; avea asupra lui mai multe scrisori și o telegramă adresată lui „Wallace Hotley, liderul orchestrei de pe Titanic”.

Deși nu a fost trecut corect pe listă de comisarul de bord de pe Mackay-Bennett, ca „W. Hotley”, greșeala a fost repede depistată, iar trupul cu numărul 224 a fost identificat ca aparținând lui Hartley la sosirea în Halifax. Familia lui din Colne, Lancashire, a fost informată în aceeași zi, pe 1 mai, printr-o telegramă în urma căreia aceasta a cerut ca trupul lui să fie trimis acasă.

Înainte ca Mackay-Bennett să ajungă, conducătorii de la White Star Line au susținut că „se vor aplica taxele de transport normale” dacă cineva va cere ca vreun sicriu să fie trimis înapoi în Europa. Nu se știe dacă familia lui Wallace a fost făcută să plătească sau nu, dar în dimineața zilei de vineri, 17 mai, coșciugul lui a ajuns la Liverpool pe nava de linie a White Star Line RMS Arabic, care a adus acasă și

trupurile a altor două victime făcute de Titanic. Tatăl lui Wallace, Albion, a întâmpinat vaporul cu un dric tras de cai care parcursese cei aproape 100 de kilometri de la Colne cu o zi mai devreme. Trebuia completate documente înainte de a porni în călătoria de întoarcere. Mai întâi, Albion Hartley avea sarcina neplăcută de a-și identifica fiul. Sicriul făcut în stil american permitea ca o parte din capac să fie ridicat și astfel să poată fi văzută fața printr-un geam de sticlă. Apoi, Albion a trebuit să semneze pentru primirea bunurilor fiului său. Printre acestea se aflau și epoleții lui pe care cineva de pe Mackay-Bennett s-a gândit să-i dea jos de pe uniformă înainte de a arunca hainele.

Călătoria de întoarcere avea să dureze zece ore, dricul ajungând în Colne în toiul nopții. Sicriul lui Hartley a fost dus direct la capela Bethel unde fusese corist, iar tatăl lui liderul corului. O placă de alamă fusese inscripționată dinainte, iar acum fusese alipită coșciugului. Era scris simplu:

WALLACE H. HARTLEY A decedat pe 15 aprilie 1912 la vârsta de 33 de ani „Domnul fie cu tine”

Toată dimineața următoare, cei îndurerați de dispariția lui s-au adunat în jurul sicriului. Mai mult de o mie de oameni au luat parte la slujbă, mult mai mulți decât încăpeau în capelă. Dar scenele extraordinare de după aceea, durerea celor veniți, au fost cele care au arătat emoția pe care Titanicul, și mai ales orchestra, au stârnit-o în rândul oamenilor obișnuiți din Marea Britanic. Treizeci de mii de oameni, mai mult decât populația orașului, s-au aliniat de-a lungul străzilor pentru a-și arăta compasiunea, în timp ce dricul purta sicriul lui Hartley de la capelă la cimitirul din vârful dealului. Au venit de peste tot: muncitori de la moară, mineri, muzicieni. Trei polițiști călare au condus cortegiul, iar alți treizeci de polițiști i-au urmat pe jos. Orchestra din Colne a fost acompaniată de mai multe orchestre din Yorkshire și Lancashire.

Declarațiile și fotografiile de la înmormântarea lui Hartley au acaparat ziarele timp de două zile. Mary Costin i-a dat ziarul mamei sale după ce l-a citit. „Știi că ar trebui să fiu mândră”, i-a spus ea mamei, „dar nu simt decât invidie că cei din familia Hartley au pe cine să înmormânteze”. Nu avea nici cea mai mică idee că Jock fusese găsit, cu atât mai puțin că acesta fusese îngropat cu două săptămâni în urmă.

12 — Mary „denigrează” un mort

28 iunie, Buccleuch Street, Dumfries

Șuvoiul de durere care a însoțit scufundarea Titanicului a fost urmat imediat de dorința oamenilor obișnuiți de a ajuta văduvele și orfanii celor care muriseră. Multe familii se confruntau cu greutăți majore,

pierzându-și tații, fiii și frații. Southampton furnizase un echipaj de 724 de membri, dintre care numai 175 s-au întors acasă la familiile lor.

De ambele părți ale Atlanticului oamenii au răspuns cu generozitate atunci când a fost nevoie. În Marea Britanie, Regele George al V-lea a dat un exemplu extraordinar oferind 5.000 de guinee. Consiliile bisericești, trupele de cercetași și cutiile milei ad hoc au depășit cu mult această sumă, pentru că oamenii au oferit atât cât și-au putut permite și în unele cazuri chiar mai mult. La castelul Douglas de lângă Dumfries, trupele de cercetași au strâns 47 de lire, o sumă demnă de luat în seamă pentru acești băieți — echivalentul a aproximativ 2.000 de lire astăzi.

În mai, o orchestră formată din cinci sute de oameni a pus în scenă cel mai mare concert ținut vreodată la Royal Albert Hall, într-o ajutorare a familiilor. Zece mii de oameni au venit să-i vadă pe Sir Henry Wood și pe Edward Elgar dirijând un program încărcat de emoție. *Daily Sketch* a scris a doua zi:

„Momentul suprem al zilei a fost atunci când Sir Henry Wood a condus orchestra prin primele opt bare ale imnului *Domnulfie cu tine* întorcându-se apoi spre audiență, și dirijând orchestra spre final. Zece mii de oameni, ale căror gânduri se îndreptau către una dintre cele mai mari tragedii maritime petrecute vreodată, au cântat imnul cuprinși de emoție.”

Imnul a impresionat în mod deosebit „două doamne din separeul de lângă familia regală”, conform ziarului *Sketch*. Ultima oară când auziseră „Domnul fie cu tine” erau într-o barcă de salvare în timp ce orchestra cânta imnul de pe puntea Titanicului.

Mai multe fonduri oficiale au fost înființate după tragedie pentru a asigura distribuția egală și corectă a donațiilor, cele mai mari fonduri fiind cele al primarului Londrei și cel al publicației *Daily Telegraph Titanic*. Alte centre de colectare au fost deschise în Southampton, Glasgow și Liverpool. Cu timpul, acestea s-au unit într-un singur fond numit Fondul de ajutorare Titanic, cu sediul în Liverpool.

La sfârșitul lunii iunie, acest fond acumulasă 307.000 de lire — echivalentul a 15 milioane de lire astăzi — și era destul de bine organizat pentru a publica reclame în ziarele locale, prin care se făceau invitații de burse pentru cei rămași fără venituri în urma morții celor dragi. Mary Costin a trimis o scrisoare vineri, 28 iunie, prin care aplica pentru o bursă, explicând că este logodnica lui Jock Law Hume, violonist în orchestra de pe Titanic și că așteaptă copilul acestuia în luna octombrie. A făcut acest lucru în urma sfatului primit de la domnul Hendrie, un avocat consultant în biroul de legislatură unde Susan, mama ei, lucra ca îngrijitoare.

După moartea lui Jock din aprilie, Hendrie i-a spus lui Mary și

mamei ei că le va ajuta atât cât îi stă în putință fără niciun fel de contracost. Îi făcea plăcere să poată fi de folos.

De când murise Jock, Mary fusese copleșită de bunătatea care i se arăta acasă și la locul de muncă. Jock era cunoscut și îndrăgit în Dumfries, iar oamenii și-au exprimat compasiunea revărsându-și bunătatea asupra ei. Departe de a se rușina de situația în care se afla — la sfârșitul lui iunie era evident că așteaptă un copil — toți se bucurau sincer pentru ea. Susan, mama ei, înlesnise foarte mult lucrurile în ceea ce-i privea pe vecini, vorbind cu fiecare ocazie ivită de noul nepot care era pe drum și referindu-se la el întotdeauna cu „al lui Jock și al lui Mary”. Nimeni nu avea nicio îndoială că mama și fiica erau de aceeași parte a baricadei.

ROYAL ALBERT HALL.

Manager J. S. SUTTON CARTER.

FRIDAY, 24th MAY, 1912 (EMPIRE DAY).
at 3 p.m.

The
"Titanic" Band
Memorial Concert

Under the Auspices of
THE ORCHESTRAL ASSOCIATION.

S. FERCUSSON McCONNELL,
15, Newman St., Oxford St., W.

Assisted Programme
... SIXPENCE ...

Dar în spatele chipului semeț pe care îl arăta lumii, Mary era tristă, singură și îngrijorată. Era obișnuită ca Jock să nu fie lângă ea — de când îl cunoscuse era plecat pe mare săptămâni sau luni întregi — dar îi era greu să se obișnuiască cu ideea că nu se va mai întoarce

niciodată. Îi era dor și de fratele ei, William, mai mult ca niciodată. Și mai era îngrijorată și în privința banilor. În octombrie avea să fie nevoită să plece de la serviciu pentru că se apropia momentul nașterii și nu avea nicio garanție că slujba de la fabrică o va aștepta până când se va întoarce.

Răspunsul pe care Fondul de Ajutorare Titanic l-a trimis la aplicația lui Mary a venit două săptămâni mai târziu, mult mai repede decât sperase. Dar nu a fost încântată de ceea ce a citit. Fondul era dispus să își arate compasiunea pentru cererea ei dar „nu cu costul de a denigra familia celui decedat”. Era sfătuită să aplice din nou după nașterea copilului furnizând „dovada paternității”. Mary i-a arătat înlăcrimată scrisoarea domnului Hendrie. Acesta nu a fost deloc surprins de răspunsul primit și a încercat să o încurajeze. „Aceasta este procedura. Sunt obligați prin lege să fie precauți. După ce se va naște copilul vom cere curții un ordin de paternitate. Nu este un proces ușor, dar în cazul tău va fi. Nu ai de ce să îți faci griji, te asigur.⁴⁴ Mary a fost consolată de cuvintele domnului Hendrie.

Dar nu era nimic întâmplător în răspunsul primit de la fond. Ceea ce nu știa niciunul, nici altul era că însuși Andrew Hume scrisese Fondului de Ajutorare Titanic solicitând o alocație ca „urmaș” al răposatului Jock Hume. A adăugat faptul că are „dovezi explicite” că fiul său nu este tatăl copilului purtat de domnișoara Mary Costin de pe Buccleuch Street, din Dumfries.

13 — Andrew Hume

O lume ireală

Întreaga sa viață, Andrew Hume a profitat de orice oportunitate, iar moartea fiului său nu avea să fie o excepție. A privit cu speranță Fondul de Ajutorare Titanic, ca la o moștenire pe care nu avea de gând să o împartă cu Mary sau cu fiul ei bastard. Fondul putea aduce schimbări majore în stilul său de viață și s-a grăbit să aplice indiferent de ce ar fi primit, în timp ce era atent în jurul său la orice alt ajutor care i-ar fi putut pica. Și erau destule.

La câteva săptămâni de la tragedie, prin Uniunea Muzicienilor din care făcea parte, Andrew Hume a auzit de diferite străngeri de fonduri inițiate în Marea Britanie și în Statele Unite pentru familiile muzicienilor decedați. Toți cei care au pierit pe Titanic au murit ca niște eroi, dar cei opt muzicieni au dobândit titlul de supereroi cântând până în ultimul moment. Muzicienii, la fel ca actorii, au fost întotdeauna atenți cu cei din breasla lor, și astfel, au fost organizate o serie de concerte de comemorare în Marea Britanie, dar și în Statele Unite. La New York și Boston au fost promovate cu entuziasm de americanii înstăriți care au supraviețuit dezastrului, toți dintre ei aducând un omagiu rolului pe care orchestra l-a jucat în păstrarea

calmului în clipele de dinaintea scufundării. Aceștia erau experimentați în strângerea de fonduri și aveau un cuvânt greu de spus; printre ei s-a numărat și Madeleine Astor, care a ajutat la organizarea unui concert oferit de cinci sute de muzicieni la Moulin Rouge, pe Broadway, în cinstea orchestrei de pe Titanic. Oaspetele ei de onoare la masa organizată pentru strângerea de fonduri a fost Căpitanul Rostron, căpitanul vasului Carpathia, care transportase supraviețuitorii de pe Titanic la New York.

Niciunul dintre oaspeții de seamă nu știa de existența lui Mary, sau că Jock lăsase în urma sa un fiu nenăscut. Drept urmare, tatăl lui Jock, care era și el muzician, a părut un destinatar potrivit al donațiilor oferite cu generozitate. Ceea ce nu știa Mary, și nici alte multe persoane, nici chiar familia lui, a fost faptul că Andrew a strâns din donații mai mult de 250 de lire în lunile care au urmat dezastrului. De asemenea, a pus la cale un plan care i-ar fi adus un venit mai mult decât dublul sumei pe care avea s-o primească de pe urma morții lui Jock.

Până în 1912, Andrew Hume își clădise o reputație tot mai mare în industria muzicii din Marea Britanie ca muzician complet. Cânta la fel de bine la banjo și la chitară, precum cânta la pian și la vioară și cânta cu la fel de mare ușurință precum Rachmaninov. Cânta în mod regulat în concerte și a condus o orchestră formată din patruzeci de membri la deschiderea unui nou West End Pier în Morecambe, Lancashire, în timpul sezonului de vară, petrecând zece săptămâni departe de casă. Preda muzică, oferind acasă lecții private, dar ținea ore și la școala locală și la academii. Era dirijor și putea fi văzut, în cele multe după-amiezi de duminică, cu bagheta sa în estrada pentru orchestră în parcul din Dumfries. Pretindea, de asemenea, că face viori.

Andrew Hume era un om ocupat. În privința muzicii, părea că nu este nimic ce nu putea face. Pentru cei care-l urmăreau în domeniul muzicii, nimic din toate astea nu era surprinzător, pentru că Andrew Hume avea o pregătire impecabilă. Se spunea că studiasse muzica sub îndrumarea marelui Prosper Philippe Sainton, profesor la Academia Regală de Muzică. Ajunsese să stăpânească arta viorii ca învățăcel la celebrele ateliere de lucru ale Saxoniei în Eribach, Schonbach și Markneukirchen. De ase menea se spunea și că moștenise tot acest talent pentru muzică de la bunicul său, Alexander Hume, un compozitor scoțian foarte îndrăgit, poet și erou al locului. Alexander Hume era un om de referință în Scoția, un compozitor de geniu care a dobândit faimă peste tot după ce a scris „The Scottish Emigrant's Farewell” și mult îndrăgita melodie la versurile lui Robert Burns, „Afton Water”. Alexander Hume, care era fiul unui lumânărar, s-a născut în Edinburgh în 1811 și a lucrat ca tâmplar toată viața, dedicându-și timpul liber cântecului și compunerii de muzică și

poezie, în care a fost autodidact. În 1829 s-a căsătorit cu Ann Lees, cu care a avut șapte copii. În 1855 familia s-a stabilit la Glasgow, unde Hume a continuat să câștige bani din tâmplărie, compunând în continuare muzică și poezii și lucrând ca editor la *The Lyric Gems of Scotland*. A murit sărac în 1859, „tentațiile anturajului și petrecerile dovedindu-se a fi prea mult pentru el”. Nu a fost foarte precaut nici cu strângerea banilor care îi erau datorăți. Într-un necrolog din *New York Times* — căci faima lui se răspândise până departe — era scris că nu a primit „nici măcar guineea tradițională” pentru minunata sa melodie făcută pentru „Afton Water”.

Andrew Hume s-a lăfăit în gloria celebrului său bunic, care i-a dat credibilitate artistică și statut social. „Talentul muzical a sărit peste o generație”, le spunea el oamenilor, făcând referire la tatăl său, un fost lucrător de fermă care a devenit îngrijitor la azilul de nebuni din Dumfries. Dar Alexander Hume *nu* era bunicul lui Andrew Hume și Andrew *nu* frecventase Academia Regală de Muzică. Nu fusese elevul lui Prosper Phillippe Sainton. Nici nu făcea toate viorile care îi purtau numele, multe dintre ele fiind instrumente bune, care încă se mai vând la prețuri măricele la licitațiile de astăzi. David Rattray, custode al instrumentelor de la Academia Regală de Muzică, pune și el la îndoială vorbele lui Andrew Hume care pretinde că fost învățăcel la atelierele de lucru din Saxonia. „Ar fi trebuit să fie vorbitor de germană”, mi-a spus Rattray. „Un stagiou de pregătire dura între șase și opt ani, iar la sfârșitul lui, nu ai fi sfârșit cântând la banjo și predând muzică în Dumfries.”

Acestea erau doar primele dintre multele invenții pe baza cărora Andrew Hume și-a clădit viața, împletind o pânză a înșelăciunii atât de complicată, încât la fel ca mulți alții care trăiesc într-o lume ireală, a ajuns, în cele din urmă, să creadă în propriile minciuni. Era mândru că scăpase de originile modeste și totuși îi era rușine de trecutul lui, astfel încât și-a petrecut viața deformând realitatea și reinventând-o.

Cu toate că oamenii, în general, asociază Scoția cu cimpoiul, sunetul viorii a fost cel care i-a binedispus pe locuitori mai bine de 500 de ani. Instrumentul a oferit plăcere și a conturat viața culturală a țării mai mult ca orice altceva. Spre deosebire de cimpoi, vioara este mică, ușoară, portabilă și, pusă în mâinile unui bun violonist, poate întreține cântatul, dansul și râsul oriunde s-ar duce. Până în ziua de azi, un violonist nu rămâne niciodată fără prieteni sau o invitație să călătorească.

Unul dintre primii fabricanți de instrumente cu coardă din Marea Britanie se numea tot Hume. Richard Hume, „un fabricant de vioară” din Edinburgh, a vândut un set de instrumente lui James al V-lea în 1535 pentru suma, importantă pe vremea aceea, de 20 de lire. Nu are nicio legătură cu familia Hume despre care vorbim, cu toate că, fără

îndoială, Andrew Hume ar fi vrut să credem altceva. Trebuie să mai așteptăm alți douăzeci și șase de ani pentru următoarea referire istorică a viorii, când Regina Mary a Scoției a fost întâmpinată la intrarea în Palatul Holyrood de un mic grup de muzicieni cântând la vioară, după ce a venit în Scoția în 1561 pentru a lua în primire coroana. „Melodia”, a spus regina, „mi-a plăcut mult” și conform lui John Knox a cerut ca muzicienii să cânte „și în următoarele seri”. Din păcate, supușii ei scoțieni, dornici să o impresioneze pe noua regină, și-au ținut performanțele la fereastra camerei acesteia, care era la parter. Brentome, un cronicar al vremii, a scris: „Au venit sub fereastra ei cinci sau șase sute de localnici care i-au oferit un concert cu cele mai vulgare viori, execrabil de neacordate... ce cântec de leagăn pentru noapte.” A doua zi, regina „și-a exprimat dorința în legătură cu acest lucru” și s-a mutat împreună cu întreaga suită în cealaltă parte a palatului.

Popularitatea viorii a crescut rapid în următoarele sute de ani, alimentată și de entuziasmul scoțienilor pentru dans. Mulți violoniști care cunoșteau puțină tâmplărie au descoperit că nu este greu să își facă propriul instrument, cu toate că prețul unei viori era echivalentul a doi iepuri. În secolul al XVIII-lea devenise o parte componentă a vieții sociale și culturale din Scoția, fiecare comunitate de aici avea un violonist, și cele mai multe gospodării, sărace sau bogate, dețineau o vioară. Aptitudinea pentru cântatul la vioară — și fabricarea lor — era transmisă de la o generație la alta și împărtășită cu prietenii. Vioara a alimentat dragostea scoțienilor pentru eroi, legende și povești de dragoste și nu mai exista niciun prilej la care vioara să nu fie folosită — inclusiv la execuții.

Sir Walter Scott a consemnat spânzurarea unui personaj celebru, un fel de Robin Hood, pe nume James Macpherson în 1700. Când Macpherson — care era la fel de cunoscut atât pentru cântaul la vioară cât și pentru furt — a ajuns la „copacul fatal” unde avea să fie spânzurat, a cântat „Plânsetul lui Macpherson” la vioara sa preferată, oferind „instrumentul său iubit” oricui ar fi cântat această piesă la priveghiul său. „Cum nimeni nu a răspuns”, a scris Scott, „Macpherson a zdrobit-o în bucăți de capul executorului și s-a aruncat singur de pe scară”. Rămășițele viorii sale au fost aruncate cu el în mormânt, iar vârul său Donald a oprit gâtul viorii și câteva fragmente ca amintire.

Un emigrant scoțian în Noua Zeelandă a avut mai mult noroc un secol mai târziu, când a fost condamnat la moarte pentru furt de oi. Condamnatul, pe nume Sandy, era cunoscut ca un violonist excelent, iar judecătorii care erau scoțieni, l-au întrebat dacă nu ar vrea să le cânte un cântec de rămas bun. Sandy „și-a acordat coardele cu o vigoare neobișnuită” în vreme ce juriștii care țineau ritmul cu picioarele, „au început să dănțuiască”, oferindu-i lui Sandy o amânare

pe motiv că ar fi păcat „să piară” cu o asemenea vioară.

Poetul „plugar” al Scoției, Robert Burns, a vorbit în scrierile sale despre vioară, creionând un poem pentru prietenul său violonist, maiorul Logan, care se termina astfel:

„Lăudat fie-ți sufletul, lăudată fie-ți vioara,
Mult timp să-ți dănțuiască mâna.”

Burns a călătorit sute de kilometri pentru a-i aduce un omagiu celui mai iubit violonist scoțian al generației lui, Neil Gow, care s-a născut la Inver, Perthshire în 1727, și i-a lăudat în jurnalul său „inima largă a acestuia”. Gow, asemenea multor altor violoniști, învățase singur cam tot ce știa. Avea un braț neobișnuit de puternic, care i-a permis să miște arcușul într-un mod care „a dat un nou suflu călcâielor dansatorilor... încingând și cele mai insensibile spirite”. Odată, când era urmărit de un taur pe un câmp, Gow l-a împietrit pe acesta scoțându-și vioara și cântând câteva acorduri ascutite. Timp de aproape jumătate de secol Gow a primit permanent invitații la cele mai somptuoase baluri de peste tot din Scoția.

Mijlocul secolului al XVIII-lea a adus cu el renașterea perioadei de glorie în viața culturală a Scoției, lucru datorat în parte și popularității de care se bucura vioara, care a atras după ea explozia interesului pentru muzică în general. Violoniștii își făceau propria muzică pe care o cântau la instrumente făcute tot de ei. Centrele de fabricare a viorilor s-au răspândit în Edinburgh, Glasgow și Aberdeen, mulți dintre cei care le făceau fiind ei înșiși violoniști profesioniști. Au fost deschise școli de muzică peste tot în țară și pentru prima oară, interpreții europeni au început să fie interesați de Scoția. Acest lucru s-a simțit în ambele direcții, fabricanții de viori scoțieni călătorind în Europa.

În secolul următor, Edinburgh și Glasgow au devenit importante centre europene de excelență în muzică, Edinburgh găzduind mai mult de douăzeci de ateliere de lucru la vioară, șase dintre ele fiind doar de-a lungul Royal Mile. Până în 1864, când s-a născut Andrew Hume, Dumfriesshire dobândise reputație pentru talentul muzical al locuitorilor. „Annandale se poate lăuda cu muzicieni care și-au câștigat celebritatea dincolo de granițele țării, iar modul lor de a manevra vioara a fermecat până și pe cele mai înalte cercuri ale ținutului”, a scris Alexander Murdoch, care era și el un celebru fabricant de viori, a cărui carte *The Fiddle in Scotland*, a fost publicată în 1888. Conform acestuia, cel mai faimos dintre violoniști era un bărbat pe nume Johnstone din Tummur, lângă Lockerbie, care fusese crescut ca plugar la ferma tatălui său. „Atât de mare era setea lui pentru excelență, încât atunci când ara, dacă avea inspirație pentru vreo nouă melodie, își lăsa caii în câmp, alerga acasă la vioară și ducea cântecul la bun sfârșit pentru ca abia apoi să se întoarcă”, a

scris Murdoch. Tummuir, așa cum era cunoscut Johnstone, a devenit „cel mai nobil maestru al viorii care a apărut vreodată prin aceste părți”. Mai târziu a călătorit cu vioara sa în jurul Marii Britanii, bucurându-se de un mare succes în Liverpool unde a fost aclamat ca fiind „Paganini scoțian”. Pentru tânărul Andrew Hume, care învățase despre Tummuir la școală, povestea acestui erou local care scăpase de plug, a devenit o sursă de inspirație și de speranță. Pasul de la plug la podium nu era imposibil de făcut, așa cum marele Robert Bums, care a locuit în Dumfries, a demonstrat pentru prima oară, și așa cum însuși Tummuir a dovedit-o. Acum Andrew Hume avea s-o demonstreze și el.

Andrew Hume s-a născut pe 7 mai 1864 la Lochfoot, Lochrutton, lângă Dumfries, un mic cătun înconjurat de dealuri joase, lângă un mic lac. A fost al cincilea dintre cei nouă copii ai lui John Hume, lucrător la fermă, și ai soției sale Ellen, născută Halliday, fiica unui lucrător de fermă local. Adevăratul bunic al lui Andrew era Robert Hume, și el lucrător de fermă, care locuia la numai câțiva kilometri depărtare, la Kippford, lângă Dalbeattie.

Timp de patru generații, această zonă, la sud-vest de Dumfries, lângă râul Urr a fost casa familiei Hume și, până în momentul în care Andrew a rupt tradiția devenind muzician, familia și-a câștigat întotdeauna traiul lucrând pământul. Cei mai mulți dintre membri ei sunt îngropați în curtea bisericii locale, lângă familia Haugh ai parohiei Urr, din Kirkcudbright.

Arborele genealogic începe cu un personaj interesant pe nume Ebenezer Hume, născut în 1768. Și el era lucrător de fermă și încă unul cu mai multe aptitudini: în consemnările parohiei ocupația lui este descrisă ca „ajutor al bisericii, zidar, tâmplar, proiectant, căruțaș, torcător, țesător, croitor, meșter de pompă de apă și fermier”. Lochrutton, locul unde Andrew Hume s-a născut, era la fel de mic și de sărac ca orice comunitate care trăia din agricultură în 1864. Nici astăzi nu este cu mult diferită. Adresa familiei Hume era pur și simplu „Nr. 5”. Douăzeci de ani de muncă asiduă i-a lăsat pe toți cu nimic: „nimic de tăiat, nimic de mâncat și nimic din care să plătească moșierul”, așa cum a spus unul dintre scriitorii contemporani. Toți copiii din familia Hume dormeau într-o singură cameră și mergeau la școala locală, unde profesorul i-a învățat să citească, să scrie și să socotească. Aproape toți elevii erau copii de țărani care lipseau de la școală zile la rând când napii erau gata de recoltat.

Chiar dacă erau sărace, astfel de comunități erau formate din familii cu frică de Dumnezeu și educate, majoritatea gospodăriilor având biblioteci bine dotate cu volume de istorie și biografii care rămăneau copiilor. Familia Hume urca în mod sigur în fiecare duminică dealul către biserica Lochrutton, o biserică întunecată, dar frumoasă, unde cincisprezece pietre de mormânt purtau numele Halliday, care era

numele de fată al mamei lor. Trebuie să fost cineva în comunitate care cânta la vioară sau le fabrica, dacă nu ambele.

În 1871, tatăl lui Andrew abandonase munca pământului pentru o slujbă la azilul de nebuni din Dumfries, unde lucra ca „îngrijitor”. Recensământul din acel an arată că familia locuia în Cherrytrees Hamlet, Dumfries, iar cel mai mare băiat, Ebenezer, care avea paisprezece ani, lucra deja ca arendaș la fabrica de țesături din apropiere. Andrew avea atunci șapte ani, iar Lily, cel de-al nouălea copil al lui John și Ellen, încă nu era pe drum. Din acest moment, timp de șaisprezece ani, nu mai există nicio dovadă despre viața lui Andrew Hume. Multe dintre rezultatele recensământului din Dumfries din 1881 au fost pierdute sau distruse, iar viața familiei Hume a dispărut împreună cu ele. Orice urmă este pierdută.

Așadar, ce s-a întâmplat cu Andrew Hume în acești ani? Este foarte probabil ca la o vârstă fragedă să fi făcut cunoștință cu vioara iar el să se fi dovedit un talent înnăscut pentru acest instrument. Nu este prea greu de crezut ca acest lucru să-l fi făcut pe Andrew să meargă la Glasgow, unde a devenit student al tizului său, William Hume, profesor de muzică și fiul celebrului Alexander Hume.

William Hume era „un compozitor cu multe merite... un om cu o cultură și o educație vastă și un excelent lingvist... un om cu un caracter fără pată și de o atractivitate unică”, după cum spunea cel care i-a scris necrologul. La fel ca și Alexander, celebrul său tată, William a fost la început tâmplar și a lucrat pentru o vreme ca negustor, după care a devenit profesor de muzică. De asemenea făcea și viori. Cred că Andrew Hume a devenit unul dintre elevii săi și William l-a luat pe tizul său sub aripa protectoare. William care era lingvist și negustor de viori, făcea vizite frecvente în Europa și l-a încurajat pe Andrew să procedeze la fel.

Mulți ani mai târziu, necrologul lui Andrew din revista *The Strad* — revistă respectată și cumpărată pentru cei care cântau la instrumente cu coarde sau le vindeau — spunea că Andrew învățase să facă viori în Germania între anii 1880 și 1888, perioadă care ar fi acoperit ultimii ani ai adolescenței sale până la douăzeci și ceva de ani. Celelalte referiri la Andrew Hume (care este de multe ori numit „Alexander Hume” în bibliografiile muzicale) vorbesc despre vizitele lui din timpul verii la Centrele de vioară din Saxonia și Boemia, unde a devenit „profesionist în fabricarea viorilor”. Dar toate aceste lucruri sunt doar speculații, în primul rând pentru că cele mai multe se bazează pe informațiile furnizare de însuși Andrew Hume — un om căruia așa cum știm îi era mai ușor să mintă decât să spună adevărul.

Ceea ce știm cu siguranță este că pe 21 iulie 1887, în Glasgow, la vârsta de douăzeci și trei de ani, Andrew s-a căsătorit cu Grace Law, o spălătoreasă, el declarând că este „muzician”. Între timp, tatăl său s-a

reinventat, iar în certificatul de căsătorie apare ca „apicultor”.

Și familia Law pare să aibă aceleași origini modeste ca familia Hume. John Law, tatăl lui Grace, era fiul unui fierar; Catherine, mama ei, înainte de căsătorie fusese servitoare. Soții Law au avut patru fiice, printre care și Grace, și din câte se pare familia își câștiga existența din spălătorie. La recensământul din 1881 John Law a declarat că este supraveghetor la spălătorie. Grace, care atunci avea cincisprezece ani, lucra ca spălătoreasă iar Jane, sora ei de treisprezece ani, este declarată „fată de corespondență la spălătorie”. Dar până la nuntă, John Law, tatăl lui Grace, murise și ultima lui ocupație fusese turnător de fier.

În vara anului 1887, când Andrew Hume s-a întors în Dumfries cu mireasa lui, Grace, Mare Britanie trecea printr-o perioadă care mai târziu a rămas cunoscută ca „nebulia viorii”. Pentru ambițiosul și tânărul violonist, care dorea să se intergreze în acest domeniu predând muzica, nici că ar fi putut fi o perioadă mai bună. Clasa de mijloc din ce în ce mai prosperă privea acest instrument cu coarde ca un nou mod de auto-progres, înlăturând tabuurile care înainte descurajau femeile să cânte la vioară sau la violoncel. „Fiecare fată pe care o vezi în ziua de azi pe stradă poartă un toc de vioară”, a spus un personaj fictiv dintr-o nouă revistă numită *Strangs*, una dintre cele șase reviste lansate în această perioadă pentru a alimenta fascinația noudescoperită pentru instrumentele cu coarde. Povestea de dragoste victoriană a pianului se terminase, cel puțin pentru moment.

Nebunia viorii nu s-a limitat numai la clasa de mijloc. În 1882, Birmingham și Institutul Midiand au introdus o „clasă a viorii de un peni”, pentru a încuraja clasa muncitoare să îndrăgească muzica. Scheme similare au apărut și în alte părți ale țării. Instrumentele cu coarde erau tot mai căutate și mai accesibile, iar viorile erau folosite „de la cei mai entuziasmați oameni din ținut, până la cei mai umili locuitori din sate”, conform revistei *The Fiddler*, o publicație concurentă a lui *Strangs*. În Scoția, desigur, acest lucru se petrecuse dintotdeauna, dar chiar și aici, vioara se bucura de o renaștere care ilustra interesul tot mai mare acordat muzicii clasice. Se deschideau noi săli de concerte, iar Scoția producea mai multe viori decât orice altă țară din lume.

Andrew Hume era un bărbat înalt și chipeș, cu o autoritate victoriană și o putere de convingere care îi făcea pe oameni să-l placă și să aibă încredere. În următorii câțiva ani, mulți dintre cei care aveau de-a face cu Andrew Hume— inclusiv Grace, soția sa — aveau să regrete faptul că i-au dat crezare, dar farmecul și înfățișarea plăcută i-au fost de folos pentru a se amesteca printre cei din domeniul muzicii.

Prima casă a tinerilor căsătoriți a fost un apartament modest în

Dumfries, cu două camere, pe care l-au închiriat într-o casă etajată de pe Academy Street, aflată în mod convenabil la mică distanță de Academia Dumfries, unde Andrew avea să lucreze ca îndrumător cu jumătate de normă. Andrew nu a ratat ocazia de a se face cunoscut în oraș ca profesor de muzică. Astfel, a publicat un text publicitar în *Dumfries & Galloway Standard* cu titlul: LECȚII DE VIOARĂ, BANJO ȘI CHITARĂ. În scurt timp a primit mai multe răspunsuri de la posibili elevi tineri și mai bătrâni deopotrivă, mulți dintre ei femei, pentru că nebunia viorii ajunsese și în Dumfries. Grace a introdus și un contract de încredere, căci nicio tânără femeie — soție sau fiică — nu s-ar fi expus unui posibil scandal petrecându-și timpul singură, cu un tânăr străin și chipeș în casa acestuia. Grace nu numai că deschidea ușa elevilor săi, ținea evidența programărilor și prelua mesajele, dar se asigura și ca soțul său să aibă o cămașă curată și un guler apretat în fiecare zi.

Anunțul a atras mulți agenți și impresari care i-au oferit contracte de muncă. Unul dintre aceste contracte venea din partea unui director de la Theatre Royal de pe Shakespeare Street, care atunci, ca și acum, era cel mai vechi teatru funcțional, a cărui faimă eclipsa dimensiunile lui. Robert Burns a scris prologuri pentru teatru, iar J. M. Barrie, care învățase la Academia din Dumfries, a devenit patronul teatrului și a jucat acolo. Barrie i-a dedicat mai târziu un întreg capitol numit „Cel mai mic teatru”, în volumul său de memorii, *The Greenwood Hat*, în care descria efortul major de a pune în scenă într-o singură noapte, cu aceiași actori, patru piese de ale lui Shakespeare. „Am iubit acel mic teatru”, scria el. „Am avut norocul de a-l frecventa în cei mai buni ani ai lui [probabil 1877], întotdeauna am încercat să ocup ultimul loc din primul rând, care era și primul rând al casei, neexistând separeuri.” Andrew avea să cânte constant acolo în următorii cincisprezece ani, la fel ca și fiul său, Jock, care a avut interpretări solo pe scenă, înainte de ridicarea cortinei și în pauze.

Andrew a stabilit o întâlnire și cu directorul Academiei, pentru a vedea dacă există vreo posibilitate să predea muzica acolo cu jumătate de normă. Exista. S-a prezentat apoi la domnul Hannary, proprietarul magazinului de viori de pe High Street, oferindu-se să repare viorile clienților în numele său. Și acolo era foarte mult de lucru.

Andrew Hume avea în față o carieră promițătoare și profitabilă, atât ca interpret cât și ca profesor. La vârsta de douăzeci și cinci de ani, era deja un violonist talentat, pianist, chitarist și putea cânta și la banjo. În această perioadă de glorie, am putea ierta mândria de care dădea dovadă. Parcursese un drum lung plecând de la câmpurile arate ale înaintașilor săi și câștigase tot ce avea prin muncă și talent. Totuși, era evident că îi este rușine de familia lui și mai ales de tatăl său, care acum lucra ca îngrijitor la azilul de nebuni din Dumfries, și escorta

grupuri de pacienți „nepericuloși” la vizitele lunare de la Theatre Royal. Lui Andrew i se părea îngrozitor de jenant atunci când cânta acolo. Familia Hume nu era o familie pe care Andrew ar fi ales-o pentru el.

Se pare că Andrew se simțea mai bine pretinzând că este altcineva — nepotul lui Alexander Hume, de exemplu — așa cum se simțea mai bine spunând minciuni în locul adevărului. Dacă era cunoscut drept nepotul lui Alexander Hume, putea avea mai multă credibilitate, dar era o minciună nerușinată având în vedere că ambii săi părinți erau în viață și locuiau în Dumfries, iar cei opt frați și surori locuiau și ei în apropiere. Dar tot ce spunea Andrew nu erau decât minciuni. Mai târziu, după cum vom vedea, avea să repete aceeași minciună și într-o curte de justiție, sub jurământ. Știm deja că și-a mințit copiii, pentru că Jock le-a spus mai târziu tovarășilor săi muzicieni de la bordul vapoarelor că provine dintr-o „familie celebră” și că străbunicul său scrisese „The Scottish Emigrant's Farewell”. Oare o mințise și pe Grace sau ea știa adevărul despre el?

Nellie, primul copil al soților Hume, s-a născut în noiembrie 1888, la cincisprezece luni de la căsătorie. Venirea ei pe lume l-a împiedicat pe Andrew să mai dea lecții acasă, dar cum acum câștiga suficient de mult din lecții și din interpretări, își permitea să închirieze un apartament mai mare. Astfel, s-au mutat pe Nith Place la numărul 5. Era la distanță scurtă de Theatre Royal, iar Jock s-a născut acolo pe 9 august 1890.

Cam în această perioadă, Andrew a găsit o nouă oportunitate de afaceri. În perioada nebuniei după viori se deschisese la Londra un Colegiu de violoniști, ca răspuns la cererea tot mai mare de lecții de vioară, colegiu ce oferea studenților cursuri și șansa de a obține o diplomă. Pentru studenții violoniști, diploma era dovada puternică a aptitudinilor lor, putând astfel să aplice pentru diverse locuri de muncă. Dar colegiul avea un număr limitat de locuri, depășit cu mult de numărul de cereri. Andrew și-a dat seama că lecțiile de vioară pot fi date oriunde în țară — în Dumfries, de exemplu — cu condiția să fie la aceleași standarde ca cele oferite de colegiu și să urmeze aceeași programă pentru examinări.

Hume a trimis o scrisoare colegiului, prin care le cerea programa și oportunitatea de a se întâlni cu comitetul de conducere pentru a aduce dovada pregătirii sale. Sugestia lui a fost primită cu brațele deschise și o săptămână mai târziu a plecat spre Londra. A doua zi s-a întors în Dumfries cu un avantaj major în fața competitorilor săi, ceilalți șase sau opt profesori de muzică din oraș care publicau și ei anunțuri în *Dumfries & Galloway Standard* în fiecare săptămână.

Afacerile erau în floare pentru Andrew Hume. Primea tot mai multe cereri pentru meditații și spectacole. În Dumfries, a fost solicitat ca în

serile de duminică să dirijeze concerte în Dock Park, propunere ce nu putea fi trecută cu vederea. În timpul verii aveau să apară și alte oportunități. Partea mai grea era să facă față acestor șanse fără să-și negligeze familia: în august 1892, Grace l-a născut pe cel de-al treilea copil, Grace. Tot în această perioadă, Andrew a primit niște vești bune: avea să fie inclus în volumul de prestigiu *Musical Scotland* — un fel de catalog al muzicienilor scoțieni din anul 1400 până în prezent. În dreptul lui scria:

HUME, ANDREW, născut la Dumfries pe 7 mai 1864. Violonist, fagotist, cântăreț de banjo și compozitor. Elevul domnului Sainton. Stabilit în orașul natal ca profesor de muzică și instructor pentru instrumentele de mai sus.

Poziția lui Andrew în catalog se afla imediat după cea a lui Alexander Hume și cea a fiului său, William, lucru ce nu putea decât să-l bucure pe Jock, mai ales că numele lui era urmat de un alt Hume, Richard, celebrul meșteșugar de viori care în 1530 i-a vândut scripci regelui James. Unii ar putea crede că cei patru sunt înrudiți, o mare familie de violoniști celebri. Andrew s-a felicitat și pentru faptul că a putut include în descriere că a fost elevul lui Prosper Sainton, ca o confirmare a minciunii că a studiat la Academia Regală de Muzică. Sainton, care murise cu doi ani mai devreme, e posibil să-i fi oferit lui Andrew o lecție, dar în mod sigur nu s-a desfășurat la Academia Regală de Muzică.

Hume devenise cunoscut în Dumfries ca fiind un „om cu poziție”. Cel puțin, așa l-a descris avocatul său când, pe 1 noiembrie 1892, Hume a fost arestat pentru „pescuit ilegal de somon” în râul Nith și a fost escortat acasă, ud până la piele de doi polițiști. Grace nu a fost deloc încântată. Atunci când cazul a ajuns la Curtea de Judecată a Șerifului, două săptămâni mai târziu, avocatul i-a cerut acestuia să țină cont, atunci când va stabili pedeapsa, de „poziția clientului” în oraș. Aceasta a fost prima apariție dintre multe altele pe care Andrew le-a avut în această sală de judecată și, la fel ca și în celelalte, a mințit, spunând neadevăruri atât de mari, încât a provocat râsete în sală. Titlul consemnărilor făcute pe seama cazului publicat în *Dumfries & Galloway Standard* a fost „Conflict extraordinar al dovezilor”.

A fost, cum se spune, un caz deschis doar pentru a fi închis. Un flagrant. Andrew și un prieten, John Bell, un lucrător, s-au dus la râu cu undițe, ață și momeală agățate în cârlige. Inspectorul Pool l-a văzut pe Hume pescuind într-un ochi al râului în partea îndepărtată a insulei în centrul râului. Nu era prima dată când îl vedea, dar de data aceasta s-a hotărât să ia măsuri. L-a privit pe Hume cum își aruncă cârligele de mai multe ori. L-a văzut cum a prins un somon. L-a văzut cum a aruncat peștele pe malul dinspre Dumfries și cum i-a dat undița lui

Bell în timp ce el trăgea pește. S-au adunat mai mulți oameni, iar martorii au confirmat povestea lui Pool. Peștele care era în cârlig a fost recuperat.

Totuși Andrew Hume a pledat nevinovat. S-a zbatut ca peștele pe uscat, disperat să scape din cârlig. A spus că n-a făcut nimic. A spus că inspectorul nu ar fi putut să-i vadă pentru că hainele care atârnav pe sârmă îi blocau vederea. Apoi a spus că este de părere că are dreptul să pescuiască acolo cu cârligul. Departe de a lua în considerare „poziția în oraș” pe care o avea Hume, șeriful l-a amendat pe Hume cu 3 lire — de trei ori mai mult decât pe Bell, tovarășul lui— pentru „agravarea culpei” minșind.

În ciuda acestui moment rușinos, oportunitățile au continuat să apară pentru Andrew. În 1896, a fost deschis un nou debarcader în Morecambe, Lancashire, o destinație maritimă căutată, a doua după Blackpool. Edward de Jong, celebru în toată Marea Britanie pentru „Concertele Populare”, a fost cap de afiș întreg sezonul estival și l-a invitat pe Andrew să-i dirijeze orchestra formată din patruzeci de oameni. Concertele lui De Jong aveau loc de două ori pe zi și erau extravagante muzicale care promovau opera, cântecele orchestrale și alte forme de divertisment exotic. În spectacol aveau un număr și familia Condos, o familie de acrobați japonezi, dansatoare de cancan din Paris împodobite cu pene de struț și paiete sclipitoare și „Madame Paula”. Conform Cronicii Morecambe, „Madame Paula”, „regina aligatorilor, crocodililor și șerpilor” punea în scenă o reprezentare periculoasă cu aceste animale... riscul pe care și-l asuma avea un efect puternic asupra audienței”. Anunțul angajamentului lui Andrew apărut în *Dumfries & Galloway Standard* a fost urmat a doua zi de un șuvoi de scrisori de felicitare.

Pentru Andrew, un sezon estival departe de casă, pe coasta Lancashire, a fost o pauză binevenită de la elevii recalcitranți și de la presiunea vieții de familie. Era plăcut și în același timp îi aducea multă publicitate și faimă. La întoarcere, Andrew a rezervat un spațiu publicitar mai mare în *Standard*, în care era scris:

Domnul Hume a renunțat la PREDAT.

Acum Reprezentantul local al Colegiului de Violoniști.

Pregătirea elevilor pentru examinarea de mai sus în următorul decembrie.

Programa și condițiile la înscriere.

Reputația lui Andrew era în continuă creștere. În ianuarie 1897, *Standard* scria: „Domnul A. Hume, binecunoscutul violonist din Dumfries, a cântat joi noaptea la un mare eveniment din Cumnock — unul dintre cele mai muzicale orașe din vestul Scoției — unde și-a captivat numeroasa și critica audiență. Interpretările lui solo au fost doar din muzică clasică.”

Patru ani trecuseră de la nașterea lui Grace, cel mai mic copil al soților Hume. Soția lui Andrew nu se bucura de sănătate — ba chiar Andrew le spunea oamenilor cu plăcere că se bucură de o sănătate precară — și suferise două avorturi spontane. Deși cele două pierderi o ținuseră pe Grace la pat timp de o lună de fiecare dată, și au lăsat în urmă o depresie severă, pentru Andrew au fost o ușurare căruia i se părea că și cei trei copii îl distrag de la muncă. Iar gândul că ar trebui să schimbe casa din nou nu îl încânta deloc.

Dar plecarea pe timpul verii la Morecambe se pare că i-a reîmprospătat dragostea pentru Grace, care la scurt timp după Crăciun a aflat că este din nou însărcinată. Grace s-a întors la pat de teamă să nu piardă un alt copil, iar Andrew — furios pe soția lui, dar și pe sine — a plecat în căutarea unei case mai mari. Pe 28 iunie 1897 s-a născut Catherine („Kate”) Hume în noul lor apartament dintr-o linie lungă de clădiri etajate din Whitesands, cu privire spre râul Nith. Plângea mult, dar nu atât de mult și de des pe cât avea să povestească fără delicatețe tatăl său, atunci când suspina în adolescență.

Cu patru femei în casă care concureau pentru atenția lui, Andrew a început să lege o relație cu singurul alt bărbat din casă, fiul său, Jock care avea acum șapte ani. Andrew decisese că Nellie este afonă. Grace arătase puțin interes pentru muzică, dar a abandonat după ce a fost lovită de mai multe ori cu putere peste degete de tatăl ei, atunci când scotea un sunet greșit în timp ce exersa la pian. Dar Jock moștenise talentul natural al tatălui său pentru muzică, și acum cânta atât la pian cât și la vioară. Atunci când Andrew era acasă, îl instruia pe fiul său timp de oră în fiecare zi și îl puneă să repete timp de o altă oră singur înainte de culcare la ora 7 p.m.

În ciuda spațiului în plus de care se bucurau la Whitesands, Andrew a detestat perioada cât a locuit acolo din momentul în care s-au mutat, și o învinovățea pe Grace, cu toate că el fusese cel care alesese apartamentul. Priveliștea plăcută pe care o oferea râul Nith nu compensa daunele făcute de inundațiile iscate de fiecare dată când râul ieșea din matcă, ceea ce se întâmpla de două ori pe an, când apa intra în casă și urca până la jumătatea scărilor. Andrew își dorea să fi acordat mai multă atenție acestui detaliu atunci când a ales casa. Nici când a înconjurat clădirea înainte de închiriere, nu și-a dat seama că fereastra de la dormitorul său are vedere spre locul unde a fost arestat pentru braconaj. Amintirea acestui episod încă îl chinuia. Și, atunci când vântul bătea într-o anumită direcție, venea un miros neplăcut de la cele șase tăbăcării care se aflau în apropiere. Dar mai mult decât orice,

Andrew simțea că această stradă nu este potrivită pentru cineva de talia lui.

Spațiul larg deschis dintre șirul de case etajate și râu făceau din

Whitesands un loc pentru adunări publice, printre care și târgul Rood Fair. Cu toate că târgul avea loc doar o dată pe an, existau multe alte ocazii când populația din Dumfries părea că se instalează la poarta lui Andrew Hume. De exemplu se desfășurau târguri de animale în fiecare lună. Andrew le ura pe acestea în mod special, pentru că mirosul de bălegar, mugetul vitelor dis-de-diminează și behăitul oilor îi aminteau de copilăria petrecută la ferma din Lochfoot, o perioadă din viața sa pe care ar fi preferat s-o dea uitării. Din când în când, țișanii veneau în masă cu corturile lor pentru a vinde ponei și uneori rămâneau zile în șir. Deranjul provocat de aceste evenimente, ca să nu mai vorbim de sunetul găștelor și al potcoavelor de cai, făceau din casă un loc nepotrivit pentru un profesor de muzică.

Una dintre atracțiile originale ale Whitesands-ului pentru Andrew fusese apropierea de hanul Coach and Horses, care fusese foarte lăudat de Bums, acesta dându-i o reputație literară. Dar lucrurile se schimbaseră în rău de când fusese Bums ultima oară pe aici și acum era cunoscut mai degrabă ca locul de muncă al celebrei prostituate Margaret Hoh și un loc de întâlnire pentru bețivi. Câteodată vomitau pe scările lui Andrew strigând blasfemii sub fereastră.

Din păcate, Andrew închiriasă casa pe termen lung și aveau să mai stea trei ani aici până să se poată muta înapoi pe Nith Place, o stradă mult mai atractivă, într-un apartament de la etajul întâi la nr. 9, care se afla între o măcelărie și un magazin de haine pentru copii. Aici s-a născut Andrew, al cincilea și ultimul copil al soților Hume, pe 4 noiembrie 1901.

Andrew senior avea să spună mai târziu că Grace a stat la pat înainte de nașterea fiului lor Andrew și rareori s-a mai dat jos până în ziua când a murit, patru ani și jumătate mai târziu. A pus abandonul ei familial pe seama „nervilor” și a „problemelor femeiești” și și-a continuat viața ca și cum Grace n-ar mai fi existat, angajând o infirmieră care să aibă grijă de ea și o dădacă care să aibă grijă de copii astfel încât el să fie liber să-și poată respecta angajamentele muzicale.

Reputația muzicală a lui Andrew a continuat să crească. În 1902 s-a ocupat de alcătuirea unei orchestre pentru a cânta în Dock Park. *Dumfries & Galloway Standard* a scris:

„Miercuri seara orchestra organizată de domnul Hume, de pe Nith Place, și-a făcut apariția în estrada pentru fanfară unde au prezentat un program muzical de înaltă clasă. A asistat un număr mare de spectatori iar eforturile depuse de orchestră au fost apreciate pe măsură...”

O seară din fiecare săptămână va fi dedicată punerii în scenă a unui repertoriu de primă mână. Oricare alți instrumentiști vor fi bineveniți și vor primi partiturile pentru a exersa acasă. Intenția este de a oferi

un concert în sezonul de iarnă venind în sprijinul acțiunilor de binefacere locală.”

Între timp, starea de sănătate a lui Grace se deteriora. „Nervii” ei erau în mod sigur datorați depresiei post-natale iar slăbiciunea fizică avea la bază semnele bolii care a ucis-o după ce i-a luat vocea: cancer esofagian. Copiii și-au petrecut următorii patru ani văzând cum mama lor devine tot mai slăbită, în timp ce Andrew, ca întotdeauna, urmărirea alte interese. Avea treizeci și șapte de ani și era un muzician de succes, atrăgător pentru sexul opus și căsătorit cu o femeie care nu putea pune întrebări stânjenitoare. Nu o singură dată, i-a văzut pe cei cinci copii — Andrew, cel mai mic, doar un bebeluș și Nellie, cea mai mare, de treisprezece ani — ca un impediment serios în fața ambițiilor sale. De asemenea, nu doar o dată a început să caute o femeie care să umple golul lăsat de suferinda sa soție.

Soluția pentru ambele probleme a venit în persoana lui Alice Mary Alston, o femeie atrăgătoare de treizeci și șapte de ani care conducea magazinul de haine pentru copii și femei de alături — magazin de unde Grace a cumpărat întotdeauna hainele copiilor — și era așadar cunoscută de întreaga familie. Alice, care nu mai fusese căsătorită și nu avea copii, era fiica lui Thomas Alton, un filator de lână din Peebles. Familia se mutase la Troqueer, Dumfries, la scurt timp după nașterea fetei.

Alice, căreia îi părea rău pentru muzicianul chipeș, s-a oferit să aibă grijă de copii dacă Andrew ar fi avut vreodată nevoie de ajutor. În mod convenabil, locuia la numai câteva sute de metri depărtare de Castle Street. N-a trecut mult timp până când copiii au început să i se adreseze cu „mătușa Alice”, în loc de „domnișoara Alston”. „Ești atât de amabilă, Alice”, șoptea Grace Hume înainte ca glasul să îi fie luat de cancer.

Încă de la nașterea celui mai mic dintre copii, toate responsabilitățile au fost trecute pe umerii lui Nellie, cea mai mare dintre frați. Timp de aproape doi ani, a avut o dădacă fără plată pe care, în mod surprinzător, a plăcut-o. Acum, la vârsta de paisprezece ani, era infirmieră voluntară pentru mama ei muribundă și nu era de acord cu relația dintre tatăl ei și Alice. Poate că ar fi suportat totul cu mai mult curaj dacă tatăl ei n-ar fi tratat-o ca pe un copil, criticând-o pentru înfățișare și comportament și zdrobindu-i astfel încrederea în sine, făcând-o, totodată, să-și dorească cu disperare libertatea. La fel ca ceilalți copii, Nellie trebuia să fie în pat la ora 7 p.m. Și să se trezească la 6 a.m. Pentru a ajuta la treburile casnice. N-avea voie să-și invite prietenii acasă și nici să se vadă cu ei în afara orelor de la școală, nici măcar în vacanțe.

Toată copilăria, copiii au fost aspru pedepsiți cu cureaua de tatăl lor pentru neascultare. Cureaua a fost singurul mod în care și tatăl

acestuia a păstrat ordinea și disciplina, sau cel puțin așa s-a justificat. Când Nellie a ajuns la pubertate, părea că vânează ocaziile de a o bate, după cum avea să povestească chiar ea mai târziu. Uneori aceste pedepse erau aplicate cu biciul.

În cele din urmă, Nellie a plecat de-acasă găsindu-și de lucru ca slujitoare într-un hotel din localitate. Era o slujbă singuratică și umilitoare, dar o prefera în locul casei părintești. Ce o durea cel mai mult era că niciunul dintre părinți nu a încercat s-o oprească. „Probabil este mai bine așa”, spusese mama ei, dându-și seama că n-o mai poate proteja. „E timpul să te întreții singură, fătucă”, spusese tatăl. Dar „societatea secretă” — legătura dintre cei patru copii mai mari: Nellie, Jock, Grace și Kate — i-a ținut împreună timp de încă un an când Nellie a plecat să lucreze la o fabrică de mănuși, unde s-a împrietenit cu Mary Costin pe care i-a prezentat-o lui Jock.

În ciuda aspirațiilor și pretențiilor pentru cultură ale lui Andrew Hume, atitudinea lui față de copii și educația lor a rămas la nivelul celei pe care ar avea-o un tată din clasa muncitoare victoriană, înghețată într-o perioadă când săracii erau nevoiți să-și trimită copiii la muncă cât mai curând posibil pentru a contribui la cheltuielile familiei. Nu se obișnuia că elevii de la St. Michael din Dumfries să plece de la școală la vârsta de treisprezece ani: părinții erau încurajați să-și țină copiii acolo până la cel puțin cincisprezece ani. Dar, asemeni surorilor sale, Jock a părăsit școala la treisprezece ani, când a găsit o slujbă temporară în biroul unui avocat, în timp ce încă mai locuia acasă, unde a continuat să primească lecții intensive de muzică de la tatăl său care a văzut în talentul acestuia pentru muzică o sursă de venit pe viitor. Spre deosebire de surorile lui, Jock avea mai multă libertate de mișcare și-și folosea viora ca o evadare temporară din atmosfera tensionată de acasă și câștiga câțiva peni cântând în hanuri și la sărbătorile din Dumfries, apărând din când în când și la Theatre Royal.

Grace Hume a murit pe 4 mai 1906, iar Helen Hume, mama lui Andrew a murit și ea de pneumonie câteva luni mai târziu, la scurt timp după Crăciun. Trebuie să fi fost greu pentru copii să-și piardă mama și bunica într-un interval atât de scurt. Dar se pare că n-a fost la fel de greu pentru tatăl lor să-și piardă soția și mama. Nu se știe exact când și-au consumat relația Andrew Hume și Alice Alston, dar când Grace a murit, Alice plecase deja din casa părinților și locuia alături de Andrew în Nith Place. Pe 19 iulie 1907, la paisprezece luni de la moartea lui Grace, Andrew și Alice s-au căsătorit. Amândoi aveau patruzeci și trei de ani. Câteva luni mai târziu, s-au mutat într-o casă mult mai mare, pe George Street la nr. 42, pe colț cu Castle Street, unde, după cum spunea Andrew, familia „o poate lua de la capăt”.

Numai că n-au făcut-o. Nellie plecase deja de acasă; Jock petrecea

tot mai mult timp departe de casă cântând la bordul navelor de pasageri; Grace, care avea cincisprezece ani, își făcea propriile planuri de mutare, după o serie de conflicte cu mama ei vitregă. Astfel, au rămas acasă doar cei mai mici copii, Kate și Andrew.

Alice și-a impus repede propriile reguli în casa din George Street. Acum era teritoriul ei, nu al mamei copiilor. Copiii, spunea ea, „au dus lipsa disciplinei” cât timp mama lor fusese bolnavă, și scăpaseră de sub control. Pe viitor aveau să fie în pat la ora 8 p.m. În fiecare seară, indiferent de vârstă, după ce timp de o oră vor exersa la pian și vioară. Orice act de neascultare va fi adus la cunoștință tatălui pentru a fi pedepsit după vechea metodă.

Din clipa în care s-au mutat, locuința de pe George Street de la nr. 42 n-a fost o casă fericită pentru familie așa cum sperase Andrew Hume că va fi.

14 — John Jacob Astor al VI-lea

14 august, New York

În seara zilei de marți, 13 august 1912, jurnaliștii și fotografiile au început să se adune în fața clădirii de la nr. 840 de pe Fifth Avenue din New York, cunoscută mai bine pentru cititorii ziarelor sub nume de „Casa Astor”. Așteptarea în fața casei era o lungă tradiție printre oamenii de presă din New York care vânaau subiecte spumoase — venirea și plecarea celor bogați, aceștia furnizând invariabil o poveste interesantă sau o fotografie demnă de prima pagină.

Ultima oară când presa se aflase acolo în număr așa de mare fusese în mai, când trupul colonelului J.J. Astor fusese adus acasă din Halifax. Sute de coloane fuseseră umplute de reporterii care n-au reușit să treacă dincolo de trotuar și să se apropie de familie, reușind totuși să relateze cititorilor tragedia care se petrecea în casă. În seara aceasta era o ocazie mai fericită, dar nu mai puțin provocatoare: presa primise informații că nașterea fiului lui Astor era „iminentă”. Imensul interes al publicului pentru subiect a dus la înființarea unei noi ramure a presei care funcționează și astăzi și este cunoscută cu numele de „urmărirea nașterilor”. Am experimentat și eu acest sentiment când eram editor la *Daily Express* și Diana, Prințesa de Wales, a intrat în travaliu. Am publicat două prime pagini înaintea vreunui anunț de la Palatul Buckingham: una spunea: „Este băiat”, iar cealaltă, „Este fată”. Am fost prima publicație care a scris despre varianta unui băiat.

Reporterii și fotografiile au continuat să supravegheze rezidența Astor toată noaptea, păstrându-și calmul cu ajutorul cafelei fierbinți și sticlutei cu băutură; din când în când mai ieșea câte un servitor al familiei care le spunea în schimbul a un dolar că nu mai este mult.

În dimineața zilei de miercuri, 14 august, veghea lor a fost răsplătită. Majordomul familiei Astor „care avea un zâmbet larg” a

venit la ușă și a citit o declarație scrisă de doctorul Edwin B. Cragin, cel care se ocupase de Madeleine Astor. Spunea: „Doamna Astor are un fiu, născut la ora 8.15. Numele lui este John Jacob Astor. Mama și fiul sunt în stare bună.” O oră mai târziu, doctorul Cragin a emis un alt buletin în care spunea: „Copilul a cântărit trei kilograme și jumătate. N-a mai fost niciun alt doctor prezent. Asistentele care au participat la naștere au fost Helen Nesbit și domnișoara Melean.” Trecuseră o sută douăzeci și unu de zile de când Madeleine își luase la revedere de la soțul ei pe puntea Titanicului, înainte să fie ajutată să urce în barca de salvare cu numărul 4 de către soț și colonelul Gracie.

Pe parcursul zilei presa a mai primit și alte știri din casa Astor. Se spunea că băiețelul este „puternic, bine făcut și seamănă izbitor de mult cu tatăl lui”. Mama și sora lui Madeleine au fost alături de ea, iar tatăl a venit s-o viziteze la scurt timp după ce-a născut. Servitorii vechi ai casei aveau voie „să arunce o privire” către copil. *New York Times* a scris a doua zi:

„Aseară ne-a fost comunicat că doamna Astor și fiul ei se simt excelent. A primit multe mesaje de felicitare de la prieteni și rude, printre care și o telegramă de la Vincent Astor, care este momentan cu mama sa, doamna Ava Willing Astor, într-o călătorie cu mașina în Europa. La scurtă vreme de la primirea telegramei, a sosit și o cutie imensă cu trandafiri pentru doamna Astor de la o florărie de pe Fifth Avenue din partea lui Vincent Astor.”

Interesul covârșitor al publicului pentru nașterea copilului a fost depășit numai de speculațiile făcute cu referire la moștenirea lăsată fiului de către colonelul Astor. Avocații familiei au dat de știre că în ceea ce privește testamentul, Madeleine este beneficiarul unui fond de 5 milioane de dolari până la moartea ei sau până la un alt mariaj. Dar clauza care interzicea unei tinere văduve să se recăsătorească pentru a nu pierde moștenirea, era privită de mulți avocați ca fiind nedreaptă și împotriva politicii publice.

Copilul avea să beneficieze de un alt fond de 3 milioane de dolari „până la majorat” — adică până la vârsta de douăzeci și unu de ani. Era cea mai mică sumă pe care o lăsase Astor prin testament cuiva. Totuși, prietenii de familie și persoanele de încredere au dat de înțeles că valoarea fondului va crește până la cel puțin 10 milioane de dolari cu timpul și poate ajunge să valoreze chiar de două-trei ori mai mult. *New York Times* a evidențiat faptul că:

„Nașterea copilului Astor, contrar unor speculații, nu reprezintă niciun avantaj financiar pentru mama lui. Testamentul colonelului Astor stipulează că în cazul vreunui copil care moare Iară a lăsa urmași, fondul lui va fi acordat moștenitorului rămas, adică lui William Vincent Astor.”

O altă complicație care i-a pus în încurcătură pe avocați a fost

numirea unor tutori care să-i protejeze pe beneficiarii „minori”. Când a murit Astor, nici Madeleine, nici fiul său, Vincent și nici fiica sa Muriel „nu ajunseseră la vârsta majoratului” — toți aveau sub douăzeci și unu de ani. Astfel, în ochii legii, copilul nou-născut a devenit al patrulea minor al familiei Astor.

Colonelul J.J. Astor n-ar fi putut să facă aranjamente mai generoase de atât pentru a-i întreține pe membrii familiei lui. Dar banii nu aveau să le aducă prea multă fericire și, la fel ca în multe alte cazuri, Madeleine și primul ei născut aveau să-și trăiască restul vieții sub umbra Titanicului.

15 — Bunurile lumești ale lui Jock

22 august, Dumfries

În iunie 1912, albumul cu fotografiile trupurilor neidentificate făcut de George Gauvin la patinoarul de curling Mayflower, a fost trimis de la Halifax birourilor White Star Line din Southampton. În el se afla și o fotografie de-a lui Jock, pe masa antreprenorului de pompe funebre, purtând eticheta cu numărul „193”. Conținutul albumului era de genul filmelor de groază și pentru a le cruța pe rude, s-a decis ca prietenii și colegii celor morți să fie întrebați mai întâi dacă pot identifica pe cineva din colecția morbidă. Numărul 193 a fost recunoscut imediat ca fiind Jock, care era cunoscut la sediul White Star Line de pe Canute Road din Southampton. Imaginea feței sale palide, lipsită de viață și o șuviță de păr blond care părea că îi cade peste frunte, l-a înfiorat pe un ofițer care-l cunoscuse în timpul călătoriei de inițiere a Olimpiului.

Identificarea n-a fost o surpriză pentru Andrew Hume, care își identificase și el fiul — spre satisfacția lui, cel puțin — cu o lună mai devreme. White Star Line i-a trimis o scrisoare în care își exprima „părerea” că trupul cu numărul 193 este cel al lui Jock Law Hume. Cu toate că îi dăduseră o vârstă greșită, aceea de douăzeci și opt de ani în loc de douăzeci și unu, descrierea trupului notată de comisarul de bord de pe puntea Mackay-Bennett, uniforma orchestrei, inventarul mărunțișurilor din buzunarele lui Jock... toate îi confirmau lui Andrew Hume că este vorba despre fiul său. Vioara a înlăturat orice urmă de dubiu. Hume i-a sunat pe cei de la White Star Line cerând să-i fie trimise bunurile lui Jock cât mai repede posibil, dar i s-a răspuns că va fi nevoie să aștepte o confirmare „oficială” din parte conducerii.

Pe 16 iulie, Harold Wingate, oficialul la New York al White Star Line, responsabil pentru administrarea cazului pasagerilor decedați, i-a scris lui Frederick Mathers, delegatul Secretarului Local din Halifax.

„Stimate Domn: — Nr. 193, neidentificat

Biroul nostru din Southampton ne-a anunțat că au putut identifica Nr. 193 ca fiind John Law Hume, un membru al orchestrei de pe

Titanic, pe baza fotografiei. Ne așteptam ca acest trup să fie identificat, uniforma și bunurile sale indicând faptul că face parte din orchestră.

Părinții domnului Hume au solicitat bunurile, care sunt de o valoare neglijabilă și v-am fi extrem de recunoscători dacă ni le-ați putea trimite.”

Cumva lipsit de compasiune, scrisoarea era scrisă pe hârtie White Star Line, care fusese imprimată cu o fotografie a Titanicului în partea de sus și cu un avertisment: „N.B. Locurile pot fi rezervate numai în conformitate cu termenii și condițiile înscrise pe biletele de călătorie.”

Pe 31 mai, Mathers i-a scris din nou lui Wingate spunându-i că bunurile lui Jock îi vor fi trimise prin curier la New York pentru a fi date familiei. „În vederea taxelor de transport”, a scris Mathers, „am estimat pachetul la 5 dolari.” Lui Wingate i se cerea să confirme primirea. Inventarul bunurilor era listat după cum urmează:

WHITE STAR LINE
GENERAL
AND
PASSENGER
DEPARTMENT
1, LEICESTER ST., N. B.
NEW YORK, N. Y., U. S. A.

WHITE STAR LINE

8 BROADWAY

TELEGRAPHIC ADDRESS

DEPARTMENT

NEW YORK

July 26, 1912.

4/2

RECEIVED
JUL 28 1912
PASSENGER DEPARTMENT
NEW YORK

W. H. P. (P. O. Box 100) has been identified as the body of the man who was seen on the Titanic.

Mr. J. J. L. L. L. L.

Deputy Passenger Secretary,

White Star Line.

Dear Sir:

No. 100, Identified.

Our Southampton Office has advised us that they have been able to identify No. 100 as John Lee Rose, a workman of the "Titanic", from the photograph. We expected this body to be identified, as the uniform and effects indicated that it was that of one of the workmen.

The parents of Mr. Rose have asked for the effects, which are of trifling value, and we hope that you may see your way to let us have these, which we will greatly appreciate.

Yours very truly,

For the White Star Line.

Handwritten signature

Handwritten note:
To be sent to the parents of Mr. Rose.

THE WHITE STAR LINE (LIMITED) HAS BEEN INCORPORATED IN THE UNITED KINGDOM

Inventory of property found on the body alleged to
be that of the late John Lee Hsun, Number 102.

EXHIBIT 11

- ✓ Silver watch
- ✓ Leather cigarette case
- ✓ Leather case
- ✓ Leather pocket mirror
- ✓ 1 half gannier and American sent to Leather bag
- ✓ Brass button, African Royal Mail
- ✓ Four studs
- ✓ Pocket knife
- ✓ Two lead pencils
- ✓ Hats

Received from the Provincial Secretary for Hsin Kulia
by the White Star Line the above mentioned property which was
taken from the body alleged to be that of the late John Lee Hsun,
who lost his life in the wreck of the S. S. "Titanic", the same
being all the property of the said John Lee Hsun that came into
the hands of the Provincial Secretary and for which he is to
account, and which the White Star Line is to deliver to the
person or persons entitled to the custody or possession thereof.

For the White Star Line.

Robert M. Jones
R. M. Jones

Cutie de piele

Portofel de piele marcat cu „W”

3 peni și jumătate și un cent american într-un săculeț de piele

Nasture de alamă, African Royal Mail

Patru butoni

Briceag

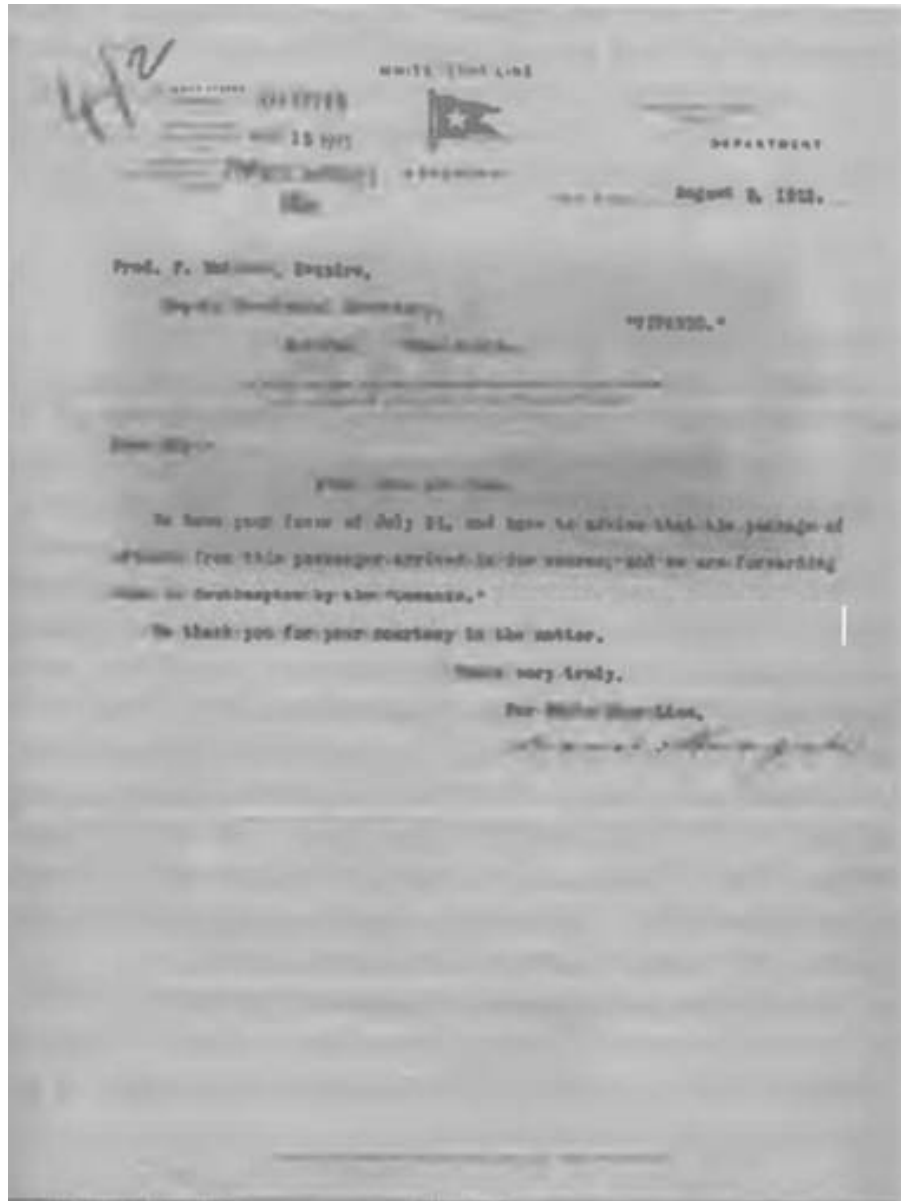
Două creioane

O surdină

Pe 9 august, Wingate (care încă mai folosea hârtie de scris imprimată cu Titanicul) i-a scris înapoi lui Mathers confirmând primirea și informându-l că pachetul va fi trimis la Southampton cu Oceanic, vaporul White Star Line. Treisprezece zile mai târziu, pe 22 august, pachetul a fost trimis la casa familiei Hume la nr. 42 de pe George Street. Andrew Hume era la Academia din Dumfries pentru o lecție de muzică, astfel că Alice, mama vitregă a lui Jock a fost cea care a semnat pentru primire, având-o ca martor pe Annie Kellochan, prietena ei care locuia după colț și care venise în vizită. Avocații de la White Star Line nu își asumau niciun fel de riscuri. Semnând primirea pachetului, Alice și Annie erau de acord „să nu ceară despăgubiri și să nu tragă la răspundere White Star Line pentru nicio reclamație făcută la adresa bunurilor menționate”.

Când Alice a deschis cutia de carton, se aștepta să găsească un plic cu câteva bunuri care fuseseră recuperate din buzunarele lui Jock. În schimb, s-a trezit în mână cu un mic „sac mortuar” legat în grabă pe puntea vaporului Mackay-Bennett purtând numărul 193. Arăta de parcă fusese trimis din închisoare sau dintr-un magazin de arme. La scurt timp, când a venit și Andrew acasă, înainte de ora 6 p.m., sacul mortuar cu numărul 193 zăcea încă nedeschis acolo unde îl pusese Alice, pe masa de mahon din camera de lucru. Andrew l-a tăiat cu briceagul și a răsturnat conținutul care s-a împrăștiat pe suprafața lucioasă a mesei.

Ceasul de buzunar al lui Jock ruginise prea mult pentru a mai putea fi reparat sau restaurat; suprafața era spălăcită, limbile negre erau dislocate de pe axă după zece zile petrecute în apă și de-abia se vedeau prin geamul fumuriu. Tabachera de piele arăta ca o cutie veche de carton, ruptă și sfâșiată, briceagul era și el ruginit, iar creioanele probabil că nu mai puteau fi folosite dinainte ca vaporul să se scufunde. Surdina de lemn pentru vioară avea să o păstreze. Era un obiect drăguț și util. Nu avea sens să arunce pe geam nici cei trei peni și jumătate. I-a pus pus în buzunarul lui, împreună cu surdina. Nasturele de aramă African Royal Mail l-a pus pe Andrew în dificultate atunci când i s-au rostogolit în mână. De unde apăruse?

Cu siguranță era de pe unul din vapoarele pe care mersese Jock sau dintr-una din călătoriile lui. Dar care din ele? Și de ce îl păstrase? Și de ce numai unul?

Și eu mi-am pus aceleași întrebări anul trecut și am cumpărat unul la fel pentru o liră de la un colecționar de pe ebay. Este un nasture important. Are o margine șerpuită în interior cu care sunt ștanțate cuvintele AFRICAN ROYAL MAIL. În mijloc este steagul St George fluturând și o coroană în centrul lui. Toate acestea erau ca o invitație la mai multe cercetări. Linia African Royal Mail era deținută de Elder, Dempster & Co, care conduceau vapoare cu aburi, printre care și Scot

Union și Calabar cu rutiliverpool — Cameron via Madeira. Există o cursă săptămânală, în fiecare vineri, de la Southampton la Cape și aceasta prin Madeira. Elder, Dempster & Co dețineau și Port Royal, cu care Jock navigase spre Jamaica. Atunci a apărut o altă coincidență: Charles Lightoller, ofițer secund pe Titanic (care a supraviețuit) lucrase pentru African Royal Mail în Africa de Vest timp de trei ani. Oare era Africa de Vest una din celelalte curse „regulate” ale lui Jock?

Anul următor, prin intermediul avocaților, Mary l-a întrebat pe Andrew Hume dacă ar putea avea ceva „personal” de-a lui Jock pentru a-și aminti de el. I s-a spus că nu exista nimic — și că oricum, îl are pe fiul lui.

16 — Viorile dispărute

10 septembrie, New York

Andrew Hume fusese umilit de factura pe care o primise de la C. W. și F. N. Black pentru uniforma lui Jock. Acum cei de la White Star Line îl insultaseră când i-au trimis pachetul lui Jock pe care l-au catalogat ca fiind de o „valoare neglijabilă”. O altă problemă îngrijorătoare era sfatul pe care îl primise în privința unei reclamații făcute de familiile altor muzicieni împotriva White Star Line. Li se spusese că orice acțiune împotriva companiei nu are prea mari șanse de izbândă pentru că membrii orchestrei nu făceau parte din echipajul care beneficia de acoperire prin Actul de despăgubire a lucrătorilor (1906) — erau angajați de agenția fraților Black din Liverpool. Iar aceștia, din punct de vedere legal, nu puteau fi trași la răspundere pentru un accident pe mare.

Între timp, în ziare începuseră să apară povești despre reclamațiile adresate companiei White Star Line pentru pierderea de vieți omenești și bunuri materiale, fapt care accentua și mai mult sentimentul lui Hume de nedreptate. Se spunea despre un pasager de la clasa întâi care supraviețuise, pe nume Charlotte Cardeza, că cerea 177.352 de dolari pentru paisprezece cufere, patruzeci și trei de genți, o casetă de bijuterii și un geamantan. Un altul, Hakan Bjomstrom-Steffanson, fiul unui milionar suedez, cerea 100.000 de dolari pentru un tablou de Blondei, care se scufundase odată cu vaporul.

Toate aceste știri au făcut să-i încolțească lui Andrew Hume ideea de a solicita despăgubiri de la White Star Line, plan la care avea să ticluiască multe luni pentru a-l pune în aplicare. În ceea ce privește fraudele legate de asigurări, era un plan greu de îndeplinit și totul depindea de expertiza lui Andrew în singurul domeniu la care se pricepea: valoarea viorilor.

Eribach, locul unde se întâlnesc Tringia, Bavaria, Boemia și Saxonia, este cunoscut ca „inima verde a Europei”. Aici, în pădurile alpine de la mare înălțime, cresc arțari și molizi de cea mai bună calitate care stau

la baza bogăției de sunete ce fac diferența între o minunăție de vioară și un instrument obișnuit. La poalele munților se află atelierele de lucru ale unora dintre cei mai buni meșteșugari de viori din Germania. Aici spunea Andrew că și-a însușit arta de a face viori pe vremea când era adolescent. Și tot aici s-a întors mai târziu, sau cel puțin așa susține el, ca să-și facă provizii de lemn, lipici și lac cu care să facă viori. Mai mult ca sigur a cumpărat viori „în alb” — instrumente nelustruite și uneori neansamblate, dar tăiate perfect după tiparele meșteșugarilor de elită din Boemia. Mulți fabricanți de viori preferau această scurtătură, punându-și apoi semnătura pe produsul finit.

Hume a lansat atât de multe piste false despre trecutul lui, încât e greu să știi pe care să o urmezi. E limpede că în timpul adolescenței a dobândit ceva cunoștințe despre fabricarea viorilor și a profitat de aceste cunoștințe pentru a produce și a vinde viori de calitate. Pe strada principală din Dumfries, domnul Hannary vindea viori pentru mai puțin de o liră, în vreme ce Andrew Hume știa că oamenii înstăriți plăteau sute de lire pentru un instrument frumos. Dacă la acea vreme se gândea sau nu la o înșelăciune, nu putem ști, dar cu siguranță Hume și-a dezvoltat în acea perioadă aptitudini care aveau să îi ajute mai târziu când va vinde instrumente care nu erau întotdeauna ceea ce păreau, multe dintre acestea purtând inițialele lui. A studiat modelele Stradivarius, Guamerius (modelul preferat al lui Paganini), Guadagnini, Amati și Maggini, lansându-și în presă teoriile conform cărora un instrument mai mic are de multe ori o tonalitate mai bună decât unul de dimensiuni mari. Susținea ideea că viorile moderne pot capta sunetul plin și delicat al celor vechi dacă se folosea lacul și lipiciul potrivit. Le-a arătat cu mândrie elevilor stocul lui de lemn luat în timpul vizitelor din Boemia.

Tot în această perioadă, Andrew devenise un colaborator de bază al publicației *The Strad*, un ziar respectat pe piața muzicii și a comerțului cu viori, unde scria în cunoștință de cauză și în detaliu despre tehnici, lipiciuri și lacuri. Subiectul lui preferat era prejudecata împotriva instrumentelor noi față de cele vechi, cum era cazul celor făcute de marii maeștri italieni, printre care se număra și Antonio Stradivari. „Îmi rezerv dreptul de a nu fi de acord cu afirmația că arta producerii de sunete la înălțimea vechilor viori italiene este o artă pierdută”, scria el.

Hume a început să se folosească fără mșine de articole pentru a-și promova propriile instrumente, pe care mai târziu le scotea la vânzare în *The Strad*. Dar constanta lui tendință de a fi rezervat în privința adevărlui l-a băgat în probleme cu distinsul violonist și compozitor John Dunn, autorul volumului *Manual on Violin Playing*. În ediția din februarie 1910 a *The Strad*, Andrew Hume a scris:

„I-am trimis de curând domnului John Dunn două viori făcute din

cele mai bune lemne din câte se găsesc... și părerea lui este că *ambele tale viori sunt extrem de bune... în comparație cu vioara mea Strad*, iar dacă există vreo diferență, cu siguranță nu poate fi percepută decât de o ureche extrem de bine antrenată în următorul număr al aceleiași ziar, domnul Dunn i-a atras atenția lui Hume că îi interpretase greșit remarcile și își manifesta nemulțumirea că l-a citat fără să-i ceară permisiunea: „Există o diferență în comparație cu sunetul unei viori vechi cum este

Strad-ul pe care îl am; în privința bogăției și a puterii de redare... viorile domnului Hume au lipsuri”, a scris Dunn.

Andrew a oferit o replică, în care își cerea succint scuze, pentru ca apoi să treacă ușor în a-l contrazice pe Dunn și a-și lauda din nou viorile. Scrisoarea lui Hume publicată luna următoare în *The Strad* amintește de discursul de apărare folosit când a fost prins la braconaj pe râul Nith, pescuind somon:

„Regret nespus că am folosit numele domnului Dunn și i-am trimis o notă personală pentru a-mi cere iertare... dar nu pot fi de acord cu una dintre afirmațiile sale: în ceea ce privește bogăția și puterea de redare (a viorilor mele) am cea mai incontestabilă dovadă că lucrurile stau exact invers.”

Își continuă scrisoarea cu ceea ce avea să devină plânsetul unei autojustificări: „Sunt cântăreț profesionist și profesor de douăzeci și unu de ani, iar fabricarea viorilor și prepararea uleiului pentru lustruit a fost pasiunea și ocupația mea... și nu din cauza beneficiilor bănești pe care le pot avea.” Departe de a avea vreo justificare bănească, Andrew Hume vindea deja viori în mod profesionist și într-un an, avea să folosească paginile de reclame din *The Strad* ca vitrină a magazinului său de instrumente „proprii”.

Andrew Hume s-a gândit că dacă White Star Line a considerat lipsită de valoare viața fiului său, poate vor recunoaște măcar valoarea viorii sale care acum era doar o bucată plutitoare de lemn undeva în Atlanticul de Nord. Ce-ar fi dacă ar exagera valoarea viorii pe care Jock o luase cu el pe vapor? Nu mai era nimeni în viață care să știe că vioara lui Jock era un instrument pe care chiar el îl făcuse. Totul se scufundase odată cu Titanicul, așa că nu exista niciun risc să-i fie descoperită minciuna. Dar cât de mare putea fi minciuna? O vioară semnată Antonio Stradivari? Nu, ar însemna să-și pună prea mult norocul la încercare: exis tău puține modele și erau mult prea valoroase. În plus, era puțin probabil ca un tânăr de douăzeci și unu de ani, oricât de bun ar fi fost, cântăreț într-o orchestră pe un vapor, să aibă un Strad. Cum și l-ar fi permis? I s-ar fi cerut hârtii cu care să dovedească cumpărarea ei. Mai bine să reclame ceva aproape la fel de valoros, dar mai puțin cunoscut. O vioară de categorie inferioară ar fi avut mai multe șanse. Una de Nicolo Amati, poate? Nu, prea ambițios.

Și prea scumpă. Andrew și-a amintit de o săptămână petrecută la Milano în adolescență când a ținut în mână — pentru scurt timp — o vioară făcută de marele meșteșugar de viori din secolul al optsprezecelea, Giovanni Battista Gaudagnini. Da, e o alegere mai potrivită. O astfel de vioara ar putea ajunge pe fundul oceanului și nimeni nu i-ar sesiza lipsa. Andrew avea prieteni care-l puteau ajuta făcându-i rost de actele necesare. Foarte multe generații din familia Guadagnini fabricasera astfel de viori și nu și-au pierdut din valoare — 200 de lire ar fi fost o sumă modestă pe care ar propune-o pentru răscumpărare.

Andrew Hume și-a mai luat puțin timp de gândire. Cine l-ar fi putut contrazice că Jock a luat pe Titanic nu una, ci *două* viori? Nu trebuia însă să fie prea lacom. Mai bine să nu reclame două Gaudagnini. Dar dacă ar reclama o vioară Thomaso Eberle, rivalul contemporan din Napoli a lui Gaudagnini? Tot un instrument bun, scump, dar nu de același nivel. Valora, să zicem 125 de lire și ar fi fost chiar mai ușor să facă rost de dovada cumpărării. Ar fi spus că el, Andrew, le împrumutase și Jock le luase cu el pe Titanic pentru a alege una dintre ele ca „instrument pe viață”. Un instrument pe viață avea o aură specială, se gândi Andrew, mai ales în mâinile unui om care murise cu el. Nu l-ar fi adus pe Jock înapoi, dar ar fi îndreptat răul făcut.

După ce a ales viorile, Andrew Hume a trimis o scrisoare către White Star Line în care solicita 625 de lire: 325 de lire pentru viori și 300 de lire pentru pierderea vieții fiului său. Din păcate nicio dovadă a acestei corespondențe nu a supraviețuit, White Star Line distrugând cea mai mare parte din documente atunci când s-a unit cu Cunard în 1934. Dar la Arhivele Naționale ale Statelor Unite a supraviețuit o scrisoare trimisă ulterior de Hume, în care își motiva solicitarea. De aici rezultă în mod clar că cererea lui Hume de compensare a fost refuzată de White Star Line și că nici încercările de a ajunge la o înțelegere cu Bruce Ismay, președintele companiei, ajuns în siguranță în biroul lui din Liverpool, nu au dus la niciun rezultat.

În ianuarie 1913, Hume a apelat la stat pentru a-și cere răscumpărarea, scriindu-i lui Alexander Gilchrist Jr., un funcționar al judecătoriei circumscripției New York, care fusese pus în funcție pentru a se ocupa de cererile de răscumpărare apărute în urma pierderii SS Titanic. Și această scrisoare este scrisă de mână.

„Stimate Domn,

Citez dintr-un exemplar al *Evening World* din 16 ianuarie trimis de domnul R. Paul, din 215 East 122 Street, New York în care mi spune că solicitările pentru pierderile suferite trebuie înaintate către dumneavoastră. Prin prezenta scrisoare, doresc să vă adresez o cerere pentru 2.500 de dolari pentru pierderea fiului meu și a două viori de calitate pe care le avea cu el, una semnată de G.B Gaudagnini în

valoare de 200 de lire și una de Thomaso Eberle în valoare de 125 de lire.

Fiul meu nu avea decât douăzeci și unu de ani și avea aceste viori la el cu intenția de a alege una dintre ele ca instrument pe viață. Din păcate, niciuna nu era asigurată și cu toate că am dat în judecată contractorii la Judecătoria din Liverpool, nu am primit niciun răspuns. Primăria mi-a dat 92 de lire refuzând să-și asume orice responsabilitate, iar scrisoarea trimisă lui Bruce Ismay de la White Star Line a rămas fără răspuns.

Fiul meu, Jock Law Hume ar fi trăit acum aici, alături de noi și ar fi valorat cel puțin 100 de lire pe an pentru noi. În această idee am cumpărat și această proprietate în urmă cu patru ani pentru 500 de lire cu o datorie de 400 de lire și o dobândă de 4%. În prezent trebuie să plătesc singur cele 300 de lire rămase și cum am deja 50 de ani, nu am prea multe speranțe că voi putea achita datoria fără niciun ajutor, cele 92 de lire primite fiind doar o mică parte. Vă voi fi recunoscător dacă veți înainta această scrisoare împotriva companiei White Star Line.

Cu stimă,
Hume (Tatăl)”

Reclamația lui Andrew Hume conform căreia Jock luase cu el pe Titanic două viori italiene de calitate a atras atât neîncrederea celor din jur cât și admirația amatorilor de fraudă. Chiar credea Andrew Hume că există cineva care să dea crezare faptului că un cântăreț la vioară de douăzeci și unu de ani, care câștiga 4 lire pe lună ar fi primit nu una, ci două viori scumpe pentru a le lua cu el într-un voiaj? În noiembrie 2006, „o vioară Giovanni Battista Guadagnini, din Milan, 1753” a fost scoasă la licitație în Londra și luată de familia Bromptons. Prețul estimat a fost între 150.000 de lire și 200.000 de lire, iar prețul adjudecat a fost de 317.250 de lire. Viorile Eberle au un preț apropiat acum, ca și atunci, și ambele ar fi fost mult prea scumpe pentru ca Andrew Hume să și le fi putut permite.

În plus lupta constantă pentru viorile moderne pe care Andrew o ducea pe paginile publicației *The Strad* făcea ca solicitarea lui să ridice suspiciuni. Este mult mai probabil ca Jock să fi plecat pe mare cu una din viorile tatălui său făcute „în alb” și purtând inițialele A. H., în 1912 Andrew Hume încercând deja să-și facă un nume printre meșteșugarii de viori.

Dar în ultima perioadă, chiar și atunci când Jock a plecat din Dumfries către Liverpool și Southampton, tatăl și fiul de-abia își mai vorbeau. Jock locuise cea mai mare parte din an cu Mary Costin și plănuia să se căsătorească cu ea în ciuda dorințelor tatălui său.

White Star Line a refuzat să-i plătească lui Andrew Hume vreun ban, atât pentru viori, cât și pentru fiul său. Delegatul Gilchrist i-a

refuzat și el solicitarea. Dar acest lucru nu l-a oprit din planurile sale pe Andrew Hume. Acum avea o altă țintă: Mary Costin.

EXTRACT OF AN ENTRY IN
 under the Registration of Births,

A REGISTER OF BIRTHS
 Deaths and Marriages (Quarterly) And 1913

No.	Registered Name	Registered Name	Sex	Date of Birth	Place of Birth	Name of Registrar
100	John Tate	10017	F		B.L. Gopala	10017
	Name	10017		10017	B.L. Gopala	10017
	Coburn	10017		10017	B.L. Gopala	10017
		10017		10017	B.L. Gopala	10017
		10017		10017	B.L. Gopala	10017
		10017		10017	B.L. Gopala	10017

EXTRACTED from the Register of Births for the _____ of _____
 in the _____ of _____
 Given at the General Register Office, New Register House, Edinburgh,
 under the Seal of the said Office, this _____ day of _____ 1913.

The above extract is taken from the original Register of Births for the _____ of _____
 and is not to be used for any other purpose than the registration of the birth of the child named therein.
 It is not to be used for any other purpose than the registration of the birth of the child named therein.
 It is not to be used for any other purpose than the registration of the birth of the child named therein.

Mama mea, Johann Law Hume Costin, s-a născut pe 18 octombrie 1912, la ora 11 a.m. În casa familiei Costin de pe Buccleuch Street, nr. 35, din Dumfries. Din câte se pare, totul a decurs mult mai repede și ușor decât la nașterea lui John Jacob Astor al VI-lea, în New York, cu două luni înainte. Moașa care a ajutat la nașterea mamei mele s-a spălat pe mâini imediat ce s-a asigurat că Mary și copilul sunt bine și a plecat cu cei 15 șilingi pe care i-a dat Susan Costin, mama lui Mary.

În ciuda epuizării și neliniștii prin care trecuse, Mary era încântată de copilul pentru al cărui nume s-au purtat discuții intense. Lui Mary îi intrase în cap ideea că va avea un băiat și era hotărâtă să-l numească John Law Hume Costin, acest nume fiind mai mult un mesaj pentru familia Hume decât pentru cei Dumfries, care cunoșteau și înțelegeau relația dintre Jock și Mary.

Nașterea unei fete impunea alegerea unui alt nume. Ca un compromis, Susan a sugerat ca fata să fie numită Susan Kennedy Law Hume Costin, Susan Kennedy fiind numele ei de fată. Dar Mary nu voia să renunțe la ideea sa. Numele trebuia să fie „John”, iar „Johann” a fost varianta asupra căreia au căzut de acord. Acesta nu era un nume neobișnuit pentru o fată în Scoția secolului al XIX-lea, deși era probabil o variantă scrisă greșit a numelui

Johanna. Mama avea să renunțe la el mai târziu pentru „Johanna” și în cele din urmă pentru „Jacqueline”.

Susan Costin, mama lui Mary, își dusesese viața cu demnitate și decență, cu toate că trecuse prin multe încercări. În jurul vârstei de treizeci de ani îngropase deja două fiice și pe soțul ei. Acum, la cincizeci de ani, Susan își dădea seama că toate aceste greutăți o ajutaseră să treacă cu bine de încercările anului trecut: îngrijirea fiului muribund, William; pierderea unui ginere — căci asta era Jock pentru ea — pe care îl iubea; și alinarea fiicei sale Mary, îndoliată, însărcinată și necăsătorită.

După fiecare catastrofă din viața ei, Susan Costin s-a adunat, și-a adunat lângă ea membrii familiei rămași în viață și a continuat să-i îngrijească și să-i hrănească chiar dacă asta însemna să rămână ea nemâncată. Niciodată nu l-a învinuit pe Dumnezeu atunci când lucrurile nu au mers cum trebuie, dar i-a mulțumit întotdeauna în rarele ocazii când totul mergea bine. Nașterea nepotei ei, Johann, era una dintre aceste ocazii și o mare sursă de bucurie pentru ea.

Acest lucru ar putea explica de ce Susan a decis să fie ea — și nu Mary — cea care să-l anunțe pe Andrew Hume că a devenit bunic. Nu se aștepta la o primire caldă, dar probabil s-a gândit — în mod greșit, după cum au stat ulterior lucrurile — că nașterea copilului îl poate face

pe Andrew să accepte măcar puțin ceea ce s'întâmplase; o asumare a situației în care se aflau; un pic de compasiune și înțelegere pentru toate prin câte trecuse Mary; și ceva ce ar fi putut clădi împreună de dragul copilului, și pentru a onora amintirea lui Jock.

Nu se aștepta să i se spună că fiica ei este o curvă și să i se trântască ușa în față.

Susan Costin nu era o femeie care să-și manifeste emoțiile. Crescută spre sfârșitul domniei reginei Victoria, înțelegea puterea reprimării: privirea aruncată în zare pentru a exprima amuzamentul sau ridicarea unei sprâncene când nu erai de acord cu ceva. Copiii și răposatul ei soț, William, priveau adesea spre chipul încordat încercând să-și dea seama în ce ape se scaldă.

Susan era o femeie care își trăgea puterea din necazuri și care avea un puternic simț al binelui și al răului. Timp de doi ani tot mai sperase că Andrew Hume se va schimba, dar lipsa lui de bunătate și de respect o făcuseră să se răzgândească. Fără să îi mai adreseze vreun cuvânt, a coborât treptele casei de pe George Street, nr. 42, și a traversat podul Maxwelltown până a ajuns la biroul angajatorilor ei, Messrs Walker & Sharpe, funcționari în biroul secretarului de stat.

18 — Un nume și o piatră de mormânt pentru Jock

Noiembrie 1912, Halifax, Noua Scoție

De îndată ce White Star Line a știut care este numărul de cadavre recuperate de Mackay-Bennett, compania a cumpărat un teren de aproximativ un kilometru pătrat în cimitirul Fairview Lawn din Halifax, pentru 846 de dolari și l-a angajat pe F. W. Christie să-l împartă în 121 de locuri de veci. S-a cumpărat teren și în cimitirul Mount Olivet pentru a îngropa nouăsprezece morți de religie catolică, iar cei zece evrei găsiți au fost înmormântați în cimitirul Baron de Hirsch.

La Fairview, Christie a hotărât să fie patru rânduri de morminte așezate în curbă care, intenționat sau nu, seamănă cu prora unei nave cu o spintecătură pe-o parte. Numărul mare de trupuri neidentificate erau o problemă care trebuia rezolvată rapid, deoarece cadavrele începuseră să se descompună. Se săpase o groapă comună adâncă care putea adăposti treizeci și șapte de sicrie la o distanță de treizeci de centimetri unul de celălalt. În această groapă a fost îngropat bunicul meu, Jock Hume, la câțiva metri de „copilul necunoscut”, cea mai tânără victimă recuperată în urma dezastrului.

Achiziționarea pietrelor de morminte și prelucrarea lor pentru aproape 150 de persoane într-un timp atât de scurt era o altă problemă care trebuia rezolvată. White Star Line a încheiat un contract în acest sens cu Frederick Bishop, de la Fabrica de Marmură din Halifax, iar pietrele au fost scrise de Frank Fitzgerald, care a făcut

în așa fel încât numele să poată fi adăugat în orice moment.

În timp ce lucrătorii de la Bishop se ocupau de sarcina primită, trupurile neidentificate au primit cruci de lemn în locul pietrelor. Probabil bunicul meu a fost identificat la timp pentru ca numele lui să fie scris pe piatra de mormânt, înainte ca Fitzgerald să înceapă scrierea. Până la Crăciunul anului 1912, toată treaba fusese terminată iar morții se puteau odihni în pace. White Star Line a plătit pentru toate înmormântările și a înființat un fond de ajutorare de 7.500 de dolari pentru a îngriji mormintele celor de pe Titanic, din toate cele trei cimitire. Această sumă s-a dovedit a fi insuficientă pentru întreținerea mormintelor și zeci de ani au apărut discuții despre tăierea ierbii și plantarea lalelelor. În 1944 Primăria din Halifax a preluat responsabilitățile pentru cimitrul Fairview Lawn.

Este un cimitir frumos și bine întreținut și este imposibil să nu te impresioneze. Oameni din întreaga lume — nu numai rudele — vin aici să-și prezinte omagiile celor 121 de bărbați curajoși, femei și copii care au fost trădați de indiferența și aroganța celor de la White Star Line.

Am vizitat mormântul bunicului meu pentru prima dată la începutul anilor nouăzeci și m-am întors acolo în anul 2010. La aproape un secol de la dezastru, 40 de persoane dintre cei decedați încă nu au fost identificate. La stânga lui Jock se află cadavrul numărul 257, care conform arhivelor era un bărbat proaspăt bărbierit, în vârstă de aproximativ treizeci și opt de ani, cu o înălțime de 170 cm, 84 de kilograme și „o frunte lată”. Purta un tricou verde cu dungi, un costum de lucrător de la cazane și pe deasupra o jachetă dublă. „Probabil un inginer”, scrie în raport. La dreapta lui Jock se află cadavrul cu numărul 179, „probabil un fochist”, cu o mustață mică și care cântărea 86 de kilograme. Se estimează că avea „în jur de 26 de ani”, dar nu a fost găsit nimic asupra lui care să-i indice identitatea și nimeni nu a venit să îi revendice trupul.

Nu sunt flori pe aceste morminte, dar la câțiva metri în partea stângă se află o construcție din granit care marchează mormântul celui mai tânăr trup recuperat, cel al băiatului de doi ani a cărui identitate este un mister de mai bine de un secol. Când am vizitat cimitirul în 2010 mormântul lui era acoperit de flori, ursuleți de pluș și un miel de jucărie, forma modernă de exprimare a compasiunii. Spre deosebire de toți ceilalți din cimitir, copilul nu purta vestă de salvare atunci când a fost găsit, ci fusese ținut strâns în brațele mamei sale până când apele i-au despărțit. Imaginea copilului plutind cu fața în sus „a adus lacrimi în ochii marinarilor curajoși” de pe Mackay-Bennett.

William Harrison, secretarul lui Bruce Ismay, este îngropat aici, la fel ca și Ernest Freeman, asistentul lui Ismay, care este cadavrul cu numărul 239. Ismay a plătit „pentru ceva mai scump” să marcheze

mormintele bărbaților, fără îndoială doar de rușine și din vinovăție. Pe mormântul lui Freeman scrie: „A rămas la datorie, încercând să-i salveze pe alții neținând cont de propria viață și astfel s-a scufundat cu nava.” Se pune întrebarea dacă Ismay, atunci când a dictat aceste cuvinte noului secretar și-a dat seama de ironia epitafului pe care l-a ales pentru Freeman, ale cărui „servicii de încredere și lungă durată” au fost răsplătite în acest fel.

19 — Stabilirea paternității

2 decembrie, Judecătoria din Dumfries

Faptul că mama lui Mary Costin lucra pentru o firmă de avocați nu avea să-i aducă lui Andrew Hume decât ghinion. Hume credea în mod greșit că familia Costin nu este una prea deșteaptă, ci una extrem de umilă, fără inițiativă sau resurse. Mary Costin îi punea bețe-n roate dar niciodată nu s-a gândit că va reprezenta o amenințare pentru un om cu poziția lui. Bănuia că Mary lucrează într-o fabrică de mănuși — după moartea lui Jock găsisese în ocupația ei o altă formă de insultă — dar nu s-a sinchisit niciodată să întrebe cu se ocupă mama ei, pentru că nu prezenta niciun fel de interes pentru el.

Dacă Susan Costin ar fi lucrat pentru niște negustori de grâne, lucrurile s-ar fi terminat altfel. Dar Messrs Walker & Sharpe erau cunoscuți pentru grija pe care o aveau față de oamenii lor, iar printre aceștia se număra și Susan Costin, îngrijitoarea de la firmă. Atunci când domnul Hendrie, care o ajutase pe Mary să redacteze scrisoarea pentru Fondul de Ajutorare Titanic, a discutat cazul cu partenerii lui, aceștia au fost revoltați de situația ei și au decis să se ocupe de cazul ei pro bono.

Înainte de toate, trebuia să facă o cerere pentru un test de paternitate fără de care Fondul de Ajutorare nu i-ar fi acordat nicio recompensă. Argumentele legale aveau să se bazeze pe intențiile tânărului cuplu, pe natura relației dintre ei și pe caracterul lui Mary.

Domnul Hendrie nu a pierdut timpul și a luat declarații martorilor, a adunat dovezi relevante, printre care și scrisorile trimise de Jock. Cartea poștală cu Titanicul pe care o trimisese din Southampton a fost și ea luată ca probă. Pastorul de la Greyfriars Kirk a confirmat că Jock și Mary se rugau acolo și îi împărtășiseră planurile de căsătorie. Nellie, sora lui Jock a confirmat că ea le-a făcut cunoștință și faptul că fratele ei îi era foarte dedicat lui Mary. Nellie nu i-a spus tatălui ei despre această declarație. Angajatorul lui Mary de la fabrică i-a făcut acesteia o caracterizare și s-a oferit să aducă personal dovezi, dacă va fi nevoie. Însuși domnul Walker a jurat că știe această familie de mai bine de zece ani și poate garanta pentru decența și onestitatea lor.

Mary a petrecut ore întregi recitind scrisorile lui Jock și încercând să găsească pagini care să o poată ajuta să-și susțină cauza fără să o

pună în situații stânjenitoare. Dar proba care avea să conteze cel mai mult aveau să fie declarațiile ei și ale mamei sale odată ajunse în boxa martorilor. Domnul Hendrie a avertizat-o că dacă Andrew Hume va hotărî să se opună cererii în calitate de executor al lui Jock, să se aștepte să răspundă la unele întrebări ofensive și provocatoare din partea avocatului lui Hume.

Viteza cu care Mary trebuia să furnizeze celor de la Fondul de Ajutorare Titanic dovada paternității era esențială. Domnul Hendrie fusese asigurat de funcționarul judecătoreiei că la trei săptămâni de la primirea cererii va avea loc o audiere. Dar apărea o problemă. Domnul Hendrie o sfătuisese pe Mary să nu înregistreze nașterea lui Johann înainte de judecarea cazului, pentru că atunci când tatăl era mort iar mama necăsătorită, legea impunea ca numele tatălui să nu fie completat. Hendrie spera să o poată scuti pe Johann de eticheta de copil nelegitim înregistrându-i nașterea după stabilirea paternității în mod legal. Dar nu înțelesese corect întreaga procedură. Legea impunea ca cererea lui Mary să fie însoțită de certificatul de naștere.

Legea nu putea fi păcălită. Pe 7 noiembrie 1912, Mary a înregistrat nașterea lui Johann, iar numele tatălui a rămas necompletat. Mai târziu în aceeași zi, domnul Hendrie a completat o cerere pentru stabilirea paternității adresată Judecătoreiei din Dumfries din partea lui Mary. În același timp, l-a anunțat pe Andrew Hume, în calitate de executor al lui Jock. A doua zi, Andrew Hume a anunțat judecătoria că se opune acestei cereri.

Cererea pentru stabilirea paternității a fost susținută la Judecătoria din Dumfries pe 2 decembrie 1912. Nici Andrew Hume, nici vreunul dintre reprezentanții săi nu au venit să o conteste. Declarațiile făcute înainte de proces și notițele șerifului nu au fost păstrate atunci când dosarele au fost trimise din Dumfries la Arhiva Națională a Scoției din Edinburgh, în urmă cu cincizeci de ani, astfel încât nu există nicio dovadă a audierii. Dar decizia curții este păstrată în arhive, iar înregistrarea nașterii se află la Biroul General de Registre din Scoția. În aceasta se spune:

„În urma unei acțiuni legate de paternitatea copilei Johann Law Hume Costin, născută pe 18 octombrie 1912, pe Buccleuch Street nr. 35, Dumfries, în numele lui Mary Catherine Costin care locuiește pe Buccleuch Street, numărul 35, Dumfries, împotriva lui Andrew Hume, profesor de muzică din Dumfries și alți reprezentanți ai răposatului John Law Hume, Locțiitorul Șerifului din Dumfries și Galloway a decis pe 2 decembrie 1912 că numitul copil este fiul nelegitim al lui Mary Catherine Costin și John Law Hume.”

20 — Familiile Costin și Hume la judecată

11 decembrie, Dumfries

Decretul paternității, care confirma faptul că Jock Hume este tatăl copilului, i-a dat șanse lui Mary să reaplice pentru subvenția oferită de Fondul de Ajutorare Titanic. Imediat, a trimis o nouă scrisoare care ar fi trebuit să pună capăt problemelor.

Cu toate acestea, a marcat începutul unui război de un an între Mary Costin și Andrew Hume. Câmpul de luptă a fost Judecătoria din Dumfries care se afla chiar în fața casei Costin, pe Buccleuch Street. Cu toate că Mary a fost cea care a deschis focul, Andrew Hume a fost cel care a început ostilitățile, furând banii care fuseseră destinați copilului lui Mary, propria lui nepoată.

„Cazul Fondul Titanic”, așa cum l-au numit cei de la *Standard*, a fost o luptă legală extraordinară. La sfârșitul ei, au rămas reputații distruse și vieți destrămate. Această luptă între bunica mea, Mary, o mamă necăsătorită, și Hume, tatăl eroului mort — a împărțit locuitorii din Dumfries, care urmăreau cu ardoare povestea în *Standard*, în tabere.

În preajma Crăciunului din 1912, Mary se simțea ușurată că rezolvase problema paternității. Ordinul judecătoresc care stabilea paternitatea fusese înaintat Fondului de Ajutorare Titanic de domnul Hendrie, iar Mary semnase o nouă cerere pentru „subvenție”. Problema se afla acum în mâinile Secretarului Onorific de la Fondul Titanic din Liverpool, domnul Percy Fullerton Corkhill, care era responsabil pentru cererile de alocații venite din Scoția și din Anglia, la nord de Birmingham.

Domnul Corkhill, care era asistent de avocat la Corporația din Liverpool, dar și secretar privat al primarului din Liverpool, i-a scris domnului Hendrie că cererea lui Mary „este analizată”. Chiar așa a și fost. Subcomitetul de cereri în scopuri generale s-a întrunit a doua zi, timp în care lui „Johnann” îi fusese deja alocat numărul de beneficiar C689. Comitetul a aprobat plata sumei de jumătate de coroană pe săptămână (aproximativ 6 lire la valoarea de azi) plus suma de 67 de lire plătibile imediat din fondurile de „alimente” — în special mâncare, combustibil și întreținere, în total o sumă destul de substanțială, de 3.100 de lire la valoarea de azi. Formularele necesare au fost completate între Crăciun și Anul Nou.

Până aici toate bune. Dar, din păcate, în loc să-i fie trimis lui Mary, cecul de 67 de lire a fost trimis din greșeală lui Andrew Hume. Acesta a încasat imediat banii la Banca Națională a Scoției din Dumfries și nu a băgat în seamă scrisoarea trimisă împreună cu banii de domnul Corkhill, care spunea clar că banii îi sunt destinați lui Mary „și copilului ei”. Hume a avut impertinența să-i scrie domnului Corkhill pe 3 ianuarie 1913, confirmându-i primirea cecului.

Corkhill a înțeles din această scrisoare că banii i-au fost dați lui Mary pentru copil. Dar nu se întâmplase acest lucru. Tot în această perioadă, Andrew Hume îi scrisese lui Gilchrist pentru a-i cere banii

pentru cele două viori.

În aprilie, cum domnul Hendrie nu primise niciun răspuns de la Fondul de Ajutorare Titanic, „a făcut cercetări” și a descoperit greșeala administrativă care se făcuse. I-a scris lui Andrew Hume pe 25 aprilie cerându-i să-i dea cele 67 de lire lui Mary Costin, destinatarul de drept. Hume a negat faptul că ar fi primit banii. Și domnul Corkhill i-a scris lui Hume, care din nou a negat primirea banilor în ciuda faptului că deja confirmase primirea cecului. Pe 18 iunie domnul Corkhill i-a scris din nou lui Hume spunându-i:

„Vă rog să înțelegeți că banii au fost destinați într-un beneficiu copilului lui Mary Costin și nu al dumneavoastră.”

Andrew Hume a pretins că nu a primit niciodată această scrisoare astfel încât domnul Corkhill a redactat o a patra scrisoare trimisă și înregistrată pe data de 23 iulie, în care cerea ca cele 67 de lire să fie restituite. Fondul de Ajutoare Titanic, i-a reamintit el lui Hume, a fost strâns „din banii oamenilor... pentru ajutorarea văduvelor, orfanilor și rudelor care depindeau de cei care și-au pierdut viața în urma scufundării vaporului Titanic în Oceanul Atlantic”. Comitetul „nu putea să-l considere și nu l-a considerat pe Andrew Hume ca fiind o persoană care depindea de decedat.” Atunci când fondul fusese înființat în luna iulie, comitetul a subliniat faptul că „deși fiecare caz va fi analizat cum se cuvine și cu generozitate, *fondul nu este o modalitate de a oferi compensații permanente pentru pierderea viitoarelor beneficii ale rudelor*”.

Nici această scrisoare a domnului Corkhill nu a primit un răspuns, așa că Mary Costin a trimis o citație. Cazul a fost audiat de Șeriful Campion din Dumfries în ziua de vineri, 8 august, atunci când au fost prezentate puținele dovezi ale cazului. Apărarea lui Andrew Hume era că primise într-adevăr cele 67 de lire, dar că a presupus că sunt pentru el și le-a păstrat pentru că și el intrase în legătură cu fondul. Atunci a declarat că primise sume individuale de 25 de lire, 71 de lire 9 șilingi și 7 peni și 140 de lire de la Primărie și Fondurile *Daily Telegraph* și o donație de o valoare nespecificată de la Fondul Muzicienilor de pe Titanic mai devreme în acel an, înainte de nașterea copilului. Mary Costin nu știa nimic de toate aceste donații. Cazul a fost amânat pentru o lună pentru ca apărarea să aibă timp să se pregătească și pentru ca domnul Corkhill să poată veni de la Liverpool pentru a prezenta dovezile.

Când Curtea s-a reunit, domnul Hendrie l-a informat pe Șeriful Campion că i-a cerut partenerului său majoritar, domnul Bannerman, să preia cazul „pentru că sunt de părere că sunt un martor important și nu aș fi putut-o reprezenta pe domnișoara Costin”. În declarația sa, a prezentat curții suita de minciuni, contradicții și oscilații de care s-a lovit în relația lui cu Andrew Hume. Domnul Bannerman l-a chemat

ca martor pe domnul James Henderson, care a declarat că a lucrat înainte ca avocat al domnului Hume. Domnul Hume le trimisese o scrisoare a celor de la *Daily Telegraph* administratorilor de la Fondul Titanic, în care spunea că are dovada de necontestat a faptului că fiul său nu este tatăl copilului lui Mary Costin. Atunci când a întrebat care este acea dovadă, Hume nu a putut furniza niciuna. De atunci nu l-a mai reprezentat pe Hume.

Domnul Corkhill a declarat că Hume îi scrisese la o lună după naștere spunând: „Consider că în calitate de părinte (al lui Jock) și reprezentant legal se cuvine să am șansa de a rectifica așa-zisul rău făcut.” I-a spus în repetate rânduri lui Hume că orice donație din partea fondului va fi dată spre beneficiul copilului.

Aceasta era prea mult pentru avocatul lui Andrew Hume care a intervenit în acest moment. A spus că se află în situația de a se retrage din caz. Așa s-ar fi convenit să procedeze. Se afla în mâinile Excelenței sale, dar a cerut să fie lăsat să se retragă. Preluase cazul pentru că „în biletele și hârtiile care i-au fost înmânate părea că există o justificare a apărării”. I-a spus clientului său că dacă suma îi fusese adresată în mod clar domnișoarei Costin, el nu poate merge mai departe. Șeriful a spus că înțelege situația în care se află domnul Edgar și îi aprobă decizia. După ce s-a consultat cu clientul său, domnul Edgar a anunțat că își recunoaște înfrângerea în acest caz.

„Final senzațional” titra *Dumfries & Galloway Standard*. „Avocatul apărării se retrage din cazul Fondului Titanic.” Dar, cu toate că Mary Costin credea că victoria îi aparține, avea să aibă parte de o surpriză pe 22 octombrie, când Șeriful Campion a emis „hotărârea definitivă”: „Dificultatea acestui caz a fost aceea de a decide dacă solicitantul (Mary Costin) are dreptul de aduce aceste acuze.” Prezentarea excentrică a Șerifului continua astfel: cele 67 de lire trimise din greșeală lui Andrew Hume au reprezentat o donație benevolă din partea Fondului de Ajutorare Titanic. Mary Costin nu ar fi putut da în judecată fondul pentru donație pentru că toate distribuțiile au fost gratuite — așadar nu a avut niciun temei pentru a da în judecată pe cineva care a primit banii din greșeală. El a concluzionat că acesta este un caz de *condictio indebiti* — revendicarea unei plăți greșite — iar Mary Costin nu avea dreptul la bani.

Mary a contestat decizia. Lorzii legii din Edinburgh au preluat cazul pe 3 decembrie 1913 și au dat un verdict de comun acord. Vice-judecătorul a spus: „Nu pot fi de acord cu această judecată.” Problema este simplă. „O anumită sumă de bani a fost trimisă de la A la B pentru a-i fi dată ei. La acest lucru se rezumă totul și la faptul că B refuză să dea banii. În aceste condiții se pare că cel mai indicat este să trimit din nou cazul Șerifului.”⁴⁴ Lordul Dundas a fost și el de acord: Șeriful „s-a înșelat”... există un *non sequitur* în judecata lui. Lordul

Guthrie a adăugat: „Șeriful a arătat în mod clar că nu are niciun pic de compasiune pentru apărarea acuzatului (Andrew Hume)... acuzatul nu numai că trebuia să știe, ba chiar a știut că primește acești bani pentru domnișoara Costin și nu pentru el.44 Recursul a fost aprobat și Mary Costin a primit banii.

Oare Andrew Hume era pur și simplu un om rău sau era nebun? Actul final din această tragedie legală — sau farsă — ne arată că era și una și alta. Exact la un an după ce judecătoria din Dumfries hotărâse că Jock este tatăl lui Johann, Andrew Hume a depus o „cerere de recurs”. În legea din Scoția, aceasta este o cerere adresată Curții pentru a permite cuiva o altă șansă de a-și susține cazul dacă Șeriful a luat deja o decizie potrivnică. Hume a inițiat un proces pentru a contesta decizia de paternitate pe motiv că a intrat în posesia unor dovezi relevante. Avocatul lui era din nou domnul Edgar.

Iată cum, Mary Costin era nevoită să traverseze drumul către Curtea de Judecată de pe Buccleuch Street. Domnul Bannerman, avocatul ei, a susținut că cererea este „nepotrivită” și a sugerat faptul că Andrew Hume o folosește ca unealtă pentru a schimba ordinul anterior de a-i plăti lui Mary Costin cele 67 de lire. Oricum, „nu este corect ca o parte să fie lăsată să audă dovezile aduse de cealaltă parte, să se gândească un an și apoi să adune noi dovezi care să dovedească contrariul”.

Șeriful Campion a amânat audierea până pe 12 februarie 1914, când a emis decizia Curții. A respins cererea pe motiv că Andrew Hume nu a venit cu nicio dovadă nouă sau „fapt material” din cele promise. Scuza lui de a se prezenta la stabilirea paternității cu un an în urmă nu-l ajuta. Ar fi fost „dezagreabil” pentru Mary Costin să redeschidă cazul după douăsprezece luni. Pentru Mary, coșmarul legal se terminase în sfârșit. Acum putea începe să-și refacă viața fără Jock.

21 — Deschiderea vechilor răni

31 mai 1913, Dumfries

Procesul dintre Andrew Hume și Mary Costin a adus o mare nefericire celei mai mici fiice din familia Hume, Kate, care acum avea aproape șaisprezece ani. Era suficient că trebuia să asiste la umilirea publică a tatălui ei, care fusese etichetat ca mincinos și hoț. Kate a văzut cum afacerea tatălui ca profesor de muzică începe să se destrame și a început să se simtă chiar ea marginalizată, părinții prietenelor ei de la școală nemăiestruindu-și fiicele să se apropie de cei din familia Hume. Dar poate că cel mai rău, din punctul ei de vedere, era că acest proces îi prelungea durerea pentru pierderea lui Jock, a cărui moarte o afectase mai mult ca pe oricare dintre frații ei. Fusese fratele mai mare, protectorul ei.

Nu doar procesul aducea amintiri neplăcute. La un an după moartea lui Jock, nu trecea nicio lună fără să fie chemată la vreo nouă

ceremonie de prezentare a omagiilor eroilor de pe Titanic. Kate Hume a urât în mod special ultima zi din luna mai a anului 1913. Ura această zi de mai bine de un an, de când fusese propusă construirea unui monument. Se consumase deja extrem de mult la cele două slujbe de comemorare pentru Jock din săptămâna de după scufundarea Titanicului, și două luni mai târziu înfruntase o ploaie torențială în timpul dezvelirii unei plăci de marmură la intrarea în vechea sa școală, St. Michael. Acum, când încă încerca să se împace cu moartea fratelui ei, avea să aibă loc o nouă revărsare a durerii publicului.

Fiecare dintre cele trei ceremonii de comemorare de până acum fuseseră dureroase în felul lor. La slujbele religioase era plin de oameni în vârstă, foarte puțini dintre aceștia cunocându-i pe Jock sau pe Tom Mullin. Își prezentaseră omagiile „tinerilor eroi din Dumfries” într-un mod în care Kate nu înțelegea aceste demonstrații publice ale durerii pentru fratele ei. Dezvelirea plăcii de la școală a fost ceva diferit, care a luat-o prin surprindere. Au fost prezenți aproape numai copiii de la școală și mulți dintre băieți erau la vârsta la care și-l amintea pe fratele ei în copilărie — cu pantaloni scurți, alergând pe terenul de joacă pentru a le întâmpina pe ea și pe mama ei atunci când veneau să-l ia. Deși puțini dintre elevii prezenți îl cunoșteau, mulți dintre băieți aveau lacrimi în ochi, iar tinerețea lor îi amintea lui Kate cât de mulți ani ar fi avut Jock în față. Directorul, domnul Hendrie, un om a cărui misiune în viață a fost să predea și să-i ghideze pe copiii pe care îi avea în grijă, a vorbit despre Jock și Tom nu ca despre niște eroi, dar ca fiind niște „flăcăi buni”. A fost mai mult decât ar fi putut suporta Kate.

Dar în termeni colocviali, ziua de azi avea să fie „una mare” — Parohul Thomson avea să dezvelească un obelisc din granit de aproape cinci metri în Dock Park, în onoarea vieților și morții eroice ale lui Jock și prietenului său Thomas Mullin. Au participat mai multe sute de oameni, iar Kate a stat cu tatăl ei și cu mama vitregă în primul rând împreună cu parohul, sub privirea tuturor oamenilor din Dumfries. Dar erau două persoane a căror absență a bătut la ochi: Nellie și Grace, cele două surori ale lui Jock, în vârstă de douăzeci și cinci, respectiv, douăzeci și unu de ani. Ambele fete plecaseră de acasă cu mult timp înainte ca Jock să moară și lucrau departe de Dumfries. Nellie se mutase la scurtă vreme de la moartea mamei sale, dezgustată de avansurile pe care tatăl i le făcea lui Alice. De la moartea lui Jock, Nellie și Grace au început să vină acasă extrem de rar, întrucât relația lor cu tatăl și cu mama vitregă se deteriorase. Niciuna dintre fiicele lui Andrew nu s-a înțeles cu Alice, care o acuza în mod special pe Grace că este nepoliticoasă, leneșă și inutilă. Aveau loc scandaluri uriașe, iar până în anul 1913 Nellie încetase să mai vină acasă. Tatăl le scrisese

ambelor fete spunându-le că le așteaptă pentru ceremonie. Dar acestora le era rușine de comportamentul lui imprevizibil și erau hotărâte să evite orice confruntare dintre el și Mary Costin, care știa că va fi acolo împreună cu copilul lui Jock. Așadar s-au scuzat.

Andrew Hume hotărâse deja că Andrew, cel mai tânăr membru al familiei, în vârstă de unsprezece ani, era prea mic pentru a trece printr-un alt moment sfâșietor. Astfel, Kate era cea care rămânea ca amortizor între el și Mary Costin. Era pentru prima dată când Mary și Andrew se întâlneau după multe luni de zile în afara sălii de judecată. Kate ura această situație, răzbunarea tatălui ei împotriva familiei Costin părând că se transformase deja din ură în nebulie.

Designul și construirea monumentului ridicaseră și ele controverse. Avuseseră loc discuții nesfârșite despre forma pe care să o aibă. Comitetul Memorial Titanic a fost întrunit pentru a se lua o decizie democratică. Unul dintre mai marii orașului, domnul Hiddleston, a propus ca două plăci de granit cu numele tinerilor să fie ridicate în primărie. Domnul Malloch, a sugerat ridicarea unui monument de granit în cimitirul St. Michael, întrucât niciunul dintre băieți nu aveau morminte în Dumfries, ambii fiind îngropați în Halifax, Noua Scoție. Domnul Mitchell a susținut cu tărie construirea unei fântâni pe strada St. Michael. Domnul Clark, un brutar, a fost cel care a propus ridicarea unui obelisc în Dock Park, cu privire spre râul Nith. Această propunere a fost aprobată de toți, și a fost numit un subcomitet pentru a luat deciziile legate de design și pentru a strânge fondurile necesare trimițând „formulare de înscriere” către fabrici și ateliere de lucru. S-au iscat controverse și pentru cine să creeze și să construiască obeliscul. Un sculptor local renumit, domnul J. W. Dods, a licitat contractul unindu-și forțele cu firma constructoare, Messrs Stewart, din Dumfries. Dar schițele nu s-au potrivit iar costurile ar fi fost prea mari. Atunci li s-a cerut ajutorul și altor firme locale, dar au fost informate de subcomitet că prețurile sunt tot prea mari. În scurt timp, totul s-a transformat într-o cursă între o firmă locală de construcție, Messrs D. H. & J. Newall din Dalbeattie și o firmă de zidărie din Trafford Park, Manchester, Messrs Kirkpatrick Bros. Ambele au cerut 100 de lire pentru lucrare, dar serviciile oferite de Kirkpatrick includeau și costul unui panou cu margini de bronz cu imaginea Titanicului încadrată de câteva versuri din cântecul religios „Aproape de Tine, Doamne”. Ca o dovadă de bunăvoință, pentru a-l proteja, au împrejmuit obeliscul și cu niște zăbrele. Cei de la Kirkpatrick au fost angajați după îndelungi dezbateri, votul de 15–9 pentru provocând resentimente negustorilor locali, care au jurat să boicoteze ceremonia. Insulta finală a fost alegerea făcută de Kirkpatrick pentru „granitul de cea mai bună calitate din Aberdeen” și nu rocile din Dumfries.

Dar toate aceste rivalități și conflicte au fost lăsate deoparte în

dimineața zilei de 31 mai 1913, atunci când sute de localnici s-au adunat sub razele soarelui din Dock Park. Andrew și Alice Hume, însoțiți de neîncrezătoarea Kate, au străbătut cei aproximativ opt sute de metri de la casa lor de pe George Street până în parc. Steagurile lăsate în bemă fluturau la primărie și la Midsteeples. Clopotele bisericilor din Dumfries și Maxwelltown băteau cu solemnitate. În foisorul pentru orchestră, se cânta „Aproape de Tine, Doamne”. Doi gomiști din al treilea regiment al regelui stăteau de fiecare parte a obeliscului așteptând să sune „Ultimul drum”. Șaizeci de cercetași formau un rând dublu între pavilionul de bowling și monument. Preoții din Dumfries și Maxwelltown aveau să meargă printre ei înainte să se așeze.

Pentru Kate era ca și cum Jock ar fi murit din nou, numai că de data asta nu era împietrită de uimire. La mai bine de un an, simțea moartea fratelui ei mai apăsătoare ca niciodată, iar durerea i-a alimentat furia pentru tatăl său pe care îl învinuia tot mai mult de favorizarea circumstanțelor care au dus la moartea lui Jock.

Familia Hume a luat loc în primul rând chiar înainte ca preoții în hainele civile să ajungă însoțiți de reverendul James Strachan, care oficiase și slujba de înmormântare a lui Jock. Reverendul Strachan a început rugăciunea și apoi l-a invitat pe parohul Thomson să dezvelească în mod oficial monumentul. Când perdeaua a fost dată la o parte, Kate a putut citi pentru prima oară inscripția de la baza obeliscului:

ÎN MEMORIA LUI JOHN LAW HUME, MEMBRU AL ORCHESTREI,
ȘI THOMAS MULLIN, OSPĂTAR, LOCUITORI AI ACESTOR ORAȘE
CARE ȘI-AU PIERDUT VIAȚA LA SCUFUNDAREA VAPORULUI WHITE
STAR LINE „TITANIC” ÎN MIJLOCUL ATLANTICULUI ÎN ZIUA DE 14
APRIILIE 1912 AU MURIT LA DATORIE.

Parohul a mulțumit tuturor pentru „răspunsul imediat” la inițiativa de a ridica un monument. „Pe acel vapor maiestuos”, a cuvântat el, „au fost 2 206 de oameni— cât populația unui mic oraș — și dintre aceștia, 1500 și-au aflat mormântul în apă...” Gomiștii au sunat „Ultimul drum” iar orchestra a cântat „O, Doamne din Bethel”.

Apoi, parohul Nicholson i-a mulțumit parohului Thomson pentru rolul pe care l-a avut în crearea unui monument care „le va aminti locuitorilor... un monument al celui mai mare dezastru al vremurilor moderne”. Fostul director al lui Jock, domnul Hendrie a mulțumit Comitetului pentru că „a păstrat vie” memoria celor doi tineri, locuitori ai orașului. Parohul Thomson s-a ridicat apoi din nou pentru a mulțumi sculptorilor și constructorilor pentru munca lor excelentă. Kate Hume se întreba dacă mai rămăsese cineva căruia trebuia mulțumit, când parohul Thomson s-a ridicat pentru a treia oară ca să-i mulțumească căpitanului Wingate din al treilea regiment al regelui

pentru asigurarea serviciilor gomiștilor.

„Procedurile s-au încheiat cu cântarea imnului național”, a raportat *Dumfries & Galloway Standard*, „iar apoi orchestra a cântat muzică veselă în timp ce clopotele din Midseeples răsunau mai departe.”

Spre deosebire de familia Hume, toți membrii familiei Costin au fost prezenți. Mary a venit cu Susan, mama ei, cu Jock și Menzies, cei doi frați și cu Johann care avea opt luni și pe care a transportat-o într-un cărucior nou Marmet, pe care îl cumpăraseră cu o parte din banii primiți de la Fondul de Ajutorare. Erau o familie mândră și cu toate că nu făceau parte din programul oficial, și-au făcut loc spre partea din față unde au fost întâmpinați de prieteni, printre care și bunica lui Thomas Mullin, care s-a agitat foarte mult la vederea copilului.

Spre deosebire de Kate, Mary Costin nu s-a dus acasă suspinând sau extrem de tristă. Era mândră că oamenii din Dumfries aveau o părere atât de bună despre Jock și Tom încât să merite un monument comemorativ oarecum permanent, un loc pe care oamenii să îl poată vizita și înțelege și peste o sută de ani. Familia Costin s-a îndreptat spre casă mergând agale, făcându-și timp pentru oamenii care se opreau pentru a admira copilul: copilul lui Jock. Acest episod i-a dat lui Mary putere pentru următoarea rundă a luptei cu Andrew Hume.

22 — Cazul asistentei mutilate

August 1914

În timpul verii din 1914, Kate Hume, care acum era o adolescentă nefericită de șaptesprezece ani, a început să caute modalități în care ar fi putut să-i rănească pe tatăl ei și pe mama vitregă. Lăsată singură toată ziua în biroul inginerilor electrici Anderson, unde lucra ca funcționar, Kate avea tot timpul din lume la dispoziție pentru a pune la cale o răzbunare împotriva lui Andrew și a lui Alice.

Evenimentele cărora Kate le-a dat naștere aveau să stârneasă interesul internațional în primele săptămâni ale Primului Război Mondial. Procesul despre care s-a vorbit extrem de mult, a devenit cunoscut ca „Farsa atrocității din Dumfries”. O descriere a câtorva evenimente a apărut în cartea *Falsehood in Wartime*, publicată de Arthur Ponsonby, membru al parlamentului pentru Stirling. A făcut referiri la acest eveniment numindu-l „Cazul asistentei mutilate”.

Întreaga poveste a actului de nebunie a lui Kate nu a fost dezvăluită niciodată în întregime. Multe detalii interesante au rămas nedescoperite în declarațiile dinaintea procesului și în notele păstrate în Arhiva Națională a Scoției din Edinburgh. Pe baza acestora și din mărturiile familiei, am pus cap la cap această tragică istorisire, care la fel ca toate evenimentele în care apar implicate familiile Hume și Costin, începe cu scufundarea Titanicului.

În septembrie 1914, Kate nu își mai văzuse părinții și nu mai

vorbise cu ei de un an — de când tatăl ei o bătuse cu un bici, iar mama vitregă o lovise cu un baston cu cap de argint. Acea a fost ziua în care a plecat definitiv de acasă. Deși locuia la mai puțin de un kilometru, părinții ei nu făcuseră niciun efort pentru a o contacta sau a afla unde locuiește.

Nemulțumirile lui Kate își aveau originea în moartea mamei ei, apariția bruscă a mamei vitrege și moartea fratelui său, Jock. În fiecare dintre aceste evenimente traumatizante ale copilăriei, i se făcuseră mai multe nedreptăți — sau ofense parentale, așa cum le-a considerat ea.

Kate care era „o fată capricioasă, violentă, pasionată de băieți”, așa cum a fost descrisă mai târziu de un psihiatru, era o cititoare înrăită a ziarelor și a romanelor polițiste care i-au hrănit imaginația bogată. La fel precum copila eroină a lui Henry James din romanul *Ce știa Maisie*, Kate „văzuse mult mai multe decât înțelesese la început”. Îi era destul de limpede, acum când avea și ea ceva experiență cu băieții, că tatăl ei avusese o relație cu Alice înainte de moartea mamei sale. Departe de a o introduce pe Alice Alston în casa lor ca pe o îngrijitoare care să țină locul mamei, așa cum Andrew pretinsese, el se căsătorea cu amanta lui.

Kate îl adorase pe Jock și nu și-a putut ierta niciodată tatăl pentru răul făcut fratelui ei. Încă nu îi putea spune numele fără ca ochii să i se umple de lacrimi. Tatăl lor îl îndepărtase pe Jock la fel cum ea și surorile ei fuseseră obligate să plece. Faptul că lui Jock îi plăcea viața și munca la bordul vapoarelor, nu îl absolvea pe tată de vina pentru moartea fiului în ceea ce o privea pe Kate.

Existau și alte nemulțumiri. Tatăl ei și mama vitregă nu încercaseră deloc să o contacteze de când plecase de acasă. Fusesse, după părerea ei, o fiică ascultătoare care își acompaniase tatăl la pian în seratele muzicale fără să primească vreo laudă sau mulțumire, ci numai critici. Bătăile pe care le primea erau la fel de umilitoare pe cât erau de dureroase, mai ales pentru că era bătută în fața mamei vitrege. Și mai erau și toate minciunile și înșelătoriile tatălui de care se rușinau toți copiii.

Zilele lui Kate la firma Anderson treceau extrem de greu. Nu era o viață potrivită pentru o adolescentă, mai ales una traumatizată precum Kate; de multe ori, dacă era o zi frumoasă se furișa afară din birou și petrecea câte o oră sau două la malul râului. Și-a dat seama că dacă lasă ușa de la birou neînchisă, un creion și câteva foi cu o propoziție neterminată pe birou, poate pretinde că a plecat un pic până la poștă în cazul în care angajatorul ei, domnul Campbell se întorcea pe neașteptate. Dar rareori făcea acest lucru. De cele mai multe ori citea pur și simplu romane polițiste sau ziare. Îi plăcea *Daily Sketch* pentru atitudinea anti-germană în ceea ce privea războiul, dar

și pentru fotografiile de efect, începuse să-l citească cu doi ani în urmă când Jock murise, iar prezentarea dezastrului Titanicului făcută de acest ziar i s-a părut cel mai bine realizată din toate ziarele. Acum, războiul era un subiect fascinant pentru ea, interesând-o în mod special prezentarea atrocităților. Un subiect care a stârnit un interes deosebit pentru Kate și i-a trezit imaginația. Un grup de „nemți ticăloși”, așa cum îi descria *Sketch* dăduseră foc unui sat din Belgia după ce violaseră și mutilaseră femeile tâindu-le sânii cu baionetele. Kate a decupat articolul și l-a așezat sub niște chitanțe în sertarul biroului. Acesta avea să fie sursa ei de inspirație pentru pedeapsa pe care avea să le-o aplice tatălui și mamei sale vitrege.

Planul inițial era să dea foc casei din George Street dar a renunțat repede la idee pe motiv că persoane nevinovate, precum fratele ei mai mic, Andrew, puteau fi ucise sau rănite. Apoi s-a gândit să distrugă viorile prețioase și violoncelul tatălui său. Acest lucru l-ar îndurera cu siguranță și l-ar costa foarte mult. S-a gândit să le distrugă cu un topor, să le ardă sau să le fure și să le arunce în râul Nith, unde ar fi fost descoperite, dar nu în timp util pentru a fi salvate sau reparate. Dar Kate a renunțat și la această idee pentru că nu îi oferea satisfacția răzbunării împotriva mamei vitrege.

La un moment dat s-a gândit să trimită o scrisoare anonimă autorităților pentru a le spune despre minciuna lui Andrew, con form căreia Jock luase cu el pe Titanic două viori scumpe. Toți cei din familie, inclusiv Mary Costin, știau că Jock plecase cu o singură vioară, cea pe care o folosea întotdeauna și în mod sigur nu era o vioară Guadagnini din secolul al XVIII-lea. Dar Kate se îndoia că autoritățile ar fi pus preț mai mare pe cuvintele unei adolescente decât pe cele ale tatălui. Și nu ar fi fost o răzbunare directă împotriva lui Alice, așa că a renunțat și la această variantă.

Singura dată când Kate și ceilalți copii îi văzuseră pe tatăl lor și pe mama vitregă cu adevărat triști a fost atunci când au auzit vestea morții lui Jock. Moartea mamei fusese o ușurare pentru amândoi, după părerea lui Kate, niciunul nu vărsase atunci nicio lacrimă. Dar când Titanicul s-a scufundat, tatăl ei își ieșise din minți de durere și chiar și Alice a plâns. Grace, sora lui Kate, a remarcat mai târziu că atunci când Alice și-a scos batista pentru a-și șterge obraji, era ca și cum te uita la o statuie de marmură peste care cade ploaia.

Această imagine i-a dat lui Kate ideea despre forma răzbunării pe care o va pune în aplicare. Îi va face să creadă că unul dintre frații ei a murit. La fel ca și în cazul lui Jock, va trebui să fie o moarte eroică. Războiul era cadrul perfect. Grace se afla la Huddersfield pentru a deveni asistentă. Tatăl și mama ei vitregă nu mai luaseră legătura cu ea de mai bine de un an și nu știau unde se află. Kate va redacta o scrisoare care îi va face să creadă că Grace fusese cea mai recentă

victimă a „nemțoilor”; exista o mulțime de astfel de istorisiri în *Daily Sketch*. Tatăl și mama ei vitregă vor fi loviți de durere așa cum fuseseră la moartea lui Jock, îngroziți de modalitatea crimei și consumați de vina de a o fi îndepărtat, chiar și indirect, de acasă.

Nu a luat în calcul — cel puțin nu în acea clipă — ceea ce vor crede, spune sau face atunci când vor descoperi că Grace este teafară și sănătoasă. Nu a luat în calcul nici ce vor crede ceilalți oameni. După ce a luat o foaie de hârtie din sertar, Kate a început să-și pună planul în aplicare. Avea să redacteze o scrisoare pentru ea însăși expediată de o altă asistentă curajoasă — care fusese cu Grace pe front atunci când murise. „Sora Mullard” era un nume cu rezonanță. De asemenea, avea să-i ofere lui Grace o moarte eroică, la fel ca cea a lui Jock. După ce a luat cel mai bun stilou al domnului Campbell, s-a așezat la birou și a început să scrie:

„Vilvorde, lângă Bruxells

Către domnișoara Hume,

Am fost rugată de sora dumneavoastră, asistenta Grace Hume, să vă înmânez scrisoarea din plic. Eu sunt asistenta Mullard și am fost lângă sora dumneavoastră atunci când a murit. Tabăra infirmieriei de la Vilvorde a ars din temelii și dintre cei 1517 bărbați și 23 de asistente, numai 19 asistente și 149 de bărbați s-au salvat. Mă aștept să trec prin Dumfries în jur de 15 septembrie, dar vă scriu aceste rânduri în cazul în care nu ne vom vedea. Sora dumneavoastră mi-a dat adresa, astfel încât, pentru că știu foarte bine orașul Dumfries, o voi trimite la oficiul dumneavoastră, dacă nu vă voi vedea.

Întrucât este mare nevoie de asistente la Invemess, 15 dintre noi vom fi trimise acolo. Grace mi-a cerut să vă spun că ultimele ei gânduri s-au îndreptat către Andrew și dumneavoastră și să nu vă faceți griji pentru ea, căci se duce să se întâlnească cu „Jock al ei”. Acestea au fost cuvintele sale.

A trecut printr-o agonie cumplită în ultimele clipe de viață. Unul dintre soldații noștri a prins doi soldați germani în timp ce-i tăiau sânul stâng, cel drept fiind deja tăiat. Au fost uciși imediat de soldatul nostru.

Grace a reușit să mângâiească biletul atașat înainte să o găsesc. Putem spune cu toții că sora dumneavoastră a fost o eroină. A fost o „asistentă de teren” — adică mergea pe câmpul de luptă căutând soldați răniți — iar odată, pe când aducea un soldat rănit, un german a atacat-o. A îndreptat arma acestuia spre el și l-a împușcat cu propria carabină.

Desigur, toate asistentele de aici sunt înarmate.

Tocmai am primit ordin să mă pregătesc pentru Scoția, așa că voi încerca să vă dau această scrisoare personal, pentru că aici nu există poștă și ne adăpostim cum putem într-un camion. Vă voi da toate

detaliile când ne vedem. Acum suntem în siguranță, fiind că am primit întăriri.

Cu toată sinceritatea,

J. M. MULLARD

Asistentă, Trupele Regale Irlandeze

(nu mi se permite să spun ce trupă specială)”

Kate a scris rândurile acestea de trei ori până când a fost mulțumită de rezultat, corectând greșelile de scriere și de gramatică și încercând să o scrie astfel încât să nu îi fie recunoscut scrisul. Dar nu prea a reușit. Totuși, era mulțumită de scrisoare, despre care credea că are un aer de autenticitate cu condiția să nu întrebe nimeni cine este sora Mullard. Apoi, folosind mâna stângă pentru a-și masca propriul scris, a început să scrie biletul care se presupunea că este din partea lui Grace în ultimele clipe de viață. Aceasta avea să fie răzbunarea împotriva tatălui nemilos și indiferent și a mamei vitrege. Avea data de 6 septembrie:

„Dragă Kate,

Acesta este un bilet de adio. Nu mai am mult de trăit. Spitalul a fost incendiat. Germanii sunt nemiloși. Unui bărbat de aici i s-a tăiat capul. Iar sânul meu drept a fost luat.

Transmite dragostea mea...

La revedere,

Grace X”

Când Kate a terminat de redactat scrisorile false, a mototolit biletul de la Grace pentru a părea autentic — ca și cum ar fi fost luat, așa cum a spus mai târziu, „din pumnul strâns al lui Grace”.

De asemenea, a rupt marginile ca și cum ar fi fost urmarea cadrului de război unde fusese scris. Apoi a pus ambele scrisori într-unul dintre plicurile de pe biroul domnului Campbell și s-a dus acasă la scurtă vreme după ora prânzului. Doamna Meminn, proprietăreasa, a fost surprinsă să o vadă acasă atât de devreme și a întrebat-o dacă a pățit ceva. La început, Kate a spus că are o durere de cap, dar imediat după a izbucnit în plâns, aruncându-și brațele spre doamna Meminn și spunându-i că sora ei, Grace, a murit. I-a arătat scrisorile „aduse în acea dimineață de un vizitator neașteptat”.

Doamna Meminn, o femeie cu suflet bun, a luat niște săruri și i-a făcut lui Kate un ceai. După o oră, Kate a spus că se simte suficient de bine pentru a se întoarce la serviciu, unde după o altă oră, a ajuns și domnul Campbell. Kate a repetat sceneta și pentru acesta, arătându-i scrisorile și asigurându-l că le-a spus și părinților vestea îngrozitoare. Îmbrățișarea de consolare a domnului Campbell a fost un pic mai lungă și mai strânsă decât i-ar fi plăcut.

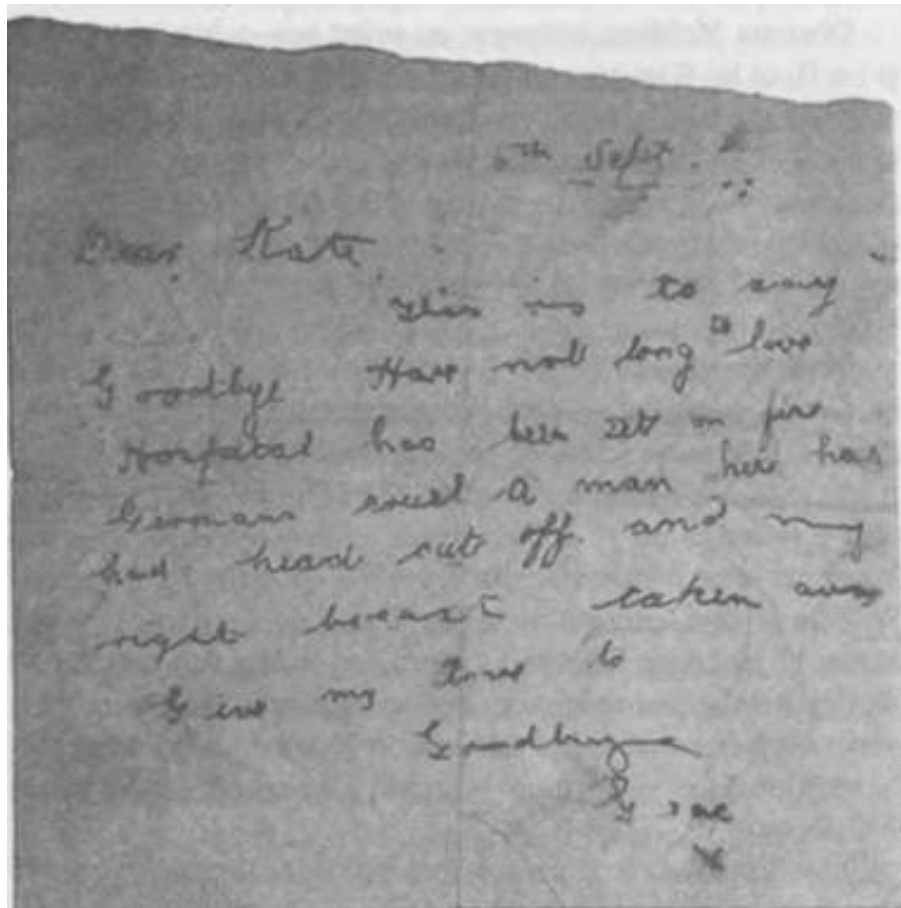
În dimineața următoare — sâmbăta — uciderea și mutilarea lui Grace Hume era subiectul discuțiilor din Dumfries, care se răspândise

precum focul. Se pare că toată lumea știa, mai puțin Andrew și Alice Hume. Ajunsesse și în atenția șefului poliției, care a decis să nu ia nicio măsură, crima având loc în afara împrejurimilor districtului din Dumfries și Galloway. Domnul William Dickie, editorul de la *Dumfries & Galloway Standard*, auzise și el despre această poveste, dar pentru că era sfârșitul săptămânii și ziarul apărea de abia miercurea următoare, și-a petrecut după-amiaza editând minutele întâlnirii din săptămâna precedentă ale Asociației Istoriei Naturale și Anticariat din Dumfries și Galloway.

Între timp, Kate a rămas acasă cu Robina, colega ei de cameră care îi era o veche prietenă din școală, și părinții acesteia. Deși pusese la cale un plan atât de elaborat și inventiv, încă nu știa cum să le dea vestea despre moartea lui Grace tatălui ei și mamei vitrege. Apoi și-a amintit că Robina era prietenă cu Edward

Whitehead, un tânăr de douăzeci și doi de ani care era reporter începător la ziar. Era de-abia sâmbătă, deci avea timp suficient să facă loc subiectului în ediția de miercuri.

Tânărul Whitehead era pe cale să preia poate unul dintre cele mai mari ponturi din istoria ziarelor.

23 — Grace Hume este „ucisă”

16 septembrie 1914

Cu câteva zile înainte ca *Dumfries & Galloway Standard* să publice raportul despre uciderea lui Grace, doamnei Robertson, soția unui tencuitor din Dockhead, i-a venit ideea de a le da de știre lui Andrew și lui Alice că fiica lor a fost omorâtă și mutilată. Anunțul a fost precedat de un ciocănit zgomotos la ușă și de sunetul clopoțelului de la ușa din George Street, nr. 42.

Alice Hume, care era singură acasă, se afla la ultimul etaj, căutând o pălărie pe care să o poarte la o nuntă din sâmbăta următoare și nu a fost încântată să fie chemată la parter. Reumatismul făcea ca urcarea scărilor să fie dureroasă, iar coborârea avea să fie și mai rea. S-a întrebat dacă are rost să se deranjeze. Dar curiozitatea era prea mare, așa că a coborât scările din lemn de mahon făcute în stil georgian, treaptă cu treaptă, oricât de dureros era. Când a deschis ușa de la intrare, a fost deranjată să o vadă pe doamna Robertson stând acolo. Nu îi plăceau oamenii care veneau neinvitați și oricum, Alice nu s-ar fi

putut gândi la vreo situație în care să o invite pe doamna Robertson la ea acasă. Se salutau, cel mult, întrucât mergeau la aceeași biserică și stătuseră una lângă alta la una din interminabilele cine organizate cu ocazia sărbătorii Bums Night; până aici mergea prietenia lor. Dar doamna Robertson ținea o batistă la față și era evident că plânse, așa că Alice s-a văzut obligată s-o invite înăuntru.

— Draga mea, ce s-a întâmplat? a întrebat Alice încercând să pară îngrijorată. Vă rog, intrați, doamnă Robertson.

Alice a închis ușa în spatele oaspetului nepoftit, hotărâtă să o țină în hol, unde doamna Robertson era obligată să stea în picioare și nu să o invite în salonul unde Alice ar fi fost nevoită să o servească cu ceai și biscuiți.

— Este vorba despre fiica ta vitregă, Grace, a spus doamna Robertson. Toată lumea vorbește despre ea; voiam doar să spun...

— Despre ce vorbesc, mai exact? a întrebat Grace, care acum era evident iritată.

— Despre lucrurile îngrozitoare din Belgia,

— Ce lucruri îngrozitoare, dacă îmi permiți să întreb?

— Vrei să spui că nu ai auzit? a întrebat doamna Robertson încercând să pară uimită, dar fiind de fapt bucuroasă că este ea cea care dă o așa veste importantă. Și-a dus mâinile la față pentru a simula groaza.

— Grace a fost mutilată și ucisă de germani.

— Grace? Mutilată? Ucisă?

Pentru o clipă. Alice s-a gândit de câte ori își dorise chiar ea să o ucidă pe Grace. Existaseră momente în care ar fi vrut să le omoare pe toate cele trei fiice vitrege, mai ales pe Kate, deși nu reușiseră să o provoace atât de mult încât să se gândească la mutilare.

— Am crezut că știi, altfel nu aș fi venit niciodată, a spus doamna Robertson care nu se bucura de nimic mai mult ca atunci când dădea vești proaste celor care nu le auziseră încă.

— O soră — cred că sora Mullard o cheamă — i-a spus lui Kate totul și i-a dat o scrisoare din partea lui Grace. Se pare că Grace a fost o eroină, îngrijindu-i pe soldații răniți de pe frontul din Belgia, unde au atacat germanii. Înainte să o ucidă, i-au tăiat... doamna Robertson a izbucnit într-un plâns nervos.

— Vă rog nu vă mai frământați, a spus Alice, începând să se stăpânească în timp ce o îndruma pe doamna Robertson spre ușă.

— Când se va întoarce soțul meu, vom vorbi imediat cu Kate pentru a afla totul. La revedere, doamnă Robertson și mulțumesc pentru neați adus la cunoștință.

Alice s-a așezat în șezlongul din camera de lucru și a privit-o pe doamna Robertson cum se îndepărtează de casă. Când nu a mai putut-o zări, Alice s-a gândit cu calm la cele auzite. Și-a dat seama că nu are

cum să ia legătura imediat cu Kate pentru a-i spune ce s-a întâmplat pentru că nu știa unde locuiește. Se bucura că nu i-a spus acest detaliu doamnei Robertson, care se bucura de orice bârfa așa cum copiii se bucură de o jucărie nouă. Alice și-a amintit ultima dată când o văzuse pe Kate. Nu avea să-i ierte niciodată chipul sfidător atunci când a plecat și a trântit ușa în urma ei. Cel puțin, tatăl ei îi găsisse o ascunzătoare bună înainte să plece și pentru prima dată nu dăduse vina pe ea — Alice — că le-a îndepărtat pe fiicele lui.

Cât despre Grace, nu o mai văzuseră și nu mai vorbiseră cu ea de mai bine de un an, cu toate că, până acum, cel puțin, credeau că știu unde se află. Parcă la Bradford, nu? Sau poate Huddersfield. Nu mai ținea minte.

Alice s-a gândit la efectul pe care această nouă catastrofă îl va avea asupra vieții lor, oricare ar fi fost adevărul. Familia suferise deja destul de pe urma morții lui Jock și a anului petrecut în sala de judecată în timpul luptei cu Mary Costin. Nu era ușor să fii mama vitregă a celor cinci copii ai lui Andrew nici înainte ca Jock să moară, dar, fără îndoială, moartea lui amplificase toate problemele și în special cele legate de relația ei cu fiicele vitrege.

Dar oare era adevărat? Oricum, probabil că Alice și-ar fi dorit să fie. Grace și Kate erau de nedespărțit și problemele s-ar fi înjumătățit dacă una din fiicele vitrege era moartă. Dar Alice era suspicioasă. În primul rând, Kate era o mincinoasă patologică, la fel ca tatăl ei. Chiar și Alice a fost nevoită să accepte acest adevăr neplăcut despre soțul ei. Iar Grace nu a părut niciodată genul de persoană eroină sau victimă. Era o fată timidă fără niciun fel de abilități de o asistentă și fără inițiativă. Ideea de a fi în prima linie a războiului din Belgia îi părea foarte puțin plauzibilă lui Alice. De multe ori se întreba cum reușise să meargă neînsoțită din Dumfries până la locul unde se stabilise, oriunde ar fi fost acesta. Dar Alice nu ar fi putut să-i dea vestea soțului ei în acest mod atunci când avea să se întoarcă acasă. Va încerca să pară mai afectată.

Ceasul bunicului părea că bate tot mai tare și mai rar în timp ce Alice număra minutele până când Andrew avea să se întoarcă acasă cu puțin timp înainte de 4 p.m. Încă avea cheile în ușă, când Alice a venit val-vârtej, spunându-i cuvânt cu cuvânt ce auzise de la doamna Robertson. Spre ușurarea lui Alice, și lui Andrew i s-a părut povestea neplauzibilă și au căzut de acord că trebuie să vorbească imediat cu Kate. Dar unde era? Andrew și Alice au mers la culcare sâmbătă seară neștiind încă ce se întâmplase cu Grace. Pare incredibil că ziua de duminică a trecut fără ca cei doi să ia legătura cu Kate. Familia Hume a mers, ca de obicei, la biserică, iar după-amiaza, Andrew a trimis o scrisoare politicoasă Biroului de Război din Londra, cerându-le informații care să îi confirme sau să-i infirme vestea despre moartea

fiicei sale.

Duminică noaptea, Kate i-a dat scrisorile lui Robina și i-a cerut să le dea mai departe lui Edward, prietenul ei reporter. Dându-și seama de pont, acesta a dus imediat scrisorile editorului său, domnul Dickie, care s-a hotărât să publice în ediția de miercuri știrea senzațională. Chiar în timp ce *Standard* pregătea articolul, Andrew și Alice nu aflaseră încă nimic. Nimeni de la ziar nu mersese să-i vadă și încă nu primiseră niciun răspuns de la Oficul de Război. Cei doi, păreau în mod straniu, prea puțin interesați de soarta lui Grace și pare incredibil că nu au încercat deloc să o contacteze pe Kate. Luni, Andrew s-a dus, la fel ca în fiecare zi de luni, la Academia Wallace Hall din apropiere, unde predă lecții de vioară. Marți, a luat trenul spre Annan unde trebuia să susțină un concert la ora prânzului.

Alice îl aștepta nerăbdătoare la barieră când s-a întors. Nepoata lui Andrew, care o văzuse pe Kate cu o zi mai devreme, a convins-o pe aceasta din urmă să o lase să copieze scrisorile, iar sora lui Andrew, doamna Irving, adusese aceste copii la casa din George Street. Andrew a fost alarmat de ceea ce a citit și s-a dus imediat în gara din Dumfries la sediul ziarului *Standard* unde a cerut să-l vadă pe editor. I-a cerut apoi lui Dickie să amâne publicarea, cel puțin până când va primi un răspuns de la Biroul de Război. Editorul a refuzat pe motiv că el credea povestea și că, în vreme de război, publicarea acesteia era de un interes național. Ce nu i-a spus lui Andrew Hume era că biletul scris de Grace pe patul de moarte fusese deja trimis la tipar. Nu i-a spus nici că în sertar avea scrisoarea originală de la „sora Mullard”, scrisoare pe care Andrew nu o văzuse niciodată. Dacă editorul i-ar fi arătat fie și numai o pagină, Andrew ar fi recunoscut imediat scrisul lui Kate. Dar Dickie nu avea de gând să-l lase pe Andrew Hume să-și strice o știre bună.

Cu toate că Dickie lucrase pentru *Standard* timp de patruzeci și patru de ani, editor era de numai cinci luni, după moartea neașteptată a predecesorului său, Thomas Watson. Dickie venise la *Standard* la vârsta de cincisprezece ani, făcându-și stagiul în calitate de culegător înainte să devină membru al echipei de reporteri câțiva ani mai târziu. După o serie de promovări de-a lungul anilor, cauzate în special de moartea sau pensionarea vreunui coleg, ajunsese în cele din urmă să fie asistent editor, poziție pe care o considera ca fiind cea mai înaltă în cariera sa. Dar moartea domnului Watson schimbase lucrurile și i-a oferit o șansă la care nu visase niciodată.

Eroul lui William Dickie era cel care editase *Standard* timp de patruzeci și doi de ani, William Medowall, pe care îl luase drept model în viață în toate aspectele, chiar și la înfățișare — amândoi aveau bărbi stufoase și mustați. Medowall fusese numit editor la vârsta de treizeci și unu de ani, în 1846, la trei ani după ce *Standard* fusese

înființat „pentru a promova viziunea evanghelică a majorității Bisericii” și pentru a susține cauza reformei liberale și sociale. Cu excepția unei mici pauze în 1854, când a plecat pentru a edita un ziar din Sunderland, Medowall a ocupat poziția până în anul 1888 când a murit.

Dickie urma cu sfințenie pașii lui Medowall, pentru care lucrase timp de șaisprezece ani. Orice ar fi făcut Medowall, Dickie ar fi făcut și el. Medowall era un membru fondator al Asociației de Istorie naturală și Anticariat din Dumfries și Galloway; mai târziu, Dickie a devenit vice-președinte. Medowall a scris varianta definitivă a volumului *History of Dumfries*; Dickie a scris un volum similar numit *Dumfries and Round About*. Medowall a avut un cuvânt greu de spus în ridicarea unei statui în onoarea lui Robert Burns pe strada principală; Dickie a devenit președinte al Dumfries Burns Club. Medowall locuia în Maxwelltown; familia Dickie a cumpărat o casă pe o stradă din vecinătate. Medowall era cunoscut prin faptul că mergea întotdeauna pe jos la serviciu pentru a-și întâlni cititorii; la fel făcea și Dickie. Ambii bărbați erau pasionați de fosilele minerale. Chiar și modul de a muri avea să fie același, ambii „murind în echipamentul de lucru”, așa cum a publicat *Standard*. Dar exista și o importantă diferență între cei doi bărbați: Medowall nu ar fi permis niciodată ca povestea lui Kate Hume să fie publicată.

În analele gafelor jurnalistice, există puține erori mai mari decât cea făcută de *Dumfries & Galloway Standard & Advertiser* în legătură cu uciderea și mutilarea lui Grace Hume. Nu există prea multe povești care să se dovedească a fi false la un timp atât de scurt de la publicare.

La fel ca toți editorii de ziare care își distrug cariera și devin batjocora colegilor din cauza unui moment de proastă judecată, Dickie voia ca povestea să fie adevărată, lăsând la o parte anii de experiență și precauți în căutarea unui moment de glorie personală și profesională. Povestea ar fi trebuit să tragă toate semnalele de alarmă obișnuite. Nimeni de la *Standard* nu vorbise cu Kate Hume. Asistentele din război *nu* sunt înarmate. Tatăl fetei, care era evident că nu este îndurerat, aștepta confirmarea celor de la Biroul de Război înainte să publice știrea. Exista cel puțin un coleg de presă care atunci când citise rândurile trăsesese aer în piept și spusese: „Nu îmi place cum arată, domnule Dickie. Ceva nu este în regulă.” Dar Dickie nu asculta.

Marea Britanie declarase război Germaniei în urmă cu mai puțin de două luni, iar sentimentele anti-germane erau tot mai aprinse. Bătăliile de la Mame și Mons fuseseră deja purtate, iar în ziare apăreau liste tot mai lungi de victime, inclusiv în *Standard*. Soldații răniți care făceau parte din regimentul regelui fuseseră trimiși acasă invalizi, iar regimentul Gordon Highlanders fusese luat prizonier. În Heligoland se desfășura o luptă navală de amploare. Oamenii din

Dumfries răspunseseră cu generozitate la un apel făcut de *Standard* pentru pături care să fie trimise pe front. Tot în *Standard* era publicată o declarație sfâșietoare a unui erou din linia întâi a Scoției din timpul războiului: nici mai mult, nici mai puțin decât o tânără din Dumfries.

Dickie a pus știrea în prima parte a celei de-a doua pagini, pagină rezervată pentru cel mai important articol, iar titlul l-a scris el însuși. L-a sfătuit pe directorul de producție să se aștepte la o cerere foarte mare și să tipărească un număr de ziare pe măsură. În dimineața zilei de miercuri, 16 septembrie, se formaseră cozi lungi în fața magazinelor de ziare din Dumfries; toți doreau să cumpere *Standard*. Trebuie menționat că, dacă ar fi fost adevărată, ar fi fost o poveste foarte bună.

MOARTEA ÎNGROZITOARE A UNEI ASISTENTE DIN DUMFRIES ATROCITĂȚILE SOLDAȚILOR GERMANI

Povestea se întindea pe o pagină și reproducea în întregime scrisoarea trimisă de „asistenta Mullard” și biletul mângălit de Grace în ultimele clipe de viață.

„Au fost primite informații în Dumfries despre brutalitatea cu care au tratat-o soldații germani pe asistenta Grace Hume, o tânără a orașului, care se înrolase în activitatea Crucii Roșii din Belgia. Asistenta Hume, care avea douăzeci și trei de ani, făcea partea din personalul medical al spitalului din Huddersfield, și în urmă cu aproximativ trei săptămâni s-a oferit voluntară pentru activitatea de pe front și astfel a plecat în Belgia. Dăduse deja dovadă de abilități excelente pe teren, săvârșind adevărate acte de eroism, când, duminică, 6 septembrie, tabăra infirmieriei din Vilvorde, lângă Brussels, din care făcea parte, a fost incendiată de soldații germani iar asistentele și cei răniți au avut parte de numeroase atrocități.

Asistenta Hume este fiica domnului A. Hume, profesor de muzică din Dumfries. Într-o scrisoare care a fost primită de sora sa, domnișoara Kate Hume, din Dumfries, care nu locuiește cu tatăl și cu mama ei vitregă, o asistentă care făcea parte din personalul spitalului descrie circumstanțele în care asistenta Hume și-a găsit sfârșitul. Scrisoarea a fost scrisă de asistenta Mullard, care în drumul ei din Belgia spre Invemess, a trecut vinerea trecută prin Dumfries și i-a dat știrea despre sora ei domnișoarei Hume. A scris despre moartea asistentei Hume cu intenția de a o expedia surorii sale, dar cum a fost trimisă acasă din Belgia spre Invemess, a putut să aducă scrisoarea personal domnișoarei Hume oferindu-i astfel și alte detalii.

Se pare că asistenta Hume a fost victima cmzimii îngrozitoare a soldaților germani și a murit în mare agonie după ce a fost mutilată în chip înfricoșător. După ce au incendiat spitalul, germanii au început să se răzbune pe soldații răniți și pe asistentele care îi îngrijeau. Scrisoarea descrie cum unul dintre soldații Aliatilor a prins doi soldați

germani în timp ce tăiau sânul stâng al asistentei Hume, cel drept fiind deja tăiat. Germanii au fost uciși pe loc.

Asistenta Mullard vorbește în scrisoarea ei și despre curajul de care a dat dovadă asistenta Hume la locul de muncă, iar în discuția pe care a avut-o cu domnișoara Hume i-a vorbit mai mult despre acțiunile ei eroice de pe câmpul de luptă când a salvat un soldat rănit dintr-un atac barbar al unui german. În timp ce aducea soldatul rănit, a fost atacată de un alt german deghizat în uniformă uneia din trupele aliate. A încercat să tragă în soldatul rănit, dar asistenta, cu un curaj extraordinar, a aruncat cu o armă în el, făcându-l să-și rateze ținta. Înainte să aibă timp să-și revină, l-a împușcat mortal.

Cu puțin timp înainte să moară, asistenta Hume, care trecea prin dureri îngrozitoare din cauza tratamentului pe care îl suferise, a putut să scrie un bilet pe o bucată de hârtie, pe care l-a înmănat asistentei Mullard cu dorința de a fi dat mai departe surorii sale din Dumfries.”

Povestea a fost preluată imediat de posturile de radio și publicată în edițiile ulterioare ale câtorva ziare naționale printre care și *Yorkshire Post*. Atmosfera de la *Standard* era electrifiantă, iar camera de știri nu-și mai încăpea în piele de mândrie. Edward Whitehead, tânărul reporter de la *Standard* și-a petrecut ziua fiind lăudat de toată lumea și primind felicitări. Robert Laidiaw, redactorul ziarului, s-a retras într-un colț de unde nu putea fi auzit și a transmis știrea mai multor ziare și agenții sperând să câștige ceva bani. Domnul Dickie, care rareori era văzut în afara biroului, a mers la etajul editorial, spunându-le tuturor, inclusiv domnului Hunter, secretarul companiei, că ceea ce diferențiază un editor bun de jurnaliștii obișnuiți sunt buna judecată, decizia și curajul.

Cum știrea era acum prea importantă pentru un tânăr precum Whitehead, în după-amiaza aceleiași zile, Laidiaw a mers să o intervieveze pe Kate pentru un al doilea articol care urma să fie publicat în ziarul de sâmbătă (*Standard* apărea de două ori pe săptămână, miercurea și sâmbăta). Kate i-a dat exact ceea ce voia—detalii despre vizita asistentei Mullard și o descriere: „O femeie de aproximativ treizeci și opt de ani, destul de înaltă, subțire; avea o față foarte plăcută și delicată; ochi căprui, păr blond și ondulat; purta un costum albastru și avea o geantă mică.” Laidiaw a notat cuvânt cu cuvânt această descriere în caietul său.

Cam în același timp, la 322 de kilometri depărtare, în Huddersfield, Grace Hume trecea pe lângă un magazin de ziare când a văzut prima pagină din *Yorkshire Post* pe care scria:

GERMANII UCID O ASISTENTĂ SCOȚIANĂ

Din curiozitate, a intrat și a cumpărat ziarul, întrebându-se dacă este vorba despre cineva cunoscut. La început nu-i venea să creadă ce citea. Apoi s-a întrebat dacă asistenta Mullard nu i-a încurcat cumva

numele cu al altcuiva. Dându-și seama de durerea pe care articolul trebuie să i-o fi provocat tatălui său, s-a dus imediat la cel mai apropiat oficiu de telegraf și i-a trimis acestuia o telegramă. Era scurtă și la obiect:

ȘTIRI FALSE. ÎN SIGURANȚĂ ÎN HUDDERSFIELD. GRACE

Apoi i-a trimis o carte poștală lui Kate. Era scrisă cu destul de multă ironie, deși este puțin probabil ca asta să fi fost intenția ei:

„Tocmai am primit vești despre moartea mea în Belgia. Poți să îmi dai numele și adresa celei care se numește Mullard? Aștept răspuns. Important. Grace.”

Telegrama a fost trimisă pe George Street, la nr. 42, cu puțin înainte de ora 7 p.m. Când a citit-o, Andrew Hume nu a fost nici surprins nici ușurat, întrucât nu crezuse nici măcar pentru o clipă că Grace este moartă. După ce a aflat toate datele, a fost de părere că Grace nu avea nici competențele de a deveni asistentă și nici curajul de a merge în Belgia. Alice era și mai vehementă în ceea ce privește desfășurarea evenimentelor, spunându-le prietenilor că, într-adevăr, fiica ei vitregă fusese omorâtă și mutilată, lucru de care se îndoia, dar „era moartea pe care o merita”.

Andrew i-a telefonat apoi domnului Dickie, care a fost îngrozit să audă că Grace este teafără și sănătoasă, încercând să pară exact invers. „Ce vești minunate, domnule Hume”, a mințit el.

I-a promis lui Andrew o anchetă imediată pentru a afla adevărul despre „farsa asistentei Mullard”, așa cum a numit-o el, iar între timp, va pune un anunț în geamul biroului și va publica un articol amplu în ediția de sâmbătă pentru a clarifica povestea. L-a trimis pe domnul Laidlaw pe George Street pentru a lua telegrama cu instrucțiunile de a o pune în geamul redacției *Standard* sub un bilet pe care să scrie „Asistenta Hume este teafără și sănătoasă”.

Toți oamenii de presă se bucură un pic atunci când colegii de breaslă greșesc, dar era greu să nu îți pară rău pentru domnul Dickie. Cât de tare fusese dezamăgit de echipa lui, trebuie să se fi gândit. Cât ar fi vrut să-i fi ascultat pe colegii care încercaseră să-l oprească, în loc să lase deoparte orice precauție cu speranța că va da lovitura. Se gândea cum le va explica această eroare celor mai avizi cititori ai *Standard* sau soției sale când va ajunge acasă. Până a doua zi, trebuia să se gândească cum îi va explica și domnului Hunter, secretarul companiei.

Revelația că Grace Hume era teafără și sănătoasă în Huddersfield a ajuns prea târziu pentru a opri ziarele de a doua zi care relauau povestea chiar cu câteva înflorituri pe margine. Editorii au fost ca niște lupi flămânzi cu o știre care confirma cele mai mari temeri și prejudecăți despre germani. *Yorkshire Post* scria despre „monștri cu chip de om” și „bestia blondă înfometată de desfrâu și pradă”. În

Londra, *Pall Mall Gazette*, *Westminster Gazette*, *Globe* și *Evening Standard* au publicat și ele știrea. Fusesse preluată și de ziarele de peste graniță. Mai multe ziare, printre care *The Times* acuzau barbarismul nemților tirani, luând moartea lui Grace drept un alt motiv al Marii Britanii de a merge la război. Reporterii au fost trimiși în Dumfries cu trenul de noapte pentru a-i intervieva pe tatăl îndoliat și pe mama vitregă. Membrii Parlamentului au purtat discuții despre acest subiect. Povestea a atras un interes imens din partea publicului, ducând chiar la dezbateri politice care au continuat și a doua zi când știrea a fost dezvăluită ca fiind falsă. Germanii au acuzat serviciile secrete ale Marii Britanii pentru implantarea unei știri care să stârnească resentimente împotriva lor. *The Times* a contracarat sugerând că știrea a fost trimisă de agenții germani „pentru a discredita toate știrile despre atrocitățile petrecute”, supoziția fiind că „sora Mullard” era un agent german care a falsificat scrisorile și i le-a înmânat surorii lui Grace, care n-a bănuț nimic.

Ediția de sâmbătă a ziarului *Standard* a publicat știrea corectată, redactată astfel încât domnul Dickie să nu fie tras la răspundere.

O FARSĂ CRUDĂ

ASISTENTA HUME ESTE TEAFĂRĂ ȘI SĂNĂTOASĂ

„Știrea despre asistenta din Dumfries pe nume Grace Hume care fusese ucisă cu brutalitate la Vilvorde de către soldații germani s-a dovedit a fi o invenție malițioasă. Scrisorile date presiei de domnișoara Kate Hume și publicate miercuri sunt falsuri, iar Oficiul Scoțian va iniția o anchetă pentru a afla de unde provin.”

Raportul publicat de *Standard* care era mai mare de o mie de cuvinte, prezenta lucrurile într-o manieră care dădea de înțeles că ancheta desfășurată de ei a fost cea care a dus la descoperirea adevărului și i-a reunit pe Grace, tatăl ei și mama vitregă.

„Regretăm faptul că publicarea scrisorilor false a rănit sentimentele cititorilor noștri. Dar suntem mulțumiți că apariția în „The Standard” a dus la imediată expunere a impostoarei și la punerea familiei în legătură cu tânăra la numai câteva ore distanță, ușurându-le astfel neliniștea prin care au trecut zile întregi cu privire la soarta ei.”

Pentru a-și lua măsuri de precauție, *Standard* a cerut scuze chiar și armatei germane: „Este bine de știut că imaginea soldaților germani a fost spălată de această pată murdară.”

Fiind nevinovată în toată această farsă, Grace trebuie să fi simțit că imaginea ei a fost compromisă, întrucât i-a scris tatălui ei în aceeași zi, din locuința de pe Trinity Street, nr. 62, Huddersfield, pentru a-l asigura că nu a avut nicio legătură cu ce s-a întâmplat:

„Dragă Tată, îmi pare rău că ai fost întristat de știrea falsă. Nu am știu nimic până ieri când am văzut afișe în oraș... este un mister total pentru mine. Nu cunosc și nici nu am auzit de o persoană precum sora

Mullard, și nici nu am fost plecată din Hudd de când a început războiul...

Îmi pare rău că a trebuit să treci prin aceste necazuri, dar sper să înțelegi că și eu sunt la fel de îngrijorată. Persoana care a născocit povestea știe cu siguranță totul despre noi...

A ta,
Grace”

Autoritățile au început să fie și ele interesate de subiect. Nu era o veste bună pentru Kate, care nu a vrut niciodată ca știrea să ia o amploare atât de mare. Biroul de Război fusese deja anunțat de scrisoarea prin care Andrew cerea vești despre fiica sa, iar Biroul din Scoția îngrijorat de uciderea și mutilarea unuia dintre cetățenii lui în afara graniței, trimisese zeci de alte scrisori. Ministerul de Externe a început să facă cercetări despre misterioasa soră Mullard din Belgia. Prim avocatul din Edinburgh i-a cerut procurorului fiscal din Dumfries un raport complet. Acesta din urmă a cerut poliției din Dumfries să facă cercetări, însuși William Black, ajutorul șerifului fiind cel care a condus investigațiile. O urmărire urmată de un proces public era suficient pentru a satisface autoritățile care voiau capul cuiva pe masă.

Întreaga forță și furie a statului și a legii s-a îndreptat spre Kate Hume, o adolescentă nefericită de șaptesprezece ani, care pusese la cale o farsă prostească pentru a-și răni părinții. Investigația poliției a stabilit repede că sora Mullard nu este agent german ci doar un personaj al imaginației bogate a lui Kate. Când a fost interviuată, aceasta a recunoscut că a falsificat scrisorile, iar când a fost întrebată de ce a făcut asta, a răspuns: „Pentru a-l răni pe tatăl meu și pe mama vitregă.” Totul s-ar fi putut termina atunci. Dar nimeni nu s-a gândit să se consulte cu poliția, înainte de a-și începe investigația, cu privire la ce infracțiune se presupune că a comis. În mod sigur dăduse mult de furcă tuturor și falsificase două scrisori, dar nu o făcuse pentru propriul câștig — singurul ei motiv era să-și enerveze părinții. Așa cum unul din investigatori a remarcat, dacă aceasta era o infracțiune, atunci închisorile din Scoția ar fi pline de adolescenți, printre care și propria fiică.

Ajutorul șerifului, care o interviuase personal pe Kate, s-a consultat cu procurorul pentru că era de părere că dacă nu este dovedită „intenția infracțională”, Kate nu era vinovată de nimic. Procurorul s-a consultat apoi cu prim avocatul care nu avea niciun dubiu în legătură cu motivul pentru care Kate ar fi trebuit arestată. Acțiunile ei erau o contravenție clară a secțiunii 21 din Regulamentul de legi din 1914, un act de urgență care fusese introdus în urmă cu o lună pentru a proteja Marea Britanie în timpul războiului. Toți cei arestați pentru o infracțiune în baza actului aveau parte de un proces militar la Curtea

Marțială. Pedepsa maximă era moartea prin spânzurare sau ardere.

Actul Regulamentului de legi dădea o putere amplă guvernului în timpul Primului Război Mondial. Printre altele, putea interzice ridicarea zmeelor, artificiiilor, cumpărarea binocurilor sau, și mai bizar, hrănirea animalelor sălbatice cu pâine. Principalul obiectiv era păstrarea unui nivel ridicat al moralului și împiedicarea oamenilor să transmită informații care l-ar putea ajuta pe inamic, în înțelepciunile lor, credeau că Kate i-a ajutat pe inamici, astfel încât a fost arestată la sfârșitul lunii septembrie și ținută în custodia poliției. Poliția, în conformitate cu Regulamentul, a contactat autoritățile militare de la Hamilton, unde s-a propus să fie închisă în așteptarea procesului marțial. Poliția avea să furnizeze probele necesare pentru proces.

Autoritățile militare din Hamilton — care erau ocupate cu instruirea soldaților pentru război și cu adunarea bețivilor și a dezertorilor — nu au fost deloc încântate că trebuia să țină o față de șaptesprezece ani în celule lor, să o judece în fața Curții Marțiale pentru ca apoi să apară eventualitatea de a trebui să o lege la ochi, să o pună la perete și să o împuște. Au analizat din nou regulamentul și au decis că regulile se aplică numai în „zonele proclamate” și că Dumfries nu face parte din ele, în vreme ce Vilvoorde face. Kate nu fusese niciodată la Vilvoorde și nici sora ei, Grace. Hamilton s-a împotrivit atât cât a putut deciziei luate de prim avocat.

Prim avocatul a cerut părerea distinsului domn J. Duncan Miliar, consilierul regelui și membru liberat al Parlamentului pentru Lanarkshire de nord-est. Domnul Miliar a fost de acord că o acuzație în baza Regulamentului ar fi greu de susținut și că era mai sigur ca acuzațiile de falsificare să fie duse într-o Curte de judecată. Drept urmare, acuzația de falsificare adusă lui Kate a fost rectificată în „născocirea și fabricarea” unor scrisori și falsificarea semnăturii „cu intenția de a alarma și enerva superiorii, mai ales pe tatăl tău Andrew Hume și pe mama ta vitregă Alice Mary Hume, care locuiesc pe George Street la numărul 42 în Dumfries”. Kate a fost trimisă din nou în custodia închisorii din Edinburgh.

La scurt timp după aceea, prim avocatul a primit o altă părere — una nesolicitată, dar dată tot în particular — de data aceasta de la avocatul general, Sir Thomas Brash Morison. Acesta i-a scris exprimându-și îngrijorarea pentru arestarea lui Kate pentru nimic: „La proces pot apărea dificultăți din cauza caracterului absurd al poveștii... Mă îndoiesc că cineva serios a crezut ceva (din farsă).”

Între timp, în ciuda confesiunii lui Kate, poliția a continuat să adune probe pentru proces. Experți grafologi au fost chemați să compare scrisul lui Kate cu acela al „surorii Mullard” iar inspectorii judiciari au descoperit că hârtia folosită pentru redactarea scrisorii are o textură similară cu cea din biroul lui Kate. În total, douăzeci și doi de martori

Published by
the Committee of Enquiry
into the Activities of
Persons Connected with
the War Effort

BRITISH RED CROSS SOCIETY.
(Incorporated in Great Britain)

**61 FILL MALE
LONDON, S.W.**

4th November, 1934.

A18.

Sir,

In answer to your letter dated the 1st
instant No. 0184/3785 (R.C.S.), I am compelled to
state that no person of the name of Tarea ...
has ever been employed by this Society in connection
with its War work; and I think it may be added that
no person carrying this name has ever been employed
in any capacity by said Society.

I am, Sir,
Your obedient servant,
[Signature]

Yours faithfully,
The Secretary.

ENCLOSURE

ORIGINAL A 8

Poliția nu putea dovedi cu certitudine că sora Mullard nu există, iar acesta era un aspect foarte important la proces. În vreme ce Biroul de Război era destul de sigur că nu există nicio asistentă pe nume Hum

pe listele de victime, nu aveau de unde să știe dacă există sau nu vreo asistentă pe nume Mullard care ajuta pe front. Știau prea puțin din ce se întâmpla în Vilvoorde, având la început dificultăți și în a-l localiza. Trimisul Coroanei din Scoția a început să exercite presiuni în Whitehall pentru a găsi un răspuns, provocând un torent de scrisori între Ministerul de Externe și Biroul de Război. Pe 6 noiembrie, în vreme ce mii de trupe își ocupau pozițiile în tranșee, iar Vilvoorde era atacat de germani, Ralph Paget, asistentul subsecretarului de stat al Ministerului de Externe, și-a făcut timp să-i scrie secretatului Consiliului armatei:

„Domnule: — Am fost însărcinat de secretarul Sir E. Grey să confirm primirea scrisorii dumneavoastră care cuprindea o copie a scrisorii expediate de trimisul Coroanei din Scoția, întrebând dacă o asistentă pe nume J. M. Mullard a fost angajată într-un spital de pe frontul din Vilvoorde pe data de 7 septembrie.

Vă scriu pentru a vă transmite regretul lui Sir E. Grey că nu dispune de mijloacele necesare pentru a obține informațiile dorite de trimisul Coroanei.

Al dumneavoastră,

Sir,

Servitor umil,

Ralph Paget”

La final, Crucea Roșie a venit în ajutor. După o investigație de o lună în Belgia și o cercetare amănunțită în birourile din Londra, Frank Hastings, secretarul Crucii Roșii, a scris Biroului de Război:

„Sunt însărcinat să vă comunic că nicio asistentă pe nume Mullard nu a fost angajată de această Asociație în legătură cu activitatea de război și putem spune că nicio persoană cu acest nume nu a fost angajată pentru nicio activitate de către această Asociație.”

Procesul lui Kate fusese stabilit pentru 27 și 28 decembrie, în fața celui mai mare judecător al Scoției, Excelența Sa Strathelyde, Excelența Sa Președintele Curții Supreme, în înalta Curte a Justiției din Edinburgh. Prim avocatul, domnul Robert Munro KE, membru al parlamentului avea să reprezinte acuzarea.

24 — Procesul lui Kate Hume

27 decembrie 1914

John Wilson KE, avocatul lui Kate, nu era un om care să fie luat prin surprindere. Cât a stat la Biroul din Scoția a luat parte la multe spânzurări, a acuzat sau a apărut mai mult de 100 de criminali înrăiți și a văzut din primul rând pedepsele aspre ale sistemului din penitenciarele victoriene în timp ce vizita deținuții. Ca membru al Comitetului General de Boli Mintale vizitase numeroase azile de nebuni unde condițiile de viață erau îngrozitoare. Și totuși nu a fost

pregătit pentru prima întâlnire cu Kate Hume, în celula ei de la închisorea Calton din Edinburgh, în 1914, în ziua sărbătorii Boxing Day. De la arestarea ei din septembrie, Kate petrecuse mai bine de trei luni în închisoare așteptându-și procesul. Frigul aspru al iernii scoțiene și condițiile insalubre își lăsaseră amprenta asupra sănătății, iar pentru experimentatul avocat arăta mai degrabă ca o femeie bolnavă de patruzeci de ani și nu ca o fată de șaptesprezece. Era palidă și slabă, cu obraji supti și ochii adânciți, rămânând doar o urmă a chipului ei frumos. Părul odată ondulat, acum era murdar și încâlcit. Degetele lungi care cântau atât de frumos la pian erau acoperite de bătături, iar unghiile îi erau rupte de la frecat podele. Avea o zgârietură pe obraz unde o tânără prizonieră din aripa femeilor o lovise cu o mătură. Apa se prelingea pe pereții goi ai celulei, unde temperatura scădea sub zero grade în timpul nopții.

Construită la începutul secolului al XIX-lea după modelul unui castel impunător, închisoarea Calton avea un aspect delicat care camufla cruzimea și suferința de dincolo de ziduri. Un deținut din vremea respectivă a descris-o ca fiind „azilul tuturor închisorilor, cu fiorul rece al unei fortărețe îngrozitoare”. Timp de cincizeci de ani fusese scena execuțiilor publice; o mulțime de 20 000 de oameni s-a adunat în iunie 1864 când un căruțaș pe nume George Bryce a fost spânzurat pentru uciderea unei bone. De atunci, execuțiile au continuat în interiorul închisorii: Patrick Higgins, un lucrător din Linlithgow, care și-a ucis cei doi fii aruncându-i într-o prăpastie, a fost spânzurat acolo cu un an înainte ca Kate să fie închisă.

Sosirea lui Wilson la închisoare a fost întârziată de un șir lung de prizonieri încătușați și legați cu fier la picioare care erau duși către Saughton unde lucrau toată ziua la noua închisoare, pentru că autoritățile își dăduseră seama în cele din urmă că vechea Calton aparținea unei alte epoci.

Wilson nu dorise să preia acest caz. Cazul acuzării era atât de slab construit încât Wilson era uimit că s-a ajuns la proces. Dar era clar că autoritățile doreau să dea un exemplu prin Kate Hume, și cariera lui ar fi avut de suferit dacă ar fi refuzat cazul sau ar fi pus la îndoială argumentele avocatului. Totuși, când a pășit în celula ei, a fost imediat revoltat de situația în care se afla Kate. L-a trimis imediat pe ajutorul său să cumpere niște supă și o pătură calduroasă cu care să se învelească Kate.

Apărarea a adresat mai multe cereri Curții pentru eliberarea fetei pe cautiune din cauza sănătății, dar toate au fost respinse. Dintr-un motiv sau altul, guvernatorul închisorii era împotriva lui Kate, trimițând chiar un bilet privat Curții: „Prizoniera a dat dovadă că are tendințele unei firi criminale care trebuie verificate și controlate.” Cu toate acestea a recomandat să fie trimisă la Borstal dacă va fi găsită

vinovată, ceea ce este o dovadă că nici el nu era de părere că închisoarea Calton era un loc potrivit pentru o adolescentă.

Nici tatăl lui Kate și nici mama ei vitregă nu au fost s-o viziteze în cele treisprezece săptămâni în care a stat închisă, și nici nu au scris autorităților referitor la ea. Singura scrisoare de la Andrew Hume adresate Curții era o întrebare cu data de 11 noiembrie 1914, referitoare la cât timp va fi nevoie de el la proces și o cerere de rambursare a cheltuielilor făcute. Scrisoarea îi era adresată președintelui Curții:

„V-aș fi recunoscător dacă ați putea să mă informați cu privire la acoperirea cheltuielilor și asupra perioadei pentru care va fi nevoie de mine și de doamna Hume, pentru a-mi putea pune treburile în ordine aici.”

Este incredibil faptul că Hume nu numai că voia să depună plângere împotriva propriei fiice, dar nici nu avea de gând să ia parte la cele două zile de proces.

Wilson era fericit că refuzase imediat sugestia avocatului apărării de a o declara pe Kate nebună și de a cere o sentință redusă pe măsură. Crima ei, dacă se poate numi așa, era actul disperat al unei persoane instabile mintal, dar Wilson nu citise nimic în vreuna dintre mărturii care ar fi putut sugera că fata era nebună. Wilson lucrase în Comitetul General al Avocaților pentru boli mintale din Scoția și redactase al 54-lea raport anual al lor. Știa prea bine că nebunia devenise un mod convenabil pentru soți și tați de a scăpa de soții și fiice care, dintr-un motiv sau altul, deveniseră un motiv de rușine. Cum Curtea de judecată era dominată de bărbați, și aceștia erau înclinați să procedeze la fel. În Scoția erau 19 034 de bolnavi mintali recunoscuți de Comitetul General de Boli Mintale, „cu excepția bolnavilor mintali ținuti acasă”, adică cu 398 mai mulți decât în anul precedent. Wilson și-a dat seama că nebunia era o sentință pe viață, de care Kate nu ar mai fi putut scăpa niciodată. Știa că aceasta este și părerea doctorului Sir Thomas Clouston, care fusese chemat de acuzare datorită „vastei lui experiențe în boli și dereglări mintale care au loc în timpul adolescenței”. El a examinat-o pe Kate în Ajunul Crăciunului împreună cu doctorul George Robertson, directorul azilului de nebuni Momingside. Amândoi au scris raportul în ziua de Crăciun a anului 1914. Clouston a considerat-o pe Kate „o fată cu un temperament nervos, cu tendințe isterice și dorință de autocontrol”. Dar atât el, cât și doctorul Robertson au pus acțiunile ei pe baza vieții nefericite de acasă. Mama ei murise după o perioadă lungă de boală, atunci când fata avea opt ani, iar fratele ei atunci când avea cincisprezece. Clouston a scris:

„Pare să fi fost pedepsită aspru, chiar și în ultimii doi ani. Spune că tatăl ei a bătut-o cu biciul anul trecut, iar mama ei vitregă a lovit-o cu

un băț lăsându-i un semn la ochi... a spus că nu a primit „niciun fel de compasiune” acasă.

Fratele ei preferat a pierit pe Titanic și acest lucru a afectat-o cel mai mult. Obişnuia să-l viseze. A existat și un proces legat de el care a durat mult timp și i-a alimentat durerea. Au fost ridicate două plăci în memoria lui la a căror dezvelire a fost prezentă, lucru care a afectat-o foarte mult.

Următoarele două evenimente care au marcat-o au fost părăsirea casei pentru prima dată, după o ceartă și prezentul război... a crescut foarte mult în ultimii ani, înălțându-se cu mai bine de un centimetru de când a intrat în închisoare, și acum are o înălțime de 1,7 metri.”

Doctorul Robertson a fost de acord: „A dus o viață nefericită acasă. Mama ei este moartă și nu a reușit să se înțeleagă cu mama vitregă. Nu aş putea spune că nu este în totalitatea capacităților mintale.”

Wilson, care ajunsese să îl cunoască pe Clouston în Comitetul General al Bolilor Mintale, a discutat cazul cu el. Momentul în care Kate a cedat părea să fie cearta avută cu mama vitregă în legătură cu activitățile casnice și păstrarea curăteniei în camera ei. Pe măsură ce copiii lui Andrew îi provocau tot mai mult auto ritatea, la fel creștea și severitatea și frecvența pedepselor lui. Dar aceasta fusese prima oară când folosisese biciul pentru a o pedepsi, și era tot prima oară când o bătuse în fața mamei sale vitrege. Kate era hotărâtă să nu plângă. Când tatăl ei i-a dat drumul, a stat în picioare fără să se uite la el, și-a îndreptat fusta și ținându-și capul sus, s-a îndreptat spre ușa camerei unde stătea Alice. A avut loc un schimb de cuvinte între fată și mama vitregă. Alice, care tocmai se întorsese de la plimbare și avea un baston cu cap de argint, a lovit-o pe Kate, julindu-i obrazul, lăsându-i o tăietură chiar sub ochi. Kate a alergat sus în dormitorul ei, a aruncat câteva lucruri în valiză și a plecat. Nu avea niciun plan în minte, doar să nu se mai întoarcă niciodată acasă. S-a îndreptat spre Irish Street, la doar zece minute depărtare, unde doamna Mekinn, mama unei vechi prietene din școală, avea o casă de închiriat. „Poți sta aici cât dorești, draga mea”, i-a spus doamna Mekinn, care știa despre greutățile lui Kate de acasă.

A doua zi, Kate i-a „vorbit cu amărăciune” despre asalt lui PC Robert Beattie, o prezență familiară și prietenoasă pe strada St. Andrew acolo unde lucra Kate, dar acesta i-a spus că poliției nu îi place să se amestece în problemele de familie. Beattie avea să depună mărturie în procesul lui Kate scoțând în evidență tratamentul brutal cu care aceasta a fost tratată de tatăl și de mama ei vitregă.

Povestea lui Kate a fost întărită și de un raport al Procurorului Fiscal din Dumfries, care o intervievase pe Grace; aceasta i-a vorbit despre experiențele nefericite de care avusese parte într-o vacanță de două săptămâni din iulie, în acel an, când venise acasă. „Mama ei

vitregă s-a plâns de lenea și de nepăsarea ei și de deranjul pe care îl provoca în gospodărie. Drept urmare, Grace a părăsit casa tatălui său și s-a mutat cu chirie în oraș pentru următoarele zece zile. De atunci nu mai comunicase în niciun fel cu tatăl și mama ei vitregă.”

Norocul extraordinar al lui Kate a fost că l-a avut avocat pe John Wilson. Ca avocat al apărării, avea un portofoliu bogat de victorii datorate „abilității sale marcante, forței și curajului” de care dădea dovadă în prezentarea cazului în fața juriului. „Vastele sale cunoștințe despre lege și capacitatea lui de muncă” i-au adus, de asemenea, respectul și admirația colegilor săi din Barou, conform celor de la *Scotsman*. Dar poate cel mai important aspect în pregătirea apărării lui Kate a fost „bunătatea inimii” remarcată și consemnată într-o apreciere scrisă de prietenul și colegul său, judecătorul general, Lord Sands, apreciere ce a fost publicată aproape douăzeci de ani mai târziu după moartea sa. „Făcea eforturi nemărginite pentru a ajuta pe oricine s-ar fi aflat în dificultate. Cunosce multe ocazii în care a dat dovadă de bunătate ajutând vreun câine șchiop”, a scris Lord Sands.

În ziua sărbătorii Boxing Day din 1914, apărarea lui Kate Hume începea deja să prindă contur în mintea lui Wilson. A acceptat faptul că era foarte probabil ca Kate să fie găsită vinovată dar era hotărât să o prezinte în fața juriului într-un mod care să le atragă compasiunea. Chiar dacă ea era prizoniera, Wilson avea de gând să mute lumina reflectoarelor asupra tatălui ei și a mamei vitrege. La finalul procesului, juriul va ajunge să creadă că Andrew și Alice Hume sunt cei care ar fi trebuit judecați pentru cruzimea lor.

Două zile mai târziu, la ora 8 a.m., pe 28 decembrie, adolescența a fost luată din celula ei în cătușe și dusă cu o trăsură la înalta Curte din Edinburgh. Păzită de doi ofițeri de poliție, a stat în bancă în timp ce se citeau acuzațiile aduse în fața juriului format numai din bărbați. Sala era plină de spectatori, iar atmosfera era tensionată. Kate a pledat nevinovată. Procesul avea să dureze două zile.

Kate, care purta un palton albastru și o pălărie cu margini de blană, stătea cu capul plecat. O fotografie publicată de *Scotsman* o arată cu o batistă la nas. A adoptat „o figură patetică” conform reporterului de *Dumfries & Galloway Standard*. Cum domnul Dickie fusese păcălit de farsă, acum voia să-și ia revanșa. Articolul de cinci pagini publicat în *Standard* miercură următoare a fost scris și prezentat în așa manieră încât să aducă maximum de rușine familiei Hume. De asemenea, a reușit să distragă atenția cititorilor de la numărul tot mai mare al victimelor din Scoția provocat de război.

Mai mult de douăzeci de persoane au depus mărturie, tatăl lui Kate și mama ei vitregă fiind martori ai acuzării. Primul care a venit în boxa martorilor a fost tatăl lui Kate, Andrew. El a confirmat desfășurarea evenimentelor prezentată de acuzare. John Wilson,

avocatul lui Kate, s-a ridicat apoi pentru a scoate la iveală înșelăciunea. Schimburile următoare de replici au fost preluate din rapoartele din presă referitoare la procesul lui Kate:

John Wilson, Avocatul Statului:

— Domnule Hume, referitor la mama lui Kate, adică prima dumneavoastră soție, ați spus că a fost invalidă timp de mai mulți ani?

Andrew Hume:

— Da, aproximativ opt ani. În cea mai mare parte a timpului a stat la pat.

— În anii de dinaintea morții ați sesizat perioade de depresie profundă din partea soției dumneavoastră?

— Da, domnule, chiar foarte multe. Nu știu care era cauza.

— În urmă cu aproximativ doi sau trei ani, a existat vreun deces neașteptat al vreunui membru al familiei?

— Da, domnule, fiul meu, John.

— A avut un sfârșit bun. A fost unul dintre bărbații care au murit la scufundarea Titanicului?

— Da, domnule.

— Moartea fiului dumneavoastră a fost tratată cu considerație mai ales datorită faptului că era liderul orchestrei, dacă nu mă înșel.

— Într-adevăr.

(Aceasta a fost prima minciună a lui Andrew Hume: Jock nu fusese liderul orchestrei).

— Iar orchestra s-a scufundat cântând „Aproape de Tine, Doamne”?

— Da. Andrew Hume a devenit foarte afectat în acest moment, vorbind întrerupt: Erau cinci copii în familie, iar Kate, acuzata, are acum șaptesprezece ani. John avea puțin peste douăzeci și unu de ani atunci când s-a înecat.

— Kate și fratele ei aveau o legătură puternică?

— Foarte puternică.

— Este adevărat că a suportat foarte greu moartea fratelui ei?

— Da.

— Privind înapoi la ultimii doi ani, a rămas aceeași fată de dinainte?

— Nu, domnule. Am remarcat acest lucru din când în când.

— Și dumneavoastră sunteți muzician?

— Da.

Atunci avocatul statului l-a pus pe Andrew Hume să repete sub jurământ și să dezvolte subiectul referitor la minciuna legată de bunicul său. Mă întreb dacă Wilson știa adevărul, și anume că tatăl lui Andrew nu era Alexander Hume, ci un lucrător de fermă pe nume Robert Hume.

— Este adevărat că timp de mai multe generații, familia a dovedit un talent deosebit pentru muzică?

- Așa este, domnule, cu excepția tatălui meu.
- Deci talentul a sărit peste tatăl dumneavoastră, dar bunicul dumneavoastră a fost autorul a mai multe cântece cunoscute precum „Afton Water”. El a compus muzica pentru acesta?
- Da, varianta nouă.
- Și pentru „The Emigrants Farewell”
- Da.
- A compus și muzica pentru unii psalmi?
- Pentru destul de mulți.
- Și altele?
- Da.
- Referitor la propria familie, există cineva care promitea să aibă un talent la fel de mare precum cel al bunicului?
- Da, doi dintre membrii familiei. Kate este una dintre ei și fratele ei mai mic.
- A dat Kate dovadă de un talent deosebit pentru muzică?
- Foarte mult.
- După ce a obținut de la tatăl ei declarația că Kate este o tânără muziciană talentată, Wilson s-a folosit de Alice Hume pentru a crea un tablou al lui Kate în postura de copil abuzat.
- Alice Hume:
 - Am cincizeci de ani și sunt soția și colocatarul lui Andrew Hume și ultimul martor din Dumfries. M-am căsătorit în 1907. Mi-a fost destul de greu să mă înțeleg cu copiii vitregi care locuiau în casă. Kate era destul de încăpățânată. Relația noastră a devenit și mai tensionată în ultimul an.
- John Wilson:
 - A acceptat sau s-a împotrivit intervenției dumneavoastră?
 - Ei bine, de multe ori s-a împotrivit, bineînțeles.
 - Și a plecat din casă în luna august a acestui an și a închiriat o locuință? De ce? Ce ați înțeles la vremea respectivă?
- Aceasta era o capcană întinsă de Wilson pentru a submina credibilitatea lui Alice Hume, întrucât știa că judecătorul și juriul aveau să audă în scurt timp despre bătăi de la Clouston.
- Cred că poate a vrut mai multă libertate. Își îndeplinea destul de bine datoriile când locuia în casa mea.
- Divergențele dintre noi au fost cauzate de faptul că uneori, bineînțeles, poate că nu făcea lucrurile exact așa cum doream și trebuia să o verific pentru că uneori era un pic neglijentă, la fel ca orice altă fată tânără.
- Ce vreau să știu, doamnă Hume, este ce a dus la pasul important al fiicei dumneavoastră de a părăsi casa?
- Ei bine, cred că adevăratul motiv a fost că își dorea mai multă libertate de a ieși.

Următoarea etapă în strategia de apărare a lui Wilson a fost să demonstreze că farsa elaborată a lui Kate nu ar fi avut niciun efect dacă *Dumfries & Galloway Standard* nu ar fi dat dovadă de atât de multă iresponsabilitate încât să publice scrisorile. Editorul, domnul Dickie, a venit în boza martorilor.

— Domnule Dickie, este adevărat că ați primit scrisorile de la reporterul dumneavoastră?

— Da, de la domnul Whitehead, în ziua de luni, 14 septembrie.

— Ce ați făcut cu ele atunci când le-ați primit?

— Am făcut o copie a primei scrisori pentru redacție și am trimis un angajat cu originalul la litograf. Am făcut acest lucru luni și am primit rezultatul marți după-amiaza înainte ca domnul Hume să sune.

— Deci v-ați asumat răspunderea?

— Da. Decizia irevocabilă de a publica nu a fost luată decât după vizita domnului Hume. Apoi a trebuit să tăiem coloane în mod frecvent.

— Dar ați scris editorialul?

— De fapt, începusem să scriu o notă despre subiect atunci când domnul Hume a intrat.

— Deci trebuie să fi fost dureros să nu puteți publica articolul.

— Dimpotrivă, am fi fost ușurați dacă ar fi existat vreun motiv să ne îndoim de veridicitatea poveștii și să nu o publicăm.

— Ceea ce a apărut în ziarul dumneavoastră a fost o știre senzatională?

— Era o întâmplare senzatională ce a fost prezentată.

— Cu alte cuvinte, o ediție reușită?

— Desigur, dar nu am privit lucrurile din punct de vedere comercial și nu am avut ocazii în care să o fac.

— Dar recunoașteți că motivul pentru care tatăl v-a sunat marți seara a fost de a vă împiedica să publicați acele scrisori în ziarul de a doua zi?

— Acesta a fost scopul dar în ceea ce privește motivul, am propriile păreri.

— La ce vă referiți?

— La motivul pentru care a dorit să împiedice publicarea.

— Dar indiferent de motiv, scopul lui era să vă împiedice să publicați articolul?

— Da, dar nu sunt convins că mi-a spus adevărul atunci când a spus că scrisese Biroului de Război și că dorește amânarea publicației.

— Nu credeți că ar fi fost mai rezonabil, și chiar mai prudent, ca în loc să dați crezare vorbelor spuse de o fată de șaptesprezece ani reporterului dumneavoastră, să fi fost de acord cu dorința tatălui ei de a amâna publicația?

— Nu. Nu am fost deloc impresionat de dorința tatălui.

— Pe scurt, ați fost rece cu tatăl?
— Nu, nu am fost deloc rece, dar nu mi-a dat niciun motiv pentru care să amân, și m-a asigurat că scrisoarea este autentică. Nu am spus că a văzut scrisoarea. Spun că mi-a spus că a văzut-o. Mi-a spus că a văzut scrisoarea și era convins că scrisul este al lui Grace.

— Când a spus că a văzut-o?
— Nu a spus nici când, nici unde.
— A fost la dumneavoastră începând de luni?
— Da.
— Deci nu avea cum să o vadă de luni încolo?
— Nu.
— Atunci unde ar fi putut să o vadă?
— Ei bine, conform declarației fetei, a fost primită joi, iar el ar fi putut să o vadă vineri, sâmbătă sau duminică.

— Cum ar fi putut să o vadă? Ați spus că aveau o relație de așa natură, că nici nu i-ați dus scrisoarea.

— Dacă aș fi suspectat ceva, probabil că i-aș fi dus scrisoarea, dar nu a fost așa. Nu știam detalii despre relația dintre ei. Se știa că această fată nu mai locuiește în casa tatălui ei și că existaseră conflicte. Nu era o problemă personală. Știm cu toții că existau adversități între fată și tată.

— Cum credeți că a văzut scrisoarea dacă spuneți că exista această adversitate între ei?

— Pot exista adversități, dar chiar dacă o fată simte antipatie pentru tatăl ei, atunci când primește o veste despre o tragedie îngrozitoare care are legătură cu un membru al familiei, este de înțeles ca ea să treacă peste resentimente și să meargă la tatăl ei pentru a-i spune că a primit o scrisoare, sau să o trimită printr-un prieten, ceea ce mi s-a spus că s-a și întâmplat.

Când a venit rândul lui Kate să depună mărturie, Wilson a insistat să fie interogată în boxa martorilor, acolo unde fuseseră toți ceilalți martori și nu în banca acuzaților. Judecătorul a fost de acord. Wilson știa cum să se adreseze juriului și a jucat imediat cartea Titanicului. Știa că avea să le câștige simpatia.

— Privind în urmă la viața dumneavoastră, domnișoară Hume, moartea fratelui dumneavoastră, John, a fost una dintre cele mai grele lovituri?

— Da.
— Îl îndrăgeați foarte mult?
— Da.
— Ați suferit foarte mult după moartea lui?
— Da, domnule.
— Referitor la plecarea dumneavoastră de acasă, ați crezut, pe bună dreptate, sau greșit, că mama dumneavoastră vitregă dorea să plecați?

— Câteodată.
— Una din privațiuni era că trebuia să vă culcați devreme, dacă nu mă înșel.

— Nu neapărat. (Aceasta era o referire la o probă prezentată mai devreme referitor la faptul că tatăl ei îi cerea să fie în pat la ora 8 p.m. În fiecare seară.)

— Oricum, vă doreați un pic mai multă libertate?

— Da. Drept urmare am mers la doamna Mekinn. O știam pe fiica ei din școală.

— S-a întâmplat ca înainte de a părăsi casa tatălui dumneavoastră să aveți perioade de depresie profundă?

— Cu mult înainte de a pleca din casa tatălui meu. Mă durea capul și nu puteam dormi și plângeam îndelung când rămâneam singură. De multe ori m-am dus la culcare plângând. După ce m-am dus la doamna Mekinn au trecut săptămâni la rând fără să primesc vreo scrisoare de la Grace.

Acum Wilson a jucat cartea războiului.

— Cât ați stat la doamna Mekinn citeați tot ce vă pica în mână despre război?

— Nu totul. Am citit despre faptul că germanii sunt cruzi și toată lumea vorbea despre asta; cum la vremea respectivă, sora mea Grace nu îmi scria, m-am gândit că poate chiar s-a dus pe front. I-am scris și am așteptat un răspuns, dar nu am primit nimic. Tatăl meu și mama vitregă nu au venit la mine, așa că nu m-am dus nici eu la ei.

Chiar dinainte ca Lordul Strathelyde, judecătorul, să înceapă sinteza, Wilson știa că a câștigat libertatea clientei sale, indiferent de verdictul juriului. O prezentase așa cum era: o fată care suferise două lovituri emoționale uriașe, prima dată moartea mamei sale urmată de cea a fratelui său. Tatăl ei și mama vitregă fuseseră prezentați ca fiind mai mult decât asprii, brutali chiar. În termeni legali, totul se rezuma la „gradul de vinovăție”, iar iscusința cu care Wilson relevase graba domnului Dickie de a face totul public, a făcut-o pe Kate să pară mult mai puțin vinovată. Juriul fusese câștigat. Judecătorul i-a încurajat să adopte o atitudine de compasiune:

— Dacă ajungeți la concluzia că acuzata trecea printr-o perioadă de isterie dau depresie la acea vreme, acest lucru nu schimbă cu nimic vina, dar schimbă gravitatea ei, ceea ce ar duce probabil la renunțarea la orice fel de pedeapsă. Acum, domnilor, urmează momentul în care îmi puteți fi de real ajutor.

Juriul s-a retras cu zece minute înainte de ora trei pentru a se hotărî asupra verdictului și s-a întors după cincisprezece minute. Iată ce a spus primul jurat:

— Excelența Voastră, noi, juriul, am decis în unanimitate că acuzata este vinovată pentru redactarea scrisorilor, dar la vremea respectivă

nu conștientiza că acest lucru este o infracțiune. Cerem, cu sinceritate, indulgența Curții.

Lordul Strathelyde a spus:

— Nu îmi este clar ce doriți. Vreți să spuneți că acuzata este vinovată și cereți indulgență? Asta este intenția dumneavoastră?

— Întocmai, a răspuns primul jurat.

Domnul Wilson s-a ridicat:

— Înțeleg, Excelența Voastră, că verdictul este nevinovat.

Lordul Strathelyde a continuat:

— Juriul a dat explicații. Secretarul va citi verdictul.

Peste sala de judecată s-a așternut tăcerea în timp ce secretarul a citit cu voce tare verdictul juriului:

Juriul a decis în unanimitate că acuzata este vinovată pentru acuzațiile aduse și cerem cu sinceritate indulgența Curții.

În acel moment, judecătorul a anunțat,

— Kate Hume, sunt dispus să urmez sincerele recomandări ale juriului. Acesta a acordat o atenție sporită cazului și având în vedere faptul că ai stat deja trei luni în închisoare, și ținând cont de lipsa antecedentelor și de vârsta fragedă, consider că este indicat — și acesta este ordinul Curții — să fii eliberată acum.

Din public s-au auzit voci aprobatoare. Kate a izbucnit în plâns. A părăsit sala de judecată însoțită de o paznică, de avocatul consultant și de domnul Wilson. Tatăl ei și mama vitregă nu erau în sală pentru a auzi verdictul juriului.

25 — Declinul și gloria lui Andrew Hume

29 decembrie 1914

Atunci când a fost eliberată din închisoare, Kate Hume a fost întâmpinată de un val de simpatie publică dar Andrew Hume nu se afla în sala de judecată din Edinburgh pentru a-și vedea fiica eliberată și nici să o conducă prin mulțimea care o aclama pe stradă. Andrew și Alice parcă intraseră în pământ în casa din Dumfries, unde se confrunta acum cu ruina personală, profesională și financiară. Procesul de un an cu Mary Costin îl expusese ca fiind un mincinos și un hoț care a furat de la propria nepoată. Dar acum propria fiica adusese o și mai mare rușine asupra lui acuzându-l ca pe un tată tiranic ce își bătea copiii cu biciul.

Întotdeauna a fost ceva nelalocul lui în ceea ce-l privește pe Andrew Hume. Era fermecător, dar exact atunci când credeai că i-ai câștigat atenția, te lăsa cu sentimentul că este altcineva mai interesant la care să meargă. Deși părea înstărit, îi lăsa pe negustori să aștepte săptămâni întregi plata, iar când facturile trebuia plătite le amâna luni la rând. Era recunoscut pentru faptul că promitea solemn ceva, după care dădea înapoi. Era chipeș, dar înfumurat cu nerușinare și își ajusta

mustața, părul sau cravata în vitrinele magazinelor. Deși pretindea că este un muzician cu suflet sensibil, de multe ori se dădea de gol ca având de fapt un caracter găunos și o fire irascibilă.

Prietenii și vecinii care îl consolaseră după moartea soției sale s-au simțit trădați atunci când au aflat despre relația lui cu vecina de alături, Alice Alston, într-un timp atât de scurt. După moartea lui Jock, s-au simțit din nou înșelați, întrucât consolaseră și sprijiniseră un om ale cărui acțiuni l-ar fi întristat și mâniat pe fiul său. Răzbunarea lui Andrew împotriva lui Mary Costin a confirmat încă o dată suspiciunile tuturor că nu era deloc ceea ce pretindea.

Contrareclama a avut un efect dramatic asupra afacerii lui Andrew Hume ca profesor de muzică, meserie ce îi aducea și principala sursă de venit. Unul câte unul, cu fiecare nouă descoperire, elevii lui plecaseră. La început, oamenii se scuzaau politicos pentru anularea lecțiilor de muzică. În scurt timp nu s-au mai obosit să dea explicații: pur și simplu nu veneau. Mamele nu doreau să-și lase fiicele singure cu un om care își biciuia propriile fiice; soții nu erau de acord să-și lase nevestele singure un bărbat fără morală. Academia din Dumfries, care ținea la părerea guvernatorilor și a părinților deopotrivă, l-au informat pe Andrew că nu vor mai avea nevoie de serviciile lui cu jumătate de normă. Primarul a anulat și el o întâlnire la care trebuiau să se pună de acord cu privire la programul concertelor publice de vară din Dock Park conduse de Andrew.

Înainte de procesul lui Kate, Andrew era deja conștient de părerea celorlalți din societate, dar articolele publicate în ziarele locale și naționale l-au transformat într-un proscris peste noapte. Prietenii și vecinii traversau peste drum când îl vedeau pentru a-l evita; mai mult, atunci când intra într-un magazin, oameni pe care îi cunoștea de-o viață lăsau cumpărăturile și plecau. Andrew Hume era un om ruinat — cel puțin, în Dumfries. Rămas fără prea mulți bani, a început să-și vândă stocul de viori și să facă planuri, în iulie 1913 își luase două luni libere în mijlocul procesului cu Mary Costin pentru a călători în Boemia. A vorbit despre excursia lui într-o scrisoare către revista *The Strad*, care atunci ca și acum era „principala revistă care te apropie în fiecare lună de cei mai buni muzicieni, cele mai bune instrumente și cei mai celebri fabricanți.” Scrisoarea era despre efectul pe care îl au diferite lacuri asupra calității tonalității unei viori, dar ca întotdeauna, Hume nu s-a putut abține să nu se laude:

„Ediția de iulie a revistei *The Strad* mă găsește în Boemia, unde am călătorit pentru a procura lemnul potrivit pentru fabricarea unei viori”, scria Hume. „Lemnul *cel mai potrivit* este, după părerea mea, foarte greu de găsit și foarte scump.”

Cel mai probabil, Hume a făcut această călătorie pentru a cumpăra viori „în alb”. Cele mai multe dintre aceste instrumente, făcute din cel

mai bun lemn de unii dintre cei mai pricepuți meșteșugari de viori, erau vândute cu partea din față, cea din spate și părțile laterale preasamblate și lipite. Profitul scos din revânzarea lor se datora iscusinței cu care Andrew le lăcuia. Andrew Hume se pricepea foarte bine la acest lucru și reproducea modele clasice de viori cărora le dădea o patină a timpului, după care își inscripționa propriile inițiale.

Cel mai mult îi plăcea să își promoveze produsele finite în revista *The Strad*. Scrisorile frecvente pe care le trimitea editorului și reclamele pe care le publica în aproape fiecare ediție ne ajută să ne facem o părere despre următorii douăzeci de ani din viața profesională a lui Andrew, și sunt, de altfel, singura mărturie rămasă despre aceasta. Ele ilustrează momentele de glorie și de declin, succesele și eșecurile lui, minciunile și înșelătoriile. De exemplu, o reclamă care a apărut în *The Strad* cu puțin timp înainte de Crăciun în 1913, dezvăluie foarte multe despre Andrew, dar și despre viorile pe care le vindea.

„VIORI DE CALITATE LA PREȚ DE CHILIPIR Câteva viori din lotul precedent au fost vândute pentru 5 lire și 5 șilingi bucata datorită reclamei din ediția de octombrie a revistei *Strad*. Unul dintre cumpărători mi-a scris:

Este o vioară foarte sigură!

Am văzut și încercat foarte multe viori în ultimii douăzeci de ani în calitate de muzician profesionist, iar acesta este în mod sigur cel mai bine acordat instrument pe care l-am folosit. Alături găsiți un cec pentru încă o vioară la fel.

Tonalitatea, lemnul, lustrul, etc. Sunt la fel de bune, și având o astfel de vioară, nu invidiez pe nimeni care ar avea o Strad.

Veniți cât mai repede, căci nu le veți găsi pentru mult timp.

HUME, George Street 42, Dumfries.”

Se pare că Andrew și Alice plănuiau să plece din Dumfries încă dinainte de procesul lui Kate, întrucât Andrew a continuat să-și vândă stocul de viori pe parcursul anului 1914, renunțând la predat și cântat. După arestarea lui Kate din septembrie, Andrew a scăzut prețul viorilor la 5 lire și a anunțat că scoate la vânzare „o colecție de 30 000 de plăci cu muzică orchestrală, cu sau fără pian, pornind de la prețul de 2 peni placa. În plus, și alte 2 000 de plăci cu orchestra militară.”

Cam în aceeași perioadă, Andrew Hume a pus în aplicare un plan bine gândit de a se reinventa ca meșteșugar de viori. O etapă a acestui proces a fost un lung interviu pe care l-a dat celor de la *The Strad*, care a fost publicat în ediția din aprilie 1915 cu titlul (potrivit): „Viorile meșteșugarilor în viață: Alexander Hume”. Este un interviu măgulitor despre viața și munca lui „Alexander” Hume din Dumfries, despre anii în care a învățat această artă în atelierele de lucru din Eribach, Schonbach și Mameukirchen, abilitatea de a face replici după viorile

Amati și iscusința de a crea arcușuri. Dar semnificația articolului devine evidentă în ediția din luna următoare a revistei, în care a apărut o scurtă corectură spunând că interviul cu Alexander Hume a fost de fapt un interviu cu *Andrew Hume*. De data aceasta autorul, Towry Piper, nu mai era un reporter începător de la *Dumfries & Galloway Standard*. Piper era un fost avocat consultant de cincizeci și șase de ani și elev al lui Carl Jung care se alăturase echipei de la *The Strad* cu câțiva ani în urmă pentru a-și urma pasiunea pentru viori. Piper scria la vremea respectivă o carte care a fost publicată un an mai tâziu cu titlul *Violin Tone and Violin*

Makers. El depusese efortul de a călători de la Londra la Dumfries pentru a afla mai multe despre Andrew, pe care l-a descris ca fiind un „frate scoțian”. Faptul că l-a prezentat pe Andrew Hume ca fiind „Alexander” nu a fost o greșeală de-a lui. Este evident că Andrew l-a indus în eroare intenționat pe Piper cu privire la numele lui pentru că, așa cum Andrew pretinsese odată că Alexander Hume a fost bunicul său, acum întindea o plasă de minciuni adoptând numele Alexander pentru sine. Articolul din *The Strad* era doar începutul unei fraude viitoare.

Cam în aceeași perioadă în care a fost publicat articolul din *The Strad*, familia Hume — Andrew, Alice și tânărul Andrew — au plecat din Dumfries pentru totdeauna iar casa din George Street a fost luată de altcineva. În timpul cercetării mele, am pierdut complet urma lor pentru o vreme. Nici biblioteca Ewart din Dumfries și nici arhivele ziamlui *Dumfries & Galloway Standard* nu mi-au putut oferi niciun indiciu despre noua reședință a familiei. Un blog despre arbori genealogici sugera că a plecat în America pentru a începe o nouă viață, dar nu am găsit nicio urmă de-a lui Andrew pe listele de emigranți ale vapoarelor. Un alt site spunea că a murit din cauza unui atac de cord, dar nu am găsit nicio dovadă a morții sale — cel puțin nu în Scoția. Pierdusem orice urmă a lui când dintr-odată Andrew Hume a apărut din nou în revista *The Strad* încercând să scape de cele 30 000 de discuri cu muzica orchestrală. Se afla în Peterborough.

„VIORI, VIOLE, VIOLONCELE, etc.

Plus un stoc mare de MUZICĂ ORCHESTRALĂ Instrumentele ideale ale profesioniștilor pot fi achiziționate acum la prețuri accesibile: bani gheață sau valută, la buna înțelegere.

Un stoc la îndemână, vechi și modern, ieftin.

Atenție promptă și profesionistă pentru fiecare comandă.

HUME,

Cântăreț și meșteșugar profesionist,

Granville Street 39, Peterborough”.

De ce Peterborough? Va rămâne un mister de ce au ales Andrew și Alice să meargă acolo și nu la Londra, unde au ajuns în cele din urmă.

Granville Street este o stradă plăcută cu case etajate lângă King's School, unul din posibilele motive pentru care Andrew și-a început afacerea acolo, așa cum în Dumfries alesese o casă în apropierea Academiei. Andrew și Alice — care încă îl aveau în grijă pe Andrew jr., fratele mai mic al lui Jock, acum în vârstă de paisprezece ani— au închiriat o casă la mai puțin de un kilometru distanță de numărul 9 de pe Paliament Street. De aici, a trimis Andrew Hume o nouă scrisoare pe data de 12 aprilie 1916, adresată administratorului Fondului de Ajutorare Titanic.

„Cu privire la Cazul Titanic Nr. 689

Administratorul Fondului

Domnule,

Vă scriu cu privire la tratamentul inuman de care am avut parte în cazul mai sus menționat, datorat în parte acțiunilor unui reprezentant fără scrupule care pentru a se salva, a dat bir cu fugiții, fapt ce a dus la deteriorarea sănătății soției mele de la dezastru încoace, cauzând în același timp o isterie mintală a fiicei mele care a fost reținută timp de un an de zile. Casa îmi este vândută de foștii agenți iar viața socială și profesională îmi este ruinată, astfel încât sunt obligat să caut de lucru în altă parte ca muzician.

Solicit, cu respect, să începeți o anchetă a acestei probleme întrucât îmi este imposibil să mă împac cu situația în care mă aflu.

Mă găsiți la această adresă de unde mă străduiesc să găesc o altă locuință.

Al dumneavoastră,

A. Hume,

Părintele răposatului J. L. Hume.”

Hume nu face nicio referire la faptul că încercase să primească despăgubiri de la White Star Line pentru cele două viori pe care se presupunea că Jock le-a luat cu el pe Titanic. Nu există nicio dovadă a vreunui răspuns din partea administratorului fondului. Tonul și conținutul scrisorii lui Andrew indică faptul că era disperat, aproape pe punctul de a se sinucide. Totuși, așa cum avea să demonstreze în scurt timp, era departe de a fi atât de deznădăjduit. Andrew era deja pe cale să se reinventeze.

Familia Hume a locuit în Peterborough până la sfârșitul Primului Război Mondial, timp în care Andrew a fabricat, a finisat, a cumpărat și a vândut viori. Apoi s-au mutat pentru o scurtă perioadă la Bedford înainte de a se stabili la Londra, unde și-a deschis un magazin pe Brixton Road, numărul 167. De aici trimis noi reclame în *The Strad*:

„... câteva vechi viori italiene și cele mai bune exemplare moderne de vânzare la prețuri mici. În plus, arcușuri bune, viole, etc. Reparații de primă clasă și recondiționări executate la comandă.”

Brixton nu i-a mai mulțumit pe cei din familia Hume, iar în câteva

luni s-au mutat într-o locuință mai centrală, în Great Portland Street de cealaltă parte a Oxford Street din Soho, unde se aflau și încă se află magazine cu instrumente de cea mai bună calitate. Aici, departe de scandalurile, tragediile și amintirile din Dumfries, Andrew Hume și-a recăpătat încrederea în sine, iar Andrew jr., care acum avea nouăsprezece ani, și-a lansat propria carieră în muzică, formând un cvartet numit Andy and the Boys.

În 1920 Hume a achiziționat o vioară bună făcută de meșteșugarul milanez Leandro Bisiach. Se pare că a fost făcută special pentru Hume întrucât Bisiach a semnat instrumentul și a adăugat numele lui Andrew Hume pe eticheta din interior. Cum a ajuns Hume la ea sau a putut să și-o permită este unul dintre acele mistere care duc la dezbateri interminabile în lumea elegantă și discretă a viorilor. După moartea lui Hume, vioara a ajuns în colecția celebrului violonist Howard Davis, care a fost timp de 33 de ani lider al trupei Albemi Quartet și profesor la Academia Regală de Muzică. Pentru o vreme, a fost instrumentul preferat al lui Davis. După moartea acestuia în 1984, vioara a fost vândută pentru 6.000 de lire și este folosită și azi de mâinile unui violonist talentat din Opera Națională din Țara Galilor.

Tot cam în acea perioadă, Hume pare să fi achiziționat o vioară Guadagnini. A fost menționată în una dintre primele reclame ale noii lui afaceri din Great Portland Street, lângă circul Oxford, unde el și Alice locuiau deasupra magazinului. Reclama a fost publicată în 1921 în *The Strad*:

„LUNA ACEASTA, VIORI DE PRESSEDA, 1839;

ROCCA, 1855;

L. GUADAGNINI, CERUȚI în plus, cele mai bune și moderne arcușuri, coarde, etc.

Instrumente vechi de cumpărat sau schimbat Dacă vechiul instrument nu vă mai mulțumește trimiteți-l pentru reparație sau recondiționare la:

HUME, Great Portland Street 34, W. 1”

În anul următor, reclama lui Andrew Hume ocupa o pagină întreagă în *The Strad*. Acum vorbea despre el ca fiind un „Expert în viori, meșteșugar și reparator”. Printre instrumentele oferite spre vânzare se număra și „Un pian cu semicoardă achiziționat de la Curtea din Italia”, un Stradivarius din „colecția Heros Coburg-Gotha” și „câteva modele speciale proprii”.

A. Hume — care în mod intenționat nu folosea numele de botez, Andrew — a devenit un corespondent constant în paginile revistei *The Strad*, luând parte la dezbateri despre lacuri și lipiciuri, discuții în care profita cu nerușinare de orice oportunitate de a-și promova instrumentele și competențele. În 1921 a scris:

„De la ediția din iunie a apreciatei dumneavoastră publicații, foarte mulți vizitatori au venit să vadă exemplarele pe care le dețin în prezent; practic, toți au avut aceeași remarcă, și anume că nu au mai văzut un lustru atât de perfect și frumos sau lemn și manoperă de o așa bună calitate.”

Hume a intrat și în competițiile muzicale, împărțind un premiu de douăzeci de guinee donate de un filantropist pe nume Walter Wilson Cobbett într-un concurs organizat de Colegiul Regal de Muzică; de asemenea, a câștigat o medalie de aur la Expoziția Imperiului Britanic de la Wembley din 1924, 1925. Această expoziție pare să fi fost un moment foarte important în noua viață a lui Andrew. A fost deschisă de Regele George al V-lea, care a făcut prima transmisie realizată de vreun monarh; momentul a fost marcat și prin faptul că și-a trimis o telegramă peste tot în lume și înapoi (via fiecare avanpost îndepărtat din Imperiul Britanic, bineînțeles); totul a durat un minut și douăzeci de secunde. Sir Edward Elgar a adus „un cor format din 10 000 de voci” la ceremonia de deschidere. Andrew a profitat de interesul imens manifestat de public pentru expoziție și a avut propriul stand cu numărul v.917 în „Palatul Industriilor” — a întâmpinat personal vizitatorii. Reclama lui din ediția din august 1914 din *The Strad* a fost o ofertă irezistibilă pentru cititori:

„Expoziție imperială la Wembley Standul v.917 Palatul Industriilor
Dacă viora dumneavoastră NU vă mai satisface, aduceți-o sau trimiteți-o la standul de mai sus între orele 11 a.m. — 4 p.m. În orice zi și vă voi răspunde personal.

Mai jos puteți citi una dintre multele păreri primite în ultima vreme despre rezultatele obținute:

Stimate domn, Astrele au fost de partea mea atunci când mi-am adus vioara la dumneavoastră. Sunteți un magician, îmbunătățirile aduse tonalității nu pot fi decât magice;

„rănțezeala” de dinainte a dispărut lăsând în urmă un sunet pur și clar.

Și dacă m-ar fi costat mult mai mult, tot v-aș fi îndatorat.

Cu mulțumiri, Al dumneavoastră, J.G.A.”

Cum cariera sa a fost relansată cu ajutorul expoziției, Andrew și-a petrecut următorii doi ani folosind-o pentru a se promova fără rețineri într-o serie de reclame din *The Strad*.

„Viori, Viole și Violoncele Hume Primul premiu, Londra, 1918 și Expoziția I.B. 1924, 1925 Descriș de Messrs Strockoff, Thibaud ca fiind de neîntrecut din toate punctele de vedere.

Un cumpărător recent a scris:

Are un farmec, delicatețe și rafinament aparte, dar și putere și o energie minunată, care este extrem de rară; cu cât cânt mai mult la ea, cu atât îmi place mai mult și mă bucur de muzica mea mai mult decât înainte. Pur și simplu nu o pot lăsa din mână”

Faptul că Andrew se folosea de nume celebre — Leo Strockoff și Jacques Thibaud erau doi dintre cei mai buni violoniști ai generației lor — nu avea să se oprească aici. De la standul lui din sala de expoziție, Andrew vindea un dispozitiv care fixa violoncelul de podea. Acest „fixator perfect de violoncel și bas” costa 4 șilingi și 6 peni și era recomandat de Pablo Casals: „Foarte simplu și eficient. Sincere felicitări — Pablo Casals.”

Ținând cont de istoria lui Andrew în ceea ce privește înșelătoria, este puțin probabil ca Strockoff, Thibaud sau Casals să fi spus ce pretindea el. Oricum, modestia și precauția nu se numărau printre calitățile lui Hume, iar acum era din nou în plină ascensiune a vânzărilor, lucru cu care se și lăuda:

„Am zece exemplare din vechile modele italiene din anii 1550, 1564 și 1745. Am făcut lustrul folosit pentru un astfel de instrument (vioară) în 1907.

Consider că este cel mai pur și mai bun conservant din prezent...

Dețin și **MODELE VECHI DE VIORI, VIOLE ȘI VIOLONCELE PROFESIONISTE** de vânzare.”

Zece ani îi luase lui Andrew Hume să-și refacă viața după ce aceasta îi fusese destrămată în Dumfries. Acum era, din nou, un om cu poziție, cu o afacere înfloritoare și un mare talent — de data aceasta, acela de a face și a restaura viori și nu a cânta la ele. Totuși, în ciuda succesului și a încrederii pe care o transmitea, scandalurile și suspiciunile au continuat să-l urmărească în ceea ce privește instrumentele despre care Hume vorbea cu modestie ca fiind „unele dintre modelele mele speciale”. Purtau inițialele A. H., dar nimeni — nici chiar Andrew — nu știa dacă „A” vine de la Alexander sau Andrew. Toate scrisorile erau semnate cu „A. Hume”, iar afacerea sa se numea tot „A. Hume”.

Și iscusința cu care Andrew obținea modele vechi de viori italiene cărora le aplica lustru ridica dubii în ceea ce privește instrumentele pe care le făcea sau le vindea. Era cunoscut pentru faptul că vindea viori care nu erau întotdeauna ceea ce pretindea. Uneori, se găseau greșeli în certificatele de autenticitate. Și proveniența lor era disputată. „Să spunem doar că oamenii din domeniu învățaseră să aibă foarte mare grijă atunci când li se oferea un instrument din partea lui Andrew Hume”, spune David Rattray, remarcabilul supraveghetor al instrumentelor de la Academia Regală de Muzică și autorul a mai multe cărți despre vioară.

La începutul lunii martie 1934, Andrew Hume a vândut ultimul său instrument, o vioră Giovanni Gaudagnini pe care o promovase în ediția lunii respective a revistei *The Strad*, un instrument asemănător cu cel pe care se presupunea că l-a luat Jock pe Titanic. Pe 24 martie, Andrew s-a prăbușit în urma unei hemoragii cerebrale în atelierul său

din Great Portland Street. A fost dus la spitalul

Charing Cross, unde a murit a doua zi. Avea șaiszeci și nouă de ani. După înmormântarea la care nu a venit niciunul din copiii săi, Alice s-a întors în Scoția, dar nu în Dumfries. A murit în Edinburgh pe 11 aprilie 1939, la vârsta de șaptezeci și patru de ani.

The Strad fusese trimis deja la tipar și în luna de după moartea lui Andrew a fost publicată ultima sa reclamă:

„Viori de foarte bună calitate. Fără fisuri. Chappuy, 8 lire;

Mezzin, 6 lire; Degani, Bausch și altele.

Schimb urgent trompetă argintată cu una neacordată și nefolosită.

Clarinete, Albert și Boehm.

Hume, Gt Portland Street 34, W.1”

Acesta nu a fost singurul lui epitaf. În luna următoare, *The Strad* a publicat un scurt necrolog, care începea astfel:

Anunțăm cu regret decesul recent al domnului A. Hume, binecunoscutul meșteșugar și reparator de pe Great Portland Street... ale cărui instrumente au câștigat un premiu la Expoziția din Wembley din 1924–1925.”

The Strad nu a menționat dacă este consemnată moartea lui Andrew Hume sau cea a lui Alexander Hume.

Pe 5 octombrie 2009, o vioară etichetată cu „Alexander Hume Londra Anul 1930” și cu „Copie Antonius Stradivarius, Cremona” a fost vândută la o licitație pentru 1.200 de lire de firma de licitații Brompton. Vioara era probabil unul din ultimele instrumente create de Andrew Hume. Chiar dacă nu era exact așa cum era descrisă în catalog, este în mod sigur un obiect de colecție.

26 — Viața și moartea lui Johann Costin

1912–1996

Mama mi-a spus că din momentul în care s-a născut a fost tratată altfel decât alți copii, lucru care a continuat întreaga sa viață. Nici nu este greu de înțeles de vreme ce. Tatăl ei murise ca un erou; a fost etichetată ca fiind copil nelegitim în ciuda testului de paternitate care a fost recunoscut în instanță; și a devenit un „copil ajutat1” prin subvenția acordată de Fondul de Ajutorare Titanic. A conștientizat cu durere încă de la o vârstă fragedă cum este arătată cu degetul de oamenii din Dumfries. „Ea este fata Costin”, spuneau ei. Sau uneori; „Ea este copilul lui Jock Hume.”

Din acest motiv, Mary Costin, mama ei, a avut grijă întotdeauna să o îmbrace frumos, cu haine curate și apretate și părul aranjat și pieptănat. În primul an de viață a fost plimbată prin Dumfries într-un cărucior Marmet cu două roți, cel mai bun la vremea respectivă în afară de Silver Cross. Mary i-a dat o foarte mare importanță fiicei sale atât în public cât și în particular. Dar această mamă mândră era și un

părinte muncitor, care a continuat să lucreze la fabrica de mănuși pentru a-și câștiga existența. Mama și-o amintește venind acasă seara târziu și făcând amidon din cartofi pentru a-și apreta hainele.

Toate acestea se reflectă în portretul tinerei Johann realizat atunci când avea în jur de doi ani: un șirag de perle în jurul gâtului, o fundă de mătase aranjată cu grijă și mâinile împreunate — un portret al inocenței. Următoarea fotografie făcută împreună cu mama ei doi ani mai târziu o ilustrează cu un șorț și cizme noi legate cu grijă. Și acum are o fundă în păr. Dar chipul ei exprimă neliniște, nesiguranță, poate chiar un pic de teamă.

Cât timp Mary a continuat să lucreze, Johann a fost îngrijită de bunica ei, Susan în casa familiei de pe Buccleuch Street și a mers la școala de pe George Street de după colț. Johann și-a adorat bunica și aceasta o iubea la rândul ei. Sosirea unei noi nepoate a compensat cumva pierderea fiului ei cel mai mare în 1911.

Nu era, așa cum nu este nici acum, ceva neobișnuit ca bunica să preia atribuțiile mamei în absența fiicei sale. Dar se pare că între 1912 și 1915 responsabilitățile mamei au fost transferate treptat bunicii, ajungându-se în cele din urmă ca Johann să o considere pe Susan părintele ei. „Am fost crescută de bunica mea”, spunea mama întotdeauna. Chiar dacă nu a fost așa în primii săi ani de viață, cu siguranță așa s-a întâmplat mai târziu.

Izbucnirea Primului Război Mondial a avut un efect dramatic și imediat asupra familiei Costin, la fel cum s-a întâmplat cu majoritatea familiilor. Ambii frați ai lui Mary, John și Menzies, s-au înrolat. Menzies a fost trimis în Argyll și Sutherland Highlanders. Și Mary a fost afectată de război. A renunțat la slujba din fabrica de mănuși și a plecat să lucreze la fabrica Arrol-Johnson din Heathhall, în afara orașului Dumfries. Arrol-Johnson a fost înființată în 1894 pentru a face tramvaie cu abur, dar s-a reprofilat pe fabricarea mașinilor la începutul secolului al XX-lea. În timpul războiului a fabricat motoare de avioane și învelișuri de artilerie, motiv pentru care a angajat mai mult de 1000 de oameni în plus. Mary a lucrat acolo până la sfârșitul războiului.

La un moment dat în timpul războiului, Mary a cunoscut un soldat ce se afla acasă în permisie, pe nume Walter Thomson, fiul unui paznic de vânătoare. Walter era cu doi ani mai mic decât ea. La o lună după sfârșitul războiului, pe 12 decembrie 1918, Walter și Mary, care avea acum douăzeci și șapte de ani, s-au căsătorit în Dumfries. Adresa lui Walter este înregistrată ca fiind „c/o BEF France” (British Expeditory Force), ceea ce indică faptul încă mai era soldat în activitate, deși a declarat că ocupația sa este „șofer”.

Mama, care atunci avea șase ani, nu își amintește ca nunta să fi avut loc; poate că nu a participat. Oricum, se pare că de atunci nu mai

făcut parte din viața mamei sale. La începutul anului 1919, Mary și Walter au luat un apartament micuț în apropiere de strada St. Andrew, părăsindu-le pe Johann și pe bunica sa. Mai târziu în același ani, Mary a dat naștere primului lor copil, Walter, iar în septembrie 1921 a născut un al doilea băiat, pe nume Kennedy. Este greu de înțeles de ce și-a abandonat Mary fiica, mai ales după ce dusesese atâtea lupte pentru ea, dar asta s-a întâmplat. Mama nu i-a văzut niciodată pe cei doi frați ai ei și foarte puțin pe propria mamă. Pare sfâșietor ceea ce a făcut Mary, dar există posibilitatea să fi dorit ca într-o zi să fi unit cele două familii. Totuși, nu vom ști niciodată adevărul pentru că pe 6 noiembrie 1922 Mary a murit de tuberculoză la vârsta de treizeci și doi de ani.

Așa cum pentru Johann a fost o tragedie să rămână orfană la numai zece ani, trebuie să fi fost foarte dureros și pentru Susan, mama lui Mary, care își îngropa al patrulea copil din cei șase. În același timp, îl îngrijea și pe fiul ei mai mare, John, care se întorsese rănit din război, împușcat și cu dificultăți de respirație din cauza faptului că fusese gazat. Johann a locuit în continuare cu bunica ei, dar nu pentru mult timp: paisprezece luni mai târziu, pe 10 ianuarie 1924, iubita ei bunică Susan a murit din cauza unei anemii fatale, la vârsta de șaizeci și doi de ani. Johann avea numai doisprezece ani.

Mama nu își amintește foarte bine ce s-a întâmplat, cu toate că nu s-a insistat niciodată prea mult pe detalii. Unchiul ei, Menzies, și soția lui au devenit tutorii ei; pentru o vreme a locuit pe Insula Skye; au existat zvonuri că Mezies a abuzat de ea, iar la cincisprezece ani a fugit în Londra pentru a scăpa de el și a lucrat la un magazin de pălării de pe Sloane Street. Este o parte a vieții ei pe care a preferat să o lase în umbră, iar noi i-am respectat dorința. Dar în 1935, când avea douăzeci și trei de ani și își spunea „Jackie” Costin, l-a cunoscut pe tatăl meu, John Ward, un reporter pentru *London Evening News*. S-au căsătorit doi ani mai târziu la Kew Church. Numele ei apare pe certificat ca „Jacqueline Law Hume Costin”, iar ocupația declarată este „vânzătoare”. A născut-o pe sora mea, Cherry, în anul următor și apoi pe mine, în 1942, în timpul războiului. În 1944, tatăl meu care făcea parte din Forțele Aeriene, s-a îmbolnăvit grav din cauza unei tumori pe creier și a murit un an mai târziu; mama mea a devenit astfel a treia generație de femei din familia Costin care a trebuit să-și crească singură copiii.

La fel ca și mama și bunica ei, ea a înțeles că cel mai important lucru era să găsească o slujbă. A fost luată de două celebrități în ascensiune din industria de film britanic — Herbert Wilcox și Anna Neagle — pentru a se ocupa de promovarea lor și a lucrat în industria filmului până la cincizeci și cinci de ani, când s-a reprofilat în industria turismului. A continuat să lucreze până la șaptezeci de ani și

a murit la optzeci și trei de ani fără să se fi recăsătorit vreodată. Niciodată nu a vorbit urât despre mama ei. În ciuda modului tragic în care și-a început viața, Johann a fost o mamă minunată pentru mine și sora mea, deci la rândul ei trebuie să fi fost îngrijită bine, atât de propria mamă cât și de bunica ei. „Nimeni nu este de vină pentru ceea ce mi s-a întâmplat”, a spus odată. „Totul a fost cauzat de Titanic.”

27 — Inima ne va tresălta de mândrie

2010

La începutul anului 2010, când această carte nu era decât o intenție de a rememora istoria familiei, am contactat vechea școală a lui Jock, St. Michael, pentru a verifica niște date și a întreba dacă există arhive din vremea respectivă. Nu am avut noroc în acest sens, pentru că arhivele au fost pierdute sau distruse. Dar sincronizarea a fost bună deoarece câteva luni mai târziu am fost contactat de directoarea școlii, doamna Sommerville, care m-a invitat să iau parte la o serbare în luna aprilie la care copiii vor dezveli ceea ce ea a numit „proiectul Titanic”, la care lucraseră de ceva vreme. „Cred că vă va face plăcere și copiii vor fi și ei încântați să-l cunoască pe nepotul lui Jock Hume”, mi-a spus ea.

A fost un eveniment minunat și emoționant, plin de optimism, energie și creativitate. Peretele unei clase era acoperit de o pictură imensă, plină de culoare a Titanicului. În fața lui se afla o machetă a vaporului, construită de copii. Fiecare centimetru din perete era acoperit de amprenta Titanicului creat de copii: listele de pasageri, meniuri, afișe cu White Star Line, pentru fiecare dintre ele depunându-se eforturi de cercetare atentă. Copiii implicați în proiect și profesorii lor au venit îmbrăcați cu haine din perioada respectivă, fie ca pasageri, fie ca membri ai echipajului. Doamna Sommerville însăși a întruchipat foarte bine un pasager de la clasa întâi, iar un băiat a jucat rolul lui Harold Bride, tânărul operator radio care a supraviețuit. Tommy Henderson, energicul custode de la Muzeul Dalbeattie, a prezentat o gamă largă de lucruri folosite la vremea respectivă — cheia codului Morse, o vestă de salvare de pe Titanic și copii ale articolelor originale din ziarele care au prezentat dezastrul.

Atunci nu știam nimic despre domnul Hendrie, directorul lui Jock, care a jucat un rol atât de important în timpul anilor de școală, implicându-i, provocându-i, încurajându-i și inspirându-i pe copiii pe care îi avea în grijă, dar în mod clar prezența lui este încă simțită acolo. Pentru a intra în școală, trebuie să treci de placa de marmură din stânga porții, care îi comemorează pe cei doi băieți, Jock și Tom, care au murit pe Titanic. Poate fi o experiență tristă să treci pe lângă ea, dar deasupra stă un îndemn optimist: „Țelul școlii noastre este... Să ajungem la stele.” Dedesubtul lui sunt desenate două mâini întinse

spre cerul albastru și plin de stele.

Am plecat de la serbare binedispus. Seara fusese o celebrare a succesului și a realizărilor, o recunoaștere a curajului celor doi foști elevi care au plecat pe mare; un îndemn pentru tinerii care aspiră spre lucruri mărețe să nu se lase descurajați de teama unei catastrofe.

Mi-am amintit de această seară câteva luni mai târziu, când răsfoiam edițiile din 1912 ale ziarului *Dumfries & Galloway Standard & Advertiser* și am dat peste *Ultimul cânt* — un elogiu anonim la adresa lui Jock, care a fost publicat la o săptămână după scufundarea Titanicului. Am citat primul paragraf din scrisoare în epigraful acestei cărți, dar merită citit în întregime pentru că, la fel ca și cea seară a Titanicului de la St. Michael, are un mesaj foarte optimist. Mă întreb dacă nu cumva l-a scris însuși domnul Hendrie.

„Nimeni nu era mai îndrăgit în școală decât „Johnny”, așa cum i se spunea. Toți cei care l-au cunoscut pe flăcăul mereu vesel, au avut, fără doar și poate, un nod în gât și au rămas fără respirație atunci când au citit că bietul Johnny a trecut în lumea odihnei veșnice, asemenea unui pribeag. Totuși, mândria precede durerea, căci flăcăul a murit erou, cu mult iubita vioară strânsă la piept, cântând un ultim recviem pentru sufletele efemere ale celorlalți și al lui.

Johnny și-a iubit vioara, iar noi, care l-am auzit cântând, i-am iubit pe amândoi. Ne-am așteptat ca flăcăul să facă lucruri mărețe cu vioara lui și nu am fost dezamăgiți. Odinioară l-am auzit la vechiul teatru din Shakespeare Street cântând până la ridicarea cortinei, înaintea unor tragedii. Am crezut că va deveni celebru cu arcușul lui și asta a și făcut, dar într-un mod mai măreț și mai eroic decât ne-am fi închipuit. Din nou, și pentru ultima oară, a cântat până la ridicarea cortinei în fața unei tragedii, dar nu una de pe scenă, ci o tragedie cumplită, îngrozitoare pe viață și pe moarte.

Johnny nu mai este, iar vioara lui a tăcut pentru totdeauna; totuși, atâta vreme cât vor rămâne amintirile, va ajunge la noi acel acord trist, plăcut și solemn al ultimului cânt pe care l-a interpretat. Poate că ochii ni se vor umezi la auzul cântecului aievea și ne vom întrista la gândul că un tânăr atât de inteligent, vesel și isteț s-a dus, dar imediat, inima ne va tresălta de mândrie când ne vom aminti de modul eroic în care a murit.”

Epilog

Madeleine Astor a moștenit alte 5 milioane de dolari dintr-un fond pe care soțul său, colonelul J. J. Astor îl înființase și avea permisiunea de a folosi pe viață reședința Astor din Manhattan atâta timp cât nu se recăsătorea. În iunie 1916, Madeleine s-a căsătorit cu un prieten din copilărie, un bancher pe nume William Dick, co-proprietar și director la *Brooklyn Times*. A plecat din reședința Astor, dar a păstrat o mare parte din moștenire. A avut doi copii cu Dick, dar au divorțat în 1933.

Patru luni mai târziu, s-a căsătorit cu Enzo Fiermonte, un boxer de douăzeci și șase de ani, dar au divorțat cinci ani mai târziu. A murit la vârsta de patruzeci și șase de ani.

John Jacob Astor VI Fiul născut după moartea colonelului Astor a moștenit o avere de 3 milioane de dolari la nașterea sa în 1912, și alți 5 milioane când a împlinit douăzeci și unu de ani. A avut o viață zbuciumată, căsătorindu-se de patru ori. A murit în Miami Beach, Florida în 1992, la vârsta de șaptezeci și nouă de ani.

Kate Hume nu și-a revenit niciodată complet după moartea lui Jock sau după multele tragedii care au urmat în viața familiei Hume, inclusiv închiderea și procesul ei. Tatăl ei avea să spună mai târziu că a trebuit pusă „sub supraveghere” pentru isterie mintală. După eliberarea din închisoare, Kate a lucrat ca îngrijitoare, iar în 1919 s-a căsătorit cu un mecanic de locomotivă pe nume Thomas Terbit, cu care a avut patru copii. În 1927 a născut un băiat pe care l-a botezat John Law Hume Terbit. Băiatul a murit în 1946, la vârsta de optsprezece ani din cauza unei meningite cerebrospinale. Kate a murit în anul următor la vârsta de cincizeci de ani.

John Wilson, avocatul lui Kate, a devenit unul dintre cei mai iubiți și proeminenți avocați ai Baroului din Scoția. În 1917 a fost numit șef în Perthshire și membru al comitetului de conducere al închisorii HM, poziție pe care a folosit-o pentru a propune reforme în sistemul închisorii. În calitate de prim avocat, a primit titlul de Lord Ashmore, după locuința sa din Perthshire. A murit în 1932.

William Dickie a supraviețuit scandalului „asistenta mutilată” și a lucrat în continuare ca editor pentru *Dumfries & Galloway Standard*, dar a trecut printr-o serie de tragedii personale care, fără îndoială, i-au grăbit moartea la vârsta de șaiszeci și doi de ani, cinci ani mai târziu. Fiul său mai mare, locotenentul William Dickie din regimentul regelui, a fost ucis la Beaumont Hamel în prima zi a bătăliei de la Somme, pe 1 iulie 1916. Comandantul său le-a scris domnului și doamnei Dickie: „Deși rănit, a continuat să-și conducă plutonul până când a fost împușcat mortal. Cu toții deplângem moartea unui ofițer curajos și vă transmitem cele mai sincere condoleanțe.” La slujba de înmormântare din Dumfries, tinerii ofițeri care au luptat alături de absolventul de la Oxford în Gallipoli și la Somme au vorbit despre curajul de care a dat dovadă sub atac și despre bunătatea pe care le-a arătat-o soldaților săi răniți.

Dickie „nu și-a revenit niciodată” de pe urma morții lui William, iar când soția sa, Jane, a murit în anul următor după o scurtă boală,

Dickie a intrat într-un declin accentuat și a decedat și el pe 12 august 1919. Necrologul din propriul ziar, unde a lucrat timp de patruzeci și opt de ani, spunea: „A continuat să editeze ziarul cu dedicare și responsabilitate chiar dacă puterea îi era mult slăbită... se poate spune că a murit în hainele de lucru.”

Andrew Hume Jr. A format un cvartet numit Andy and the Boys, care s-a bucurat de un succes mediu pentru o vreme. S-a căsătorit, a divorțat, s-a recăsătorit și a dispărut în Australia în anii 1950 fără să lase vreo adresă de corespondență.

Nellie Hume și Grace Hume au plecat amândouă din Dumfries și nu s-au mai întors niciodată după scandalul provocat de procesul lui Kate și celelalte procese ale tatălui lor. Nu am putut să aflu ce s-a întâmplat cu ele.

Mackay-Bennett a continuat să repare cabluri subacvatice în timpul Primului Război Mondial. S-a retras în cele din urmă în 1922, iar ultima sa călătorie a fost la Plymouth în Anglia pentru a fi dus la înmagazinare. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost scufundat în timpul unui atac cu bombe, dar mai târziu a fost scos la suprafață. A fost distrus în 1963.

Căpitanul Frederick Larnder s-a alăturat Marinei Regale în timpul Primului Război Mondial și a luptat pe front. Fiul său, pe care îl chema tot Frederick, s-a alăturat vasului HMS Canada ca marinăr brevetat și a fost ucis la sfârșitul războiului.

Tom Mullins a fost urmărit de ghinion și dincolo de moarte. După ce a fost recuperat de SS Minia, a fost identificat cu ajutorul insignei de ospătar. Trupul lui a primit numărul 32 și a fost îngropat în cimitirul Fairview Lawn în Halifax. Fratele și surorile lui au primit ajutor financiar de la Fondul de Ajutorare Titanic. Insigna lui Mullin, împreună cu ceasul său, carnetelul de ospătar și o carte poștală au fost retumate familiei. În 2003, o rudă care credea că aceste obiecte aduc ghinion familiei, le-a scos la licitație în Dumfries, unde un polițist pensionar le-a cumpărat pentru 102 dolari. În următorul an, insigna a fost cumpărată la o altă licitație de un colecționar anonim pentru 28.000 de dolari. Sume similare au fost oferite pentru ceasul lui, despre care se crede că a fost luat tot de un colecționar.

Bibliografie

Cărți de referință:

Anthony, Richard. *Herds and Hinds — Farm Labour în Lowland Scotland 1900–1939.*

Baptie, David. *Musical Scotland, Past and Present: Being A Dictionary Of Scottish Musicians, From About 1400 Till The Present Time* (1894). Paisley: J & R Parlane, 1894.

Barrie, J. M. *The Greenwood Hat*. London: Peter Davies Limited, 1937.

Barezewski, Stephanie. *Titanic: A Night Remembered*. London: Hambledon and London (no date).

Beavis, Debbie. *Who Died on the Titanic?* Ian Allen Publishing, 2002.

Beed, Blair. *Titanic Victims in Halifax Graveyards*. Nova Scotia: Dours Visitors and Convention Service, 2001.

Beesley, Lawrence. *The Loss Of The SS Titanic*. USA: 7 C's Press, Inc., 1973.

Booth, Dorothy Hyslop. *Echoes from the Border Hills*.

Brown, Richard. *Voyage Of The Iceberg — The Story of the Iceberg that Sank the Titanic*. Toronto: James Lorimer & Company, 1983.

Bryceson, Dave. *The Titanic Disaster — As reported in the British National Press April-July 1912*. Yeovil: Haynes Publishing, 1997.

Bullock, Shan F. 'A Titanic Hero'— *Thomas Andrews, Shipbuilder*. USA: 7 C's Press, Inc., 1973.

Carroll, David. *Scotland in Old Photographs — Dumfries*

Carroll, Yvonne. *A Hymn for Eternity — The Story of Wallace Hartley, Titanic Bandmaster*. Stroud: Tempus Publishing Limited, 2002.

Cussler, Clive. *Raise The Titanic!* London: Michael Joseph Limited, 1977.

Davie, Michael. *The Titanic- The Full Story Of A Tragedy*. London: The Bodley Head Ltd, 1986.

Donnachie, Ian. *Scottish Textile Industry*.

Donnachie, Ian L. And Innes Macleod. *Old Galloway*.

Eaton, John P. And Haas, Charles A. *Titanic — Triumph and Tragedy*. Yeovil: Patrick Stephens Limited, 1998.

Everett, Marshall. *Story of the Wreck of the Titanic*. L. H. Walter, 1912.

Gracie, Colonel Archibald. *The Truth About The Titanic*. USA: 7 C's Press, Inc., 1973.

Houston, George. *The Third Statistical Account of Scotland — The County of Dumfries*.

Hume, Yvonne. *RMS Titanic — Dinner is Served*. Catrine: Stenlake Publishing Limited, 2010.

Jeffers, Alan and Gordon, Rob. *Titanic Halifax — A Guide To Sites*. Nova Scotia: Nimbus Publishing Limited, 1998.

Lockwood, David. *Dumfries Story — a tribute to William Medowall*.

Lord, Walter. *A Night To Remember*. Middlesex: Penguin Books Ltd, 1976.

Macleod, Innes. *Where the Whaups are Crying — a Dumfries and*

Galloway Anthology.

Mackay, J. A. *Pictorial History of Dumfries*. Darve]: Alloway Publishing Ltd, 1990.

Maxtone-Graham, John. *Titanic Survivor — The Newly Discovered Memoirs Of Violet Jessop Who Survived both the Titanic and Britannic Disasters*. New York: Sheridan House Ltd, 1997.

Murdoch, Alexander G. *The Fiddle în Scotland*. Simpkin, Marshall & Co, 1888

Myers, L. T. *The Sinking Of The Titanic*. Nova Scoția: Nimbus Publishing Limited, 1998.

Robertson, Morgan. *The Doomed Unsinkable Ship. The Wreck of The Titan*. USA: 7 C's Press, Inc., 1974.

Rattray, David. *Masterpieces of Italian Violin Making 1620–1850*. London: The Royal Academy of Music, 1991.

Rattray, David. *Violin Making în Scoțiană 1750–1950*. Oxford: British Violin Making Association, 2006.

Ruffman, Alan. *Titanic Remembered — The Unsinkable Ship and Halifax*. Nova Scoția: Formac Publishing Company Limited, 2005.

Scarth, Alan. *Titanic and Liverpool*. Liverpool: Liverpool University Press and Național Museums Liverpool, 2009.

Smith, Robin. *The Making of Scotland*.

Storrier, Susan. *Scottish Life & Society- A Compendium ofscottish Ethnology*, Vol.6, Tuckwell Press Limited.

Towler, David S. *Lighthouses of Atlantic Canada*. Nova Scoția: Excel Publishing, 2005.

Wade, Wyn Craig. *The Titanic — End Of A Dream*. London: George Weidenfi eld & Nicolson Limited, 1980.

Alte materiale de referință:

Daily Sketch

The Courier, Liverpool

The Daily Echo, *Evening Mail*, *Morning Chronical*, *Halifax The Daily Gleaner*, *Jamaica The Dumfries & Galloway Standard & Advertiser* *The Diary of Frederick Hamilton*, Național Maritime Museum, Greenwich

The New York Times

The Titanic Commutator (mai multe ediții din ani diferiți), publicat de Titanic Historical Society Internet:

The Strad magazine online archive, [http. //www.orpheusmusicshop. Com/category- 105.html](http://www.orpheusmusicshop.Com/category-105.html)

Encyclopaedia Titanica, <http://www.encyclopedia-titanica.org/> *Nova Scoția Archives and Records Management*, [http://gov.ns.ca/ nsarm/ virtual/titanic/](http://gov.ns.ca/nsarm/virtual/titanic/)

Titanic Historical Society, [http://www.titanichistoricalsociety.org/ index, asp](http://www.titanichistoricalsociety.org/index.asp)

Titanic Inquiry Project, <http://www.titanicinquiry.org/>

New York Times Archive, <http://www.nytimes.com/>

The Atlantic Cable website, <http://www.atlantic-cable.com/> Maritime Museum of the Atlantic, [http://museetm.gov. Ns. Ca/mmanew /en/home/default.aspx](http://museetm.gov.ns.ca/mmanew/en/home/default.aspx)

The US National Archives and Records Administration, <http://www.Archives.gov/>

Scotlands People, <http://www.scotlandspeople.gov.uk/>

Mulțumiri

Trebuie să le mulțumesc prietenilor mei Mark și Colette Douglas Home, care nu numai că m-au încurajat să scriu această carte, dar mi-au prezentat-o pe agenta lor, Maggie Pearistine, care a făcut totul posibil. Editorul meu de la Hodder & Stoughton, Rupert Lancaster, mi-a îndrumat apoi pașii și m-a făcut să fac pasul uriaș de la un jurnalist de tabloid la autor. Mulțumesc, de asemenea, lui Camilla Dowse și Kate Miles de la Hodder: Camilla a căutat cea mai mare parte din imaginile din această carte, iar Kate a pus cap la cap întregul proiect într-un timp foarte scurt.

Mulți oameni mi-au dedicat timpul lor pentru a mă ajuta în munca de cercetare. David Rattray, supraveghetorul instrumentelor de la Academia Regală de Muzică, mi-a vorbit despre lucruri interesante din lumea minunată a instrumentelor cu coarde, în special vioara, ceea ce a fost extrem de important pentru a înțelege gândirea și viața lui Andrew Hume. Alan Ruffman, autorul cărții *Titanic Remembered — The Unsinkable Ship And Halifax*, mi-a împărtășit cunoștințele sale enciclopedice. Garry Shutlak, arhivar-șef la Arhivele din Noua Scoție, care a câștigat jocul *Mastermind* pentru subiectul despre Titanic, m-a îndreptat în direcția potrivită în arhivele din Halifax și mi-a corectat multe prejudecăți. Lynne Marie Richard de la minunatul Muzeu Maritim din Halifax a fost amabilă să mă lase să citesc jurnalul de bord al vasului Mackay-Bennett în mijlocul unei dimineți aglomerate când făcea pregătirile pentru o expoziție. Ed Kamuda, care a înființat și conduce Titanic Historical Society împreună cu soția sa, Karen, și sora lui, Barbara, ne-a primit pe mine și pe soția mea cu brațele deschise în muzeul lor din Indian Orchard, Massachusetts. Brian Ticehurst, un fost operator de presă din Southampton, care și-a dedicat viața studierii distribuțiilor făcute de Fondul de Ajutorare Titanic, mi-a arătat cu generozitate dosarele sale.

Tommy Henderson, creatorul și custodele minunatului muzeu Dalbeattie, m-a dus înapoi în timp în perioada de început a ziarului Dumfries & Galloway.

Cărțile despre vehicule din Cecil Court, Covent Garden m-au ajutat să aflu cu ce trenuri au călătorit cei din familia Hume de la Dumfries la Liverpool. Isla Robertson a făcut cercetări în istoria din Dumfries și Galloway, dar și în arhivele din Dumfries, Edinburgh și Glasgow.

Erica Johnson, arhivar, și tot colectivul de la biblioteca Ewart din Dumfries au lucrat pe brânci adulmecând piesele lipsă din istoria familiei. Erica, care este specializată în cercetarea descendențelor, le-ar putea da lecții domnișoarei Marple sau lui Hercule Poirot. Mulțumirile mele se îndreaptă și către personalul librăriilor și muzeelor unde mi-am petrecut cu folos multe ore în anul 2010, pentru răbdarea de care au dat dovadă. Printre acestea se numără Muzeul Maritim Merseyside, Biblioteca din Liverpool, Arhivele Naționale din Scoția și Biblioteca Națională a Scoției.

Verișoara de gradul al doilea, recent descoperită și autoare a cărții *Titanic*, Yvonne Hume, a făcut schimb de fotografii și informații cu mine, completând astfel multe goluri legate de istoria familiei noastre comune. Charles Pellegrino — cu al său minunat tribut adus lui Jock Hume în *Ghosts of Vesuvius* — mi-a deschis ochii despre rolul important pe care l-a avut orchestra în prevenirea panicii și, implicit, a salvării de vieți umane.

Dar cel mai mult vreau să-i mulțumesc soției mele, Nonie, fără a cărei răbdare și susținere nu aș fi putut să-mi fac timp pentru cercetarea și scrierea acestei cărți într-un an. Ardoarea cu care a căutat fotografii în arhivele din Noua Scoție din Halifax a fost de neprețuit și a furnizat multe dintre cele mai șocante imagini din carte.

Cititorii pot continua călătoria lui Ward la: www.titanic-band.com

[1] Edward William Elgar, compozitor englez care a devenit cunoscut pentru opere precum „Enigma Variations”, „Pomp and Circumstance Marches” sau „The Dream of Gerontius”. (N. Tr.)

[2] Guglielmo Marconi, fost inginer și fizician italian, inventatorul telegrafiei fără fir și al antenei de emisie legate de pământ. (N. Tr.)

[3] Actriță cunoscută pentru rolul de guvernantă din celebrul musical *Sunetul muzicii*. (N. Tr.)

Table of Contents

Introducere

- 1 — Orchestra a rămas unită
- 2 — Agonia necunoscutului
- 3 — Mackay-Bennett pornește în larg
- 4 — White Star Line sub asediu
- 5 — Jock și Mary
- 6 — Comemorarea lui Jock
- 7 — Al doilea erou al Titanicului
- 8 — Factura pentru uniforma fiului mort
- 9 — „Vaporul Morții”
- 10 — Revoltă pe Olympic
- 11 — Omagierea dirijorului de pe Titanic
- 12 — Mary „denigrează” un mort
- 13 — Andrew Hume
- 14 — John Jacob Astor al VI-lea
- 15 — Bunurile lumești ale lui Jock
- 16 — Viorile dispărute
- 17 — Johann Law Hume Costin
- 18 — Un nume și o piatră de mormânt pentru Jock
- 19 — Stabilirea paternității
- 20 — Familiile Costin și Hume la judecată
- 21 — Deschiderea vechilor răni
- 22 — Cazul asistentei mutilate
- 23 — Grace Hume este „ucisă”
- 24 — Procesul lui Kate Hume
- 25 — Declinul și gloria lui Andrew Hume
- 26 — Viața și moartea lui Johann Costin
- 27 — Inima ne va tresălta de mândrie

Epilog

Bibliografie

Cărți de referință:

Alte materiale de referință:

Mulțumiri

[1]

[2]

[3]